

1649. szept. 11. A besztérczebányai kamarának a lipcsei uradalom zálogbirtokosával, Széchy Katalinnal kötött egyezsége az uradalmi erdőknek a bányaművelés céljaira való használata iránt.

Nos comes Paulus Pálffy ab Erdöd etc. damus pro memoria, quod generosa ac magnifica domina Catharina Széchy de Rima-Széch, magnifici domini Joannis Lisztius consors ab una, ab altera vero partibus egregius Hermannus Rott sacrae caes. regiae majestatis camerarum mineralium administrator et Wolfgangus Oels à Sonau praefectus, ac Joannes Mathias Mayer perceptor, Joannes Marcus praefecturae adjunctus, Daniel Hoffer officinarum inspector, Joannes Pestelucz judex metallicorum et Georgius Rott decimator in comitatu Thuroczyensi camerae Novizoliensis coram nobis personaliter constituti, oneribus et quibuslibet gravaminibus dicta quidem domina Catharina Széchy magnificorum Thomae et Joannis filiorum suorum, ex praefato domino et marito suo susceptorum, haeredumque et posterorum ac legatariorum utriusque sexus universorum, memorati autem administrator, praefectus, perceptor et reliqui officiales praenominati reliquorum officialium camerariorum, mineralium, jam constitutorum et in futurum constituendorum in sese assumptis et levatis, matura et exacta intra sese animorum deliberatione praehabita, sponte et libere, oraculo vivae vocis ipsorum coram nobis fassi sunt et retulerunt in hunc modum, quod posteaquam praefata sacratissima caesarea regiaque majestas dominus dominus noster clementissimus totalem et integram arcem Lipsche vocatam una cum universis bonis et jurebus possessionariis ac cunctis aliis pertinentiis et utilitatibus quibuslibet, omnino in comitatu Zoliensi existentibus habitis praefatae dominae Catharinae Széchy ac Thomae et Joanni filiis, eorumque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus universis, cum omni plenitudine juris, libertatis, domini et gubernii jure perennali clementer conferre dignata fuisset, dictaque domina Catharina Széchy vigore literarum donationalium ac exinde subsecutarum introductoriarum et statutoriarum praefatae sacr. caes. regiaeque majestatis (quibus per infrascriptum contractum iidem latentes quoad proprietatem in nulla sui parte praejudicare vellent) se in dominium ac realem possessionem ejusdem arcis et bonorum introduci

fecisset, certae controversiae inter eandem dominam Catharinam Széchy ac praefatae camerae Novisoliensis praefectum et caeteros officiales de gubernio, dominio, directione et usu silvarum ac montium ad eandem quidem arcem Lipschensem pertinentium, ad usum tamen et necessitatem fodinarum mineralium per sacratissimos olim imperatores et reges Hungariae, augustae recordationis reservatarum ortae et suscitatae fuissent ac viguissent, iisque per officiales dictae camerae Novi-Zoliensis ad praefatam sacratissimam caes. regiamque majestatem delatis, dicta sacr. caes. reg. majestas earum complanationem nobis clementer demandasset; et licet dicta domina Catharina Széchy mediantibus certis literis suis reversalibus in arce nostra Bajnócz, die 16-a proxime praeteriti mensis Augusti, sub armali ejusdem sigillo et manus subscriptione emanatis in eo se et praefatos filios, haeredesque et legatarios utriusque sexus universos obligasset, quod eadem in exemptione silvarum, fluviorum, rivulorum, singulorum et universorum aliorum, quocunque nomine vocatorum, ad usum et necessitatem rerum mineralium servientium ab antiquo reservatorum, imposterumque reservandorum, ita etiam officinarum Mostenicz et Rhenicz in antelato dominio sitarum, cum earum integris pertinentiis, diversarumque operarum lignariarum, locorumque carbonariorum, omniumque urburariorum, modernorum et futurorum, fodinarum, officinarum et laborum mineralium universorum libertatemque et immunitatem eorundem in jure montanico specificatarum consentirent, neque eadem praefata domina Catharina Széchy et filii, eorumque haeredes et legatarii utriusque sexus universi sub mulcta et obligatione quingentorum florenorum hungaricalium, toties quoties ex parte eorundem in praemissis contraventum fuerit, medio vicecomitis et unius judicis nobilium, alteriusque jurati assessoris dicti comitatus Zoliensis, cunctis juridicis remediis abscissis, exequendorum ullo modo impedirent, vel damnificarent, sed pacifice relinquerent, nihilominus tamen dicta controversia inter partes praenominatas de usu earundem silvarum ulterius agitata, ac egregiis Balthasari Egresdi et Joanni Semléki ad instantiam eorundem fatentium ad oculatam perlustrationem et inspectionem earundem silvarum et montium per nos exmissis, illisque ad nos reversis ac facta per eosdem superinde relatione ad frequentem et sedulam interpositionem, admonitionemque nostram praefati exponentes ad subsequentes pacis et concordiae

conditiones inter easdem, dictam utpote dominam Catharinam Széchy, filiosque et haeredes ac legatarios eorundem utriusque sexus universos, ac administratorem, praefectum, perceptorem, aliosque officiales dictae camerae Neozoliensis, modernos et futuros, perpetuo duraturas devenissent. Et primo quidem

1. Praenominati fatentes antelatas literas reversales ipsius dominae Catharinae Széchy praefatae sacr. caes. regiaeque majestati datas in omnibus earundem punctis, clausulis et articulis approbassent et ratificassent; hoc per expressum declarato, quod neque eisdem dominae Catharinae, filiis, haeredibusque et legatariis eorundem, neque vero dictis officialibus, jam constitutis et constituendis ac hominibus subditisque eorum aliquod damnum in iisdem silvis facere liceat; si vero homines et coloni ipsius dominae Catharinae Széchy in praenotatis silvis aliquod damnum facerent, extunc eadem domina Lisztiana per officiales dictae camerae Neozoliensis superinde tempestive requisita teneatur ex parte talium hominum, vel colonorum suorum ipsis officialibus jus et justitiam, debitamque satisfactionem impendere, qua peracta nulli praeterea poenae eadem Lisztiana subiaceat; si tamen ultra terminos a jure statutos justitiae administrationem differret, vel totaliter denegaret, ex tunc dicti officiales jam constituti et constituendi contra eandem dominam Catharinam Széchy, haeredesque et legatarios ejusdem praenotatos, juxta tenorem praefatarum literarum ejusdem reversalium procedere possint.

2. Deinde vero, ut in iisdem montibus et silvis praefatae dominae Catharinae Széchy pro propria ipsius, non autem aliorum quorumvis necessitate, tum reparatione et aedificiis praefatae arcis Lipsche, tum vero domorum et allodiorum suorum, sine praedjudicio tamen camerae et rei metallicaе, sufficientia ligna cum praescitu ejusdem camerae Neo-Zoliensis succidi facere licitum sit, qui per eandem requisiti hujusmodi lignorum succisionem, eidemque absque difficultate et dilatione aliquali teneantur admittere.

3. In fluminibus et rivulis, montibusque et silvis et territorii praefatae arcis Lipche ubicunque habitis pascuationes, venationes et aucupia pro servanda proprietatis jurisdictione, praefatis duntaxat dominae Catharinae Széchy, filiis et haeredibus ac legatariis eorum utriusque sexus universis juxta vim et tenorem literarum donationalium praefatae sacr. caes. regiaeque majestatis perpetuo

remaneant, neque ipsi officiales et homines eorundem jam constituti et constituendi in eadem quovis modo se se ingerere praesumant.

4. In praemissis montibus, silvis et pertinentiis dictae arcis Lipche praefatae dominae Catharinae Széchy et subditis ejusdem, pariformiter etiam dictis officialibus camerae Neo-Zoliensis et hominibus eorum, rei metallicaе servientibus praesenti et futuris (temporibus) extirpationes facere, locaque, in quibus ligna succinduntur, in terras arabiles et prata pro proprio usu convertere nullo modo liceat, sed eadem prouti et caprarum pascuatio perpetuo interdicta habeatur, capraeque jam ibidem pascentes in silvas et montes prohibitos nunquam intromittantur, possessionibus tamen Valaska, Praedoina et Lehota vocatis in libero aliorum duntaxat pecorum pascuationis usu more antiquitus usitato permanentibus.

5. Pratum per dominam Catharinam Széchy praeterita aestate defalcari curatum nullo deinceps tempore eidem defalcari liceat, verum prioribus possessoribus, curatori videlicet in Hronicz et lignicolarum magistro in Zepetnicza perpetuo possidendum remaneat.

6. Exquo eadem domina Catharina Széchy certam officinam seu molam pro scindendis asseribus in territorio dictae arcis Lipche, in loco Bisztra vocato, noviter exstrui curasset, per quam demissio lignorum beneficio fluminis fienda cum notabili damno rei metallicaе propediretur, idcirco eandem statim et de facto demoliendam et nunquam reaedicandam determinassent.

7. Zepotnicza major pro usu et necessitate camerae Neo-Zoliensis ad rationem suae majestatis remaneat, dictaque domina Catharina Széchy et filii ejusdem, haeredesque et legatarii praenotati nullum dominium, nullamve jurisdictionem temporalem (salva pro eisdem remanente proprietate) in eadem habeant. Casu vero, quo fodinae metallicaе excoli non possent, extunc eadem etiam Zepotnicza major in praefatam dominam Catharinam Széchy, filiosque et haeredes ac legatarios ejusdem, utriusque sexus universos virtute donationis regiae condescendat et devolvatur, ac ipso facto praefatae arcis Lipche reincorporetur; ita tamen, ut eandem etiam silvam ipsis pro libitu succidere et devastare nullo modo liceat, salvo nihilominus praemisso jure regio in casu reparationis et culturae earundem fodinarum pro sua majestate et camera Novi-Zoliensi remanente. Ediverso vero et in ejus recom-

pensam minor Zepotnicza per certos homines ad id exmittendos excindendo eidem assignetur, ut inde dicta domina Catharina Széchy, ejusdemque filii et haeredes ac legatarii praenotati, eorundemque subditi pro propria et quotidiana ipsorum necessitate, ac in casu incendii (quem deus clementer avertere velit) etiam ex aliis silvis et montibus prohibitis, cum praescitu camerae, pro aedificiis necessariis et sufficientia ligna habere, extirpationes tamen in iisdem silvis nullo modo facere possint et valeant.

8. Ad quarum universarum silvarum, montium, locorumque et territoriorum inspectionem, siquidem venationes, piscationes et aucupia praefatae dominae Catharinae Széchy et suis praenotatis in signum retinendae perpetuitatis eorundem locorum reservatae fuissent, ut et praefata domina Catharina Széchy, filiique et haeredes eorundem praenotati pro avertendis damnis qualitercunque subsequentibus certos homines, seu inspectores tenere possint et valeant, praelibati fatentes decrevissent et conclusissent.

9. Licitum erit praefatae dominae Catharinae Széchy, filiisque et haeredibus ac legatariis eorum praenotatis ac etiam subditis eorum praenotatis in possessione Voloska commorantibus terras arabiles et alias quascunque operariis in Hrenecz commorantibus pro certa pecuniae summa inscriptas redimere, et deposita pecuniae in iisdem habitae summa pro se ipsis rehabere.

10. Urburariorum in territorio dictae arcis Lipche residentium prata tamdiu, quousque labores metallicos exercuerint, manebunt pro manibus eorum et per praefatam dominam Catharinam Széchy ac suos praenotatos in usu et possessione eorundem nullo modo turbentur.

11. Quia vero coloni ejusdem dominae Catharinae Széchy in possessionibus circa fluvium Grain commorantes ligna pro necessitate camerae Neo-Zoliensis beneficio ejusdem fluminis demissa aquis submersa et etiam exundatione ejecta in suos usus convertere perhibentur, ideo hujusmodi lignorum usurpationem universis et singulis colonis praefatae dominae Catharinae Széchy inhibentur, inhibitionemque in singulis pagis seu possessionibus per constitutos judices publicandam esse, qua peracta in transgressores severe animadvertendum esse statuissent.

Postremo. Quandoquidem praefata domina Catharina Széchy sub mulcta quingentorum florenorum hungaricalium modo praevio, toties quoties in praemissis ex parte ejusdem et suorum prae-

notatorum contraventum fuerit, exequendorum se et filios, haeredesque et legatarios suos utriusque sexus universos obligatos reddidisset, aequitati et justitiae convenire praefatis ambabus partibus visum fuisset praefatos quoque praefectum, perceptorem et alios dictae camerae Novi-Zoliensis constitutos et deinceps constituendos officiales eidem vinculo seu poenae, toties quoties in praemissis contravenire attentarent, per camerarum mineralium suae majestatis administratorem, ipso autem nolente, per vicecomitem et unum ex iudicibus nobilium ac alterum juratum assessorem dicti comitatus Zoliensis modo praemisso, cunctis juridicis remediis hactenus excogitatis et in futurum excogitandis obstare non valentibus exequendis subjacere. Si vero per homines eorundem officialium in praemissis excessum fuerit, pro administranda satisfactione iidem officiales per praefatam dominam Catharinam Széchy, filiosque et haeredes ac legatarios eorundem requisiti teneantur eidem dominae Catharinae Széchy ex parte talium hominum eorundem justitiam administrare, quod si fecerint, nulli praeterea poenae subiaceant; si vero facere ultra terminos a jure statutos differrent, vel omnino recusarent, extunc contra eosdem etiam coram praefatis vicecomite, iudice nobilium et jurato assessore dicti comitatus Zoliensis eadem domina Catharina Széchy et sui prae-notati modo praemisso procedere possint et valeant; prout partes eadem sub praemissis conditionibus et vinculo modo praemisso utrinque exequendo concluserunt, transegerunt, seque et suos prae-notatos obligatos reddiderunt coram nobis harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in libera ac regia montana civitate Novi-Zoliensi, die 11-a mensis Septembris, anno Domini 1649. Comes Paulus Pálffy mp. (L. S.) Andreas Farkass mp.

Egykoru másolata az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 1006. no 25. alatt.

1649. okt. 6. III. Ferdinánd király parancsa Zólyom vármegve közönségéhez, hogy a szénben szűkölködő selmeczi bányának a szomszéd erdőbirtokok illő áron elegendő fa-szenet szolgáltatassanak.

Ferdinandus tertius dei gratia electus romanorum imperator etc. etc. fidelibus nostris universis et singulis spectabilibus, magnificis, egregiis et nobilibus comiti, vice comiti, iudicibus nobilium, juratis assessoribus, ac toti universitati magnatum et nobilium comitatus Zoliensis salutem et gratiam. Quod cum ex fodinarum nostrarum in civitatibus montanis potissimum circa Schemniczium existentium contractis et erogatis in conservationem earundem mutuae pecuniae aliquot centenis millibus florenis hungaricis ex nostra propria facultate et praesenti solutione refundendis diuturniori, et in annos quindecim sese protendente sterilitate, divina quidem benedictione ibidem Schemniczii in fodinis quibusdam certis minerarum argenti-feracium vberior redierit copia, cujus beneficio solvendorum earundem fodinarum nostrarum conservationis causa contractorum debitorum facilis commodaque nobis fuisset ratio, si ea pro rei exigentia nobis uti non obstitisset carbonum penuria, qua hactenus laborabant nostrae et urburariorum nostrorum officinae conflatoriae adeo, ut vel ob hanc unicam causam nobis, nostris carendum sit argenti proventibus, in utilitatem alioquin etiam totius regni nostri Hungariae redundaturis. Volentes clementissime cum nostris, tum etiam urburariorum nostrorum in praefatis civitatibus montanis existentibus subvenire necessitatibus, fidelitatibus vestris cujuscunque status et conditionis universis et singulis in partibus fodinarum mineralium, civitatumque nostrarum montanarum, et quorumvis aliorum locorum habitantibus, et in futurum fodinis et officinis conflatoriis extruendis idoneis habitaturis tenore praesentium committendum serioque demandandum duximus, quatenus hacce clementissima intentione et voluntate nostra intellecta statim, citraque omnem comparendi rationem, toties quoties necessitas efflagitaverit, pro conflandis inque argentum redigendis mineris, non solum modernis, verum etiam omnibus aliis, deinceps in quibuscunque tandem locis circa Schemniczium emersuris nostris, nostrorumque urburariorum conflatoriis officinis debitam et sufficientem carbonum copiam pro aequa et condigna solutione, tam camerae nostrae

Schemnicziensi, quam nostris vrburariis, mensura antiquitus usitata et convenienti, ex sylvis ibidem circumcirca situatis, medio subditorum vestrorum, ab antiquo alioquin carbonariam exercentium, proventuum suorum quoque seu proprii commodi causa suppeditare; quodsi vero iisdem subditis id praestare, laboresque hosce et vecturam carbonum expedire, interveniente qualicunque impedimento, non foret possibile, tunc nostris sumptibus ex cameris nostris metallico-montanis per earundem administratorem, aliosque officiales nostros, peculiaribus reique carbonariae peritis ad id constitutis operariis in territoriis vestris, praevia conventionione seu contractu super arenda, seu condiguo pretio, per officiales nostros praescriptos camerarum mineralium instituenda, commodum nostrum et totius hujus regni praefato modo provideri, nobis et vrburariis nostris concedere velint. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die decima sexta mensis Octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo nono. Ferdinandus m. p. (L. S.) Georgius Orosy m. p.

Eredetije a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság levéltárában. — Közölte *F. A. Schmidt* i. m. IV. 717—9. l.

Ugyanezzel a szöveggel és kelet alatt Barsmegye is felhivatott. — Közölte *Péck A.* i. m. II. 844—5. l.

265.

1650. február 15. Az erdélyi fejedelem által kiküldött bizottság határozata a Beregh város és Bereg-Ujfalú közt vitás Buslyák erdőről.

Mi Vizaknay Márton munkácsi udvarbíró, Bojér György Rákóczy Zsigmond uram ö nagysága főlovászmestere és ez dologban commissáriusa, Kerepeczy István Bereg vármegyének esküttje, Sövényfalvy István ö nagyságok beregszászi gondviselője, Szőcs Lukács beregszászi főbíró, Nyerges Demeter, Borbély János, Jánosy Péter, Lucza András, Fekete János, Andor János tanácsbéli személyek etc. Lőrincz Ambrus vári főbíró adjuk emlékezetre mindeneknek azkiknek illik ez mi levelünkben, hogy ez 1650. esztendőben 15. Februarii jöttünk ide Bereg vármegyébe Bereg nevű város és Bereg-Ujfalú határiban levő Buslyák nevű erdőre, holott jövének mielőnkben egyrésztől Bereg-Ujfaluban lakó bírák és pol-

gárok, úgymint Kondor Mihály főbíró, Tihor János, Tihor István, Sipos Gergely, Sipos János, Sipos András, Fazekas György és az egész tanács a falubéliekkel együtt, hozván előnkben istenben üdvözült kegyelmes urunk Rákóczy György erdélyi fejedelem parancsolatját, melyben parancsol önagysága az munkácsi tiszteknek, hogy amely Buslyák nevű darab erdő villongásban vagy on közöttek az beregiekkel, melyet mind az két fél magáénak tart, azt igazán, istenesen eligazítanak szolgabírák, esküttek és ott a szomszédságbéli bírák és tanácsok jelenléteben; más felől pediglen a beregi bírák, úgymint főbíró Varga János, Kondor János, Varga Pál, Orbán János, Fancsik István etc. ugyanazon kegyelmes fejedelmünk protectionale mandatumát producálák, hogy az munkácsi tisztek azon darab erdőnek bírásában, ha ki háborgatná őket, de kiváltképpen az bereg-ujfalusiak ellen megoltalmazná. Mivel pediglen kegyelmes asszonyunkat is ő nagyságát mostan itt Munkácson létében tanálta volt meg mind az két fél, önagysága kegyelmesen parancsolt nemzetes király-daróczi Debreczeni Tamás praefectus uram által, ezen dolgot ugyan törvény utja szerint revideálván gazítanak el. Mi is azért azon erdőnek helyére kimenvén ad faciem loci és törvényszéket ülven, mind az két félnek mind élő s mind levelebéli bizonyoságit beszédvén, közönséges igazságnak utja és országunknak törvénye szerint így deliberáltunk és megmásolhatlanul mind az két félnek bizonyos conditiókat és kötéseket irván, melyeknek ők is kezeknek beadásával békességesen annuálván, kiadtunk:

1. Hogy tudniillik azon erdőt valamint ennekelőtte mind az beregiek, mind az bereg-ujfalusiak a felső részétől úgymint a remetei mezőtől az alsó részéig, úgymint a kovászói mezőig szabadon, minden háboruság nélkül birták és disznajokkal egyaránt étették, úgy azután is szabados legyen; azon erdőnek fáját pedig épületre magok számára szabadosan vág hassák és hordhassák a beregiek, de az bereg-ujfalusiak követve az beregiektől. Pénzre való fát pedig csak egy szálát is egyik félnek is negyven forint bírság alatt, ki az urat illesse, ne legyen szabad vágni. Melynek vigyázására az beregiek a bereg-ujfalusiakkal együtt egy hites kerület állassanak.

2. Mivel pediglen ezen erdőnek széle mellett mindenütt bizonyos rétek vannak, kikben eddig mind az két fél nem kevés károkat tétetett marhájával és disznájával, hogy azért az is peni-

tus tolláltassék és ezután ne légyen, végeztük hogy: Valamely félnek marháját kárban találják, mely nem szabadosképpen ment oda, hanem gondviseletlenségből és pásztora vigyázatlansága miatt, tehát az marhát behajtván elsőben egy forinton válthassák ki, ha harmadszor ott találtatik (mivelhogy efféle dolgot szántszándékból másoknak nyilván való kárára is szoktanak sokszor cselekedni), 12 frt birsága légyen, melynek fele az urat illesse, fele viszont az kárvalló félt.

3. Mind a két félnek pedig arra is szorgalmatos gondviselése légyen, hogy azmely réteket gyepükkel azon erdő mellett szoktak tartani, azokat megcsinálván, senki marhájának odajárására meg ne hánnya, bontsa és rontsa; ha kit pedig rajta érnek, azon is az 12 forintot, mint fellebb említettük, megvehessék és exequálhassák.

4. Valamely fél pedig ez punctumokat meg nem állaná, vagy határt szabna magának, vagy egy képpen, vagy akármi módon megháborítaná és ezek ellen cselekednék, ha közönségesen város vagy falu akarattjából, tehát az a fél ezer forinton maradjon, melyet akkori munkácsi tisztek őnagyságoknak exequálhassanak minden perpatvar, exceptiók, inhibitiók, prohibitiók és egyéb törvénybéli remediumok nem használván. Melynek nagyobb erősségére és megállására ugyan mi előttünk kezeknek beadásával is mind két fél megerősítettett. Melyről mi is adjuk e mi levelünket kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén. Datum loco et die, coramque personis supranotatis.

His quoque insuper additis: Mivel pedig specificált conditiók felett mind az két rész alább irt observatiókra is köteleztetik, hogy t. i. amidőn felül nevezett Buslyák nevű erdőben annyi makk terem, hogy mind az két praenominált helynek szükségén kívül vidéki sertéseket váltóra, avagy tizedre fogadnak, annak jövedelmével avagy makk szedésével egyaránt osztozzanak; azért annak szedésére egyenlő akaratbul tilalmast maguknak tegyenek. Az olyan megtilalmazandó részerdőben pedig egyik a másika hire s akaratja nélkül tizenkét forint büntetés alatt a makkot ne merészelje szedni, mely büntetésnek a felét beregi, felét pedig bereg-ujfalusi templomra, toties quoties ezen kötés valamely fél által violáltatik, munkácsi tiszt uraimék megvévén fordítsák. Ezen felül megnevezett Buslyák nevű erdőnek *más nevet* semminemű részére *száz forint büntetés alatt* (aki uraság számára nézendő lészen) *senki ne merjen adni* Bereg és Beregujfalu, úgy Remete között lévő ligeten

kivül, mely liget ezután is beregiek és bereg-ujfalusiak részéről egészen közönséges lészen és az is egy nevezet alatt ab utrinque tartattassék.

A szepesi kamarai jószágok kormányzójának 1726. évi átiratából, melynek hivatalos másolata az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 1117. no 51. alatt található.

266.

1650 körül. A pazdicsi közbirtokosok erdőrendtartása.

Mi kik vagyunk pazdicsi jószágnak földes és örökös urai adjuk mindenknek tudtára azkiknek illik, hogy mi mindnyájan, úgy mint N. N. az mi pazdicsi makktermő erdeink és szántóföld és kerteink mezői felől egyező értelemből egy akarattal töttünk ilyen rendtartást és rendelést:

1. Az termő fát, tőgy, alma, mogyoró, körtvélyfát az paraszt embernek sem épületre, sem tüzre az erdőbíró hire nélkül ne legyen szabad vágni; ha peniglen az paraszt ember az erdőbíró hire nélkül vagy tüzre, vagy épületre nyers termő fát vágna és az erdőbírótul nem kérné, azt megtudván az erdőbíró csak az maga autoritásával minden személy válogatás nélkül, akármelyikünk jobbágya volna is, elsőben egy forintot vegyen rajta; ha másodszor is azont cselekedné, két forintot vegyen rajta; ha ugyan nem tilódnék, vegye meg harmadszor az tizenkét forintot rajta; hanem egyébféle fát aszut mindennemű szükségre hordassanak az mennyit akarják.

2. Hogyha magunk szükségére akármelyik hordatna tüzre, avagy épületre, tartozzunk magunk is az erdőbírónak hirrre adni. Ezért az erdőbíró vigyáztasson utánnok, az szin alatt az paraszt ember magának ne vigye az fát az ura neve alatt; ha úgy találtnék az erdőn, akár melyikünk jobbágya is, hajtsák be s az erdőbíró vegye meg az egy forintot rajta, hanem minden ember hirrre tegye az erdőbírónak.

3. Hogyha az paraszt embernek épületre való fa kell, menjen az erdőbíróhoz, kérjen, az erdőbíró adjon elégséges fát valamennyi kell minden nemű épületre. Az erdőbíró minden faluban eskessen emberséges, szavahihető polgárokat, igazság szeretőket,

és kerülőköt az erdőknek, mezőknek oltalmazására, azokat az hites polgárokat küldje az erdőbíró annak az házához, lássák meg az hites emberek, micsoda fára vagy szűksége és mennyire valóra, az hites emberek egymás között ellimitálván adjanak az kerülők elégséges fát az épületre ; ha aszu fát találnak, olyat az ki jó volna az épületre, aszut adjanak, ha aszut nem találnak, adjanak nyers fát. Ha peniglen többet vágna valaki annyinál, mint az hites emberek meghagyják, avagy az kerülők meghagyják, vigyázzanak utánok, valakit rajta érnek, tartozzanak mind az hites pógárok, kerülők egy forint birság alatt megmondani az erdőbírónak, az erdőbíró is az olyan kártevő emberen elsőben vegye meg az egy forintot, másodszor, ha rajta éri két forintot, harmadszor, ha ugyan nem tilódnék, vegye meg az erdőbíró az tizenkét forintot rajta, akárki jobbágya legyen.

4. Az erdőbíró is peniglen mind télen, nyárban gyakorlatsággal az falukra kimenjen maga is, mikor peniglen maga nem érkeznek, bizonyos emberét, avagy szolgáját az falukra küldje ki, avagy maga menjen, vizsgálja meg minden paraszt embernek az háza táját s mindenütt kerestesse meg, hogyha nyers termőfát talál, avagy találtat az háza táján, melyet nem az hites emberek adtak volna néki, hasonlóképen az olyan emberen is elsőben minden kedvezés nélkül vegye meg az egy forintot, másodszor kettőt, harmadszor, ha ugyan nem tilódnék, vegye meg az tizenkét forintot.

5. Kikeletkor, ősszel és egyéb időben is holmi kártevő pásztorok és egyéb rendbeli emberek szokták az erdőket égetni. Ez illetén embereket, ha rajta érhetik az kerülők akárhol is, reájok bizonyosodván hogy ő dolgok, vigyék az erdőbíró kezében. Ez illetén embereken az erdőbíró elsőben is vegye meg az 12 forintot, mivel nem kicsiny kárt tesznek.

6. Új irtványt az paraszt ember semminemű szín alatt, tizenkét forint birság alatt ne kezdjen olyan helyen, ahol termőfa volna ; sőt ahol mostan volnának is, azokat elébb ne irtsák tizenkét forint birság alatt. Sőt ha az irtványban termőfa volna, tizenkét forint birság alatt ne legyen szabad kivágni, sem az makkját felszedni, sem kiégetni, hanem legyen békességben az termő fa.

7. Hogyha télben az paraszt ember akármelyik erdőben az marhájának termő fát vágna és azon legeltetné s telelné, az kerülők hajtsák be, adjanak hirt az erdőbírónak, az erdőbíró vegye

meg elsőben az egy forintot, másodban kettőt, harmadszor, ha ugyan nem tilódnék, vegye meg az tizenkét forintot rajta.

8. Az makknak termésének idein is valakit rajta érnének az kerülők, hogy az fárul botokkal, rudakkal az makkot az marhájuknak vernék, avagy felszedné és haza hordaná az makkot, ez ilyen emberen is elsőben vegye meg az egy forintot, másodban kettőt, harmadban, ha ugyan nem tilódnék, vegye meg az erdőbíró az tizenkét forintot.

9. Hogyha valamely paraszt ember pínzen avagy ajándékon barátjának, jóakarójának adna fát el, kiváltképen külföldi embereknek, kik nem az pazdicsi jószágbul való volna, akár maguk jobbágyaink, akár idegenek, akármi névvel nevezendő épületre valót, vagy tüzre valót, avagy peniglen valaki valakit rája szabadtana az erdőbíró hire nélkül az erdőre, hogy fát hordjon és élje, valakit olyat rajta érhet az erdőbíró, akár kerülőt, akárkit, az olyatén emberen is, mind az ki rászabadította, mind az ki rájött, az egy-egy forintot az erdőbíró vegye meg rajtok, másodszor kettőt, harmadszor tizenkét forintot; ezt hozzá tévén: Néha vagy ura dolgában megyen valahova, avagy valami occasio adatik, hogy hirtelen vagy szekere törik el, vagy ekéje, vagy valami oly necessitás találtatik hirtelen, olyan necessitás találkozáván, szabadon vágjon olyan szükségére mindenkoron, valaminémű kell, az erdőbíró hire nélkül is.

10. Mikor az erdőnek termése vagyon, tartozik az erdőbíró az atyafiak disznait ott az erdőben meglátni és végére menni, mindenestül mennyi lehet, azokhoz képest fogadjon tizedre elégséges disznókat az makkra, de úgy fogadjon, az maguk marhájuknak elégséges avast fogjanak, azkin az maguk marhája járhasson; azután az maguk marhája közé peniglen más ember marháját sem az avasban, sem az nyomásra az öregbik atyafiak hire nélkül és az erdőbíró hire nélkül senki semminemű szin alatt senki marháját ne fogadja, se jóakarójáét, se barátjáét, atyafiájét, sem paraszt emberét, sem jobbágyáét, tulajdon csak az maga cselédjéét, azki az maga kenyerét eszi. Ha peniglen oda fogadja, tartozik minden ember előladni és kiadni az maga disznai közül is az közönséges tizedre; ha elől nem adná, tudják ki az ő rata portiójából az dézmálásnak idején. Ezt is hozzá tévén, hogy ha az erdőbíró egyébképen végére nem mehetne, vagyon-e az maguk marhája között más ember marhája, avagy nincs, tehát az maguk pásztorát is

megeskettethesse az erdőbíró, és menjen végére úgy is hiti után az erdőbíró, és azki marhája között volna, tartozzék 12 forint birság alatt előlhajtani.

11. Ha peniglen valamely nemes ember, avagy paraszt ember olyan, azkinek közi nincsen az erdőkhöz, reája hajtana az makkra lopva, hajtassa be az erdőbíró és valamint szereti, úgy büntesse. Avagy peniglen az makknak termésekor is valamely paraszt ember többet őrizvén a makkon, azmint czédulára ad avagy beirat, avagy az őreget malacz helyett iratja be, valakit rajta ér az erdőbíró, az mennyivel többet talál, ahhoz képest úgy büntesse azmint szereti.

12. Hogyha találkoznék valaki, az ki maga marhája helyett más ember marháját fogadná az makkra az atyafiak és az erdőbíró hire nélkül, avagy az maga marhája között lopva őriztetné, az olyan marhát, ha talál az erdőbíró, az maguké közül is szabadon behajtattassa az erdőbíró s tizedeltesse meg az derék tizedre.

13. Hogyha más falubeli jobbágyinkat, kik nem az pazdicsi jószágbul valók volnának, az erdőn kaphatnának az kerülők, hogy fát vágna avagy lopna, avagy makkot szedne, az olyan emberen, azki olyan találatnék, toties quoties ezt cselekedné valaki, vegyék meg rajta az egy-egy forintot, addig el ne bocsássák.

14. Az erdőbíró azmely pógárokat esketett, ha többször nem is, de nyárban minden héten egyszer-számegyszer menjenek ki az mezőre és ahol kertelések vagynak az nyomás és tilalmas mezők között, járják meg és ha rést találnak valaki részéről, hagyják meg az paraszt embernek, ázkié az rés, egy hét alatt csinálja be; ha becsinálja jóval jó, ahol be nem csinálnák, vegyék meg rajta az egy forintot, quoties toties be nem csinálnák.

15. Hogyha valamely paraszt ember az tilalmasban, rétek között, szántóföldek között, parlagon, réten, akármilyen névvel nevezendő helyen az tilalmasban őrizné az marháját, az kerülők hajsák be, elsőben minden marhátul tiz-tiz pénzt, másodszor 12 pénzt mindeniktől, ha ugyan nem tilódnék, hanem szántsándékkal ugyan rá hajtana, hajsák be, toties quoties ezt cselekedné valaki, vegyék meg mindenkor az egy-egy forintot rajta. Ha peniglen csak szaladasképpen szaladna be az tilalmasban, az olyatén emberen mindenkor csak tiz-tiz pénzt vegyenek minden marhájáért. Az disznót peniglen az kaszáló rétekre, sem nyomásra, sem tilalmasban egy forint birság alatt ne legyen szabad rá hajtani, mivel felturják az réteket; ha peniglen rá hajtana valaki, hajsák be az kerü-

lők, vegyék meg rajtok az egy-egy forintot, toties quoties azt cselekednék.

16. Hogyha az kerülők vagy az mezőn, vagy az erdőn, kik buzát, gabonát, tavaszvetést, szénát, az erdőről fát, makkot lopnak, rajta találnak, fogják meg; ha az kerülők vele nem bírnának, tartozzék az egész falu az kerülőket tizenkét forint bírság alatt megsegíteni; hogyha valamelyik meg nem segítené, azkinék módja vagyon ez megsegítésben, az olyan emberen az erdőbíró mindjárást vegye meg az egy forintot; de azon falu tartozzék megsegíteni, az ki határában vagyon.

17. Az kerülők hogyha valakit olyat kaphatnának az tilalmasban, azkit be nem hajthatnának, hanem elszaladhatnának az marhával, megismervén kicsoda az, azki az marhával elszaladott, az olyan emberen az házára is azok az hites pógárok és kerülők rá menjenek, az egy forintot vegyék meg rajta; hogyha rátámadna az pógárookra és zálogot nem hagyna venni, az erdőbíró vegye meg az 12 forintot rajta, azért hogy rátámadott az kerülőkre.

Hasonlóképen, hogyha az mezőben, avagy erdőn rátámadna is az kerülőkre, az olyan emberen is vegye meg az erdőbíró az 12 forintot.

18. Ez reá bizatott dologban peniglen erdőbíró uram minden kedvezést, barátságot, atyafiságot hátrahagyjon, igazán és hiven ez szerint tisztiben eljárjon, egyikünk jobbágyát az másiknál jobban ne büntesse, hanem ez szerint cselekedjék; valamint ő kegyelme elleniben azok az hites polgárok is hasonlóképen, valamint reájuk bízzák, az szerint hiven és igazán járjanak el az dologban. Valamikor megtalálják valami oly dologból az falubeli község közül valamelyik, minden halogatás nélkül kimenjen és igazítsa el az dolgot, hogy ő rajtuk ne muljék és valaki az ő halogatásuk miatt kárt ne valljon. Hogyha erdőbíró uram ez reá bizatott dologban igazán és hiven az szerint el nem járna, azmint ő kegyelme elleniben azok, és ő kegyelme miatt valamelyikünk az atyafiak közül kárt vallanánk, tehát akkorbéli Zemplin vármegyebéli viceispán urat szolgabírájával, egy esküttjével csak házául kihíhassák akár-melyünk, az ki ő kegyelme miatt kárt vallana, mindennemű országunkbéli juridiciumokat hátra hagyván (megbizonyosodván, hogy erdőbíró uramtul lőtt az az kárvallás), ispán urunknak sem had, sem szüret, sem aratás útját meg ne gátolhassa s meg ne gátolja, az erdőbíró jószágából száz forintig exequálhasson, az kárvallott

atyánkfíának eleget tegyen avagy marhájából erdőbíró uramnak, valaholott találatnék vagy marhája, vagy jószága; ispán uram is fáradságáért az huszonöt forintig magának igazat tegyen. Hasonlóképen az hites pógárok is ha ez szerint el nem járnának igazán és az község közül kárt vallana, valamelyikünk jobbágya vallana kárt az kárvallott jobbágyának az földes ura szolgabíró uramat csak házatul is kihihassa és mindennemű juridiciumokat, processusokat hátrahagyván, bíró uram az 12 forintot az hites pógárokon vegye meg, megbizonyosodván ez is, hogy ő miattok lőtt az kár s elégítse meg bíró uram 12 forintig az kárvallott embert az hites pógárok marhájából.

Mi is peniglen felül megnevezett atyafiak, pazdicsi jószágunk örökös földesurai, possessori, haeresi kötjük hasonlóképen erre magunkat erdőbíró uramnak, hogy az ő kegyelmének adatott autoritásában és ez szerint való rendelkezésében, azmint ő kegyelme ellenében adtuk, semmiben ő kegyelmét meg nem bántjuk, autoritásában ő kegyelmének egyikünk sem avatja semminemű autoritását és közit, hanem ez rendelkezés szerint mindenekben szabadossan ő kegyelme disponálhasson az egész pazdicsi jószágban. Hogyha peniglen valamelyikünk ez ő kegyelmének adatott autoritásában megháborítanánk ő kegyelmét és autoritásában előbb nem bocsátanánk, valamiben megbántanánk és ő kegyelme kezeiből jobbágyunkat kivennénk akármelyikünk is, ez felül megírt végezésünk szerint erdőbíró uram is mindjárt akkorbéli Zemplin vármegyei viceispán uramat csak házatul is kihihassa az ellen, az ki ő kegyelmét tisztiben, autoritásában megháborítaná, ispán uram minden országunkbeli juridiciumokat hátra hagyván mind marhájából, jószágából valaholott kaphatna, minden citatio nélkül erdőbíró uram requirálására mindjárt száz forintig exequálhasson, maga fáradságáért is ispán uram 25 forintig exequáljon. Ugyanakkor az hites pógárok is végezésünk szerint eljárhassanak ez nekik adatott autoritásukban, felül megírt mód szerint.

Eredeti, XVII. század közepéről való fogalmazványa az Országos Levéltárban N. R. A. fasc. 867. no 85. alatt.

1651. junius 28. *Biharmegye tanuvallatása a cséfbai Harasztos erdő birtokról és használatáról.*

Illustrissimo ac celsissimo domino domino principi domino nobis naturaliter clementissimo, humillimorum, fidelium perpetuorumque servitorum nostrorum in gratiam illustrissimae celsitatis vestrae debitam semper oblationem. Vestra noverit illustrissima celsitudo, nos literas eiusdem illustrissimae celsitudinis vestrae attestatorias pariter et compulsorias, in anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo, die 2-a mensis Junii pro parte ac in persona honestae foeminae generosae dominae Susannae Bornemissza, consortis generosi domini Balthasaris Kemény de Győrőmonostor supremi comitis comitatus Colosiensis, de possessione Sz.-András confectas et emanatas, nobisque inter caetera illustrissimae celsitudinis vestrae fidelibus servitoribus praeceptorie sonantes et directas honore et obedientia quibus maxime decuit recepisse, vigoreque earundem literarum fassiones testium infrascriptorum exactas primum ab eisdem firmissimo juramento recepisse in haec verba :

1. Tudod-e, hogy Biharvármegyében az cséfbai Harasztos nevő erdőt az Csáky urak, az után váradi néhai nemzetes Torma János, Kovács és Keresszegi Borbély Albert idejekben, megis az után néhai nemzetes Bornemissza László, Bornemissza Pál felül megirt cséfbai Harasztos erdőt békességesen birták-e, mostan is penig nemzetes Kemény Boldizsárné Bornemissza Zsuzsánna asszony békességesen birta-e, más egyéb urak közöket praetendálták-e ez specificált erdőhöz?

2. Tudod-e azt is, hogy Borosjenőben lakó Váncsa György az első utrumban megirt fő emberekkel együtt, és specificált erdőnek dominiumjában volt volna-e, birt volna valami részt benne békességes uraságában?

1. testis, Benedictus Szél de Keresztszeg, spectabilis ac magnifici domini Stephani Csáky provisor, annor. 60, juratus examinatus fatetur: Azt tudom mondani, hogy az Csáky urak az cséfbai határban, földeiben, erdeiben senkinek semmi része nem volt, hanem csak az Csáky urak békességesen birták mint sajátjokat, s az után való urak is, főemberek mindez ideig békességesen birták; más ur nem birt benne. Ad 2-dum: Váncsa Györgynek még hírét

is nem hallottam, nemhogy az én uraimmal osztozó erdeje lőtt volna; az mikor makkot termett és idegen embernek disznait reá fogattuk, dézmájából, pénzéből senkinek egy pénzt sem adtunk, hanem az Csáky urak számára adtuk az jövődelmet.

2-dus testis strenuus Demetrius Vas de Harsány, ann. 59. jur. exam. fatetur nihil.

3-tus testis providus Jónás Széplaki Bikácsiensis, jobbagio ill. domini principis, ann. 65, jur. exam. fatetur: Várad szállása előtt pásztorka gyermek voltam, azt az erdőt akkor is cséfa Harasztosnak hitták; egy Seres Ambrus nevű ispánja volt Csákyaknak, az kerülte az erdőt, tavasszal ha kinél csak aczélt talált is, bár nem gyujtogatott, elvette az aczélt, ha kinél szekerczét talált, bár nem vágott fát, elvötte az szekerczét az cséfa Harasztoserdőben; én úgy tudom, hogy más úr nem birt benne. Bornemissza Pál idejében is tudom bizonyosan, hogy Bornemissza Pál egyedül birta. Ad 2-dum: Én az időmtől fogva nem hallottam s nem tudom, hogy Váncsa György, de még az atyja is birt volna abban az erdőben. Tudom azt, hogy az gyapjuiak Kemény Boldizsár uram tisztartójátul Péter deáktul pénzen vötték meg annak az Harasztos erdőnek az makkját, disznajokat jártatták rajta.

4-tus testis. Providus Martinus Nagy Bikácsiensis, suae principalis celsitudinis jobbagio, annor. 60, jur. exam. fatetur: Egyebet nem tudok, hanem azt tudom mondani, hogy egy Nagy Ambrus nevű ember, ki Cséfán szolgált ifju korában, azt mondotta, hogy oly tilalmasban tartották azt az cséfa Harasztos erdőt, hogy ő az ő urával, az kit szolgált, elmentek éjjel ugyan arra az erdőre, de az ura száz pénzt tett az erszényiben, hogy ha az ura ispánja rajta kapja, azzal megváltja magát, kétszer s háromszor is hoztak éjjel-éjjel, de rajta nem kapta az ispán. Egyéb ispánok nem őrzötték az erdőt, bizonyosan tudom, hanem csak az Csáky urak ispányi őrzötték. Ad 2-dum nihil.

5-tus testis providus Emericus Simon in possessione Bikács residens, suae principalis celsitudinis jobbagio, annor. 59, jur. exam. fatetur: Azt hallottam az atyámtul is, más öreg emberektul is, hogy az Csáky urak békességesen birták azt az Harasztos erdőt; azután való fő emberek tudom bizonyosan, hogy békességesen birták azt az cséfa Harasztos erdőt, más úr hogy nem birt benne. Csak harmadéve is, tavaly is az juhaimat ott az Harasztos erdőn őrzöttem, az gyapjuiak jöttek ugyan szekérrel ezen Harasztos erdőre fáért, kértem tőlük: «Szabad-e ez az erdő nektek, hogy így hordjátok?»

Az gyapjuiak azt mondták: «Bizony nem szabad, mert ha itt kapnának megzalogolnának, csak így az mit elkaphatunk.» Gyapjui Tenkey Lászlótól hallottam ez szokat. Azt is tudom, hogy az elmuló ősszel az gyapjuiak pénzen vették meg azt az Harasztos erdő makkját az disznáknak Kemény Boldizsárné Zsuzsanna asszony tisztartójától Péter deáktól. Ad 2-dum: Nem ismerem Váncsa Györgyöt, nem is hallottam, hogy birt volna abban az erdőben.

6-tus testis providus Stephanus Király in possessione Bikács residens, jobbagio suae principalis celsitudinis, annor. 50, jur. exam. fatetur: Azt tudom, eleitől fogva azt az Harasztos erdőt Cséfához birták minden határral, más urak nem birták; azt is tudom, hogy az cséfa ispánok záloglották meg még az mi pásztorkut is, egyéb ispánok nem zálogoltak. Ez ősszel hallottam magoktól az gyapjuiktól, hogy valami kevés makk volt az Harasztos erdőn, ők husz forinton vették meg az makkot Kemény Boldizsár uram tisztartójától Péter deáktól. Ad 2-um: Nem tudom s nem hallottam, hogy Váncsa György birt volna abban az Harasztos erdőben.

7. testis Michael Nagy in possessione Méhes residens, jobbagio magnifici domini Stephani Kun, annorum 40, jur. exam. fatetur: Én eleitől fogva úgy tudom bizonyosan, hogy azt az Harasztos erdőt Csákyaktól fogva minden urak eddig Cséfához békességesen birták, más urak nem birtak benne; azt is tudom, hogy az öcsém Nagy András Gyapjuban szolgált, az ura gyapjui Illyés Mihály küldötte arra az erdőre fa-hasogatni, az cséfa ispánok rajtakapták az erdőn az öcsémet, megfogták, Barakonyban bevitték, fizetés által bocsájtották el. Tudom azt is, hogy az Lada Pál disznait Gyapjuban Bornemissza Pál idejében éjjel arra az Harasztos erdőre az makkra hajtották, azonban az cséfa ispánok rajta kapták, elhajtották, kit Váradon öltek meg benne s kit Petresenben, csak mi sem fordula meg benne az nagy sereg disznókban. Azt is tudom, hogy az ősszel pénzen vették meg az gyapjuiak az Harasztos erdőnek az makkját. Ad 2-um: Én nem tudom s nem hallottam, hogy Váncsa György birt volna abban az erdőben.

8-vus testis Andreas Nagy in possessione Méhes residens, magnifici domini Stephani Kun jobbagio, annor. 32, jur. exam. fatetur: Vagyon tizenhat esztendeje, hogy én Gyapjuban szolgáltam Illyés Mihálynál, arra az Harasztos erdőre reá küldött fáért, rajtakaptak Bornemissza Pál ispányi, bevitték engem, osztán kétszáz forint kezes-

ségen vöttek ki. Azt is tudom, hogy az gyapjuj embert szintén úgy megfogták azon az erdőn, mint szintén akármely hajdúvárosi embert; lopva mindazonáltal eleget hordták az gyapjuiak is, azkivel elszaladhattak. Lada Pál disznai elhajtása és ugyan gyapjuiak ezen Harasztos erdő makkja megvétele felől is hasonlóképen vall ut praecedens 7-mus testis. Ad 2-um: Nem tudom, hogy Vánca György birt volna abban az Harasztos erdőben.

9-us testis Stephanus Sas in possessione Méhes, jobbagio magnifici domini Stephani Kun, ann. 29, juratus exam. fatetur: Bornemissza László ideitől fogva tudom, mindeddig azt az Harasztos erdőt Cséfához békességes uraságukban birták, más úr közös nem volt hozzája. Az gyapjuj Lada Pál disznai behajtása és ugyan az gyapjuiak Harasztos erdő makkja megvétele felől similiter fatetur ut septimus testis. Ad 2-um: Nem tudom s nem hallottam, hogy Vánca György birt volna abban az Harasztos erdőben.

10-us testis Thomas Sas Méhesiensis, jobbagio magnifici domini Stephani Kun, annor. 40, jur. ex. fatetur, ad 1-um et 2-um similiter fatetur, ut praecedens 9-nus testis.

11-us testis Petrus Kovács in possessione Méhes residens, jobbagio magnifici domini Stephani Kun, annor. 30, jur. ex. f. ad 1-um et 2-um similiter fatetur, ut 9-us testis.

12. testis Demetrius Boczon in possessione Szent-Miklós residens, jobbagio egregii domini Nicolai Toldi, annor. 63. j. ex. f. ad 1-um: Csáky urakat, Torma Jánost, János kovácsot, Borbély Albertet, ezeket az Bornemisszákat mind tudom bizonyosan, hogy békességes uraságokban birták azt az Harasztos erdőt Cséfához, más czimbora ur egy sem volt közös hozzá még eddig. Gyapjuj Lada Pál disznai felől is similiter fatetur, ut 7-us testis. Ad 2-dum nihil.

13. testis Volfgangus Nagy in possessione Sz.-Miklós residens, manumissus vel nobilis, annor. circ. 70, jur. exam. fatetur: Még Várad szállása előtt hallottam egy Nyárszegen lakó Csukat Péter jobbagyától *Lukács bírótul*, öreg ember volt, hogy azt mondotta: *

* Az itt következő elbeszélés egy eddig ismeretlen *néphagyomány*, mely mint ilyen igen érdekes, de történeti alappal nem bír. «Ifju István király» alatt talán Báthory István fejedelmet kell értenünk, csakhogy a Csákyak Cséfát mint a *heresszagi* vár egyik tartozékát a várral s egész uradalmával együtt már 1396 óta (Dr. Csánki D., Magyarország Tört. Földrajza I. 595. l.) birták Zsigmond király adományából.

Ifjú István királyt az Csákyoknak az elei elhitták volt Cséfára vendégségben. Cséfán két gazdag ember lakott, mind az két gazdag ember házának az fedelit elhányatta a Csáky ur s azoknak házáknak földélfájával főzetett az konyhán. Elérkezett Cséfára ifjú István király, okát kérdezte az két ház fedele elhányásának; az Csáky ur azt felelé: «Fölséges úr, ez két ház emberi gazdag emberek, szörözhetnek pínzen ismét fedélfát.» (Mivel akkor közös erdeje volt Cséfának.) Ifjú István király kérdezte: Ha volna az királynak ott közel jószágá? Megmondták, hogy vagyon. Mondotta ifjú István király az Csáky urnak: «Míg az ebéd felköl, egy szolgád addig valamennyi földet megjárhat az mi földünkön, királyi földön, neked adom.» Volt az Csáky urnak egy Mátyus János nevű szolgája, azt elküldötte az Csáky ur lovon. Elindult Gyapju felé, Oroszi felé, Méhes felé, Fülöpháza felé, Nyárszeg felé, Bikács felé az cseréken által, valahol elment, egy veres mentéjit darabonkint mind elszaggatta, utána elhányta, úgy ment osztán Cséfára, szintén akkor adták be az gyümölcsöt mikor beért; annakutánna mikor az káptalanok járták az határt az veres posztó után, akkor is az káptalanokkal *ott járt az a Lukács bíró.* Én is mikor azon az Harasztos nevű erdőn gyermek koromban őrzöttem az marhát *több gyermekekkel együtt*, akkor az az erdő csak haraszt volt. Én az időmtől fogva tudom, hogy az Csáky urak békességesen birták azt az megnevezett erdőt; az után való urak is mindeddig békességesen birták, nem volt közös más urral. Ad 2-um: Nem ősmertem, nem is hallottam, hogy Váncsa birt volna abban az Harasztos nevű erdőben.

14. testis Andreas Hergye in possessione Oroszi residens, jobbagio honestae foeminae, nobilis relictæ Joannis Teleki, annor. 60, jur. exam. f. Csáky urakat is tudom, hogy birták, váradi főemberek is birták, Bornemissza László, Bornemissza Pál, most is az maradéki mindeddig még békességesen birták azt az Harasztos nevű erdőt Cséfához; más közös ur nem birt velök. Lada Pál disznai behajtása, és ezen Harasztos erdő makkját az gyapjuinak pínzen megvétele felől similiter fatetur, ut 7-us testis. Ad 2-um: Nem tudom, hogy Váncsa Györgynek volt, vagy volna valami része abban az erdőben, mert Bornemissza Lászlónak és maradékinak zálogosa az a Cséfa.

15. testis Michael Hergye in possessione Oroszi residens, jobbagio eiusdem relictæ Joannis Teleki, ann. circ. 55, jur. e. f. per omnia sic fatetur sicut 14. testis; hoc addito: Még az határán

is meghordozták annak az Harasztos erdőnek. Ad 2-um: Nem tudom s nem hallottam, hogy Váncsa György birt volna abban az Harasztos erdőben.

16. testis nobilis Martinus Dévai de Várad vici Vadkert, annor. 80, j. ex. f. Csáky uraktul fogva mindeddig való urak, azkik birták, tudom bizonyosan, békességes szabad uraságokban birták ez Harasztos nevő erdőt Cséfához, közös ur nem birta egyikkel is; én fát is sokszor hordottam arról az erdőről Bornemissza tisztartói hírével. Ad 2-um: Váncsa Györgyöt nem tudom s nem hallottam, hogy csak egy napig is birt volna békességes uraságában abban az Harasztos erdőben.

17. testis Michael Fejes in possessione Sályi residens, jobbagio illust. domini principis, annor. 70, j. e. f. Azt az csémai Harasztos erdőt mind az Csáky urak s mind penig az után valók mindez ideig, tudom bizonyosan, békességesen birták szabad uraságokban, ahhoz az Harasztos erdőhöz közös úr nem volt egy is. Ezt az Váncsa Györgyöt ennekelőtte nem is hallottam, hogy még az eleje is birt volna abban az Harasztos erdőben. Az Lada Pál disznait arról az erdőről, hogy behajtották, és az gyapjuiak is hogy pinzen vették meg az makkját, similiter fatetur, sicut 7-us testis.

18. testis Georgius Horsa in possessione Sályi residens, jobbagio principalis celsitudinis, annor. 70, j. e. f. similiter fassus est, sicut 12. testis; hoc addito: Mind orosz, gyapju és akárhova való emberek disznait, avagy szekert azon az Harasztos nevő erdőn ha kapták behajtották. Tudom azt is, hogy Bornemissza ur ideiben egy Rácz Péter nevő ispánja arról az Harasztos erdőről gyapju Móré László nevő embernek szekert, ökrit Orosziban Sipos György nevő akkori bíró udvarára behajtotta; az ispán kezéhez akarta adni mind szekert, marháját, addig könyörgött osztán Móré László, két forintban szerezte el Rácz Péterre s úgy bocsátotta el az szekert s marhát. Az Lada Pál disznai behajtása és az gyapjuiak, hogy pinzen vették meg az Harasztos erdő makkját, similiter fassus est velut 7-us testis.

19. testis Georgius Balog nobilis de Pap-Tamási, ann. 60, j. e. f. ad 1-um et 2-um nihil.

20. testis Stephanus Méhes nobilis de Várad vici Szombat hely, annor. 70, j. e. f. Miulta ember korban jutottam, az időtől fogva azon az csémai határon élösködtünk, szántottunk, kaszáltunk, de az időtől fogva mind az Csáky urak, mind penig az után való

urak mindeddig békességesen szabad uraságokban birták azt az Harasztos nevű erdőt Cséfához ; más közös ur hozzá nem volt. Ad 2-um nihil.

21. testis Demetrius Seres nobilis de Várad vici Supos, ann. 55, j. e. f. Az atyám is Seres Ambrus közel húsz esztendeig viselte ispánságul azt az cséfaí határt körülötte való több jószágokkal együtt Csáky urak idejében; az miulta én is emlékezem reá, nem volt több közös úr hozzá egy is, hanem mind Bornemissza László, Bornemissza Pál és most is maradékja békességesen birták eddig. Én nem tudom, hogy hogy esett az dolog most, hogy Vánca kapdosódik rajta.

22. testis nobilis Joannes Vajda de Belinyes, annor. 58, j. e. f. Bornemissza Lászlónak és Pálnak 24 esztendeig voltam tisztartója, 24 esztendeig, de az időtől fogva maradékjai is mindeddig békességesen birták mind ez Harasztos nevű erdőt s mind pedig Cséfát egészen ; több úr nem volt közös ez megnevezett erdőhöz.

23. testis nobilis Stephanus Makai de Várad vici Nagyújboz, ann. 60, j. e. f. Bornemissza László idejétől fogva tudom, hogy mind maga s mind maradéki eddig békességesen birták mint zálogos örökségeket ; több közös úr nem volt ahhoz az Harasztos nevű cséfaí erdőhöz.

24. testis Joannes Sándor in possessione Méhes residens, jobbagio spectabilis ac magnifici domini Stephani Kun, ann. 80, j. e. f. Borbély Albert ideitől fogva tudom, mind Bornemissza László, Bornemissza Pál és maradéki ez ideig békességesen birták azt az Harasztos nevű erdőt ; más úr nem birt benne az időtől fogva, hanem most hallom, hogy Vánca György kapdosna rajta.

25. testis strenuus Andreas Nagy alias Mészáros de Várad in vico Vadkert, ann. 45, j. e. f. Csáky urak ideitől fogva az utrumban megemlített urak és most is maradéki mind eddig békességesen szabad uraságokban birták ; más közös urak nem birtak benne semmit is abban az Harasztos nevű erdőben. Én kicsiny gyermekésgemtől fogva azon az cséfaí földön jártam Bornemissza László ideiben, Fábíán Gergely ispánja lévén, mind gyapjuí, mind ürögdi disznót ha rajta talált azon az Harasztos erdőn, meglötte s mi neki haza vittük, mintegy nagy ajtók, olyak is voltak benne az szalonnákban, csakugyan oda lött. Csáky urak idejében ismét egy Seres Ambrus Keresztszegen lakott ispánja volt az Csáky uraknak, ha azon az Harasztos erdőn disznókat talált, minket elhívt

vele, Keresztszegh felé messze segítettük hajtani az disznókat, gyermekek voltak.

Quorum quidem fassiones testium firmissimo juramento ab iis per nos receptas ad instantiam praescriptae honestae foeminae generosae dominae Susanae Bornemissza, ita fide nostra mediante eidem illustrissimae celsitudini vestrae rescripsimus, sub sigillis nostris usualibus, manuumque propriarum subscriptionibus dandas duximus. Varadini, die 28-a mensis Junii, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo. Eiusdem celsitudinis vestrae humiles, fideles, perpetuique servitores Stephanus Kónya mp. et Georgius Nötersi sedis judicariae arcis Váradiensis jurati assessores mp. et Albertus Nagy ductor militum equestrium campestris ordinis sub capitaneatu generosi domini Stephani Bánházi, regii homines.

Eredetije a gróf Rhédey-család levéltárában, a magyar nemz. múzeumban.

268.

1652. márcs. 20. Kivonat III. Ferdinánd királynak a körmöczy, selmeczi, és beszterczebányai kamarák megvizsgálására kiküldött biztosoknak adott pót-utasításából, a bányaeerdők megóvásáról.

Zehendens.

Dann haben vnser oberambtleuth von der camer Neusohl auch diese erinnerung eingelangt, dass vnter andern auch die weithe fürdernus des kols eine vrsach seye, dass vnss vnser kupfermachen auf einn so merckliches hinaufkomme, desswegen vnser nuzen nicht, wie wier gehrn hätten, so gross sein kundte. Wann wier aber durch die inhaber vnserer camergüetter vnd herrschafften bericht erhalten, dess von denen reseruirte waldungen alle gar nahet an vnser hüttwerch gelegen, allein dass vnser oberambtleuth denen holzmeistern vnd fürgedingern zueliessen hewser zubawen vnnd äckher zuereissen, wodurch die neue waldanschüttung ganz zuruckh bleibe, da doch in der waldtordnung clar vorgesehen, dass wo ein newer schlag angefangen, für die meister vnd arbeiter nur crammen aufgesetzt, vnd mit abholzung desselben schlags wider verkhält werden sollen, damit selbige örther sich wiederumb aufs new mit holz anschütten vnd besezen mögen,

alss solle er von Sonaw dises alles selbst bereithen, vnd in augenschein nemben, damit künfftig vmb weitte des holz willen die kupfer nicht gar so hoch steigen, dass wier einigen nuzen diser gestalt weitters geniessen können.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. közös pénzügyminisztériumi levéltár «Ungarisches Münz- und Bergwesen» osztályában, fasc. 15,278. — Közölte F. A. Schmidt i. m. IV. 742. l.

269.

1652. *Kivonat Mármaros-Sziget város szabályrendeletéből erdeinek megóvásáról.*

XXIV. Articulus.

Makktermésnek idején senki idegen marhát tizedre ne fogadjon, hanem ha kinek elegendő disznója nem volna, szabad legyen háza szükségére tizenkettőig szerezni. Az ki az ellen cselekednék, aféle marhától megfosztassék és az communitásnak javára convertáltassék.

XXV. Articulus.

Valaki az tölgyerdőt vágja, ha töről vág tölgyfát le: büntetése fl. 12; ha az ágait vágja, büntetése ... fl. 6. De az ki épületre valót akar vágni, az előttejáró tisztól kikövesse. Az vargák is ha hántanak.

XXVI. Articulus.

Ha ki más ember készített fáját, vesszejét elvinné: büntetése fl. 3, melyre egy bizonyság elég legyen; ha maga ismeri meg, hűttel mond róla, elég leszen.

A mármaros-szigeti lyceum kéziratárából közölték: Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K. i. m. III. 635. l.

1653. szept. 10. III. Ferdinánd király rendelete az al-bányagrófhöz a bányászat céljaira szánt erdők megóvása érdekében.*

Ferdinandt der dritte ec.

Demnach wie glaubwüerdig berichtet worden, wie das sich bey vnserer camer Neusoll bey denen daselbst verhandenen crammen-holz vnd khollstetten durch die holz- vnd khollmaister vnd ihre leith vnderschidtliche waltschäden eraignen vnd befinden sollen, zu dessen remedirung nun zwar durch vnser hoff von der vngerischen cammer die minuta inscriptionalium (wie? vnd wass gestalten? auch mit was conditionen vnd reseruaten die darinnige waldungen vergeben worden, vnd an andere obrigkheiten khomben sein) abgesondert vnd erwartet werden; inmittelst aber wir in sachen pro interim diese nachfolgende anstalten vnd wierckhliche abstellungen vor nothwendig zu sein gnädigst befunden vnd resoluirt, alss nemblich vors erste, das vnser Neusollerische ambleith die aussreuttung des holzes für das vüch hinfüro weiters nicht, alss was vor diesem gebreuchig gewesen, verstaten.

Anderten, die aussreittung bey denen sturm- vnd prunstschäden (der perg ordnung vnd ihren instructionen gemess) kheineswegs mehr zulassen, sondern fleissig verhüetten vnd wan dergleichen fûrgingen, solches alssobaldt (damit diejenigen, durch welche es beschicht, anderen zum exempel bestraft werden mögen) jedesmahl gebüerlich anzaigen; wann sie aber deme nit nachkommen werden, das wir sodann wider sie selbst den schârpfe nach gnädigst procediren lassen würden.

Drittens, das sie sich vorkhombenen presturen, so sie ambleith gegen die arme vnderthane veriebt, allerdings enthalten.

Viertens, die gaiss vnd vuechhaltung (dardurch vnsern waldungen ein merckhlicher schaden zugewachsen) darauss völlig abschaffen, vnd kheines weegs gedulden, sonderlich aber das sie ambleith selbst sich dessen (bey endtsezung ihrer diennst vnnd leibstraff) ferers nit vnterstehen.

Fünfftens, die von denen ausswendigen herrschafft vnderthanen veriebednte schäden, so vüll immer möglich, verhietten.

* V. ö. Tomcsányi i. m. 61. l.

Sechstens, die waltbereuttung durch vnpartheyische leith von anderen camern Crempitz vnd Schemnitz, vnd die zwar nicht zway, sondern nur ainmahl im jahr vnd allein im Julio vnd Augusto (alss zu welcher zeit die brändt vnd aussreuttung am besten gesehen werden khönne) fürnembten sollen.

Solchem allemnach ist dann vnser gnädigster befelch weiters hiemit an dich, das du diese vnser geschöpffte kheys. gemesene resolution in ainem vnd andern, also (wie ob verstanden) von tragendter administrations verwaltung wegen besagten vnseren Neusollerischen ambleithen fürderlich gebührent intimirest, vnd darüber auch die weitere notturft vnd verordnung dergestalt bey ihnen vorkherest, damit sie ainem vnd andern vorangezogener vnserer gnädigsten resolution gemess gehorsambist nachkhomben, vnd dargegen was anders in kheinerley weiss weder vor sie selbst vornembten, noch andern solches zuthuen gestatten sollen. Daran beschicht also allerseitz vnser gnädigster vnd ernstlicher will vnd mainung. Geben in Regenspurg, den 10. Septembris, 1653.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. közös pénzügyminisztériumi levéltár »Ungarisches Münz- und Bergwesen« osztályában fasc. 15,279. — Közölte F. A. Schmidt i. m. IV. 791—3. l.

271.

1653. *Az erdélyi Approbata Constitutio II. rész. 9. cím 3. cikkelye a Belényes-vidéki favágók szolgálatáról.*

A Belényes-vidéki vas kohóhoz és réz bányához a régi usus szerint Bihar vármegyének az a Belényes-vidéki része, ki eleitől fogva bizonyos ölfá vágással tartozott, ennekutána is azon szerint praestállya, ugy hogy az arra rendeltetett falukbéli emberek az előtti connumeratio szerint, mely ezen dolog végett peragáltattott, minden külön házu és külön kenyéren élő s lakó ember az egy-egy ölfá vágással tartozzék, és minden patronusok azt bészolgáltassák, a tisztek pedig őket reá erőltetvén jó és illendő helyeken is vágassák, és a kik nem praestálnák, két annyinak hordásával büntetessenek; a vármegye tisztei pedig pénzül sem a rendszerint, sem pedig a büntetésért való fát exigálni ne meré-

szellyék, kit ha a tisztek cselekednének, evocaltatván a director által vármegyére, vagy táblára, mint ország constitutiója és magok kötelességek ellen cselekedők törvénnyel büntetessenek.

E cikkely az 1622., 1625., 1633. és 1637-iki erdélyi törvények alapján készült.

272.

1653. Az erdélyi «*Approbata Constitutio*» III. rész. 29. czím 1. cikkelye
a faluk birodalmának módjáról.

Amely faluk részekre szakadozva és oszolva vannak néhány possessorok közt, aminthogy némelyekben *fiscus*nak is, egyéb patronusoknak is bizonyos részportiója és házhelyei vagynak, sőt némelyek egy s két házhelyeknek birásának alkalmatosságával feles embereket is telepítenek a faluba, és mind arra nézve s azon kívül is *egyiránt akarják élni a faluknak közhatárit* a nagyobb részt bíró patronusokkal:

Azt kívánván annak okáért a közönséges igazság, végeztett, hogy az olyan helyeken *szénarétek, erdők, szántóföldek* és egyéb haszonvételre való pertinentiák a köz és nyomásban lenni szokott határokon kívül, *juxta quantitatem et numerum sessionum antiquarum osztassanak* és birattassanak a határok, és kiki *magá rata portiójával* légyen contentus.

Ezen cikkely az 1638., 1643. és 1646. évi erdélyi országgyűlési törvényekből olvasztatott össze.

273.

1654. augusztus 2. Kivonat a vasvári káptalan tanuvallatásából a Hansaság erdeinek használatáról.

Nos capitulum ecclesiae Castriferrei memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos literas illustrissimi domini domini comitis Ladislai de Chiák, perpetui de Léva, judicis curiae regiae per Hungariam, sacri romani imperii equitis, comitatum Zoliensis et Comaromiensis supremi comitis,

nec non sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi tertii, dei gratia electi romanorum imperatoris semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae consilarii, camerarii ac praesidiorum Levensis et Tatensis supremi capitanei, domini patroni nostri gratiosissimi mandati praeceptorii compulsorialis in simplici papyro patenter confectas, sigilloque eiusdem domini comitis, iudicis curiae regiae secreto et authentico ab intra et inferius earum margine impresse communitas, nobisque pro executione earum praeceptorie sonantes et directas summo honore et reverentia recepimus — sat. — Unde nos commissione et mandato praelibati domini comitis, iudicis curiae regiae ex debito officii nostri humillime obtemperantes, eidemque per omnia satisfacere satagentes, ad infrascriptam attestationem rite et legitime peragendam, nobisque suo modo referendam una cum egregio Stephano Paionyay homine regio inter alios homines regios in praeinsertis literis compulsoriis superius nominatim conscriptos denotato, et per eundem illustrissimum dominum comitem, iudicem curiae regiae ad id specialiter transmissio nostrum hominem honorabilem scilicet magistrum Gregorium Gálosy lectorem, fratrem, socium et concananicum nostrum e medio nostri, nostro pro testimonio fidedignum duximus exmittendum, qui tandem exinde ad nos una reversi, memoratus quidem regius sub iuramento suo in generali regni decreto conscripto, antelatum vero testimonium nostrum, homines conscientiae suae puritate concorditer et uniformiter retulerunt nobis in hunc modum, quomodo ipsi feria sexta proxima post festum sancti Jacobi apostoli proxime praeteritum et alios immediate subsequentes ad infrascriptam attestationem currentis mensis Augusti sufficientes dies in et ad castrum Kapuvár comitatu Castriferrei existens habitum, consequenterque infraatas possessiones erga infranotatos testes accessissent, praelibatusque homo regius dicto testimonio nostro ad latus suum habito subsequentes testes virtute praeinserti mandati praeceptorii compulsorialis in sui ac eiusdem testimonii nostri praesentiam citasset et ab iisdemque uti saecularibus sub onere solutionis sedecim marcarum gravis ponderis, in praescripto regni generali decreto superinde conscripto super eos, si qui cum praescriptis literis compulsoriis requisiti iisdem non paruis- sent, testimoniumque veritate perhibere recusassent, opera eorum, quorum interest immediate et irremissibiliter exigendorum, ad

fidem eorum domino deo debitam, fidelitatemque praefato domino imperatori et regi nostro, sacroque eius regio diademati observandam, qualis ipsis testibus de infradeclarato domini exponentis negotio iisdem testibus in modum deutri hungarico idiomate punctatim hoc ordine proposito :

1. Tudod-e, hogyha az osli határban az vizen való Eger-erdőtől Nádasdy familián kívül más uraknak adóztak volna, mely ennek előtte halász-vizből állott; vagy az veszkényieknek ha volt-e szabadságok arra, hogy másoknak azon Egerről pénzen vagy másképpen fát adhattak volna, vagy az *Hanságot* valaki határozta volna?

2. Hogy szárföldieknek az magok határán kívül volt-e szabadságok, hogy az Hanról fájézhattak vagy kaszálhattak, avagy vizeket halászhattak volna?

3. Hogy farádiak az Nádasdy familián kívül az Hanságról valakinek bért adtak volna.

4. Ha az csornaiaknak mind gróf Eszterházy familia részéről s mind az prépost részéről szabad lett volna az Hanról fát hordani, kaszálni, avagy halászni bér nélkül, ahol ők akartak volna? — constitisset certitudo veritatis, suo modo, fideliter scivisset, inquisivisset et expertus fuisset, meram, plenam atque omnimodam certitudinis veritatem. Qui quidem testes ad suprascriptam de eo utrum modo et ordine superius declarato ipsis proposituris vicissim hungarico et nativo sermone fassi et attestati fuissent modo et ordine infrascripto :

1. Nobilis Andreas Rákóczy in Kapu commorans, annorum sexaginta quinque, juratus examinatus fassus est: Tudja azt, hogy az osli határban az vizen levő Eger-erdőtől Nádasdy familiának adóztak; az veszkényiek ha adtak is másnak, lopva adtak fát; az Hanságot is mindenkor Nádasdy familia birta. Ad 2-um: Nem tudja, hogy az szárföldieknek az magok határán kívül szabad lött volna fájészniok, kaszálniok, halászniok. Ad 3-tium: Hallotta, hogy az farádiak Nádosdi familiának adtak bért az Hanságról. Ad 4-tum: Hallotta, hogy az csornaiakat mind a gróf s mind prépost részéről tiltották az Hanról az fahordástól; de az Hanságot hallotta, hogy mind Nádasdy familiáé volna.

2. Nobilis Johannes Szily, ann. sexaginta septem, in dicta Kapu commorans, jur. exam. fassus est ad 1-um et 2-um punctum, mint az első; ad 3-tium nihil scit. Ad 4-um punctum: *Bakonyi ispánságában* tudja, hogy az csornaiakat mind a két részről tilal-

mazta az egész Hanságtól, kiváltképpen az Nyires erdőtől és egyebeket is. Hallotta azt is, hogy az egész Hanság erdejével, vizével, nádjával, sássával az úré volna, azt pedig régi öreg emberektől Sipitz Péter Jánostól és Andrástól, azkik az Hanságot őrzették és járták.

3. Nobilis Benedictus Tott, ann. 60, in Babót commorans, juratus examinatus fassus est: Tudja azt, hogy gyermek létében is járt az atyjával halért a Hanságon levő tókra, mindenkor az Nádasdy uraknak adóztak tőle; itt maga is azután kapuvári darabant lévén, Lopoit Péterrel mint fő porkolábbal járt széjjel az Fertő mellett levő falukra és úgy szedték az adót a Hanságról, mind vizről, erdőről, mind Nyiresről; de nem tudja, hogy veszkényieknek nyilván szabad lőtt volna pénzen az Egerből fát vagy fűvet eladni. Ad 2-um: Tudja azt is, hogy az szárföldieknek az magok határán kívül és osztályán kívül nem volt szabad sem fát hordaniok, sem kaszálniok, sem halászniok, sem vadászniok, mert még csak egy nyires fát is Nádasdy számára tartottak. Ad 3-tium nihil scit. Ad 4-tum: Az csornaiaknak tudja azt, mind gróf uram részéről, mind pedig az prépost részéről az Hanról bér nélkül sem fát hordani, sem kaszálni, sem halászni, sem vadászni az maguk határán kívül nem volt szabad, mindenkor tilalmazták tőle.

4. Providus Paulus Németh, colonus relictæ Joannis Szeles-tey, annorum triginta duo, juratus examinatus fassus est ad 1-um: Hallotta másoktól; ad 2-dum nihil; ad 3-tium nihil scit, ad 4-tum similiter.

5. Nobilis Lucas Mészáros, annorum quadraginta quinque, in Veszkény commorans, jur. exam. fassus est ad 1-um: Az atyja Chernel familia bírása lévén, azok számára szedett az Egertől az adót; az farádiakat pedig csak egynéhány esztendőtil fogva ellen-zik a Hanságtól.

6. Nobilis Matheus Horváth, annorum quadraginta sex, in eadem Veszkény commorans, hűti után azt vallja ad 1-um punctum, sicut præcedens. Ad 3-tium: Tudja azt, Farádon lakván, hogy egész az Nyíresig tartott be határok az Hanságban és szabadon éltek.

7. Providus Stephanus Büky, colonus illustrissimi comitis Pauli Eszterházy, annorum quinquaginta quinque, ex Veszkény, hűti után azt vallja, mint az ötödik per omnia.

8. Providus Thomas Rác, colonus eiusdem comitis, in Szár-

föld commorans, annorum triginta quinque, hiti után azt vallja, hogy az vizen való Egrestől, midőn az németek hordhatták, Nádasdy uramnak adóztak tőle. A Sérhegye körül való erdőkről Chernel uraknak adóztak.

9. Providus Andreas Lőkös, colonus eiusdem comitis, ibidem commorans, ann. 50, hiti után azt vallja, sicut immediate praecedens.

10. Providus Petrus Kis, colonus eiusdem comitis, ibidem commorans, annorum quinquaginta, hiti után azt vallja, sicut octavus per omnia.

11. Providus Benedictus Rácz, colonus eiusdem comitis et ibidem commorans, ann. 60, hiti után azt vallja, sicut 8-us t.

12. Providus Thomas Német colonus eiusdem comitis et ibidem commorans, annorum septuaginta quinque, hiti után azt vallja, sicut 8-us testis.

13. Prov. Thomas Lőkös, colonus eiusdem comitis et ibidem commorans, annorum quinquaginta octo, hiti után azt vallja, sicut octavus testis.

14. Gregorius Boncz nobilis, ann. 60, in Csáford commorans, juratus assessor comitatus Soproniensis, ad eandem fidem officii sui examinatus fassus est ad 1-um: Tudja, hogy az felső részen az vizen való Eger erdőtől az Fertőn túl valók mindenkoron Nádasdy uraknak adóztak, s hogy abból veszkényieknek pénzen nyilván másoknak, avagy másképpen fát lett volna szabad eladni, — nem tudja. Az Hanságon is nem tudja, hogy valaki ő nagyságával határozott volna. Ad 2-dum nihil scit; similiter ad 3-tium et quartum.

15. Nobilis Stephanus Potyondy, jur. assessor eiusdem comitatus Soproniensis, ibidem commorans, annor. 60, ad eandem fidem fassus est ad 1-um punctum, uti praecedens; ad 2-dum, 3-tium et 4-tum nihil scit.

16. Nobilis Nicolaus Szabó, in possessione Csáford commorans, ann. 64, jur. et exam. fassus est ad 1-um, sicut decimus quartus in ordine testis. Ad 2-um: Tavaly is fűvet akarván venni, melyen meg is árult volt Pintér Benedekkel, de ugyanazon Pintér Benedek megmondotta, hogy: «Itt, azhol alább való fű vagy on és nem káros, hogy az más fél rajta megháborítson, adhatok bizvást; de belyebb nem biztathatlak, mert ki tudja, kárt vellanátok.» Ad 3-tum: A farádiak tudja, hogy a Nyiresig birtak és senkinek nem adóztak róla. Ad 4-tum nihil scit.

17. Nobilis Stephanus Potyondi junior, ibidem commorans, jur. assessor eiusdem comitatus Soproniensis, annorum triginta quinque, ad eandem fidem officii sui examinatus fassus est ad 1-um, sicut 14-us, ad 2-dum, sicut praecedens; ad 3-tium nihil scit; ad 4-tum similiter nihil scit.

18. Agilis Ambrosius Karikás, ibidem commorans, annorum nonaginta, juratus examinatus fassus est ad 1-um punctum, sicut praecedens; ad secundum nihil. Ad 3-tium similiter nihil, hanem hallotta, hogy az Nádasdy urak egész Ó-Várig mind nádságot, rétséget magokénak tartottak. Ad 4-tum nihil scit.

19. Joannes Dőry, juratus assessor comitatus Soproniensis, in possessione Jobbaháza, comitatu Soproniensi existenti commorans, annorum sexaginta, ad eandem fidem suam fassus est, se nihil scire penitus.

20. Nobilis Franciscus Dőry, ibidem commorans, ann. quinquaginta, jur. exam. fass. est, sicut proxime praecedens testis, se per omnia nihil scire.

21. Nobilis Stephanus Tevely, jur. assessor comitatus Soproniensis, in praedicta possessione Jobbaház, in comitatu Soproniensi habita commorans, ann. circ. 60, ad eandem fidem fassus ad 1-um: Tudja nyilván, hogy a halász-vizközben levő Egresről az minémű fát hordottak az németek, Nádasdy familia számára vették ugyan azon adót; de az vízről és halászatról mindenkor Chernel familiáé volt, és azon viz között való Egres erdő is övék volt. A vesz-kényiek felől, hogy szabad lett volna, nem tudja. Ad 2-um nihil. Ad 3-tium: Egy-két esztendő alatt hallotta, azelőtt soha sem. Ad 4-tum nihil.

22. Nobilis Michael Nagy, in possessione Farád, in comitatu Soproniensi existenti habita (commorans), annorum 45, juratus et fassus est ad 1-um: Tudja, hogy az elmúlt esztendőben Bakonynak adták a fabért. Ad 2-dum nihil scit. Ad 4-tum: Az csornai ember mind a két részről szabad volt fát hordani, kaszálni s csak két-három esztendőttől fogva vesznek adót Nádasdy uram számára.

23. Nobilis Paulus Nagy, in praedicta possessione Farád, inque comitatu Soproniensi existenti residens, annorum quinquaginta sex, jur. assessor eiusdem comitatus Soproniensis, ad eandem fidem fassus est ad 1-um: Az ő emlékezetitől fogva Cherneléknek járt a census és csak két-három esztendőttől fogván akadálykodnak Nádasdy uram emberi benne. Ad 2-dum:

Az maguk határán kívül census nélkül az más határán nem faézhattak, sem kaszálhattak. Ad 3-tium: Az halászó víztől egy négy, vagy öt esztendő alatt adtak az halászok censust. Ad 4-tum, sicut praecedens.

24. Nobilis Stephanus Szilvássy, in eadem possessione Farád residens, annorum quadraginta quinque, juravit et fassus est ad 1-um punctum, sicut praecedens; ad 2-dum, 3-tium et 4-tum similiter.

25. Joannes Somogyi, colonus relictæ quondam Wolfgangi Polonya, ann. 40, juravit et fassus est ad 1-um, 2-dum, 3-tium et 4-tum per omnia similiter sicut vigesimus secundus testis.

26. Stephanus Sipos in poss. Farád, colonus nobilis domini Stephani Tevely, ann. 45, juravit et fassus est ad 1-um, 2-dum, 3-tium et quartum, sicut 22-us testis.

27. Benedictus Nemes, colonus nobilis Thomae Ostffy in eadem possessione Farád residens, ann. 40, juravit et fassus est ad 1-um, 2-um, 3-tium et 4-tum, sicut 22-us t.

28. Gregorius Sáffár, in possessione Farád residens colonus magnifici domini Sigismundi Megyery, ann. 50, jur. et fassus est ad 1-um, 2-um, 3-tum et 4-tum, sicut 22-us testis.

29. Joannes Kis in possessione Farád, colonus magnifici domini Sigismundi Megyery, ann. 70, jur. et fassus est ad 1-um, 2-dum, 3-tium et 4-um, sicut 22-us t.

30. Joannes Haynal, colonus magnifici domini Sigismundi Megyery in poss. Farád residens, ann. 64, juravit et fassus est omnia, sicut 22-dus testis.

31. Nobilis Joannes Mészáros in poss. Farád residens, ann. 65, juravit et fassus est, sicut 22-dus t.

32. Michael Vargyas, colonus nobilis Pauli Pásztor in possessione Farád residens, ann. 50, juravit et fassus est, sicut 22. t.

33. Petrus Tót, colonus nob. Martini Nagy in Farád, ann. 50, jur. et fassus est, sicut 22-dus in ordine testis.

34. Petrus Vargyas, colonus nobilis Stephani Szilvássy in poss. Farád residens, ann. 42, juravit et fassus est, sicut 22-us testis.

35. Stephanus Ágoston, colonus magnifici domini Sigismundi Megyery in poss. Farád residens, annorum 46, jur. et fassus est, sicut 22-dus t.

36. Blasius Jandó, colonus admodum reverendi domini praepositi Csornensis in oppido Csornensi residens, annorum septuaginta,

juravit et fassus est: Hallotta, hogy az Hanságon valami három ér vagyon és a Török familia addig tartotta határát; az többit az németség felől az Hanságnak Nádasdy familia birta.

37. Michael Tót, colonus dicti domini praepositi Csornensis ibidem residens, annorum sexaginta trium, juravit et fassus est: Ő Maglóczán lakott, és arra a részre nem tudja, hogy Nádasdy familián kívül más uraságában lőtt volna az Hannak, sőt ha valaki halászni ment is, a bő-sárkányiak varsájokat elvették. Azt is hallotta régi embertől Vargha Ferencztől, hogy az Hanságon oda be három határ lőtt volna, egyik csornaiaké, másik maglóczaiaké, harmadik a bő-sárkányiaké.

38. Jacobus Varga, colonus domini praepositi Chornensis ibidem commorans, annorum quadraginta sex, juravit et fassus est: Hallotta Cser Jakabtul, hogy a minémű négy ér a tamási tóból kijön, addig volt a csornai határ; azon felül az Nádasdy familiáé. Azt is hallotta, hogy Árosd nevű szigetig mind Csornához való volna; és a felső felében Sárkány felől egy gát volna, melyben három határ vagyon, úgy mint csornai, maglóczai és bő-sárkányi. Az négy érnek pedig halászatjából ebéd-halat vittek Pálfára a Török familiának minden pénteken.

39. Emericus Hatos persona nobilis in oppido Csorna residens, ann. 74, juravit et fassus est: Hallotta az ebéd-hal felől sicut praecedens, de caetero nihil.

40. Thury János, prépost uram jobbagya, ann. 40, juravit et fassus est: Tudja s az atyjától is hallotta, hogy az egész Nyírség mindenkor az Hanságra szabadon bejártak, mind csornaiak s mind a több falubeliak; azontúl való Hanságot Nádasdy familia birta.

41. Jacobus Cser, colonus adm. reverendi domini praepositi Chornensis, ibidem commorans, ann. 80, juravit et fassus est, sicut praecedens.

42. Gregorius Borbély, colonus adm. revendi domini praepositi Chornensis, ann. 65, juravit et fassus est, sicut 40-us t. Super quibus quidem testium fassionibus, rescitque praemissorum veritatis serie, ad fidelem memoratorum regii et nostri capitularis testimonii hominum relationem praesentes literas nostras memorato domino exponenti iurium eiusdem futuram, uberioremqe cautelam necessariam, sub sigillo istius capituli nostri usitato et authentico modis omnibus extradandas duximus et concedendas, communi suadente iustitia. Datum ipsa die dominica ante festum

Transfigurationis Domini, anno eiusdem millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto. — Lecta per capitulum.

Eredetije az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 565. no 28. alatt.

274.

1655. április 18. *Béldy Pálnak Brassó és Prázsmár városdval kötött szerződése bizonyos erdők és havasok felől.*

Nos Stephanus Bíró de Homoród-Szent-Márton ac Georgius Galambfalvy de eadem, illustrissimi ac celsissimi Transylvaniae principis, domini domini nostri clementissimi minoris cancellariae jurati scribae ac notarii, nec non egregius ac nobilis Georgius Pünkösti de Uzon in infrascripto negotio, stipulatis manibus ab inferius specificatis utrisque partibus electi ac denominati iudices arbitri damus pro memoria per praesentes quibuslibet universis, quod in hoc anno praesenti millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, die decima octava mensis Aprilis spectabilis ac generosus dominus Paulus Béldy de Uzón, trium sedium siculicalium Sepsi, Kézdi et Orbai supremus iudex regius ab una, ac prudentes et circumspecti domini Michael Hermann primarius, alter Michael Eötvös iudices, Christianus Ferenczy villicus, Josephus Boltos juratus notarius, Michael Closius secretarius civitatis Brasso, Joannes Barbocz iudex, Petrus Marczel, Andreas Balthasar jurati cives Rosnyoviensis, Georgius Török iudex, Paulus Emelius, Jacobus Bott jurati cives Fekete-Halmienses, Martinus Uzonon iudex, alter Martinus Braunda, Thomas Pap jurati cives Földvárienses, Laurentius Bartos iudex, Martinus Markus, Andreas László jurati cives et Joannes Kleőczyeőn villicus Prasmarienses sic dictorum oppidorum saxonicalium in districtu Barczeni et comitatu Albensi Transylvaniae existentium et adjacentium habitorum residentes et comorantes partibus ab altera coram nobis personaliter constituti, tam in suis ipsorum propriis, quam etiam caeterorum juratorum civium et senatorum ac universorum incolarum antedictorum civitatis et oppidorum, nec non totius communitatis Barczensis nominibus et in personis nobis stantibus, ratione et praetextu infrascriptorum negotiorum sub certis quibusdam punctis, clausulis et

articulis, conditionibus in talem pacis et concordiae (uti sequitur) devenerunt unionem perpetuo duraturam:

1. Tekintetes nemzetes Uzoni Béldy Pál uram ő kegyelme, ki most háromszéki fő királybíró, tekintvén az mi kegyelmes urunknak méltóságos fejedelmünknek őnagyságának kegyelmes intimatióját, s az közönséges jó szomszédságos egyezséget akarván szemei előtt viselni, az minemű ötezerhatszázhetvenhét, id est fl. 5677 mulctális summán juridice convinctatott volt az őnagysága méltóságos tábláján megemlített Prásmár városa ő kegyelme ellen, azt éppen leghagyván és relaxálván és insuper Nyénen felül az patakon az minemű malomhelye ő kegyelmének vagyon, azon felül az Boza felé mindkét felül az nyéni erdőt szabadította fel Prásmár városának és annak lakosinak, hogy ennek utánna örökösön magok szükségére vág hassák, hordhassák és erdőlhessék szabadosan; marhájokat is az fával való rakodásnak helyén, míg terhelődnek, kiereszthessék; úgy mindazonáltal, hogy annak mezeiben, irtásiban, kerteiben — vagy ha ennek utána is Béldy Pál uram őkegyelme jobbágyi olyan helyeket birnának s irtanának — attól az prázsmáriak immunisok legyenek és soha olyan s egyéb helyeket magok számára ne foglalhassanak s az erdőlésen kívül is egyéb birodalommal szabadosok ne legyenek. Az megemlített malom-helyen alól pedig az faluig az erdőnek mind planitiese s mind pedig arra befüggő oldalak örök tilalomban legyenek az prázsmáriak ellen, mivel az határ Béldy uramé őkegyelmié, de az uton azon felül az megemlített erdőkre békességes és szabados menések, jövések, erdölések és utjok lehessen az Bozza felé ki, mindkét felől való oldalakra, nem excludáltatván mindazonáltal innét mind az Béldy Pál uram őkegyelme és successori s posteritási számára való erdölés, sőt az őkegyelme jobbágyi is, mint eddig, úgy ennek utána is, successivis semper temporibus jure perpetuo birhassák, élhessék és erdőlhessék kedvek szerint.

2. Az mely Petrócz nevű havasok azokhoz tartozandó minden erdőkkel és marhalegeltető helyekkel, folyó- és kútvi zeivel együtt már régtől fogván voltak controversiában megirt Béldy Pál uram és az ő kegyelme praedecessori s az böcsületes Brassó városa között, az penitus in omnibus suis partibus sopiáltatván, jövének amicabiliter ilyen örökös és megmásolhatatlan egyezségre abból is: Hogy a modo deinceps successivis semper temporibus perpetua-liter azon havasoknak, legeltető helyeknek, azokhoz tartozandó

minden erdőknek fele cedáljon éppen megemlített Bély Pál uramnak és prosteritásnak, primum quidem masculini, iis vero non existentibus vel vero (quod deus clementer avertat) deficientibus, etiam foemininei sexus, imo et legatariis universis ejusdem, az más fele pediglen megnevezett Brassó városának és successorinak, elosztván arra deputálandó jó lelkiismeretű becsületes emberek által in duas rectas et coequales partes, *non quantitatis, sed qualitatis respectu*. Az divisorok legyenek ilyen renddel: Bély Pál uram őkegyelme is fogjon két emberséges embereket, hasonlóképpen Brassó városa is kettőt, ex ambarum partium consensu penig egy embert fogjanak őkegyelmek, mely e képpen való osztás az időnek mostani alkalmatosságára és az havasok hasznának is elvétele nézve effectuáltassék is hova hamarébb.

3. Mivel pedig az megirt 5677 forint mulctális summát Bély Pál uram őkegyelme az prásmári uraiméknak éppen relaxálta és insuper modo praemisso az nyéni erdőt is erdőlniök engedte, ilyen nagy jóakarattjéért Bély Pál uramnak őkegyelmének Prásmár városa is az böcsületes Brassó városa s az egész bárczasági communitynak consensusából határukon levő egy darab szántó láb-földeket, bé az Bély Pál uram őkegyelme bodolai régi határáig, végiben lévő porondos és pázsintos helyével együtt, az nyéni, Brassó felé menő uttól fogva (melyet ennek utána bizonyos határhalmokkal voltaképpen meg kell határozni) adának örökös jussal et irrevocabiler megirt Bély Pál uramnak és posteritásnak, primum quidem masculini, illis vero non existentibus vel vero (quod deus clementer avertat) deficientibus, etiam foemininei sexus, imo et legatariis ejusdem universis, ugy, hogy ennek utána legyen applicálva az nyéni határához Bély Pál uramnak őkegyelmének, birattassék is azon jussal és szabadsággal, mint az őkegyelme nyéni határa biratik. Mely lábföldek és azok végében való pázsintos és porondos helyek vannak a Bárczaságban, Fejérvármegyében, az prázsmári határszélben az Tatrang vizére menőben, Bély Pál uram őkegyelme bodolai határának viciniumában. Ezekben az láb-földekben pedig végiben lévő megnevezett porondos és pázsintos helyekben Brassó, Prásmár városának lakosi és az egész bárczasági community és ezeknek successori és felebb declarált Petrócz nevű havasoknak, azokhoz tartozandó marhalegeltető helyeinek és minden erdeinek dimidietásában, mely sorte divisionaria megirt Bély Pál uramnak és posteritásnak modo praemisso cedál, ezek-

ben nullum jus, nullamque juris et dominii proprietatem sibi ac successoribus ipsorum universis reservando, sed omne id in praefatum dominum Paulum Bélydy, haeredesque et posteritates, primum quidem (uti praemissum) masculini, illis vero non existentibus, (vel forte, quod deus avertat, deficientibus) foemineus sexus, imo et legatarios ejusdem universos transtulerunt; econverso nemzetes Bélydy Pál uram őkegyelme is similiter azon megírt Petrócz havasinak Brassó városa számára jutott dimidietásához, ahhoz tartozandó erdőkhöz, marhalegeltető helyekhez semmi nemű jussát se maga, se successori fenn nem tartják, melyek vannak fennmegírt Fejér vármegyében, Havasalfölde, nemzetes Bélydy Pál uram őkegyelme és Brassó városa határok vicinimumában. Ezen contractusnak pedig nagyobb erősségire és örökös megállására kötések Prásmár városának lakosi magukat arra, hogy ha magok vagy successorok és posteritások Bélydy Pál uramat vagy posteritását és legatariusit az specificált lábföldeknek és porondos, pázsintos helyeknek birodalmában inturbálnák, lite prosequálnák, avagy békeességesen birni nem engednék, eo facto az fennspecificált 5677 forint summán maradjanak Bélydy Pál uram és posteritási és legatariusi ellen is; econverso, ha Bélydy Pál uram őkegyelme is, posteritási, avagy legatariusi a feljebb declarált nyéni erdőben modo supra specificato birnia és erdőlnie nem engednék az prásmáriakat, eo facto azon lábföldeket pázsintos és porondos helyeivel amittálják örökösön. Az havasok dolgából is megírt Brassó városa és successori, Bélydy Pál uram posteritási és legatariusi között lön ilyen vinculum: Hogy ha egyik az másikat kinek-kinek résziben cedálandó dimidietásában, ezekhez tartozandó marhatartó, legeltető helyeinek, erdeinek, vizeinek birodalmában megháborítanak, vagy abból ujabban való list moveálna egyik a másik ellen, nem engedvén birni egyik az másiknak részét, eo facto pars in praemissa compositione perseverans per partem non perseverantem vel non persistentem, toties quoties ezer arany forintot exequáltathasson, abscissis omnibus juridicis remediis, id est contradictione, inhibitione et repulsione non obstantibus, vigore saltem praesentium, ezen contractus is mindenekben in vigore fennmaradván; evictiót is fogadának egyik az másiknak minden legitimus impetitorok ellen.

4. Az Tatrang vizének pedig örökös és egy helyben való folyásáról lön ilyen conclusum: Hogy azon vízfolyást a régi vesze-

kedő gáttól fogva, mely alámenő földek lábján vagyon, az holott az bodolai határszél tájatt az nyéni határ conterminálódik, attól fogva tartozzanak az prásmári uraimék és lakosi az nyéni és prásmári határoknak szélén bizonyos árokban bévenni, úgy hogy ezen viz határozza meg az nyéni határt az prásmári határtól; tali interjecta conditione, hogy az Tatrang vizit oda alá az régi derekas mély árkában és szokott folyásában ereszszerk be, s az ásáskor Bélydy Pál uramnak is embere levén ott hanyassék az föld az prásmáriaktól az viznek két felől való partjára, egyenlőképpen mindenik fél határának oltalmazására. Igérének is mindenik rész az vízfolyásra való elégséges és alkalmas tágas helyet kinek-kinek határából szakasztatni és hogy árkát egyenesebben vihessék, az holott valamelyik iélnek határa szegeleteskednék, négy vagy öt ölnyire, avagy ha mivel többre is, ásattassék el és annak utána mindkét részről juxta quantitatem populorum azt a vizet azon árokban megtartani tartozzanak; hamikor pedig az Tatrang vize valamelyik fél határára ki akarna ütni, egyik a másikat certificálván felőle, felkelni és az viznek resistálni, absque tamen damno et praejudicio territorii utrarumque partium; gátat is pedig egyik fél az másiknak kárára ne erigálhasson.

5. Mivel pediglen mostan ad vigesimam quartam diem praefati mensis Aprilis anni currentis Fejérvárra az mi kegyelmes urunk őnagysága partiális országos gyűlést promulgáltatott, nemzetes Bélydy Pál uram őkegyelme personalis sua astantia, az megirt böcsületes Brassó városa pedig, az egész bárczasági communitás és Prásmár városának lakosi tartozzanak Fejérvárra az káptalanokhoz bizonyos, böcsületes hiteles atyjokfiat úgy authenticálni, város pecséte alatt arról plenipotentialis levelet iratni mellettek és kiküldeni, kik teljes hatalommal ezen megirt punctumokat és contractust ultro fátéálják, ez levelünket transumáltassák, roborálják és confirmálják, és sub sigillo capitulari authentico arról levelet is vegyenek, mely contractusra ugyan ott most Fejérváratt tartozzanak őkegyelmek consensust is extrahálni az mi kegyelmes urunktól őnagyságától és impetrálni. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras contractuales sub sigillis nostris usualibus, manuum subscriptionibus fide nostra mediante praefatis utriusque partibus extradeditimus. Datum in civitate Brassó, die et anno supranotatis. Iidem qui supra Georgius

Pünkösty s. k. (P. H.) Stephanus Bíró s. k. (P. H.) Georgius Galambfalvy s. k. (P. H.) Correcta per eosdem.

Eredetije az Országos Levéltár gyula-fehérvári káptalani osztályának lymbusában.

275.

1055. junius 26. III. Ferdinand király előtt gróf Pálffy Miklós és Bazin sz. kir. város közt a czajlai és limpachi erdők felől létrejött egyesség.

Ferdinandus tertius, dei gratia electus romanorum imperator, semper augustus ac Germaniae, Ungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Stiriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Hapsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. damus pro memoria, quod fidelis noster magister Johannes Pinnyey personalis praesentiae nostrae regiae prothonotarius eandem nostram personalem veniens in praesentiam, ex debito officii sui idem fideliter retulit in hunc modum, quod cum ipse feria secunda proxima ante festum Nativitatis beati Joannis baptistae anni praesentis infra scripti, in domo fidelis nostri reverendi Georgii Szelepcsényi episcopi Nitriensis et per regnum Hungariae cancellarii et consilarii nostri, in libera ac regia civitate nostra Pisoniensi et comitatu eiusdem nominis existenti habitatus fuisset constitutus, ex tunc fideles nostri spectabilis ac magnificus comes Nicolaus Pálffy ab Erdőd perpetuus in Vöröskő, supremus comes dicti comitatus Pisoniensis, eques auratus, necnon janitorum nostrorum regaliū magister, consiliarius et camerarius noster (ab) una, parte vero ab altera nobiles, prudentes et circumscripti Thomas Taberer iudex, Joannes Vizer consul, Zacharias Duchon et Nicolaus Janchovich liberae et regiae civitatis nostrae Bozinien-sis ablegati pro sese personaliter, pro antelatis vero principalibus suis cum sufficientibus plenipotentibus literis coram eodem magistro prothonotario personaliter constituti et quibuslibet gravaminibus universorum successorum, haeredum, fratrum, proximorum et consanguineorum suorum ac aliorum quorumlibet, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret, tangere seu concernere quovis modo in futurum posset negotium per omnia utrinque in sese assumptis et levatis, sponte et libere fassi sunt et

retulerunt in hunc modum, quod licet superioribus retroactis annis et temporibus partes inter praescriptas ratione et praetextu silvarum Czaylensium et LymPOCHIENSIIUM infradeclarandarum nonnullae differentiae, inaequalitates et controversiarum materiae ultrocitroque motae et suscitatae exstitissent, hactenusque inter easdem viguissent, tandem ex benigna maiestatis nostrae commissione et ordinatione volentes partes praescriptae pacis amoenitate frui, uti et gaudere, bonamque vicinitatem invicem laudabiliter et favorabiliter colere, tantisque ipsorum odiis finem imponere, medio fidelium nostrorum antelati Georgii SzelepCHÉNY cancellarii nostri et honorabilis Francisci SzentgyÖRGYI abbatis sanctissimae Margaretae de Bela, lectoris et canonici ecclesiae metropolitanae Strigonien-sis, egregiorum item Balthasaris Egresdy, Stephani MÓRÓCZ et Francisisci Nagy-Mihályi tabulae nostrae judicariae juratorum assessorum et Georgii Berényi et Jonae Mednyánszky ex praemissa commissione et ordinatione nostra pro complanatione praemissarum differentiarum utrinque convocatorum, praesente etiam fidele nostro egregio magistro Nicolao Mayláth causarum nostrarum regalium direttore, ad benignam nostram ratificationem praesentem partium praefatarum transactionem et concordiam acceptantes et approbantes ad talem, quae sequitur, pacis et concordiae sancte et inviolabiliter partes inter easdem perpetuo duraturam devenissent unionem, prout sese sub conditionibus infrascriptis devenisse et accordasse, coram eodem magistro prothonotario retulerunt:

Et primo quidem, ut universae silvae Limpochienses ipsis partibus transigentibus et concordantibus sint liberae, communes et usuales, excepta silva quercina Regia vocata, occidentalem plagam versus adiacente et hactenus ipsis civitatensibus semper ea ratione prohibita et interdicta, ut eis nonnisi obtenta scheda in eas intrare ac ligna succidere licuerit. Altera vero silva simpliciter quercina et glandifera inferior, sub radice praescriptae silvae usualis et communis partes inter easdem ita limitata esset, ut eius medietas tam civitatensibus, quam subditis dicti comitis et possessoris antelatae arcis Bozin sit interdicta, ita videlicet, ut eadem dictis civitatensibus non secus, nisi exigente necessitate, prout in praemissa silva quercina Regia, dato per dominos posses-sores arcis vel officiales eorundem signo, ligna succidere sit licitum. Altera autem medietas partibus praemissis communis et usualis maneat.

2. Ne in silvis Czaylensibus civibus et incolis Boziniensibus absque praescitu et scheda officialium arcis Bozin ligna succidere liceat. Nihilominus tamen dictus quoque comes et possessores eiusdem arcis ac bonorum Boziniensium juxta contenta liberatorum praedecessorum nostrorum casu necessitatis eisdem schedam et lignationem permittere teneantur.

3. Quod partes eadem praemissas universas causas, litesque et dissensiones occasione praescriptarum silvarum, vel aliarum quarumlibet violentiarum hactenus inter partes utcunque motas et suscitatas utrinque sibi ipsis condonassent et relaxassent, easdemque sopivissent et condescendi fecissent, sopitasque et condescensas reddidissent, literas etiam processibus praetactarum causarum qualitercunque et coram quibuscunque iudicibus regni emanatas et per quamcunque partium extractas vanas, cassas, frivolas, viribusque carituras et exhibenti earundem nocituras reliquissent et commisissent, prouti reliquerunt et commiserunt, sopitasque et extinctas reddiderunt. Unde nos literas nostras transactionales testimoniales ad fidelem antelati magistri prothonotarii relationem memoratis partibus et transigentibus iurium earundem futuram ad cautelam necessarias sub sigillo nostro judiciali et authentico apud fidelem nostrum magnificum Georgium Oroszy personalis praesentiae nostrae in iudiciis locumtenentem et consiliarium habito dandas duximus et concedendas, communi suadente iustitia. Datum in libera ac regia civitate nostra Posoniensi, sabbato proximo post festum Nativitatis beati Johannis baptistae, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto.

Eredetije az orsz. levéltárban N. R. A. fasc. 53. no 8. alatt és hivatalos másolata ugyanott Majthényi kir. ügyigazgató 1718. évi 64. számú opiniója mellett.

276.

1656. január 24. *Kivonat Zemplénmegye tanuvallatásából a rákóczi erdő közös használatáról.*

Anno Domini 1656. die 24-a Januarii.

Én Tussya Gergely nemes Zemplén vármegyének egyik szolgabírája és Tussay Miklós ezen Zemplén vármegyének egyik eskütti jöttünk ide Morva nevű faluba, mely vagon ezen Zemp-

lén vármegyében, nemzeti vice-ispán Tussay Jakab uram commissiójából, nemzeti Ráczai Gáspár Miklós, Morvai László, Zsigmond és György uraimék instantiájára néminémű collaterális attestatiónak peragálására, kezünk írása és pecsétünk alatt való kiadására, mely rend szerint következik így:

De eo utrum?

1. Tudod-e azt bizonyosan és hallottad-e, hogy valaha külön határa volt volna az rákóczi erdőnek az morvai határtul?

2. Tudod-e azt is, hogy szabadon jártak az régi morvaiak disznajok szintén ott, azhol az rákóczi uraké egyenlőképpen?

3. Tudod-e azt, hogy azelőtt az régi urak idejében rendre járt az erdőbíróság?

4. Tudod-e azt is, azmikor az czédulát kiadták az aszufáért, és hogy az zabot az rákóczi bírónak az házánál tütették, s azmely tyukot, kenyeret vittek az bíró kezéhez, azt is egyaránt osztották?

5. Tudod-e azt is és hallottad-e, hogy mire csinálta és faragtatta el Rákóczy György magának az határt az morvai erdőben?

6. Tudod-e azt is, hogy az morvai uraknak szabad volt járni fáért az rákóczi erdőre, azhova az rákóczi urak jártak, ha szintén Rákóczon ott sem jobbágya, sem pusztája nem volt?

Testes:

1. Morván lakozó Boda Tamás, Morvay György uram jobbágya, ann. circ. 23, juratus examinatus, fassus est primo: Tudja azt bizonyosan, hogy az ő emlékezetire külön határa nem volt az rákóczi erdőnek az morvai erdőtül. 2-do. Tudja azt is, hogy szabadon jártak az morvai uraknak disznajok szinte ott, hun az rákóczi uraké. Ad 3-tium nihil fatetur. Ad 4-tum: Tudja azt is, azmikor az czédulákat kiadták aszufának hordására, annak zabját és tyukját úgy reményli, hogy Rákóczy László uramhoz hordták; azt is tudja, hogy annak az zabnak a fele Rákóczy László uramé volt, az felének pedig hasonfele, úgy mint azon jövődelemnek negyed része az több morvai urakra járt. Ad 5-tum nihil fatetur. Ad 6-tum: Tudja azt is, hogy az morvai uraknak szabad volt járni az rákóczi erdőre, azhova az rákóczi urak jártak, ha szinte ott sem pusztája, sem jobbágya nem volt.

2. Morván lakozó Katona Tamás, Rákóczy Lászlóné asszonyom jobbágya, annorum circ. 46, juratus examinatus fassus est: Tudja azt bizonyoson, hogy külön határa nem volt az rákócziak erdejének az morvaiak erdejétől. 2-do. Tudja azt is, hogy szabadoson jártak az morvai uraknak disznajok szinte ott, hun az rákóczi uraké. 3-tio azt fateálja, hogy az ő emlékezetére az rákóczi uraké volt az erdőbíróság. 4-to. Tudja azt is, hogy az czédulákat kiadták az aszúfára, annak az zabját az rákóczi bíróhoz hordták s az negyed része morvai uraiméknak járt az tyukkal együtt és kenyérrel, s nem tudhatja, hogy az melyre határt csinált Rákóczy György, morvai erdőben van avagy nem? 6-to. Tudja azt is, hogy az morvai uraknak szabad volt járni az rákóczi erdőre, azhova az rákóczi urak jártak, ha szinte ott sem pusztája, sem jobbágya nem volt.

3. Morván lakozó Szabó Mihály, néhai Halmi Gábor uram jobbágya, ann. circ. 48, juratus examinatus fassus est idem, uti 2-dus testis; excepto, hogy az zabot nem tudja, hogy az rákóczi bíróhoz hordták volna, hanem mindenkor Rákóczy László házához s onnan adtak az ő ura részére, de morvai uraiméknak mint adták ki, azt nem tudja.

4. Morván lakozó Kosztráb Gergely, Rákóczy Lászlóné asszonyom jobbágya, ann. circ. 30, juratus examinatus fassus est idem, uti 1-us testis per omnia.

5. Morván lakozó Pósa János, Tegényi Márkóné asszonyom jobbágya, ann. circ. 49, juratus examinatus fassus est, uti 1-us testis per omnia.

6. Morván lakozó Binajcz Stephán, Rákóczy Lászlóné asszonyom jobbágya, ann. circ. 31, juratus examinatus fassus est: Tudja azt, hogy néhai Rákóczy László uram jegyeket vágatott az erdőben ugyanezen fatenssel is mondván azt: «Ihun eddig vagyok az morvai erdő, ezen felől az rákóczi», de hogy bizonyosan tudná, hogy addig volna az határa, azt nem tudja; azt is fateálja, hogy Biltszki Jánosnak és Szabó Györgynek nem hatta szabadoson birni azon rákóczi erdőt, az disznajokat ki is hajtotta egynéhány ízben; az több morvai uraknak szabados volt jártatni disznajokat, kiknek pusztájok, vagy jobbágysok volt Rákóczon. 3-tio. Tudja azt is, hogy az erdőbíróság örökké Rákóczon volt. 4-to. Tudja azt is, hogy erdőknek jövődelméből zabot adtak az morvai uraiméknak is. Hanem volt ezen az villongás Rákóczy László uram idejében is,

azmikor kertülőt nem adtak morvai uraimék, akkor tartóztatták meg azon erdőbeli jövedelmüket. Ad 6-tum: Tudja azt is, hogy az morvai uraknak szabad volt járni az rákóczi erdőre, azhova az rákóczi urak jártak, ha Rákóczon volt pusztájuk vagy jobbágyuk.

7. Pazdicson lakozó Czemernyák János, néhai Nagy-Mihályi Ferenczné asszonyom jobbágya, ann. circ. 60, juratus examinatus fassus est: Ez fatens azt fateálja, hogy rákóczi erdő az morvai erdőtől az ő emlékezetire soha nem volt elosztva, semmi határát is nem tudja. 2-do. Tudja azt, hogy morvai uraknak szabadon jártak disznajok ott, ahun az rákóczi uraknak egyenlőképpen. 3-tio. Tudja azt is, hogy örökké az rákóczi urakon volt az erdő-bíróság. 4-to. Tudja azt is, hogy az zabot s a tyukot azkit adtak az aszúfának hordásáért, részt adtak az morvai uraknak is. Ad 5-tum nihil fatetur. 6-to. Tudja azt is, hogy az morvai uraknak szabad volt járni az erdőre, amint az rákóczi uraknak is. — Gregorius Tussay judex nobilium comitatus Zempliniensis s. k. (P. H.) Nicolaus Tussay juratus assessor nobilium comitatus Zempliniensis s. k. (P. H.)

Eredetije az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 1695. no 28. alatt.

277.

1656. apr. 8. *Kivonat Fogaras vidék tanuvallatásából a fogarasi uradalom erdeiben történt károk és visszaélésekről.*

Minden időbeli kész engedelmességgel való szolgálatunkat ajánljuk uram kegyelmednek és istentől kívánunk minden idvességel lelki és testi jó szerencsét kegyelmedre és az kegyelmed kedvessire terjedni. Kegyelmednek, mint minékünk bizodalmas jóakaró urunknak akarók értésére adni, hogy azmint kegyelmed nekünk parancsolt, hogy néminémű vallókat előnkben állatnók és azokat erős hittel megesküdtetnők s az előnkbe adott utrum szerint meg is examinálnók, mi azért mindenkor engedelmesek lévén az kegyelmed parancsolatjának, az minémű vallók mielőnkbe jöttek, azokat erős hittel megesküdvén, melyeknek hitük után való vallásokat mi is kegyelmednek fide nostra mediante megirtuk, melyek renddel így következnek:

De eo utrum?

3. Melyik erdőből mennyi makktermő fát vágatott az vatás maga szükségére és azt kikkel hordatta maga házához?

4. Vadásztatott-e, kikkel s mennyi vadbőröket percipiált?

7. Kiktől mennyi birságot levált s miért s mikor, és az erdőkerülő branisterok is mennyi birságot adminisztráltak?

8. Hány tőkét vitetett az asszonyunk önnagysága fűrészmalomra mind magát s mind másokét, s kikkel vitette, s megmetsetvén hova hordatta?

10. Makktermésnek idején melyik falubeliek mennyi zab, avagy pénzbéli taxával és ajándékkal vötték meg az erdőt, s az tisztek közül is melyiknek menyit disznaja járt reá?

Bojár István járása.

Alsó-Árpás.

1. Iván Opris, annorum circ. 60, juratus fassus est — — ad 3. Tudom azt, hogy makktermő bükkfákat vágatott és hozatott maga számára épületre valókat *klákában* egyszer is, másszor is, hol egy szekérrel, hol kettővel s hol hárommal is. Az fűrészmalmon való tőkékért adtunk 3 uttal 3 esztendőben fl. 18.

7. Borhát Dán, annor. circ. 40, juratus fassus est — — Azt is tudom, hogy harmad éve az falu disznait hajtottuk az bükk-makkra, udvar-bíró uram Csopán által behajtatott az javában nyolczat, ketteit egy-egy forintért kiadatta, hata ez máig napig is oda vagy, nem egyébert, hanem csak azért, hogy czédula nélkül hajtottuk oda, holott az előtt sem kértünk czédulát soha is, nem is volt szokás.

Lésza.

1. Opra Bogdán, annorum circ. 65, juratus fassus est — — Azt is tudom bizonyosan, hogy az makktermő bükkfákban elegendő erdőt hordattatott maga számára épületre való; azt is tudom, hogy egy Dragicz Tátulya nevű ember járt nyestek után vadászván, azki egy nyestet fogott, az vatásnak hírré lévén, elvötte tőle. Ad 7. nihil. Vittünk még az tőkékben is, de nyilván nem jut eszemben, mennyit, az fűrészmalomhoz vittük, azonkúl fl. 15 fizettünk az tőkékért az vatásnak.

2. Komán Nyegoj, annorum circ. 45, juratus fassus est — — Az fűrészmalomhoz ez esztendőben az tőkét meg hordottuk, de

hogy az fűrész mestertől czédulánk nem volt, fizettünk fl. 12, melyet az vatás adminisztrált az számtartónak.

3. Mikul Serb, annorum circ. 38, juratus fassus est in omnibus similiter fatetur, sicut antecedens 2. tertis; hoc addito: Egy Manyes Jit nevű embert tartott az udvarbíró vadásznak, kit más szolgálattal nem szolgáltatott. Mikor hetesek voltak az emberek, olyankor az vatás és szindia magok számokra is hagytak dolgo-sokat azmennyi kívántatott, némelyeket penig adományért honn is hagytak.

Felső-Szombatfalva.

1. Opra Dancz, annor. circ. 60, juratus fassus est — — Bükk-makktermő épületre való fát is hordatott a vatás az maga házá-hoz kéremés szerint az őnagysága jobbágyaival. Az fűrész-malomra való tőkékért fizettünk 3 esztendőtől fogva fl. 9.

Felső-Ucsaiak.

1. Opre Ursz, annorum circ. 46, juratus fassus est — — Az tilalom makktermő bükkfákból boronákat hoztunk az vatás szá-mára, némelyik része most is ott hever az mi határunkon. Az 7-um nihil. Az tőkékért fizettek az vatásnak fl. 12.

Hurez.

1. Salamon Huzte, ann. circ. 45, juratus fassus est — — Ad 7-um nihil. Az fűrész deszkáknak való tőkékért pénzt fizettünk annuatim fl. 6.

Ludisor.

1. Algia Plesa, annorum circ. 52, juratus fassus est. — — Makktermő bükkfákat is vittek néki, szaru-fákat négy szekérrel épületre valókat az vatásnak. Ad 7-um nihil. Az fűrész-deszkáknak való tőkékért adtunk annuatim 6—6 forintot.

Székely János járása.

Vojla.

1. Komsa Mathies ez idei *szindia*, annorum circ. 46, juratus fassus est — — ad 7-um nihil. Az fűrész-deszkáknak való tőkék-ért fizettünk per annum fl. 6.

Dridiff.

1. Sztán Bardás, ann. circ. 33, juratus fassus est — — Lehet négy esztendeje, hogy az mi falunk mellett való tölgyerdőben makk lévén, Pál deák akkori udvarbírónak adtunk falustól 20 köből zabot, hogy az disznainkat ott engedte járni.

Drágus.

1. Oprián Sztanczul, ann. circ. 65, juratus fassus est — — Egész falujul vittünk az vatásnak, kiki maga erejével fenyű boronákat.

Posorita.

1. Szhilejp Borbát, ann. circ. 41, juratus fassus est, 2. Bukur Borbát, ann. circ. 53, jur. f. est — — ad 7-um nihil. Tudjuk azt is, hogy fűrész-deszkáknak való tőkét megvittük az brázai fűrészmalomhoz; három esztendőben pénzt is fizettünk fl. 9.

3. Komsa Petru, ann. circ. 37, j. fassus est, 4. Sandru Zernuván, ann. circ. 29, j. f. solemniter fatentur, ut praecedentes testes; hoc addito: Két esztendőben az fűrészmalomra való tőkét is megvittük, még kettővel többet; 12 forintot is adminisztráltunk az várhoz; az harmadik esztendőben nem vihettük meg, kiért is kellett fizetnünk fl. 3.

Mattok járása.

Rusor.

3. Juon Gálye, ann. circ. 46, j. fassus est, 4. Sztan Sztaja, ann. circ. 50, juratus fassus est — — Item, hogy az vár számára magyarót szedni, *szurkot* beszolgáltatni s gyümölcsöt is hogy az vatás vegyen érettünk, 4 köből buzát adtunk néki, vett-é, avagy nem vett, nem tudom.

Serkanicza.

1. Komán Idomir, annor. circ. 56, juratus fassus est — — ad 7-um nihil. Az fűrészmalomra való tőkékért ez Mattok nevű *vatásunknak idejében* fizettünk meg pénzül fl. 3, annak előtte pedig Bojér András idejében az tőkét is megvittük, s az pénzt is megfizettük fl. 6.

Kovács István járása.

Nagy-Berivoj.

1. Lupul Ona, annor. circ. 37, juratus fassus est — — ad 7. nihil. Ad 8. Az deszkáknak való tőkéért fizettünk fl. 6.

Sinka.

5. Andrej Opre, ann. circ. 43, juratus fassus est — — Item tőkéket nem parancsolták hogy az fűrészmalomhoz vigyünk, mert mi örömeten vittünk volna tőkéket, hanem fl. 6 szedett rajtunk az vatás az szolgálja által.

Sebes.

1. Sztojka Thódor, annorum circ. 32, juratus f. e. — — ad 4. Vannak falunkban két paraszt puskás emberek, azkiknek egyike asszonyunknak semmit sem szolgált, az másika szolgált ugyan, de hogy valami vadakat vittek volna a vatásnak, nem tudom. Ad 7. nihil. Ad 8. Most három esztendeje deszkáknak való tőkéket nem vittünk, akkor falustól fizettünk fl. 6, az óta nem parancsolták, hogy tőkéket hozzunk.

Bucsum.

1. Dán Radul, annor. circ. 37, jur. fassus est — — ad 3-tium: Egy kapucskának való fát vágatott az vatás maga számára az tölgy erdőből. Ad 8. Egynéhány esztendőben nem vittünk tőkéket az fűrészmalomhoz, hanem fizettünk fl. 6 az udvarbírónak.

Sárkány.

1. Veres Mihály, ann. circ. 55, jur. fassus est. — — Tudom azt is, hogy ugyan felettébb vágatott az tilalmas tölgyfa erdőből makktermő fákat, kiknek levágásáról azt mondta, hogy czédulái vadnak. Ezt is tudom, hogy az havasból ugyan számos makktermő bükkfákat hoztunk mi sárkányiak az számtartó számára, akiknek hordatása felől polgár által ugyan parancsolt nekünk, hogy három napig *klákáljunk* néki.

3. Kis Máté, ann. circ. 57, j. f. — — Tudjuk azt bizonyosan, hogy Serbán deák öreg talpfákat hetet vágatott, makktermő nyers fákat.

Parró.

1. Radul Floczuj, ann. circ. 49, juratus fassus est — — Tudjuk azt bizonyosan mondani, hogy azkiket maga számára immunitásban tartott szindiákkal együtt, némelyiken fizetést véven s némelyike annuatim szolgáltak az számtartónak; szindiákat, drabantokat és *branistérokat*, csordapásztorokat is fizetésért engedvén meg, jó értékes ökrös emberek lévén, az asszonyunk önegysága tehén- és borjupásztori is, mindenik értékes ökrös emberek lévén, hogy az önegységének szolgálatjuktól immunisak lehessenek, mindenik fizetett a rationistának. Ad 10-um: Tudjuk azt is bizonyosan, hogy minékünk lévén egy kevés tölgy makkos erdőnk, harmad időn lőtt volt makk rajta, melynek hason felét az asszonyunk ő nagysága disznai számára foglalván, melyre az örmenyesi disznókat is reá hajtották volt, az felén peniglen minékünk meg nem engedvén az számtartó hogy marháinkat reá hajtsuk, az luczai atyafiai sertés marháit s az magáét is nyolczvan számú disznókig reá hajtván ott tartották s telelték, az mikor immár jobb részit megették volna az makknak, akkor aztán az mi disznainkat is felszabadítván az makkra, s az 80 számú magok disznait az asszonynak önegysága disznai közé elegyítették s ott tartották; azért az szabadságért, hogy az mi disznainkat az makkra szabadította, adtunk az rationistának 30 köből zabot; item az udvarbírónak is cubulos 40 adtunk ajándékon.

Ezeknek utána az ur isten uram kegyelmedet sok esztendőig boldogul szerencsés hosszú életben áldja meg minden hozzátartozó kedvesivel egyetemben, kívánjuk istentől szívünk szerint kegyelmednek. Datum in Fogaras, die 8. Aprilis, anno 1656. Kegyelmednek uram minden időben való szegény jóakaró méltatlan szolgálai Baczány Mihály s. k. H. István diák nemes, szolgabíró s. k. Szabó Mihály az fogarasi felső széknék egyik hites assessora s. k. Gábor János ugyan azon széknék assessora s. k.

Kivül: Generoso domino Stephano Szent-Pály de Homoród-Szent-Pál, illustrissimae ac celsissimae dominae dominae nostrae clementissimae principissae majori ac omnium bonorum in Transylvania praefecto etc. domino nobis semper observandissimo etc.

Eredetije — egész terjedelmében — az Orsz. Levéltárban, Transylv. fasc. 4. no 50. alatt.

278.

1659. ápr. 29. Máramarosmegye fa-árszabása.

Végeztük közönséges akaratból, mivel az idegen emberek felesen bejövén közinkben, felmennek szálakért és felette igen eldrágították, holott az itt való szegény embereknek is a volna egyik keresete, azért szabadságot adtunk, hogy a máramarosi ember akár ott fenn, akár itt a szigeti portuson az idegen embert a szálból kivethesse, az árát megadván hűte után az embernek, mit adott érette.

Mivel pedig az szálnak ára igen felment, holott régen csak három s négy forinton vettek egész szálát, végeztük erről is, hogy ezután felebb ne merészeljék adni, hanem ott fenn legyen 12 szálfának az ára fl. 4 hozásával együtt, a nélkül fl. 3. Itt Szigetnél pedig legyen az ára fl. 5 a jónak. 16 szál fának legyen az ára itt Szigetnél a jónak fl. 6, az vékonyabbnak fl. 5. Ott fenn pedig legyen a jónak az ára fl. 5, alábbvalónak flor. 4 sub poena flor. 12.

A megye levéltárából közölték : Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K. i. m. III. 141. l.

279.

1659. december 4. A magyar országgyűlés által hozott 121. törvénycikk, mely a besztercebányai kamarát Eszterházy Miklós sólyomi uradalmi erdeinek vágásától eltiltja.*

Sua majestas providebit, ne silvae domini Nicolai Eszterházy et fratris eiusdem per cameram Novizoliensem succidantur.

Articulus 121.

Illud quoque regnicolae demisse acceptant, quod sua majestas iuxta benignam suam resolutionem audita prius camera, compertoque rei statu de condigno remedio providere dignabitur, ne

* V. ö. Erd. Lapok 1879. 175. l.

camera Novizoliensis silvas magnifici Nicolai Eszterházy et fratris eiusdem ad arcem ipsorum Zólyom pertinentes contra tenorem donationalium succidi faciat.

Corpus Juris.

280.

1661. ápril 27. Liptómege bizonyítványa a kelemenfalvi közbirtokosoknak veglai Horváth Ferenczszel a Plyeszka erdő használata felől létrejött egyezségéről.

Nos judices nobilium et jurati assessores sedis judiciariae comitatus Liptoviensis damus pro memoria, quod cum nos anno hoc currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, feria quarta proxima post dominicam Quasimodogeniti, hoc est die 27. Aprilis, priori videlicet die termini celebrationis sedis judiciariae nostrae in oppido Német-Lipchae, loco alias sedium judiciarum nostrarum solito pro faciendis causantium moderativis judiciis una cum generosis ac egregiis Andrea Köröskényi vicecomite, Joanne Thuránszky giudice nobilium, Petro Szentiványi, Joanne Rakovszky, Michaelé Dholuczky juratis assessoribus ac Nicolao Czemiczky jurato notario sedis judiciariae comitatus hujus Liptoviensis pro tribunali et judicio consedissemus constitutique fuissimus, ex tunc iidem vicecomes, judex nobilium, jurati assessores et juratus notarius nostri e medio nostri exurgentes nobis sub juramento ipsorum in generali regni decreto contento fideliter retulerunt hoc modo, qualiter nimirum ipsi anno itidem hoc praesenti 1661. die 21. mensis Aprilis ad instantiam et legitimam requisitionem egregiorum Danielis Madocsányi et Georgii Loffay uti actorum contra et adversus spectabilem et magnificum dominum Franciscum Horváth de Wégla, sacrae caesareae et regiae majestatis consiliarium, camerarium uti in causam attractum vigore articulorum brevis processus, occasione et praetextu succisionis lignorum jussu et mandato (ut praetendebatur) praelibati domini Francisci Horváth per subditos ipsius magnificae dominationis in silva seu monte Plyeszka vocata factae, motae et suscitatae in oppidum Tepla comparuissent, pro judicioque et tribunali in domo providi Joannis Kuszy subditi parochialis consedisissent, tandem partes

praemissae, ab una siquidem praelibatus dominus Franciscus Horváth cum spectabili ac magnifico domino Sigismundo Horváth de Wégla, fratre nimirum suo carnali et uterino, parte vero ab altera memorati actores cum reliquis incolis et compossessoribus possessionis Kelemen post varias procuratorum allegationes, exceptiones et replicas ab utrinque factas ad iteratam praemonitionem et interpositionem praefatorum iudicum ac aliorum jurisperitorum virorum ibi tum existentium, partesque praenominatas magis pacem ac bonae et sincerae vicinitatis studium, quam odiosam litis et dissensionis materiam excolendo anhelantium manibus stipulatis ad talem ut sequitur infradenotandam devenissent concordiam et unionem :

1. Partes in eo convenerunt, ut praetacta silva seu mons Plyeszka nuncupata imposterum etiam prohibita pro communi usu utriusque partis, custodes ejusdem montis seu silvae ab utrinque annuatim interteneantur, ita ut ingruente aliqua necessitate pars una sine praescitu alterius partis non audeat, neque attentet ligna succidere et evehere, libero pristino usu parte pro utraque permanente.

2. Iidem domini Horváth consentiunt, ut ligna in praedicta silva succisa incolae possessionis Kelemen una cum praefato Daniele Madocsányi pro suo usu et commodo auferre possint et valeant.

3. Quoad defensionem communis territorii, si casu quo per quoscunque aliquis ex contrahentibus impeteretur, tenentur partes et sint obligatae communibus fatigiis et expensis concurrere ac penes literas transactionales jam antea superinde emanatas tueri et defendere.

4. Quantum ad petitam aliquam refusionem expensarum per incolas Kelemenfalvenses circa defensionem communis territorii factarum ob respectum interpositionis praementionatorum dominorum iudicum, ex benevolentia iidem domini Horváth promiserunt se florenos viginti quinque antelatis nobilibus de possessione Kelemenfalva infallibiliter duros. Super quibus praemissis nos praesentes literas nostras ad fidelem eorum, quorum supra, domini vicecomitis et eidem adjunctorum dominorum iudicum relationem testimoniales partium iurium futuram ad cautelam necessarias sub sigillo comitatus hujus nostri authentico dandas duximus et concedendas, harum nostrarum vigore et testimonio literarum comi-

tatus hujus nostri Liptoviensis sigillo authentico communitarum mediante. Lecta, correcta marginali et extradata per me Nicolaum Chemiczky juratum sedis notarium. Idem vicecomes, Gabriel Pongrácz judex nobilium, Paulus Fejérpataky judex nobilium, Joannes Thuránszky, Joannes Lehoczky judex nobilium, Gabriel Thuránszky juratus assessor, Mathias Kubinyi, Melchior Palugyay jurati assessores.

Liptómegyének 1661. évi átiratából, melynek Lendvay kamarai levéltárnok által 1808-ban hitelesített másolata az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 1767. no 31. alatt.

281.

1661. május 10. A korlátkői uradalom közbirtokosainak erdőrendtartása.

Mi korlátkői possessor urak, úgy mint tekintetes és nagyságos Gémesi gróf Forgács Éva, tekintetes és nagyságos Szentmiklósi Pongrácz Dániel, István és Ferencz valljuk ezen levelünk által, hogy mi atyafiak concurrálván, láttuk hegyeinknek és fenyvesinknek nagy pusztulását mind magunk szegény emberinktől s mind peniglen külső határban levő szomszéd urainktul, adunk közönségesen plenipotentiát ezen hegyőrzőinknek, hogy valahol kit kaphatnak magunk szegény emberit magunk czédulája nélkül, hogy más határban kivinnének fát, tartoznak behajtani és azon gondviselőnek, a ki jobbágya, udvarában hajtani az őrzőknek, abból tartozik tizenkét pénzt adni, az gondviselő penig azon szegény embert büntesse sub poena fl. 1, az ki az vár épületére legyen. Ha peniglen ezen őrzők ellen az jobbággy valamelyik feltámadna és nem engedné behajtani, büntetése leszen sub poena decreti fl. 40, az kit az ura megvehessen rajta. Ha penig valamely jobbággy-nak maga szükségére házépületire fa kívántatik, azt se adhasson egy gondviselő, hanem ketten vagy hárman subscribálják magokat pecsétek alatt. Ha penig az őrzők mivel erős hittel megesküsznek, hogy igazán s hiven szolgálnak, rájuk bizonyodik, hogy külső határbéli embert elbocsátanának kevés fizetésért, az őrzők büntődnek vár instructiója szerint in fl. 12, hanem az olyan embert behajtván közönséges várban, az kivel mink tudjuk mit kell cselekednünk az után. Melynek nagyobb bizonyosságára és elhitére

adtunk ezen czédulánkat kezünk irásával és pecsétünkkel megerősítvén. Actum in arce Korláthkő, die 10-a Maji anno 1661. Gróf Forgács Éva (L. S.) Pongrácz Ferencz (L. S.)

Eredeti fogalmazványa az Országos Levéltárban N. R. A. fasc. 927. no 32. alatt.

282.

*1662. febr. 10. I. Lipót király utasítása a besztercebányai erdőmester részére.**

Wir Leopoldt etc. etc.

Instruction vnd ordnung, welchermassen vnser jetzt gegenwerttig- vndt khonfftiger waldtmaister bey vnserer camer vnd khupfferhandlung zue Neusohl ihr ambt vndt dienst handeln vndt verrichten sollen.

Erstlichen.

Was eines waldtmaisters verrichtung ist vndt ihme zubeobachten obliegt, dass gibt ihme vnser altgedruckhte waldtordnung genuegsamb an die handt, ob welcher er allerdings halten, auf die waldungen fleissig acht haben, öftters bereütten vnd visitiren, so dann vnsern verwalter darüber berichten, schaden warnen, schädliche handlungen anzaigen vnd nichts verschwiegen anstehen lassen, vndt in fürfallenden wichtigkeiten vor sich selbst auf zuheben vnternehmen solle.

Er soll auch die vier waldhütter mit ernst dahin anhalten, dass sie die waldtungen fleissig vnd öftters vbergehen, von ihnen bericht nemben, auch ihnen, damit sie nit gar zue sicher vndt faul werden, bissweillen nachsehen vndt ob sichs auch ihren abgelegten berichten nach befindet vnd da durch sie wass wichtiges erindert vndt angebracht wurde, es alsobalden an vnserm verwalter, oder in dessen ermangelung vorstehenden ober-ambtmann gelangen lassen; funde er aber der waldthütter einen vnfleiss, oder vntrew, dasselbe soll er vnsern verwalter, wan dass verbrechen gross ist,

* V. ö. Tomcsányi i. m. 61., 62. l.

zue dessen billicher bestraffung alsobalden andeuten, damit vnser schaden vndt nachtl zeitlichen gewarnnet werde.

Vnser waldtmeister soll fleissig acht haben, so baldt fruelings zeit der schnee auss den waldtungen vergangen, der waldt bereütungen halber vnsern verwaltter erindern, damit dennen khollern vndt hüttwerckhen zue khol, spleiss vndt prennholz, dem hospodaren zue beförderung dess herrn grundts in paw grueben khol vndt prennholtz, auch denen holzmaistern vndt fürgedingern auf den vnterschiedlichen holzhandlen zue kholl holz nette holzschläg aussgezaiget, danebenst auch die wälder besichtigt vnd ob nit etwo schaden beschehen, darmit derselbe wider ersezet werden möge, fleissig nachgesehen werde.

Es khombt vns auch für, wie thailss vnser ambtleuth vnd bediente ihres beliebens zue dero notturfft, wo es ihnen am gelegensambsten, holz schlagen lassen, auch wohl andern vmb gunst vndt gab willen zue mercklichen vnsern schaden zimmbliche anzahl holzes verwilliget, welche vnss zue schaden vbende handlungen wir kheines weges gestatten wollen, vndt solle demnach vnser waldtmaister ohne vnser verwaltters wissen vndt anschaffen niemandten, wer der auch seye, es sey in vnsern aigenen oder arendirten waldungen, ainiges stuckh waldt zum holzschlagen nit gestatten; da sich aber jemandt deme zuwieder also freuentlich zuehandlen vnterstehen wurde, dasselbe alsobalden vnserm verwaltter zue vorkherung behöriger vnserer notturfft andeuten.

Dieweillen aber vnser ietziger waldtmaister Michael Fischer nit allein der waldtungen halber, sondern auch vndt zwar maistens darumben von vnss an- vndt auffgenohmben worden, dass er bey vnserm schmölzhütten auch sein fleissiges auff- und zusehen habe, allermassen mann bereiths durch ihme etliche probschmölzen vorgehohmben vndt er im schmölzsachen in langwüriger vbung ein absonderliche guette experienz erlangen hat, so solle er gegenwertiger vnser waldtmaister auch bey vnsern schmölzhütten fleissig zusehen, iedesmahls, nachdeme er zueruckh khomben sein würdet, vnsern verwaltter darüber berichten, auch vorhero allezeit anmelden, damit vnser verwaltter, da etwas vorfille, vmb ihme wissen, oder auch nach erforderung vnser diensts vndt notturfft befelchen möge. Vndt wohin in dann offt gedachter vnser verwaltter zue perg-hütten oder wälden verordnen würdet, da soll

*1662. febr. 10. Kivonat az I. Lipót király által a besztérczebányai bánya-
mester részére adott utasításból.*

Alles grueben, schacht vnd zimmer, auch grobes paw zue-
samt den prennholz soll wie bisshero, also auch khünfftig durch
den hospodaren im Herrngrundt zuegeführt, vnd ihm darauss iedes
jahr, nachdem die fütterey gerathen sein würdet, zwischen Maria
geburt vnd Michaeli dass geding durch vnsern obersten cam-
mergraffen, oder vnsern verwaltern vnd oberamtleuth gemacht,
die holzschläg aber allezeit noch zur früelingszeit beschehener
waldt-bereuttung mit vorwissen vnd befelch gedachten vnser
obersten cammergrafen, oder des verwalters durch den waldtmaister
aussgezaigt werden.

Der hospodar soll dass holz auf seinen eigenen vncosten
selbst schlagen, schelen vnd biss an die stell bringen lassen, der
zeugschreiber aber dasselbe abzehlen, zaichnen vnd dabei fleissiges
zusehen haben, dass das abgezehlte nit wider vnter das vngezehlte
khomme oder sonst noch anderst wohin verzogen oder verbrent
werde, fähler vnd irthumb darmit fürgehe, vnd wass dan von einem
vier wochen lohn zum andern geführt worden, seine robisch bey der
raittung fürbringen vnd also den hospodar auf sein gleichstimen-
des gegen-robisch, dass verdienen lauth gedings eingeraittet
werden.

Dieweillen aber der hospodar nit allemahl holz liefern khan,
sondern ersten die notturfft schlagen vnd der sonst vblen weg
halber maistens nur wüntters zeit zuebringen muess, vnter dessen
aber eines verlags oder lehens bedürfftig, alls soll vnd khan den-
selben bey pflegender lohnss raittungen auf guett bedunkhen
vnser verwalters, wan der dabey oder sonst vnser buechhalters
ain fürlehen eingeraittet, welches von einem lohn zum andern
fürzutragen vnd damit also zuhalten, damit zue endt iedes jahrs
richtig abgeraittet vnd nichts pro resto verbleibe.

Wobey dem zeugschreiber aller vorthl in einraittung oder
aufschneidung darunter anderer sachen vndt dergleichen sich gänz-
lichen zueuteusern, ganz ernstlichen eingebunden wirdet, vndt
solle von holz allein die notwendige zuefuhr mit nichten aber

ainiger vberfluss passieret werden, vnd darauff pergmaissster vnd mitgehilff ihr fleissige obsicht tragen.

Alle vnd jede perg-beamten, wie auch der hospodar vnd alle, die in Herrngrundt wohnen, sollen sich alles leuth geben biers, merzen vndt weins, bey verlust vnd confiscirung dessen, auch absonderlicher wol empfindlicher bestraffung gänzlichen enthalten, vnd zue dero nothdurfft allein vnsers handlss-kheller, den wür iederzeit wohl versehen lassen, werden bedienen.

Vndt nachdeme auch vorkhomben, wie die Herrn-grundter, schon sogar ohne ainigen scheu sich vnterfangen mit erweiterung dero gärten vnd wiesen in die wäldt zuegreiffen, so solle vnser pergmaister vnd mittgehilff ein wachtsambes aug vnd fleissiges aufsehen darauff haben, solches niemandten verstaten, noch auch selbst thuen; wo sich aber einer widerwertig erzaigte vnd dauon nit ablassen wollte, oder auch bereits schaden gethan vnd sich vbergriffen hette, solches vnverzüglich vnserm verwalter oder obambtmann zue billicher bestraffung wissent machen.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. közös pénzügyminisztériumi levéltár «Ungarisches Münz- und Bergwesen» osztályában, fasc. 15,375. — Közölte F. A. Schmidt i. m. V. 92—3. 1.

285.

1662. febr. 10. Kivonat I. Lipót királynak a beszterczebányai kohótiszt részére adott utasításból.

Vnser hüttenbereutter soll auch mit dem waldtmaister zeitlich vndt guette fursehung thuen, damit khein trifft versaumbet, beede lenden mit holz versehen, auch bey dem rechenschreiber-ambt zue notturfft vnserer hüttwerkh allerhandt pawholz, palgen, prötter vndt anderer hülzerner zeug zurechter zeit eingeschafft werde, damit hieran zue kheiner zeit ermangele.

Dieweillen auch neben ihme hüttenbereutter vnsern iezigen waldtmaister secundario bey vnsern schmölzhütten zuezuesehen anbefohlen worden, so soll nun vnser hüttenbereutter mit demselben hierumben in guetten vernehmben vnsern dienst vndt notturfft öffters conferiren undt berathschlagen, in allen besten anstalten vorkheren vnnd nit einer hin der ander herziehen, wass

einer schafft, dem andern verbieten, massen dem waldtmaister auch destwegen gemessen verabschieden worden ist; währe dann die sach so wichtig, solle es von ihnen beeden mit gesambter handt vnnserm verwalter vorgetragen vndt beschaidt erholltet werden.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. közös pénzügyminisztériumi levéltár «Ungarisches Münz- und Bergwesen» osztályában, fasc. 15,375. — Közölte F. A. Schmidt i. m. V. 104. l.

286.

1662. november 7. Kivonat gróf Vesselényi Ferencz nádornak a murányi udvarbíró részére adott utasításából, a makkoltatásról.

19. Az úr jószágában tilalmas makkos erdőkből semminémű épületre avagy tüzre való fát tisztartó uram, más idegen jobbágy-nak főképpen, se titkon, se nyilván pénzen és akármí kedveskedésért eladni ne merészeljen, valámíg tisztességét szereti, mert afféle titkos erdőlésekből per usum subreptitium sokszor sok per-patvar cum detrimento domini proprietarii szokott lenni, alioquin notabilem poenam incurrit; hoc addito, hogy afféle makkos erdők-et nehogy másnak engedné vesztegetni, de még az őnagysága szükségére is extra casum inevitabilis necessitatis ne vágattassa.

40. Az őnagysága jószágiban mikor az makknak isten termését adja, az idején megcirkáltatván hiteles emberekkel, jolsvai és szécsi sokadalmakban megkiáltatván mindenfelé hirt adjon és mentül több sertésmarhát reá szerezhet, szerezzon, sőt penig maga industriáját mutatván mentül jobb haszonra, nyereségre való hiz-lalt marhákat vegyen és meghizlaltatván az makkon, úgy adassa el, jövedelmét őnagyságoknak igyekezzék ezzel is szaporítani; makkot is az zselléremberekkel disznók és malaczok tartására bőséggel szedessen.

Eredetije az Orsz. Levéltár kincstári osztályának instructiói közt.

*1664. október 19. A besztercebányai kamarának az odavaló famesterekkel 3 évre kötött szerződése, a bányászat céljaira szükséges faszállítása iránt.**

Khundt vñnd zu wissen sey hiemit menigklich, demnach der, von wegen der khaiserlichen cammer Neusohl in bestreitung der in allhiesigen khupferhandlung erfordert holtzes-nothdurfft mit dem drey holtzmaister auf denen ober-holtzhändlen noch den 6. Oktober anno 1659 getroffene contract auf negst khünfftigen 1-ten Aprilis des 1665-gisten jahrs saine endschafft erraichet vñd nun irer kaiserlichen majestät dienst vñd hierunder versirend importhierliches intuitu aus gewissen vrsachen vñd erheblichkheiten die holtzlieferung voraus mit gewissen contract zuverlassen erfordert, dass solchem nach in höchst gedachter kaiserlichen majestät nahmen von obgesagter dero khaiserlichen cammer Neusohl wegen der wohlgeborne herr herr Johann Andre Joanelli freiherr in Teluana etc. der röm. khaiserlichen majestät rath vñd obrister cammergraf in denen hungerischen pergstätten etc., mit zueziehung mehr höchst gedachter khays. majestät ober-verwalters oberambten vñd hernach mit vnterschriebenen cammer-officieren auf gepflogene reife berathschlagung vñd beiderseits genugsambe abred ainen neuen unwiderrufflichen contract auf drei jahr lang, so sich mit ersten Aprilis des sechzehen hundert fünf und sechzigsten jahrs anfangen solle mit denen jetzigen dreien holtzmaistern, als Daniel Taxner, Jeremia Taxner und Mathia Poschen auf allergnädigste kaiserliche ratification geschlossen und aufgerichtet auf folgende mass und weiss:

1. Verbleibt es, wie in vorigen contract, dass vermeldte drei holtzmaister ainer für alle und alle für ainen, ungehindert aines oder des anders hierunter sich begeben mögenden todtfalls, für diesen gegenwärtigen contract allerseits hafften und diesem nach obligirt und verbunden sein in zeit dieses wehrenden contracts, jedes jahr 1400 meiller oder 14,000 stäbel klufften-holtz in gebührender lange und masserey der kaiserlichen cammer Neusohl allhier bei baiden rechen, auf die khollstand (worunter aber die nothdurft für die eisenhandlung Ronicz alldar aufzusetzen auch

* V. ö. *Tomcsányi* i. m. 66—67. 1.

verstanden) zu liefern und an die stoll aufzusetzen, dass daran ainiger mangel niemalen erscheine, ohne allen endtgeldt oder verers zu thuen der cammer Neusohl, auch das bachraumben, fluder und risen-besserung und aufrichtung der neuen auf denen holtzhändlen zu bester beförderung der holtz-lieferung und verhütung allerlei stekhers auf ihren der holtzmaister selbst aigenen vncosten zuversehen und zu bestraitten, und allso nach verfließung der benannten gedings, oder contracts-jahren der kaiserliche cammer Neusohl solche in guten pau wiederumben zu übergeben.

2. Dargegen und fürs anderte ist in höchst gedacht ihrer kaiserlichen majestät namen durch wohlgemelten herrn obristen cammer-grafen ihnen dreien holtzmaistern zu aufbringung und lieferung bestimmter anzahl holtzes, wie in vorigen contract vorpauisch 12,000 gulden hungerischen in polturen wehrung, (das ist 180 pfenning per einen Rh. fl. zu rechnen), jedoch mit dieser verschiedenen ordnung: Als nemblichen nach eingeworfen vorigen höltzern aufs hacken in monath Aprilis 3000 gulden, in Junio wieder 1000 gulden und unter dieser zeit auch aufs hacken 1000 Neusohler viertl getraidt, jedes viertl per 1 gulden 25 pfenning gerechnet bringt 1250 gulden, in September aufs bringen und klieben 2000 gulden sambt 400 viertl getraidt in obigen preis macht 500 gulden und anstatt der in vorigen contracten gehabtten mehrern summa getraidts in bahren geld noch 1000 gulden, folgends in Martio nächst hernach khombenden jahrs aufs treffen 2000 gulden, welche posten zusamben 10,750 gulden machen, den überrest aber nemblichen 1250 gulden nach völlig überbrachten und aufgesetzten höltzern und über dieses alles, weilen die höltzschläg je langer je weiter khomben, auch die weitere fluderrichtung immer beschwerlicher wirdet, zu einer beihülf dieser zuwachsenden mühehaltung und unkosten massen, sie es in den hieuorig sechsjährigen contract auch gehabt, jährlichen noch 500 gulden in polturen wehrung gleichfalls nach gelieferten und aufgesetzten höltzern, und alles dieses durch die herrn khupfer-handlsverleger richtig zu bezahlen versprochen worden. Mit diesem beding, wann sie holtzmaister etwo saumbseelig erscheinen und in diesen dreien contracts-jahren, in welchen sie 4200 meiller liefern sollen, unter 3600 meiller ohne erhebliche verhindernuss, so ihrer nachlässigkeit nit imputirt werden könnte, liefern wurden, dass denenselben soviel gulden an dero gedingter bezahlung defalcirt

werden sollen, als viel meiller sie weniger unter 3600 geliefert haben wurden. Im übrigen aber was die lieferung der höltzer jedes jahr mehr oder weniger sein wirdet, solle die bezahlung jedesmal bei abraittung pro rata der lieferung geraittet und oberwehnter massen ausgevolgt werden.

3. Damit aber fürs dritte, mehrbesagte contrahenten dieses alles desto besser leisten mögen, so hat in offtt höchst gedacht ihrer kaiserlichen majestät nahmen mehr wohlgedachter herr ob-rister cammergrat ihnen dreien holtzmaistern die obern wälder, noch ferers der gestalten anvertraut und übergeben, dass gleich wie sie zuvor aus obligender unterthänigiste pflicht-schuldigkeit gegen ihrem allergnädigsten herrn sowohl für sich selbst, als bei dero untergebenen bei höchster straff und ungnad, solche wälder vor aller schädlichen abödung und verwüstung, brand und ausrottung zu wismatter, äcker und gärten, haltung allzu grossen viehzucht und mayerschafften, gaissvieh und einnembung anderer leuth waidt-vieh und dergleichen nachteiligen handlungen getreuesten fleisses zu beobachten und zu bewahren verbunden; also auch hinfüro und zwar besser als vor diesen beschehen deme allerseits gehorsambist nachleben. Westwegen dann, wann ihre untergebene fürgedinger und wochen-arbeiter, oder auch andere partheien denen wäldern ainicherlei schaden thuen wurden oder wolten, solchen schaden mit ernstlicher vermahung vorbeiegen, oder da solches nit verfangen wolte und darüber schaden beschehen währe, solches dem ober-ambt der kaiserlichen cammer Neusohl zu verkherung behöriger nothturft und abstrafung andeuten. Wid-rigenfalls auf anderwertig her habende erfahrung und darauf vornembende visitation und augenschein sie holtzmaister, als ob sie solchen schaden selbst gethan, bestraft werden sollen, dass also sie holtzmaister solcher strafen halber bei denen leuten kain sondern hass über sich zu beförchten haben. Was aber die arbeiten anbelangt, da wird ihnen holtzmaister frei gelassen mit denen fürgedinger die arbeiten ferers zu verdingen und anzuordnen, dieselben dero ungehorsams und widersetzlichkeit halber zu bestrafen, auch mit vorwissen der kaiserlichen kammer Neusohl, welcher zugleich die ursachen representirt werden sollen, abzu-legen und wider aufzunemben, wie sie es zu beförderung der contrahirten holtzliferung am besten zu sein erachten und befinden werden; quo passu denenselben auch auf dero gebühr-

liches anmelden alle billiche handhab und schutz versprechen wirdet.

4. Viertens und schliesslichen ist, wie im vorigen, auch in diesem contract vorgesehen worden, dass da etwo bei denen rechen allhier durch niedergehenden wolckenbruch, gähe wassergüss, unvorsehens feuersbrunst, oder anderwertigen zufall (welches gott gnädiglich verhüeten wolle) solcher schaden und bruch beschehen thäte, dass die höltzer von dem wasser durch und hinweggeführt wurden, auf solchen fall sie holtzmaister, so viel des entgangenen holtzes sein wird (welches dann auf begebenden fall sie holtzmaister best möglichster massen docieren und wohl gemelter herr obrister kammer-graf, oder in dessen abwesenheit der herr oberverwalter mit zuziehung derr herren oberbeamten und gewöhnlichen rechts-assessoren zu erkennen und auszusprechen haben werden), allerdings schadlass gehalten werden und ihrer kaiserlichen majestät kammer solches allein auf sich nemen und übertragen solle.

Alles getreulich und ohne gefehrde zu dessen wahrer urkunt und steiffhaltung seint dieses contracts drei gleichlautende paria aufgericht und von beiderseits gefertiget worden. So beschehen in dem kaiserlichen kammerhoff zu Neusohl, den 19-ten October, anno 1664.

Eredetije 9 pecséttel és aláírással ellátva a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság levéltárában.

288.

1665. január 1. Kivonat gróf Vesselényi Ferencz nádornak sztrecsényi udvarbírája részére adott utasításából, az erdők megővéséről.

15. Territoriorum, montium et fluviorum nostrorum maxime prohibitorum singulariter committitur cura provisorii, advigilabit itaque diligenter, ne per qualescunque externorum hominum praetextus alienentur et minuantur, aut per ipsosmet subditos nostros per irradicationes, succissionesque lignorum devastentur, neque fluvii piscibus praesertim truttis evacuantur. Pro custodia autem horum omnium habebit ad manus ordinatos custodes, quibus peculiariter advigilabit, ut externos ab exercendis venationibus

aucupiis, piscationibusque prohibeant, invasores ejusmodi vel capere vel manifestare non negligant. (Praesertim incolas Sztrenczenses et Sztranzanenses, quibus in alimentum caprarum arbores in silvis succidere et vastare easdem est interdictum.) Poena vero tam contra invasores comprehendendos et manifestandos, quam etiam contra ipsos montium custodes (si officio suo deesse comprehenderentur) florenorum quippe duodecim pro nobis toties quoties desumenda est constituta. Qui quidem montium custodes ab exemptione sua a laboribus nobis praestare debitis, ad certos census in urbario insertos obligati sunt solvendos.

16. Sunt certae possessiones, ex quibus juxta urbarii continentiam truncorum pro asseribus, ratium, trabearum, ratium item pro foco *suchar* dictarum, scandularum et roborum certus numerus consevit provenire, ea omnia diligenter percipere, proventibusque solitis tenebitur applicare.

Eredetiye az Orsz. Levéltár kincstári osztályának instructiói közt.

289.

1666. január 20. Fogott bírák által létrejött egyezség Alsó- és Felső-Oroszi földesurai közt az erdők használatáról.

Mi Abodi György Tordavármegyének egyik fő nemes bírása Szent-Ivánon és Hegyesi András Görgény-Szent-Imrében, mindketten Tordavármegyében lakó nemes személyek adjuk tudtukra mindeneknek az kiknek illik jelenvalóknak és következőknek ez mi jelenvaló levelünknek rendiben, quod in anno proxime praeterito 1665. megintetvén bizonyos embere által tekintetes nemzetes Sárpataki Márton uram, a mi kegyelmes urunk s fejedelmünk ő nagysága méltóságos táblájának egyik ítélőmestere, Thordavármegyében levő Alsó-Oroszi nevű falunak legitimus ura, tekintetes nemzetes Alpestesi Balogh Máté uram ő kegyelme ezen Thordavármegyében Felső-Oroszi nevű falujában lakó jobbágysait arról, hogy ez megnevezett Thordavármegyében Alsó- és Felső-Oroszik között levő közös controversiában forgó erdőre ő kegyelme hire s akarattja nélkül sertés marhákat a makkra dézmára ne fogadnának, de ez felső-orosziak ebbeli ő kegyelme admonitiójának nem engedvén fogadtanak az ő kegyelme hire s akarattja

nélkül bizonyos számú sertésmarhákat dézmájára azon megnevezett controversiában forgó közös erdőre; mely dolgot tekintetes nemzetes Sárpataki Márton uram is hivalkodó szemmel nézni s egyszerűsmind azon erdőhöz való jussát is periclitáltatni nem akarván, embereit kiküldvén azon megnevezett felső-orosziaktul dézmájára fogadott sertésmarhák félében bizonyos számúakat, úgymint promiscue tizenkettőt elhajtattott, emellett tekintetes nemzetes Alpestesi Balogh Máté uramat certificáltatta is, econtra Balogh Máté uram is azon elhajtott marhákat cum onere marcharum kérette; mely dolog végett ő kegyelmek között támadandó egyenetlenséget mi is látván instáltunk azon ő kegyelmeknek mindkét részről, hogy a feljebb megmondott okokból indíttatott perlekedést letévén lépnének ő kegyelmek — azért való méltatlan instantiánkat megtekintvén — egymással való megegyezésre, mely ebbéli ő kegyelmek előtt való törekvésünket mindkét részről ő kegyelmek megtekintvén és fassiójukat mi előttünk producálván, mi általunk és mi előttünk ilyen módok alatt egyezének meg ő kegyelmek:

Elsőben. Megvilágosodván tekintetes nemzetes Sárpataki Márton uram ő kegyelme részéről celebráltatott fassiókból az, hogy a memoria hominum az Obrusia mezőtől fogva innen alól azt az darab erdőt, mely a Kőhegyesse alatt vagyon, melyet az orsovai patak hasít meg az Felső-Oroszihoz ab antiquo biratott Nana-Kálda nevű erdőtől (mely Nana-Káldához sem most, sem ennekelőtte az alsó-orosziak semmi közöket nem tartották), a két Oroszi ugyanazt szabadosan birta, melyet annak idejében néhai Tholdalagi Mihály, mostani időben pedig nemzetes Balog Máté uram aprehandált, applicált fiscus kezétől Felső-Oroszihoz, azon darab erdőt ennek utánna is mind az Alsó- s Felső-Oroszi élje egyenlő szabadsággal.

Másodszor. Ha mikor Isten az makknak annyira való termését (adná), hogy vidékről sertésmarhák fogadtathatnak azon darab közös erdőre, nem különben, hanem egyenlő akaratbul legyen, s ha mi proventusza azon erdőnek lészen, marha avagy pénzbeli proventus, minden nemű proventusnak két része tekintetes nemzetes Balog Máté uram, harmad része pedig tekintetes nemzetes Sárpataki Márton uram és az ő kegyelmek successorie legyen.

Harmadszor. Hogy sem most, sem ennek utánna ez megnevezett közös erdőn kívül a több darab erdőkhöz, melyeket ab

antiquo az felső-orosziak és azon Felső-Oroszinak legitimus possessori in pacifico dominio külön birtak, semmi közit tekintetes nemzetes Sárpataki Márton uram ő kegyelme, successori, sem pedig az alsó-orosziak nem mondják, sem nem tartják.

Mely ő kegyelmeknek ilyen formán való megegyezésekről adjuk mi is ez mi pecsétos, kezünk írásával megerősített leve-lünket futuro pro testimonio, fide nostra mediante. Datum in Görgény-Szent-Imre, die 20-a mensis Januarii, anno 1666. Correcta per eosdem. Hegyesi András nemes személy mp. (P. H.)

Eredetije a gr. Teleki-család maros-vásárhelyi főlevéltárában 4518. sz. alatt.

290.

1666. december 1. Ungmegye tanuvallatása a pálóczi parasztság külön erdejéről.

Anno 1666. die 1. Decembris facta est collateralis attestatio in possessione Pálócz, comitatu de Ungh existenti habita, ex commissione generosi domini Pauli Pesthy de Ubres vicecomitis comitatus de Ungh, ad requisitionem spectabilis ac magnifici domini Stephani Barkóczy de Szala, prout sequitur.

De eo utrum?

1. Tudja-e az tanu, hogy pálóczi parasztságnak, úgymint az falunak külön-külön erdeje volt s vagyon, az uraknak pedig és pálóczi possessoroknak külön, s ugyan innét neveztetik is Falu-erdejének?

2. Tudja-e, hogy az Falu erdejére sem istenben elnyugodt Barkóczy László, sem pedig Barkóczy István úr őnagyságok és több faluban jobbágyokat bíró derék compossessorok az makkra nem hajtották reá disznajokat, hanem mindenkor az falubeli parasztság étette fel s usuálta?

3. Tudja-e, hogy az külső possessorokat, azkik hatalmasul reá hajtottak, háborgatták azon erdő makkjának pascuatiójában őket, úgy mint Ujfalusyné asszonyom marháját is nem engedték ott legeltetni?

4. Tudja-e, hogy az öreg Horváth Györgynek is nem engedték disznait ott legeltetni az makkon, hanem inturbálták és osztán csak kedvezésből, minthogy az falunak szolgált s tiszt is volt, úgy engedték meg és fiainak is, kevés marhájok lévén, éppen csak kedvezésből volt az engedelem; sőt soha nem is jelentették s kérdésbe sem vették Horváth uraimék, hogy még ők úgy mint possessorok ott pascuáltak volna, hanem csak ebben az esztendőben kezdték az dominiumokat praetendálni?

1. Tegenyében lakozó Máté alias Balog András nobilis persona, annor. circiter 40, juratus examinatus fassus est: Tudja bizonyosan, hogy az pálóczi erdőn az parasztságnak külön erdeje volt az földes uraktul, miolta emlékezik reá s mostan is külön vagyon, melyet Falu-erdejének hívják most is. Sőt vallja ezt is, hogy midőn egykor az pálóczi polgárok együtt voltak volna ugyan felesen az Horváth György uram házánál, tehát kérte ez fatens az polgárokat, hogy engedjék meg az disznait az Falu-erdején, úgymint az ő erdejekén az makkon legeltetni és járni fizetésért; minthogy pedig nem akarták mindnyájan egyaránt megengedni, maga is kérte Horváth György uram őkegyelme őket, hogy megengedjék, még azt is mondotta őkegyelme az embereknek, hogy: «Hadd adjék osztán ő kegyelme egy-egy disznót az praedicátornak», melyre mondott ez fatens: «De öreget nem adok, hanem vannak két esztendő s sülők tiz vagy tizenkettő s abbul örömost adok egyet» s így engedték osztán az pálócziak s úgy bocsátták reá az ő erdejekre (mely Falu-erdejének nevezetik) az disznait; sőt kérte ez fatens az embereket is, — kártul félvén — hogy mivel Ubresy uram praefectus lévén akkor, szóljanak őkegyelmének is, hogyha nem kezdi-e őkegyelme bänni, avagy az úr őnagysága; melyre mondott Ubresy Pál uram őkegyelme: «Miért bänná az ur őnagysága, hiszen tiétek, az falué, akárhova tegyétek, ha csak egy vagy két nap felétetitek is, nem bánja az ur őnagysága.» Ad 2-dum punctum: Tudja bizonyosan, hogy sem az istenben elnyugodt ur Barkóczy László uram őnagysága, sem pedig Barkóczy István uram őnagysága, még — noha tős-gyökeres volt — Forgács István uram őnagysága is, de még ezeknek az uraknak őnagyságoknak disznai sem jártanak azon az Falu-erdején, hanem csak az parasztság disznai ették fel s az falubeliek éltek s vették hasznát. Ad 3-tium: Vallja azt is, hogy mikor ez

fatens Pálóczra jött volna, hallotta az emberektől, mondták, Baksayné asszonyom reá hajtotta volt a maga disznait a Falu-erdejére, de az úr oda küldött mindjárt Barkóczy László uram őnagysága s kiverette onnan. Azt is vallja ez fatens, hogy mivel *erdőbíró volt az öreg úr, Barkóczy László uram őnagysága*, Jenő felé való disznókat fogadott őnagysága az urak erdejére, de akkor sem legeltették azokat az disznókat is a Falu-erdején, hanem csak az urak erdején jártanak.

2. Tegenyében lakozó Péter Pál, Ráskay István uram jobbagya, annorum circiter 60, juratus examinatus fassus est: Tudja bizonyosan, hogy miolta emléti, az falunak külön, magánosan való erdeje volt az urakétul, mely még most is azon erdő Falu-erdejének hivattatik s neveztetik ez óráig is. Ad 2-um, ut 1-us testis fatetur, hoc addito: Tudja, hogy az öreg Horváth Györgynek Nagy János nevű disznópásztorát is, hogy oda az Falu-erdejére hajtotta volt disznait, az falubeliek keményen megverték s még penig meg is fogták s fogva vitték az várba, melyért nem is perlett néhai Horváth György uram, hogy az disznópásztorát megverték volt az emberek. Ad 3-tium: Tudja bizonyosan, hogy az külső possessoroknak is az falu nem engedte ott járni s legeltetni az disznait; sőt jól tudja azt is, hogy az Baksayné asszonyom disznait is kiverték azon Falu-erdejéről. Ad 4-tum: Tudja, hogy azmikor az öreg Horváth György disznait megengedte az falu ott legeltetni az Falu-erdején, tehát minthogy sokat kedvezett szegény az falunak, csak azért volt engedelem.

3. Király Pál, Minay Gábor uram jobbagya, Tegenyében lakozó, ann. circ. 45, juratus fassus est: Tudja bizonyosan az utrumban specificált kérdés szerint, hogy az falunak külön erdeje volt s vagyon mostan is az urakétul s onnét neveztetik is Falu-erdejének, hogy külön vagyon az uraknak s külön az falunak is erdeje. Ad 2-dum fatetur, ut 1-us testis. Ad 3-tium: Tudja bizonyosan, hogy Szirmayné asszonyom és Baksayné asszonyom is őkegyelmek reá hajtattván disznajokat az Falu-erdejére, nem engedte ott legeltetni az falu az őkegyelmek disznait, hanem kiverte onnan. Ad 4-um: Vallja azt is bizonyosan, minthogy az öreg úr Barkóczy László uram őnagysága oda fel hadakozott, tehát az úr gondviselőnek hagyta néhai Horváth György uramat s úgy engedte meg az falu az disznait néhai Horváth György uramnak ott legeltetni, amíg az falunak kedve tartotta; de az falu híre nélkül nem is hajtott

oda. Azt is tudja bizonyosan, hogy Nagy János udvarbíróóságában az öreg Horváth György uram Nagy János nevű disznópásztorát meg is verte az Falu-erdején ugyan maga az udvarbíró Nagy János hogy az Falu-erdején találta; az disznókban is megöletett volt az udvarbíró, az pásztort pedig fogva vitték az várban s harmadnapig ott tartották fogva az tömlőczben. Horváth György bíró uram és Horváth János uraknak csak engedelemből engedték ott jártatni disznait s kedvezésből volt azelőtt, most pedig nem tudja, mint lőtt az dolog.

4. Tegenyében lakozó Végső István, Ráskay István uram jobbágya, annorum circ. 60, jur. exam. fassus est ad 1-um, ut 2-dus testis; ad 2-um, ut 1-um per omnia. Ad 3-tium: Bizonyosan tudja, hogy az külső földesurak disznait is nem engedte az falu az magok erdején legeltetni, úgy mint az Ujfalusyné asszonyom disznait is, hanem kiverték. Azt is vallja, hogy az öreg úr Barkóczy László uram őnagysága mikor volt itthon Pálóczon s mikor nem, s azért volt kedvezésből hogy megengedte a falu ott legeltetni az öreg Horváth György uram disznait. Horváth György és János uraiméknak pedig az falu ha megengedte az disznajokat ott jártatni, ott jártanak, ha pedig nem engedték, nem jártanak.

5. Nagy-Szeretván lakozó Laczka Kristóf, Budaházy Zsigmond uram jobbágya, annor. circ. 60, juratus fassus est ad 1-um, ut secundus testis. Ad 2-dum: Tudja bizonyosan, hogy mikor az urak erdeje nem igen termett is, az Falu-erdeje pedig jól termett, még sem hajtattott az öreg úr Barkóczy László uram őnagysága reá úgy mint az falu erdejére, hanem máshová való jószágba hajtattott őnagysága; ennek pedig az Falu-erdejének az makkját csak az parasztság étette fel az disznaival. Ad 3-tium nem emlékezik. Ad 4-tum: Tudja bizonyosan, hogy az mikor jól termett az Falu-erdeje, megengedték kedvezésből az öreg Horváth Györgynek hol egy hétig s hol kettőig ott az Falu-erdején legeltetni disznait; az mikor pedig az makk kevés volt, olyankor nem volt megengedve s nem is járt ott az disznai.

6. Bezőben lakozó Galicza György, annor. circ. 36, juratus fassus est ad 1-um, ut primus testis per omnia; ad 2-dum ut 2-dus t. Ad 3-tium: Nem tudja, hogy külső possessor csak egy is reá hajtotta volna disznait. Ad 4-tum: Vallja ez fatens, az öreg Horváth György uramnak disznópásztora lévén az öreg Horváth György uram disznaival nem volt szabados az Falu-erdejére által-

menni, mert mindjárt behajtották volna. Magának is pedig ez fatensnek disznai lévén, ez fatensnek az öcsce külön őrzötte disznait; ez fatensnek pedig, mivel faluban lakozó volt, mindenütt az Falu-erdején szabados volt legeltetni; egyébaránt ha az öreg Horváth György disznainak szabad volt volna az Falu-erdején járni, tehát az öcscsét nem jártatta volna az maga disznai után, hanem maga is ez fatens megőrzötte volna az öreg Horváth György uraméval együtt.

7. Tagh Márton Pálócson lakozó, ann. circ. 48, Forgács Miklós uram őnagysága jobbágya, jur. fassus est ad 1-um, ut 2-dus t. Ad 2-dum: Nem tudja, hogy az urak disznai az Falu-erdején jártanak és legeltenek volna, hanem tudja azt, hogy az urak erdején volt az öreg Horváth György *disznainak kosarak*, az Falu-erdején pedig nem volt. Ad 3-tium: Tudja bizonyosan, hogy az külső földesuraknak disznait nem engedték az Falu-erdején legeltetni; sőt Ujfalusyné asszonyom reá hajtattván disznait, az falu bement az öreg úrhoz Barkóczy László uramhoz őnagyságához panaszolni és így kiküldötte az ur szolgálit és kiverette onnan az őkegyelme disznait.

8. Molnár András Pálócson lakozó, ann. circ. 50, Forgács Miklós uram őnagysága jobbágya, jur. fass. est ad 1-um, ut secundus testis. Ad 2-dum: Vallja, hogy az Falu-erdejére csak egy földes úr is nem hajtatta disznait az makkra legeltetni; sőt bizonyosan tudja, hogy mikor az makk bőven termett, az öreg Horváth György hol az szelmenczi erdőre, hol az kelecsényire, hol az kaponyira s hol pedig az imregi erdőre hajtatta disznait. Ha pedig haza hajtatta, hogy az makk elfogyott, egyszer sem hajtatta soha is az disznait az Falu-erdejére, hanem csak az mezőn jártatta, mind addig is, valamíg az urak erdejét meg nem szabadították, úgy mint az urak avasát.

9. Pálócson lakozó Zahary Mihály, Forgács Miklós uram őnagysága jobbágya, juratus fassus est ad 1-um per omnia, ut 2-us testis. Ad 2-dum: Tujda bizonyosan, hogy csak egy földes úr is nem hajtatta disznait az Falu-erdejére, hanem minthogy az öreg úr Barkóczy László uram őnagysága hol oda fel járt az hadakkal, hol pedig Kállóban lakott kapitány lévén, mintegy praefectus volt, (t. i. Horváth György) s az faluval is igen egyet értett, úgy engedte meg az falu, hogy oda hajtatta az disznait s ott jár-

tatta. Vallja azt is, hogy az falubeli parasztság is nem hajtotta disznait az urak erdejére.

10. Tassolyán lakozó Nyisztor Pál, Vitkay István uram jobbágya, ann. circ. 58, juratus examinatus fassus est ad 1-um, ut primus testis; excepto: Nem tudja, voltak-e s jártak-e az Máté András disznai falu akarattjából az Falu-erdején, avagy nem. Ad 2-dum: Egy földes urat is nem tud, hogy soha azon Falu-erdejére reá hajtattott volna; sőt néhai Gombos László urnak jobbágya lévén régen ez fatens vallja, hogy néhai Gombos László uram is nem hajtatta arra az Falu-erdejére disznait legeltetni, sőt nem is igyekezett azon soha is.

11. Tassolyán lakozó Laczkó Mihály, ann. circ. 50, Pethő Jánosné asszonyom őnagysága jobbágya, juratus fassus est ad 1-um, sicut praecedens; hoc addito: Vallja ez fatens, hogy ő néhai öreg Melith Péter uram őnagysága jobbágya lévén, elmentenek az urak számára az urak erdejére makkot szedni, de az Falu-erdejére nem s nem is üzték őket oda szedni. Azt is vallja ez fatens, hogy jobbágya lévén néhai öreg Melith Péter uram őnagyságának, látta az Vinnay János uram disznait az mezőn járni és ott legelni, kérdete az emberektől: miért jártatják s őrzik az Vinnay János uram disznait az mezőn? melyre mondották az emberek: még az urak erdeit meg nem eresztették s az Falu-erdején pedig nem szabad jártatni.

12. Tassolyán lakozó Csermák Márton, ann. circ. 50, Baczkardy Ádám uram jobbágya, juratus fass. est ad 1-um, ut secundus testis; hoc addito: Hogy azon Falu-erdejének az határát is most is jól tudja; sőt vallja, hogy néhai Forgács István uram őnagysága is szedetett az urak erdején makkot, de az Falu-erdején egyet sem. Ad 2-dum et 3-tium nihil. Ad 4-tum: Tudja bizonyosan, hogy az öreg Horváth György uram disznai jártanak az Falu-erdején levő makkon, de az falu engedelméből, mivel egyetértett az faluval s néha pedig az hadakat is kiserzette az faluból; mivel pedig az öreg ur is, Barkóczy László uram őnagysága gyakorta sokat járván ki, hol gondviselőnek is hagyta ő nagysága s ez félékért lött engedelem, hogy az falu megengedte. Tudja azt is, hogy mikor Kapy Sándor uram őnagysága birta is az pálóczy jószágot, ez fatens is jobbágyság lévén, elüzték őket az urak erdejére makkot szedni, de az Falu-erdejére csak egyszer sem.

13. Polyánkán lakozó Móricz György, annor. circiter 50, Bar-

kóczy István uram őnagysága jobbágya, juratus fass. est ad 1-um, ut 2-dus testis. Ad 2-dum : Soha nem járt egy földes úr disznaja is az Falu-erdején. Ad 4-tum] : Vallja, hogy ha az falu megengedte az öreg Horváth György urnak, ott jártanak az disznai az Falu-erdején, ha pedig nem engedte, nem jártanak.

14. Bezőben lakozó Galicza István, annor. circiter 40, juratus fassus est : Tudja, hogy gyermekségétől fogván sok esztendeig Pálócson lakván ezelőtt, mióta emléti, az falunak külön erdeje volt az urakétul, mely ugyan Falu-erdejének neveztetik mostan is; még határát is jól tudja most is. Ad 2-dum : Tudja bizonyosan, hogy csak egy földes úr is nem hajtatta disznait az Falu-erdejére; sőt azmikor az öreg Horváth György disznai ott jártanak is, csak kedvezésből és falu engedelmeiből jártanak, mivel szegény ő is sok jóval volt az falunak. Ha pedig az falu nem engedte őt járni az Falu-erdején, mindaddig csak az mezőn jártanak az disznai, valamíg az urak erdejét meg nem szabadították.

15. Pálócson lakozó Bíró György, annorum circiter 45, Barkóczy Sándor uram őnagysága jobbágya, juratus fassus est ad 1-um, sicut secundus testis per omnia. Ad 2-dum : Tudja bizonyosan, hogy az üdvözült Barkóczy László uram őnagysága is, sem pedig több derék és örökös földes urak is nem hajtatták az utrumban specificált Falu-erdején lévő makkra disznajokat, hanem mindenkor szabadosan minden háborgatás nélkül csak az pálóczi parasztság étette fel disznajokkal és ők vették hasznát. Ad 3-tium : Vallja azt is ez fatens, hogy senkinek, csak egy földes urnak is meg nem engedte az pálóczi parasztság ez Falu-erdejére disznajokat — amikor makk volt — reá hajtani; sőt tudja azt is, hogy az Ujfalusyné asszonyom disznait is nem engedték ott az makkon az Falu-erdején járni; azt mindazáltal nem látta, hogy behajtották, hanem másoktól hallotta. Ad 4-tum : Vallja, hogy öreg Horváth Györgynek is nem engedték ott jártatni disznait békességesen az Falu-erdején levő makkon, hanem megháborgatták disznait s be is hajtották az várban, az pásztorát is megfogva hozták be az várban ; hallotta azt, hogy az disznóban is megöltek egyet, magáé volt-e az öreg Horváth Györgyé, avagy az disznópásztoré, nem tudja. Sőt vallja, hogy negyedfél esztendeig szolgálja lévén öreg Horváth György uramnak tudja, hogy engedelemből és kedvezésből volt csak, hogy az ő kegyelme disznai ott jártanak az Falu-erdején való makkon, mert mivelhogy sokat szolgált és sok jóval volt az falunak,

azért az falu is ezért kedvezett őkegyelmének és engedte meg ott jártatni az Falu-erdején levő makkon disznait. De több földesuraknak csak egynek sem volt szabados ott jártatni disznait. Így tudja, s így hallotta is, mióta reá emlékezik ezen dologra.

Coram me Paulo Kardos substituto iudice nobilium comitatus de Ungh s. k. (P. H.) Coram me Georgio Bolha jurato assessore comitatus de Ungh s. k. (P. H.)

Eredetije az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 794. no 34.

291.

1666. december 10. A leleszi convent tanuvallatása az imregi és kis-abarai erdők közös kasználatáról.

Anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto,
die decima mensis Decembris.

Nos Michael Bornemissza homo regius et Sigismundus Pinkóczy testimonium conventuale, accepto mandato illustrissimi domini comitis, iudicis curiae regiae compulsorio pro parte celsissimae principissae dominae Sophiae Báthory confecto accessimus ad possessionem Vaján in comitatu de Ungh existentem habitam, ubi juxta infrascriptum de eo utrum talem, ut sequitur ad instantiam eiusdem dominae principissae exponentis peregrimus inquisitionem.

De eo utrum?

1. Tudod-e, hogy emberi emlékezettől fogvást mindenkoron szabadoson és minden ellenzés és háborgatás nélkül az abaraiak éltek az imregi erdőt, és viszont tudod-e, hogy az szerint az imregiek is szabadoson, minden ellenzés és háborgatás nélkül éltek volna az kis-abarai erdőt, és ottan mind az két részről szabadosan legeltették volna disznajokat az makknak idején is?

2. Tudod-e, hogy ezen szabados és köz erdőben legelsőbbben is Barkóczy János uram, avagy az ő kegyelme emberei háborgatták volna meg az abaraiakat?

3. Tudod-e, hogy amidőn az abarai erdőn makk lett volna, az tízed disznót Nézipstre hajtották és ottan felosztván azon tízed disznóból a két részt az abarai possessorok, az harmadik részt

penig az imregi possessorok vették maguknak, avagy más módon akármiképpen megosztottnak volna az tizeddel?

4. Tudod-e, meddig vagyon az kis-abarai és az imregi erdőnek határa és hogy az külső embereknek egyébképpen nem szabad volt reá hajtani marhájokat, hanem tizedre?

5. Tudod-e, hogy midőn Barkóczy János uram atyja, néhai Barkóczy Ferencz uram Benyő nevű közös erdőben *egy darabot maga számára elfoglalt volna avasnak*, aztot meg nem tarthatta, mivel az abaraiak az előbbi ususok szerint csak arra is reá hajtották marhájokat, minthogy annakelőtte is egyenlőképpen éltek. Item, más uttal ugyan megírt Barkóczi Ferencz úr azon Benyő nevű köz- és abarai erdőben is egy darabot avasnak foglalván, úgy mint a Sulymos körül Rete tóig Debreczeni Tamás praefectuságában, azt is nem usuálhatta, mivel Debreczeny uram Barkóczy uramra azaránt reá írván, arra nézve ki kellett Barkóczy uramnak azon erdőből disznait hajtani és annakutánna mind egyenlőképpen étették meg makkját az előbbi szokások szerint mind az imregiek s mind az abaraiak.

1. Providus Martinus Németh, colonus egregii Andreae Csicsery in Vaján degens, ann. circ. 38, juratus examinatus fassus est: Tudom azt bizonyosan, hogy eleitül fogvást, mióta emberi koromat éltem, mindenkor az kis-abarai és imregi közerdőt egyenlőképpen birták az imregiek, valamint szintén az abaraiak minden háborgatás nélkül. Tudom azt is, hogy a kis-abarai erdőnek az Csinyerszeg-tekeredésre megyen az határa, onnan az Ónos-tóra, onnan az Köves-patakra, onnan az három nyárfára s onnan a Zsigmond-tavára. Azt is tudom, hogy a Zsigmond-tavának felső végétől a Tiszta-tó közepén megyen a határ, úgy hogy a Vészen végig éppen az Laborcz vizére. Tudom azt is bizonyosan, hogy az külső vidéki embereknek egyébképpen nem szabad volt azon imregi és kis-abarai közös erdőre hajtani, hanem tizedre; sőt még az nézpesti embernek is ha oda való jobbágy nem volt. Tudom azt is bizonyosan, hogy midőn néhai Barkóczi Ferencz úr Benyő nevű darab erdőt maga számára avasnak fogta volna, az abaraiak közönségesen reá hajtották marhájokat és megétették erővel is a makkot, mivel régi szokásokhoz szabták magokat; sőt még Barkóczy Ferencz meg is akarta a pásztorságot verni, de csakugyan nem tehetett semmit is senkinek, hanem mind addig ott őrzötték marhájokat, valameddig az makkban tartott. Azt is bizonyosan tudom,

hogy más uttal is, midőn megirt Barkóczy Ferencz uram azon köz-erdőben, úgy mint Sulymos körül egy darabot ugyan avasnak fogott volna, azt is nem tartotta meg magának, mivel Debrcczeni Tamás uram praefectus lévén s reá irván, ki mián a maga disznait ki kellett akkor hajtani azon avasbul, és annak utánna egyenlőképpen étették a makkját valamint azelőtt mind az abaraiak s mind az imregiek is.

2. Providus Paulus Németh, colonus praefati Andreae Csicsery in eadem Vaján degens, ann. circ. 32, examinatus fide mediante fassus est: Tudom azt bizonyosan, — mivel mintegy tizenhat esztendeig őrzöttem azon kis-abarai és imregi közös erdőkön disznókat, — hogy mind az abaraiak s mind az imregiek közönségesen, minden ellenzés nélkül birták és éltek az erdőt. Tudom azt is nyilván, mivel az mostoha atyámtul, Siska Andrásul is hallottam, az ki több volt száz esztendősnél, hogy az kis-abarai határ az Csinyérszegre, onnan az Ónos-tóra és Köves-patakra, három nyárfára, Zsigmond-tavára, annak felső végétül Tisza-tó közepre az Vészen megyen végig, onnan az Laborcz vizére; az mezde-kövön is ültem disznópásztor koromban, akit akkor malomkőnek híttak és az határt az választotta; azután hova sikkasztották, nem tudom. De caetero nihil. — Eadem die in posses. Iske

3. Nicolaus Kovács in possessione Iske praefata degens, colonus egregii Andreae Keczer de Lipócz, annor. circ. 72, fide mediante fatetur: Tudom azt bizonyosan, hogy az imregi és kis-abarai erdőt közönségesen, minden ellenzés és háborgatás nélkül éltek az két falubeli emberek és annak possessori, ugymint abaraiak és imregiek. — Die 11. eiusdem mensis Decembris in possessione Becs in de Ungh comit. existenti habita

4. Providus Georgius Illyés, colonus generosae ac magnificae dominae Catharinae Török, consortis spectabilis ac magnifici domini Stephani Bocskai de Bocskó, in praetacta Becs degens, annor. circit. 50, examinatus fide mediante fatetur: Tudom azt bizonyosan, hogy az Imreg és Abara között való köz-erdőt egyenlőképpen birták az imregiek és abaraiak, soha semmi villongás nem volt közöttük; de az külső embereknek nem volt szabad reá hajtani, hanem a dézmára. Igaz dolog, hogy egykor a Sulymos-Rete tóig való darab erdőt midőn néhai Barkóczy Ferencz maga számára avasnak fogott volt, tudom azt, hogy akkor veszeked-

tenek az abarai possessorokkal rajta, de ki obtineálta? nem tudom.—
Die eadem in possessione Kis-Ráska et comitatu de Ungh

5. Providus Michael Tóth, colonus egregii Stephani Ráskay in eadem Kis-Ráska degens, ann. circ. 60, fide mediante fatetur: Tudom azt bizonyosan s emlékezem reá, hogy az abaraiak szabadosan legeltették marhájokat, mind disznajokat, ökröket és lovakat azon az Abara és Imreg közt való közös erdőn; és ha egész Imregig is hajtották marhájokat, nem volt senkitül semmi bántások; viszont az imregieknek is szabad legeltetések volt az kis-abarai erdőn.

6. Providus Georgius Tóth, colonus egregii Gabrielis Palatics in eadem Kis-Ráska degens, ann. circit. 58, fide mediante fatetur, uti proxime praecedens testis. — Die decima tertia eiusdem mensis Decembris in Nagy-Abara

7. Providus Stephanus Mészáros, in eadem possessione Abara degens, colonus celsissimae dominae principissae Sophiae Báthory, ann. circ. 60, jurat. exam. fass. est ad 1-um: Tudom azt bizonyosan, hogy mindenkor, emberi emlékezettől fogvást, szabadosan, minden ellenzés és háborgatás nélkül élték az imregi erdőt, viszont az imregiek is az kis-abarai közös erdőt, az makknak idején is reá hajtván marhájokat minden tartóztatás nélkül legeltették rajta. Tudom azt is bizonyosan, hogy ezen szabadoson eleitül fogvást usuáltatott közerdőnek felbontói Barkóczy János uram jobbágyi voltak, ugymint Hodó Gergely más társaival, midőn azon közös erdőben való halászó vizen megfosztottak abarai embert Gonosz Andrást, fához kötözték és addig tartották, meddig akarták, halát tőle elvették; annak előtte is penig, midőn a malom épületire való fát hozott volna azon közös erdőből a molnár, azt megfosztották, lánczát, fejszóját és bélelt süvegét elvitték, melyet oda is vesztek. Ad 3-tium: Azt is hallottam mind a szegény atyámtul, mind más öreg emberektől, hogy midőn azon közös erdőben külső emberek disznait fogadtanak, meghizván, a tizedre Nézpestre hajtották és megtizedelvén a két részt az abarai urak, az harmadikát penig az imregiek vették magoknak. Ad 4-tum: Az kis-abarai erdőnek penig határát úgy tudom bizonyosan recognoscálni, hogy midőn Rákóczy János Abarát birta volna, kivivén az öreg embereket amerre az határ volt, ugymint az Czinyérszegre, az Ónos-tó hátán alá Köves-patakig, azhol az három nyárfa volt, a Zsigmond-tavára, az Tiszta-tó közepén által az Csőszet patakra,

az alsó torkára éppen a Latorczáig mind elcsapattatta az erdőt az határon. Ad 5-tum: Tudom azt is, midőn egykor Barkóczy Ferencz uram Benyő nevű darab erdőt avasnak fogott volna marhái számára, arra is reá hajtották az abarai possessorok marháját és felétették makkját; azt is tudom bizonyosan, hogy midőn más uttal is azon Benyő nevű köz erdőben az Rete tóig elfoglalt volna avasnak Barkóczy Ferencz uram, azt sem tarthatta meg az abaraiak ellen, mivel Debreczeni Tamás praefectus parancsolatjából csakugyan reáhajtották az abaraiak marhájokat és felétették a makkját.

8. Providus Michael Boldizsár, colonus ejusdem dominae principissae in Nagy-Abara degens, annor. circ. 70, examinatus fide mediante affirmat fassionem proxime praecedentis testis; hoc addito: Az határ kövén is ültem, aki az Köves-patakának szögletén volt.

9. Providus Nicolaus Boldizsár Abariensis, ann. circ. 68, fide mediante fatetur, ut praecedentes duo testes per omnia. — Die eadem in possessione Nézpest vocata, et comitatu Zemplin existente

10. Providus Joannes Parlaghi, colonus egregii Sigismundi Fejérváry in eadem possessione Nézpest degens, annor. circ. 50, fide mediante fatetur: Tudom azt bizonyosan, hogy eleitül fogvást, mióta ember koromat értem, mindenkor szabadosan egész Imregig hajtogatták az abaraiak marhájokat és minden ellenzés nélkül éltek az erdőt, viszont az imregiek is egész Csopáig. Ad 2-dum: Midőn Barkóczy János uram jobbágya az abarai halászt megfogta, a halát és a süvegét elvette, közönségesen hallottuk akkor; és hogy annak előtte is ugyan az ő kegyelme jobbágyi a molnárt megfogták, midőn fát hozott volna a malomra és lánczát, fejszét és nyesttel bélelt süvegét elvették, tudom bizonyosan. Ad 3-tum nihil. Ad 4-tum: Az abarai határ hogy az három tölgyfa felé volt annak előtte, és hogy arra csapták volt el az erdőt, kinek immár most csak a törzsöke látszik, azt is hallottam közönségesen az öreg emberektől. Ad 5-tum: Midőn Barkóczy Ferencz uram Benyő nevű erdőt avasnak fogott volna marhái számára, azt semmiképpen meg nem tarthatta az abaraiak mián, mivel erővel is reá hajtották marhájokat és szintén úgy étették makkját, mint annak előtte régi szokás szerint egyenlőképpen. Más uttal is hogy Rete tóig ugyan avasnak fogott volna magának, azt sem tarthatta meg az abaraiak miatt.

11. Providus Paulus Amadé, colonus magnifici domini Benedicti Serédi in possessione Szűrnyeg degens, annor. circ. 65, juratus exam. fassus est ad 1-um: Hogy az abaraiak szabadosan birták az imregi erdőt és az imregiek is az abarait, tudom bizonyosan; és hogy az aránt valamelyik félnek lett volna valakitől valami bántása, nem értem soha is; hanem midőn Barkóczy János uram jobbágyi az abarai molnárt megfogván midőn fát vitt volna az malom épületire azon köz-erdőből, fejszóját, lánczát és egy szép nyesttel bélelt süvegét elvették tőle, tudom azt bizonyosan. Arra is emlékezem, midőn Barkóczy János uram atyja néhai Barkóczy Ferencz uram két izben azon közerdőben Benyő nevű darab helyet avasnak fogott volna marhái számára, egyszer se usuálhatta, mert mind az kétszer reá hajtottak az abaraiak és azután közönségesen mi is, az urak jobbágyi. Die 14-a eiusdem mens. Decembr. in poss. Jesztreb

12. Providus Nicolaus Nemes, colonus egregii Michaelis Laspataky in dicta Jesztreb degens, annor. circ. 80, juratus exam. fassus est ad 1-um: Tudom azt bizonyosan, hogy eleittől fogvást mindenkoron szabadoson, minden ellenzés és háborgatás nélkül birták az abaraiak és az imregiek egymás közt való közös erdőt; mindazáltal az abarai erdőnek határát egy nyárfa választotta az imregitől, mely nyárfán még az én öreg ősöm vágott volt egy keresztet.

13. Providus Michael Bordás, colonus egregii Sigismundi Bánchy in praefata possessione Jesztreb degens, annor. circ. 60, fide mediante fatetur: Tudom azt bizonyosan, hogy annak előtte mindenkoron szabados legeltetése volt az abaraiaknak az imregi erdőn, és ha egész Imregig hajtották is marhájokat, nem volt senkitől semmi bántásuk; hanem midőn egykor Barkóczy Ferencz uram Benyő nevű közös erdőben egy darabot avasnak fogott volna maga számára, emlékezem arra, hogy az abaraiak arra is reá hajtották disznajokat és megétették makkját. Eadem die in possessione Cseke

14. Providus Petrus Veres, colonus magnificae dominae relictae magnifici quondam domini Stephani Forgách in eadem Cseke degens, annor. circ. 50, fide mediante fatetur: Egyebet nem tudok, hanem midőn disznópásztorka voltam az imregi erdőn disznókat őrizvén, emlékszem arra, hogy akkor is elfoglalta volt az] akkori abarai úr az erdőt, de ki volt az? nem tudom; jól jut eszembe,

hogy az abarai erdőnek határán mind elcsaptatta volt az fákat, ugymint az Czinyérszegig az Ónos-tó határán alá Köves-patakig, azhol az három nyárfa volt, a Zsigmond-tavára, az Tiszta-tó közepén által; sőt ha ott volnék mind jobban meg tudnám mutatni merre voltak az fák elcsaptatva az határon, és azon az csapáson által nem volt mintegy két hétig hajtani szabad az imregi részről az disznókat. — Die decima sexta praetacti mensis Decembris in Rád

15. Providus Michael Pásztor, colonus relictæ quondam prae-fati domini Stephani Forgách, Catharinae videlicet Kapy in Rád praedicta commorans, annor. circ. 54, fide mediante fatetur: Tudom azt bizonyosan, mivel gyermekségemtől fogvást eleget őrzöttem disznót az imregi erdőn, mindenkor eleitül fogvást szabados legeltetések volt az imregi erdőn az abaraiaknak és az abarain az imregieknek, és soha semmi villongást nem hallottam, hogy lőtt volna közöttük.

A leleszi conventnek 1666. évi átiratából, melynek eredetije az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. no 47. alatt található.

292.

1667. február 19. Az egri káptalan tanuvallatása a kovácsvágásiaknak a Füzér várához tartozó erdők használatáról.

Nos capitulum ecclesiae Agriensis memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos literas sacratissimi principis ac domini domini Leopoldi dei gratia electi romanorum imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchionis Moraviae, comitis Habsburgi, Tyrolis et Goritiae etc. domini domini nostri naturaliter clementissimi attestatorias seu compulsorias pro parte et ad instantiam illustrissimi domini comitis Francisci de Nádasd, perpetui terrae Fogaras, iudicis praelibatae sacratissimae majestatis regiae, sacri romani imperii equitis, comitatum Simegiensis, Zaladiensis et Castriferrei supremi comitis, praesidiorum Alsó-Lyndvae et Némethi supremi ac haereditarii capitanei, ejusdemque sacr. caes. regiaeque majestatis intimi consilarii et camerarii etc. domini et patroni nostri observandissimi

confectas et emanatas, nobisque praeceptorie sonantes et directas honore atque reverentia, quibus decuit receperimus — sat. — Nos itaque praemissis commissionibus et mandatis praelibatae sacratissimae caes. regiaeque majestatis obtemperare ut semper pro humilitate nostra tenemur ac satisfacere cupientes, unum e medio nostri, videlicet admodum reverendum Emericum Angyal custodem, alias fratrem, socium et concanonicum nostrum una cum (praenominato) Ladislao Horváth homine regio per sacratissimam caes. regiamque majestatem ad id specialiter transmissio ad infrascripta fideliter et suo debito modo peragenda, nobisque conscientiose reportanda nostro pro testimonio exmiseramus fidedignum, qui tandem exinde ad nos reversi, nobis sub juramento ipsorum in generale regni decreto superinde contento fideliter retulerunt isto modo, qualiter ipsi una in et ad infrascriptas possessiones in comitatibus Abaujváriensi et Zempliniensi existentes, ac consequenter erga infranotatos testes in iisdem commorantes personaliter accessissent, ab iisdemque sui in praesentiamcitatis et accersitis memoratus homo regius, ipso nostro testimonio secum praesente, sub onere solutionis sedecim marcarum gravis ponderis in generali regni decreto expressarum ac ad fidem eorundem domino deo debitam, fidelitatemque praefato domino imperatori et regi nostro, ac sacro ejusdem regio diademati observandam de infrascriptis articulis, seu punctis interrogatoriis scivisset suo modo et expertus fuisset meram, plenam et omnimodam certitudinis veritatem. Quorum itaque punctorum interrogatoriorum, seu examinatorum testium ac articulorum continentia et series est talis:

De eo utrum ?

1-mo. Tudja-é az tanu, hogy az mint Kovácsvágásrul az derék szekérut Patak felé megyen, azon úton tul jobb kéz felől az mely hegyek és erdők vannak hottykai, regéczi és telkibányai határokig, az pálházi Kárászréten költ contractus avagy végezésnek utánna, mely végezés volt ezerhatszáznegyven esztendőben, Szent-Jakab havának kilenczedik napján*, annak utánna soha is a kovácsvágásiak, sem nemes emberek, sem parasztok ezen felül említett erdőket szabadosan nem birták, sem éltek.

* Lásd ezen egyezséget föntebb.

2-do. Tudja-é az tanu, hogy az kovácsvágási nemes és paraszt emberek azon Kárászréten költ contractusra, az kik akkor éltenek és mostaniak is, az kik azon végezésben jelenvoltak, hogy azon Kárászréten költ contractust és végezést tudják és megakarják tartani mind magok s mind maradékjok?

3-tio. Tudja-é azt az tanu, hogy ha azon említett erdőkben az contractusnak utána az füzéri jószágbeli kerülők, az füzéri tisztviselők engedelmek és czédulájok nélkül kovácsvágási nemes, avagy paraszt embert kaphattanak fa erdő részen, mind ökröstül, szekerstül Füzérben hajtották és onnat váltságon bocsájtották ki ha kiket a tisztek barátságosan el nem akartak bocsájtani?

4-to. Tudja-é az tanu, hogyha az kovácsvágási nemes avagy paraszt embernek oly épületre való fára volt szüksége, hogy az nekik engedett közös erdőben fel nem találhatták, megtalálván az füzéri tiszteket, czédulát adván nékik ezen jobb kéz felől való erdőkre, kinek mennyi szálfá engedtetett, annyit vágott; sőt még vadászások sem lehet rajtok az füzéri tisztek engedelmek nélkül?

5-to. Tudja-e az tanu, hogy az Keresztes-bércz Petevölgye nevő helye is ezen jobb kéz felül való erdőkben legyen, az honnét kovácsvágási Szabó Jánost béhajtották volt az füzéri kerülők ökröstül, szekerstül s szolgástul, mely cselekedetiért maga is ökröstül, szekerstül kezességén bocsájtatott el?

Anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, die decima sexta Februarii etc.

1. Emericus Bodony, iudex primarius in possessione Komlóska, ann. 50, juratus exam. fassus est ad 1-um per omnia úgy vallja: Ott is volt azon végezésben, azt is jól tudja, hogy a vágásiak azon erdőségeket szabadon. Item ad 2-dum: Tudom azt is, hogy a végezés után ha valakit az erdőn az vágásiak közül kaphattanak, [tehát béhajtván szekerét barmostul, innét füzériektől váltságon adatódott ki. Item ad 3-tium: Tudom azt is, hogy ha valakinek az vágásiak közül volt szüksége fa épületre, tehát innét az füzéri tisztektől váltott azon fa levágásra. Item ad 4-tum nihil.

2. Providus Andreas Tóth, annor. 40, jur. exam. fassus est ad 1-um: Hallotta öreg ember szájából azon végezést és azon végezés után pedig nyilván tudja, hogy az vágásiaknak nem volt szabad azon erdő, hanem hordófalocskának magok szükségekre amennyi kevés borocskáját várhatta, annyira valót hasogatott magának; de pénzre nem volt szabad egy szál is. Azt is tudom

nyilván, hogy *csak annyira volt szabad az erdő élése nekik, amennyire egyszer az ösztökével elhajíthatott amazok határáról azon erdőre*, azt is vagy ostornyélnék, vagy járomszegnek szegte le, azon fellebb ha ott kaphatták, tehát innét Füzérből tizenkét frt birságon változott ki maga és szekere barmával az tisztek keziből; viszont a marhájoknak sem volt szabad az erdő pascuatiója, alioquin ha ott érték, szintén úgy elhajították, mintha közepin lett volna az erdőnek. Ad 2-dum, ad 3-tium semmit sem tud. Item 4-tum azt vallja: Tudja azt, hogy az kiknek szükségek volt az épületre való fára vagy egyéb más fára, tehát az tisztviselőknek czédulájokat kellett megmutatnia az kerülőknek. Ad 5-tum nihil.

3. Michael Szabó, annor. 34, juratus examinatus fassus est ad 1-um: Az végezést nem érte, nem is tudja; de caetero ad 1-um ita fatetur. Ad 3-tium per omnia, excepto contractu, quem contractum saltem audivit. Ad 4-tum et 5-tum nihil.

4. Georgius Kúcsár, annorum quinquaginta, juratus examinatus ita fatetur ad 1-um: Hallotta azt, hogy pénzre nem volt szabad azon erdőről fát hordaniok; ha az füzéri kerülők ott kaphatták, megfoglák. Ad 2-dum, 3-tum et 4-tum plane nihil scit. Vicissim dixit: Hallotta azt másoktól, ha ott kaphatták azon vágásiaknak sertésmarhájukat vagy más félét, békapván, a disznómarhát mind leverték Füzérben.

5. Matócs Mihály, annor. 60. juratus sic fassus est ad 1-um: Tudja nyilván azon erdőről való végezést mikor volt, mivel elég tanukat hordott, idézett azon végezésre az Hernád két feléről egész fel Terebesig, azért per omnia prout in deutro est ita fatetur. Ad 2-dum, 3-tium, et 4-tum uti in deutro est, ad 5-tum nihil.

6. Michael Molnár, annor. 34, juratus examin. sic. fassus est: Immár jó inas lévén akkor, az mikor összetalálkozván egy öreg emberrel, az mely ember ifjuságától fogvást mind kerülő volt, így mondá nekem: «Haj fiam fiam! ha az uraknak igaz szolgálai volnának, im nem volna semminemű jussok az vágásiaknak az erdőhöz, s nem is lehetett volna, az mint az végezés szerint mind visszanyerték azon erdőket»; annak okáért tudom nyilván, hogy mind az végezés előtt s mind az végezés után nem volt szabad az vágásiaknak azon erdő. Ad 2-dum, ad 3-tium, ad 4-tum idem fatetur per omnia. Azt is hallotta az kerülők szájából, hogy azt mondotta volna nekik az tizedes: «Ezen várbeli legények, mi a

tilalmasban találhatók az vágási embert,» ők aztán úgy fogták meg és béhozták Szabó Jánost.

7. Matucz András, annor. 35, juratus et examinatus ad 1-um per omnia; ad 2-dum nihil; ad 3-tium perinde; ad 4-tum nihil; ad 5-tum nihil. Hanem vallja azt, hogy egykor vágási Ujlaky István még nemes ember lévén, arra kényszerített, hogy azon az tilalmas erdőn vágjak ő számára le egy szekér ágasnak való fát és csak ott hagyám, ő úgy mond: «Egykor éjjel rá megyek és elhozom, mivel magam nem merem levágni.»

8. Paulus Balogh, annor. 30, juratus, examinatus: Hallottam az atyám szájából, mivel kerülő is voltam, annak a szájából ezt értettem: Az bizonyos dolog, hogy nem volt szabad a vágásiaknak tovább barmokat kibocsájtaniok, hanem egy ösztökével elhajíthatott volna az ember, csak annyira volt nékiek (szabad) az erdőre menniek, akkor is csak vagy járomszeget vágni; vagy — azt is beszélte atyám — hogyha ide Füzérben kaphatták a barmokat, tehát az ökrök közül egyet levágtanak, annak a bőrit azon behajtott ökrök közül egyik ökörre kötözték s úgy adták ki az embernek. Ad 2-dum, 3-tium, 4-tum et 5-tum nihil.

9. Paulus Matuc, annor. 40, juratus examinatus ad 1-um: A végezésben nem volt, nem is tudja; de caetero ad reliqua a punctum szerint vallja. Ad 2-dum nihil. Ad 3-tium tudja azt, hogy oly álnokságot gondoltanak, hogy pénzre megvágván a fát szekerekre rakták és mintha haza vitték volna, azonban más utra csapódván Patak felé vitték volna, kikre mi is reá vigyáztván, utána menvén, lehányván az fát, fogtuk szekerét barmokkal, felhajtottuk. Ad 2-dum nihil; ad 3-tium per omnia, ad 4-tum per omnia. Ad 5-tum: Tudja azt, hogy azon Petevölgye azon jobb kéz felől való erdőben légyen.

Hi providi supraspecificati in possessione Komlós existentes habitantes, omnino in comitatu Abaujváriensi subditi pro tempore Petry Zsegyey.

10. Egregius Stephanus Vámosy, cir. annor. 60, juratus, examinatus fassus est, quo ad 1-um, 2-dum, 3-tium et 4-tum punctum deuterum per omnia similiter fatetur. Ad 5-tum nihil scit. Item ugyanazon alkuváshelyen hallotta, az midőn Chernel öregbik György és Debreczeni Tamás az vágásiakat kényszerítették volna, hogy hozzák elé igazságokat, nem producálhatván, mert nem volt, azért kemény szóval megdorgálván őket feddették, hogy miért ámitják s fárasztják, ha igazságok nincsen, mert: «Ekkéig is csak mi enged-

tük az urat őnagyságát, hogy ne háborgasson benneteket azon erdőnek tilalmazásában»; ezt azon helyen Debreczeni sátorában hallottam.

11. Egregius Paulus Konczol, annor. cir. 60, juratus examinatus: Én azon végezést jól tudom, mert midőn az mezőn szántok vala a bátyámmal, oda futottak hozzánk az úr őnagysága szabadosi, kifogták azon ekénkből egyik ökrünket és hajtották be azon Nyiri falunkban, hogy ők azt oda levágni hajtják; azonban azon ökrünket egy tehenünkön váltánk vissza tőlük; még az öreg bátyáimban némelyek ott is voltak az urak végezésén. Ad 2-dum et 3-tium, quartum perinde fatetur; hoc addito: Tudom azt, hogy azon jobb kéz felől való erdőre némely vágásiak váltván czédulát hogy fát vág hassanak, megbüntetvén törvény szerint azon falubeliak marasztották őket tizenkét forinton, azért hogy czédulát váltott. Ad 5-tum nihil.

12. Emericus Kovács, ann. 65, juratus examinatus: Én azon Réten azon végezésen ott voltam, beletekintettem az patakiak sátorába, hallottam az Debreczeni Tamásnak szájából, hogy, feddette, dorgálta, szidta az vágásiakat mondván: «Mind biztátok az előtt magatokat, hogy emennyi s amannyi leveletek vagyon, azonban csak ez a ti kártyátok; úgy jártok, mint aki az lapáton nem akar ülni, végtére az aczagon is ott kell ülni; látjátok az füzérieket, turbával sem győzi hordoznia az sok leveleket; hát azon kívül látjátok az sok tanukat, ugyan tolódik az sok ember.» Ad 3-tium, ad 4-tum simile; ad 5-tum nihil.

13. Joannes Dobos, annor. 50, juratus exam. ad 1-um, ad 2-dum, ad 3-tium, ad 4-tum similiter fatetur; ad 5-tum nihil.

14. Mathias Kovács, annor. 48, jur. exam. fassus ad 1-tum ad 2-dum, similiter ad 3-tium. Ad 5-tum: Szememmel láttam azon helyt, melyről béhozták Szabó Jánost az kerülők, mivel tizedesünk mutatta, de az a hely jobb kéz felől való erdő idevaló füzéri.

15. Egregius Andreas Kovács, ann. 48, jur. exam. vallotta azt, hogy ő kerülő volt circiter 12 esztendeig, ő tudja azt, hogy leselkedtenek eleget azon erdőn, ha valakit kaphattanak volna; egyszer favágást hallottanak és feléje menvén, észrevévén az dolgot elsétál, de az ködmönét ott hagyta; «Én — úgy mond — rám vévén azon ködmönt végig jöttem Vágást fel benne.» Ad 2-dum, ad tertium, ad quartum, 5-tum nihil.

16. Paulus Kovács, ann. 65, jur. exam. Ott volt azon Kárász-

réten azon végzésen, azt látta, hogy Debreczeni Tamás kijövén az sátorbul mondá az vágásiaknak: «Hol fattyú kurva fiai az igazságtok, hozzátok elő, nézd el, vagyon háromszáz ember itt, az ki-ki tanuk lesznek füzérvári jószághoz, ihon, ha alkuvásra nem vesszük az dolgot, ezentul majd egy bokor erdőtök sem lészen, fattyú, hamis, bestye kurva fiai.» Ad 2-tum, 3-tium, 4-tum, 5-tum nihil.

17. Michael Gál, ann. 40, jur. exam. vallja azt, hogy amikor kerülő volt, mely tisztben nyolcz esztendeig szolgált az őnagysága részéről, egykor Patakra vittének volt fát eladni, én a több társaimmal megállván az utjokat, az fát hánytuk, az szekeret ökröstül felhajtottuk Füzérre emberestül ide, mely fát az felső utról való erdőről hozták volna. Ad 5-tum similiter uti deutronum; ad secundum, 3-tium et quartum nihil.

18. Andreas Kovács, annor. circ. 47, juratus exam. Tudja azt jól, hogy ha az füzérik részéről valakiket az vágásiak közül azon jobb kéz felől való erdőben értenek, tehát mindenestül behajtották ide Füzérre és ki sem eresztették mind addig is, míg satisfactiót nem tett azon tisztekkel; de caetero nihil.

Hi providi supraspecificati in Nyíri degentes domini Hartyáni coloni.

19. Petrus Tóth, annor. 65, juratus examinatus: Jól tudom, hogy amikor kerülő voltam az füzéri várhoz, hogy valakit azon az erdőn kaphattunk, ide behoztuk, sokszor szekerstül, emberestül. Azon végezést is jól tudja és bíró is volt, vitt is Nyíriből azon élést, mit szolgáltatott azon helyre, ahol a végezés volt s jóllehet continuus bírói hivatala szerint mindenkor jelen nem lehetett, de másoktól értette, hogy az füzéri uraknak tarisznyával van igazságok. «A ti igazságtok hol vagyon, mutassátok elő,» de ugyan semmit sem tudtak mutatni; de caetero nihil.

20. Egregius Stephanus Vámosy, annorum quadraginta duorum, juratus examinatus fassus est: Így tudom mondani, hogy egykor Patakra küldöttek volt engem innét Füzérből levéllel Debreczeni Tamás uramhoz, ahol jelen lévén ugyanakkor az bányai bírák, esküttek, hivatván őket Debreczeni Tamás uram avvégett, miért merték elhatározni az füzéri határt gróf uram ellen, s azért szidván és rútítván őket, mondotta azt is: «Miért ti beste lélek kurva fiak mertétek azt megpróbálni, hogy határt foglalni mertetek; tudjátok-e azt, hogy ha ez a háború nem volna, tehát mindeniteknek az kezét az határfájára szegeztetné törvény szerint;

félek rajta, hogy úgy ne járjatok, mint a vágásiak, azkiknek egy bokor erdejek sem lett volna, ha sok kérelemmel, instantiámmal meg nem nyerhettem volna; de azt mondván, félek rajta, hogy ti még úgy sem jártok.» Minek okáért parancsolta, hajtsák őket az kovácshoz és verjék vasra, amint vasba is verette őket. Quoad alia nihil.

In possessione Kápolna existentes habiti in eodem comitatu introspecificato.

Anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo, die 17-a Februarii accessimus ad possessionem Pálháza similiter examinando fide mediante hos infrascriptos nobiles et ignobiles secundum praefatum deutum, omnino in comitatu Abaujvariensi.

21. Egregius Michael Terhes, annor. sexaginta, jur. exam. ad 1-mum ita fatetur. Ad reliqua nihil.

22. Egregius Stephanus Dancz, ann. 40, juratus examinatus ad 1-um, ad 2-dum ita fatetur; ad alia nihil.

23. Egr. Georgius Novák, annor. 40, jur. examin. Tudom azt, hogy a Kárászréten lett contractus után egy szál fát sem szabad volt azon vágásiaknak levágni azon erdőben, hanem az végezés alatt az pataki urak addig szóllottanak mellettek, hogy még is megcselekedték azt az füzéri fél, hogy járomszegnek minek aprólékra engedtenek volt ex gratia. Azt is fáteálja, hogy obligálták arra is magokat az vágásiak, hogy nem hogy a tilalmasból, de ha csak abbul az megengedett erdőből vittének volna is Patakra fát, mégis szekerstül, barmostul a pataki piacszul szabad volt az füzéri tiszteknek elkeríteni és Füzérre hajtani. Ad 2-dum, ad 3-tium nihil; ad 4-tum, ad 5-tum ita fatetur.

In possessione Kis-Bozua.

24. Providus Ladislaus Tóth, ann. 60, subditus Stephani Baxa, jur. exam. fassus est: Tudom azt, hogy az végezés után azt végezték, hogy a radványi patakon felül ne légyen (szabad) az vágási embernek még csak egy járomszeget is vágni. Ad 3-tium: Tudom azt, hogyha ott kaphatták az vágási embert az füzéri fél azon erdőben, tehát megfogták, bévítették. Ad 4-tum et 5-tum nihil.

25. Providus Michael Kozma, subditus domini Stephani Baxa, ann. 60, exam. ita fatetur: Az Réten lett végezés után nem tudom, hogy fogták volna azon erdőt; én ugyanazon végezésben is ott voltam, de immár az utolsó végezés után most kezdik hordani és

élni. Azt is tudom, hogy oly végezést csináltak akkoron, hogy Vágáson alul ötszáz hordófalt, ötszáz karót magok szükségére (vághatnak) azt is, de Patakra semmi féle fát ne legyen szabad bevinni eladni, ad 3-tium punctum fatetur sic. Ad 5-tum similiter; de caetero nihil.

26. Providus Emericus Kozma, generosi domini Stephani Baxa colonus, ann. 50, jur. examinatus fateálta azt, hogy a Réten költ végezés után nem szabad volt azon erdőt élniek az vágásiaknak; még az végezésben is ott voltam, már akkor is tizenhat esztendő voltam. Ad 3-tium similiter fatetur; ad 4-tum nihil; ad 5-tum similiter.

27. Providus Paulus Asszony, generosi domini Stephani Baxa colonus, annor. 40, jur. exam. azt vallotta, hogy az végezés után, mely költ az Réten, az után nem volt szabad az erdő élése az vágásiaknak. Ad 3-tium similiter, ad 4-tum similiter; ad 5-tum nihil.

28. Providus Ladislaus Tóth, generosi domini Stephani Raszlaviczky subditus, annor. jur. . . . exam. plane nihil.

29. Joannes Bebék, colonus gen. dom. Stephani Baxa, ann. 40, jur. exam. ad 1-um similiter; de caetero nihil.

30. Stephanus Sebők, gen. domini Stephani Balogh subditus plane nihil.

31. Paulus Tóth, col. gen. domini Balogh, jur. examinatus ad 1-um similiter, ad 5-tum; de caetero nihil.

32. Egr. Stephanus Tóth, subditus gen. domini Steph. Ballay, jur. exam. ad 1-um: Az végezés után nem élték, hanem ha kit rajta találtak, behajtották mind szekeresstül, barmostul. Ad 5-tum similiter; de caetero nihil.

33. Egregius Joannes Danka, ann. 40, jur. examinatus ad 1-um: Hallotta azt, hogy az Réten költ végezés után ha azon erdőben találtak az vágásiakat az füzéri kerülők, tehát mind szekeresstül, barmostul felhajtották és válságon adták ki azután. Ad 5-tum similiter; de caetero nihil.

34. Joannes Jerhos, gen. dom. Stephani Baxa colonus, jur. fassus est: Tudom azt, hogy a derék végezés után, mely azon Réten lett, hogy az után soha nem volt szabad erdő élése az vágásiaknak. Azt is tudom, hogy tul a vizen szabad volt ötszáz karót nékiek és ötszáz hordó falt magok szükségére vágni; de nem a felső. Ad 5-tum similiter; de caetero nihil.

35. Stephanus Tóth nobilis, ann. 60, jur. exam. fassus ad 3-tium punctum fatetur ; de caetero nihil.

36. Georgius Juhász, colonus gen. dom. Georgii Semsey, ann. 60, juratus exam. fassus est : Amint ember Patak felé menne, tehát jobb kéz felől való erdő az uton felül nem volt szabad nekik, hanem az, de az bal kézre való erdőt élték után, de azt is csak ex gratia engedték volt Mednyánszky uraimék az Réten levő végezéskor és ugyanazon erdőn is ha makk termett, tehát szintén úgy fogtanak avast az urak számára, mint sajátjokon. De caetero nihil.

37. Michael Halassy, subd. gen. dom. Georgii Semsey, ann. 60, jur. exam. Tudom azt, hogy egy öcsém hítt vágási azon erdőre egy nyárfának levágására mondván: «Mi nem merjük levágni, hanem jöjj el te bátya vágd le, jó lesz deszkának». Ad 3-tium, ad 4-tum similiter ; de caetero nihil.

38. Michael Fekete, colonus gen. dom. Georgii Semsey, ann. 40, jur. examinatus : Nem élték ugyan világosan azon erdőt, mivel magam is kerültem azon erdőt ; de ha ott kaphattam, behajtottam szekerstül, ökröstül, azután mindenkor tizenkét forintot váltódott ki az tisztektül. Azt is vallotta, hogy azon ex gratia odaengedett erdőt is parancsolták kerülni. Ha pataki embert és ujhelyit, bányáskait ott kaphattam, bévittem sokszor az füzéri tisztek kezébe.

In possessione Legenye et comitatu Zempliniensi existenti habita.

39. Egr. Michael literatus, annor. quadraginta duorum, juratus examinatus fassus sic : Én Vágáson laktomban nem mertünk bátorságosan azon jobb kéz felől való erdőben fa-vágni menni, hanem így titkon, lopva ha mentünk is, két felé vigyáztunk. De caetero nihil.

40. Emericus Garandy, subditus gen. domini Georgii Semsey, annorum 80, juratus examinatus ad 1-um punctum per omnia fatetur. Azt is tudom az Kárászréten való végezést, mivel ott voltam, akkori időben kerülő voltam ; azt végezték, valaki azon erdőre megyen fát vágni, de elesik azon erdőtül, melyet ex gratia engedtek volt nekik, még Török András akkorbéli udvarbírája őnagyságoknak galléron fogá és azt mondá : «Eredj, eredj bé az sátorba, lásd, hallgatódzál, mint adják ki az vágásiaknak az törvényes végezést.» Láttam azt, hogy kezek írásokat adták azon

vágásiak, mind az egész falu. Viszont egy hét mulván egy vágási ember eljöve, szénnek valót kérének, azonban engem hívának az tisztek, kérdék tőlem, mit cselekedjenek? én azt mondtam nékik: «Ne adjon kegyelmed nékik, mert ha egy lépésnyit ad kegyel-metek, tiz lépésnyire is bémegyen.» Azt is tudja, hogy amikor vágási barmot kaphattanak ott, tehát felhajtották és váltságon adták ki, sőt másokat is megköltöztek és felvitték őket az tisztek kezében, De caetero nihil.

In Bistye et comitatu Abaujvariensi.

41. Martinus Hutka, annor. 40, juratus examinatus sic fassus: Még az nékik engedtetett erdőről sem volt szabad Patakra pénzre fát vinni. De caetero nihil.

42. Michael Hutka, annor. 40, generosi domini Georgii Semsey subditus, eadem fatetur, uti prior. Még midőn azon vágásiak Patakra vittének volna eladni való fát az nékik engedtetett erdő-ről, tehát én akkori kerülőségemben a lánczokat elvettem szeke-rekről. Azt is tudom, hogyha azon az nékik engedtetett erdőn makkocska termett is, tehát mindjárt a felét avasnak fogták az úr őnagysága számára a tisztek.

43. Gregorius Hutka, subditus generosi domini Georgii Semsey, ann. 45, jur. exam. Tudja azt, hogy azon erdőről szekerstül, barmostul, emberestül felhajtották az füzéri tisztek kezéhez. De caetero nihil.

44. Georgius Balogh, gen. domini Georgii Semsey subditus, ann. 48, juratus examinatus: Tudja azt, midőn kerülő volt az jószágban hogy abroncsvágó vágási embert elkaptnak ők azon erdőről és elhozták a füzéri tisztek kezébe, sőt az nékik enged-tetett erdőről is, ott kapván őket, szekerstül, emberestül hoztuk fel a várhoz, sőt még azon nékik engedtetett erdőről is a régi kerülők, úgymint Balogh Márton és Ferencz Mihályék sertésmarhájokat behajtván róla és mind ide vesztenek egy lábíg. Ad 5-tum similiter.

In Radván, subditi generosi domini Francisci Jákey in co-mitatu Abaujváriensi.

45. Michael Herczik, annor. 55, juratus examinatus fassus uti ad 1-um punctum. De caetero nihil.

46. Stephanus Erdélyi, annor. 50, juratus examinatus fassus est ad 2-um fatetur. Ad 5-tum similiter.

47. Steph. Balássi, ann. 50, jur. exam. fassus est: Tudom azon Réten való végezést, mivel akkor Mosdóssy Imre csatlósa

voltam és hogy azt végezték vélek, hogy a Radvány patakára nem volt szabad nekik jönni és azon erdőt élni; azt is tudom, valakit ott közülök ott értenek, felhajtották. Ad 5-tum similiter.

48. Laurentius Horczik, ann. 60, jur. exam. fassus est sic: Tudom, láttam, hogy sokszor az tilalmas erdőről hajtottanak fel szekeresül, barmostul az vágásiakat és vidékieket és czédulát is sokszor váltottanak, ha kinek mire volt szükségek. Ad 5-tum similiter; de caetero nihil.

49. Georgius Horczik, ann. 50, juratus exam. idem fatetur uti antecedens.

50. Providus Stephanus Pelejt, colonus principis Francisci Rákóczy, ann. 45, in possessione Telki-Bánya existenti habita in comitatu Abaujváriensi, juratus exam. fassus est: Tudom azon Kárászréten való végezést az vágásiakkal, mivel ott voltam és hallottam is azt, hogy Debreczeni Tamás az pataki részről való praefectus kérlette — mondván — az vágásiakat: «Hozzátok elő, ha mi leveletek vagyon és igazságtok,» még szidta is őket, mondván: «Bestye fattyu kurva fiai, most kívántatnék egyszer, de annyi leveletek nincsen, mint egy kártyányi tenne.»

Super hujusmodi itaque testium fassionibus et attestationibus ac rescitae veritatis praemissorum serie ad fidelem suprafactorum regii et nostri capitularis hominum relationem praesentes literas nostras attestatorias, inquisitionales, testimoniales jurium praetitulati domini exponentis futuram ad cautelam necessarias sub authentico capitulari sigillo nostro extradandas duximus et concedendas, communi suadente justitia. Datum sabbato proximo ante dominicam Quinquagesimae, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo.

Eredetije az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 1739. no 23. alatt.

293.

1668. október 17. Kivonat a maros-szent-györgyi udvarbíró részére adott utasításból, az erdők megóvásáról.

8. Az erdőre szorgalmatos gondja legyen mind itt, mind Héttükön, mind penig az agárdi zálogos erdőre. Ha kiket az erdőben talál, kik hír nélkül fát vágnának le, azokat külön-külön tizenkét-két

forintra megbüntesse és marhájokat, szekereket az udvarházhoz behajtatván hírem nélkül ki ne adjon. Ha kinek az urfi ő kegyelme parancsolatjából fát adna is, jól meglássa, káros helytt ne adjon, kiváltképpen az vásárhelyieknek nem az alsó, hanem az felső résziben adjon, hogy az erdő annál inkább ne pusztítottassék ez iránt is.

Eredetije a gróf Kornis-családnak az Orsz. Levéltárban elhelyezett levéltárában.

294.

1669. január 9. A szinyei és szinye-ujfalusi közbirtokosok egyezsége erdek használata felől.

Mi alul megirt Szinye és Szinye-Ujfalu nevű Sáros vármegyében levő faluknak possessori valljuk ez levelünkben, hogy mi látván mind ez két falukhoz tartozó erdőknek az parasztság által, magunk között való rendetlenség miatt, utolsó pusztulásra jutott állapotjokat, hogy mindenik helynek ezután lehessen tilalmas erdeje, ezeket ez szerint megtilalmaztuk :

1. Az szinye-ujfalusi határon levő Delete felé való fenyvest s abban való tölgyest egészen, hogy abban sem fejszével, sem szekérrel, sem gyalog, sem marhával fát vágni, meszet és szenet égetni, sem nekünk, sem embereinknek s azok cselédinek ezután ne lehessen szabados, azt sem egyik, sem másik mi közülünk egymás hire nélkül és akaratja nélkül fel ne szabadíthassa, valameddig mindnyájan egyenlő akaratl azután is ujobban felőle nem végeznénk. Ha valamelyikünknek azalatt látható és tapasztalható épületre — s nem tűzre, vagy szén és mész égetésre — szüksége volna, mindnyájunknak tartozik az olyan atyafi hirrre adni s látván arra való szükségét, bizonyos számú fát tartozunk annak a falu bírāja és polgári által maga, de nem más ember szükségére és kedveskedésre kimutatni, melyre való vigyázás nemzetes Szinyey Kristófné asszonyomra és fiaira — valamég tilalomban lészen — bizatik. Mindazáltal, hogy az falusiaknak maguknak tűzre való fajok lehessen, Bertót felől való Turnit arra hagytuk, úgy mindazáltal, hogy abban alól megirt büntetés alatt alma, körtvély és cseresznyefát a gyümölcs kedvéért, a szegény-

ségért ne legyen szabad vágni. Es mivel sokan az színye-ujfalusi embereink közül ez mostanában megtilalmazott fenyvesben annyi fát vágtak, hogy nemcsak magok szükségét végezhetik, de pénzen is eladhatják, azért megjárattván azoknak hazai falu bírái által, azkinél találtatik ez mai naptul fogvást, senki azon elkészítettett fában, sem pénzen, sem másképpen másuvá ne vigye s ne adja, s valameddig azt el nem költi házánál, az tűzre rendeltetett erdőbe is ne mehessen és ne küldhessen tűzre való fáért; és ha kinél épületre való fa találtatik s nem mutatja arra való szükségét, az többit az földesura elvitetheti, s ami marad nála, azt nem másra, hanem épületre fordíthassa, ugyan alul megirt birság és büntetés alatt, kinek gondviselése Színyey Kristófné asszonyomra bizattatik.

2. Az színyei határon sórolyi és moggyyei határok felől való egész erdő oly tilalomban tartassék, hogy abban is sem gyalog, sem szekérrel akárminemű fáért járni s vagy vágni és hordani, abban szenet, meszet égetni, vagy ortványokat csináltatni és kecskét legeltetni ne legyen szabados, hanem csak kinek felül megirt mód megtartassék, egymás hire nélkül fel ne szabadíthassuk, valamég azután ujabban fölöle mindnyájan nem végezünk. Az több színyei határon, ujfalusi határ felől való erdő közlésre és tűzre maradjon, az ortványokat pedig sem egy, sem más helyen senki ne irthassa, az ortványokat is ne szélesíthesse; arra penig Színyey Miklósné asszonyomnak gondviselése legyen. Az jernyei fenyves is felül megirt módok és rendek szerint megtilalmaztatott, melyre Színyei Jernyey uraméknak gondviselések léssen és az falunak csak Peklény felül való erdejét élhesse.

Az lipóczi és lacsmai erdőnek vigyázása Színyey Zsigmond uramnak serénységére bizatik és azhol legalkalmasabb léssen az faluk bíráival elintézése, eltilalmazza, ki is felül (irt) mód szerint tilalomban megtartik, sub infrascripta poena.

Ezen végezésünket ha valamelyikünk közlünk meg nem állaná in toto, vel in parte, toties quoties 25 magyar forinton, bar-mos ember hat, gyalog ember egy magyar forinton maradjon; item toties quoties mi magunkat ezen levelünk ereivel, akármely megálló fél csak házául kihíván szolgabíró uramot esküttivel, cum expensis refundendis (melynek harmadrésze executor bíróé, az többi az szolgabírót hívó atyafiaké léssen), paraszt embereken penig ha falubírája nem akarja, vagy meg nem veheti, itidem szolgabíró uram által modo praemisso in duplo megvétethessék,

abscissis omnibus iudicis remediis et iuristitorum temporibus non obstantibus neque obstare valentibus ; hoc addito ad praemissa, hogy sehun az jószágokban levő erdőkben hársfa-faragás paraszt embernek meg ne engedtéssék sub poena praemissa, modoque desumenda. Melynek nagyobb bizonyására adtuk ezen kezünk írásával és pecsétünkkel megerősített levelünket. Datum in Szynye-Ujfalu, die 9-a mensis Januarii, anno 1669. Bárczay Ilona néhai nemzetes és vitézlő Szinyey Kristóf uram özvegye maga és fiai képében mp. (L. S.) Adamus Péchy de Ujfalu mp. (L. S.) Stephanus Merse de Szynye mp. (L. S.) Nicolaus Merse de Szynye (L. S.) Az néhai Merse Szinyei uram meghagyatott özvegye Lipóczi Keczer Klára (L. S.) Sigismundus Merse de Szynye senior (L. S.) Coram me Andrea Dobay comitatus de Sáros jurato notario mp. Coram me Ludovico Sztankay mp.

A XVII. század végéről származó másolata a Semsey-család levéltárában.

295.

1669. január 12. A sennyei közbirtokosok erdőrendtartása.

Mi Alexander Roith az méltóságos osztrogi és zaszlovai herczeg ő nagysága magyarországi jószáginak plenipotentiáriusa személy szerint, Lipóczi Keczer Ferencz, János, András, Menyhárt és Laspipataki Segnyey István, úgy mint segnyei és magyarpusztamezei erdőknek és határoknak örökös földesurai jöttünk ide Peklénybe nemes Sáros vármegyében adván mindeneknek tudtára az kiknek illik ez levelünkben, hogy mi látván megnevezett határoknak és erdőkben nagy károkat, léptünk egygyező akarat- tal ez ide alább megirt punktumokra és conditiókra:

1. Tettünk egyező akaratból *erdő ispánt*, nemzetes és vitézlő Lipóczi Keczer Menyhárt uramat, atyánkfiát, alább megirt punktumok szerint adván ő kegyelmének autoritást.

2. Megnevezett erdőispán uram pro sua discretionem szerez három *hajtót*, kik szabad személyek legyenek, azokat erős hittel megesküttetvén, hogy azon megnevezett erdőket és határokat hiven és szorgalmatosan őrizik ; fizetések pediglen egyiknek-egyiknek legyen tizenhatal forintja ; azon pénz az közönséges jövedelemből legyen, ha penig az közönséges jövedelemből ki nem telnék,

magunk erszényéből fogjuk adimpleálni cuivis secundum ratam suam portionem.

3. Erdő ispán urra az határok és erdők oltalmazását mindenféle impetitorok ellen biztunk vármegyén és másutt, az hol kívánatik, mi is arra offerálván magunkat, hogy mind költségből és más segítségből requiráltatván ő kegyelmétől segítséggel leszünk.

4. Hogy pediglen szabadossan az falusiak ne gázolják azon megnevezett erdőket, az megnevezett erdő ispán uram régi mód szerint mutasson *szabad élő erdőket* a falusiaknak.

5. Az *tilalmasokban* valaki találta az azon jószágbul való, egy forinton bűnhődjék kerülők által *nyers fát* ha vág; ha pediglen más idegen találta, országunk törvénye szerint bűnhődjék; annak harmada kerülőké, az két része pedig közönséges költségre fordítatik erdő ispán uram által.

6. Ezen jószágbelieknek ha *épületekre való fájok* kívántatik, földes urak czédulájuk nélkül ne legyen szabad vágniok, mely czédulát az kerülőknek tartozik megmutatni; az ki az ellen cselekszik, egy forinton büntetődjék.

7. Ha pedig valamely idegen requirálná valamelyik földesurat, azon földesúr ispán uram hire nélkül ne adhasson, hanem az öregebb atyafiainknak adja tudtára, cum consensu legyen szabad idegennek adni; ha pedig földes urak közül va(la)ki ad, tartozik erdőispánhoz menni subscriptióra.

8. Va(la)kinek az magyar-pusztamezei jövedelemben és jus montanumban része nincsen, azon megnevezett magyar-pusztamezei határokat nem usuálhatja, azért erdőispán uram pro sua discretionem et pro posse suo oltalmazza, kinek mi is assistálni tartozunk. Hoc etiam addito, hogy ha valamely jószágbeli ember az kerülőkre reá támadna, panaszt tévén erdőispán uramnak, a falusi bíró erdőispán uram instantiájára comperta rei veritate három forinton megbüntesse, egy forint az bíróról, az kétforint az kerülőé legyen. Ha pedig megverné, secundum qualitatem puniatur.

9. Az pater jesuiták doroszlai és mérki embereit ne különben admittálja erdőispán uram ad usuationem silvarum, hanem az régi contractus et usus szerint praestálják azon megirt jobbágyok, az miel tartoznak erdőispán uram kezében; az kerülőknek szabadságuk legyen *hászul-hászra járni és az hol találta tilalom ellen való fa*, mód szerint megbüntethessék, alioquin az határnak usásától prohibeáltassanak és ne admittáltassanak.

10. Továbbá ha mi hasznost áltol tenni erdőispán uram az közjóban, értésekre adván az többi földös uraknak, arrul cum voto concludáljanak.

11. Ezeknek megállására köteleztünk magunkat kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén ezen levelünket.

Notatiója az megvött Zennip jószágnak.

Mindennemű javainak az felét percipiálja az lengyelországi herczeg, másik felével osztozik hat possessor, úgy mint Keczer Péter, Keczer Pál, Keczer András, Keczer Ferenczné, Keczer Menyhárt, Segnyey István, akinek részit fogja percipiálni Turcsányi György.

A hutátul negyven forint, noha páter jesuiták jobbágyok úgy mint mérkiek s boroszlaiak fizettenek lignatiótul és pascuatiótul fl. 28. Mikor eperjesi sokadalom vagyon, a földi marháktul az pusztá mezőkön való legeltetéstül adnak fl. circ. 40. Fellebb megirt jesuiták jobbágyai, ugy mint mérkiek és boroszlaiak bárány dézmát adnak.

Azonkívül vadnak itt oly faluk, akik pascuatiótul küldenek avagy négy-négy póturát, úgy mint gyulacsiek.

Mikor makk terem az pusztamezőn, tizede jut, vagy ha tized nincs, nyolcz-nyolcz poltura.

Az erdőispán Keczer Menyhárt uram ő kegyelme tartozik ezekről számot adni. Actum in Peklén, die 12-a Januarii, 1669. Alexander Michael Rojth mp. Franciscus Keczer de Lipóczy mp. Andreas Keczer de Lipóczy mp. Melchior Keczer de Lipóczy mp. Stephanus Segnyei de Lapispataky mp.

Egykorú másolata az Országos Levéltárban N. R. A. fasc. 1052. no 38. alatt.

296.

1669. április 6. A győri káptalan tanuvallatása a mőriczuidai vitás Aszuerdő hovátartozásáról.

Nos capitulum ecclesiae Jaurinensis damus pro memoria, quod nos literas excellentissimi domini comitis domini Francisci de Nádasd, perpetui terrae Fogaras, iudicis curiae regiae, sacri romani imperii equitis, comitatum Zaladiensis, Simeghiensis et

Castriferrei supremi comitis, nec non praesidiorum Alsó-Lendva et Némethy haereditarii capitanei etc. domini patroni nostri colendissimi compulsoriales seu attestatorias pro parte religiosarum virginum sanctimonialium ordinis sanctae Clarae conventus Tyrnaviensis in simplici papiro patenter confectas et emanatas, sigilloque ejusdem domini comitis secreto authentico ab intra, in inferiori earundem margine impresse obsignatas, nobisque preceptorie sonantes et directas honore et reverentia, quibus decuit accepimus — sat. — Unde nos praeinsertae commissioni et mandato praetitulati domini comitis, judicis curiae regiae fideliter, uti tenemur obtemperare, eidemque satisfacere volentes, ad peragendam et tandem nobis fideliter referendam infrascriptam testium inquisitionem una cum egregio Francisco Pottyondy homine regio inter alios homines regios in praeinsertis literis attestatoriis recensitos nominato, ac ad id specialiter transmisso nostrum hominem utpote admodum reverendum dominum Franciscum Kasza lectorem, fratrem et concanonicum nostrum nostro pro testimonio exmiseramus fidedignum, qui tandem exinde ad nos reversi, dictus quidem homo regius ad fidem ejus deo debitam fidelitatemque praefatae sacratissimae caesareae regiae majestati, sacroque ejus regio diademati observandam, annotatum vero testimonium nostrum ad conscientiae suae puritatem, consona voce retulerunt nobis in hunc modum, quomodo ipsi die 3. mensis Aprilis, anni currentis infrascripti erga testes infrascriptos personaliter accedendo, praefatus homo regius, ipso testimonio nostro secum praesente, sub onere solutionis sedecim marcarum gravis ponderis ab ipsis, si qui praeinserto mandato parare recusassent, per eos, quorum interest, juxta contenta generalis regni decreti immediate et irremissibiliter exigendarum ad fidem eorundem deo debitam, fidelitatemque praefatae sacratissimae caes. regiaeque majestati, sacroque ejus regio diademati observandam, hungarico idiomate scivisset, inquisivisset et expertus fuisset meram, plenam atque omnimodam certitudinis veritatem

De eo utrum?

1. Tudod-e, hogy az Aszu-erdő, amely erdő pörben és tilalomban volt az téti földes urakkal az móríczhidai határban, azon erdő Móríczhidához való erdő volt és az régi pápai urak móríczhidai jobbágyi, mind az nagy-szombati apácák móríczhidai jobbágyi egyaránt birták és éltek, hordották minden ellenzés nélkül?

2. Az mely erdőt Pápa várához birtak és Vár erdeinek hitták, azon erdő, mely tájon vagyon és most ki birja?

3. Móriczhida és Tét között micsoda nevezetű határokat tudsz azon móriczhidai Aszu-erdőn és az mezőn, Tét és Móriczhida között?

1. Csornán lakozó, gróf Eszterházy Pál uram ő nagysága jobbágya Horváth Ambrus, ann. 60, juratus examinatus fassus est: Az deutrumnak első punctumát fateálja per omnia, amint vagyon; addito: Ezen fatens Móriczhidán sok esztendőig az pápai urak részére való jobbágyság volt és nyilván tudja, hogy az régi Enyingi Török István haláláig szintén úgy birták és hordották az apáczákat azon Aszu-erdőt, mint az pápai úr jobbágyság; Török István halála után mint lőtt elidegenedése, azt nem tudja. Ad 2. et 3. nihil scit.

2. Dörben lakozó Vados Imre, annor. circ. sexaginta quinque, juratus examinatus fassus est: Nyilván tudja, hogy az de eo utrumban nevezett Aszu-erdőt minden ellenzés nélkül szabadon birták az apáczákat móriczhidai jobbágyság, mint az pápai uraké; és azt is tudja, hogy az Csorgása erébe való tó töltésével együtt az móriczhidai földön vagyon; és ezelőtt circiter harminczhárom esztendővel egy régi öreg embertől Ihász Istvántól hallotta azon fatens, hogy mondotta, hogy azon Aszu-erdőben az tétieknek semmi sincsen, mind az megyéig móriczhidai erdő. Ad 2. Az Vár-erdő Gyömörő felé vagyon, amint Gyarmat felől az ország útja megyen Győr felé, azon túl vagyon; innét Vár erdeje sincsen, azt tudja. Ad 3. Tudja, hogy egy nagy kétágú jegenye-nyárfa volt Tét és Móriczhida között, onnét az Kaszahegyre ment mind az győri utig, az mely Móriczhidáról megyen és azon ut mellett az pusztaszentmihályi határig.

3. Kovács János Szili-Sárkányban lakozó, Tevelyi György uram jobbágyság, annor. 50, juratus examinatus fassus est: Ezen fatens ezelőtt circiter huszonöt esztendővel Téten lakott és ugyan Téten lőtt is világra, az Aszu-erdő szabad birása és hordása felől az apácza-asszonyok móriczhidai jobbágyságot fateálja per omnia, sicut praecedens. Ad 2. nihil. Ad 3. Tudja, hogy a Kaszahegyen által nem jött az tét ember szántani, sem kaszálni; az móriczhidai is nem ment által Tét felé.

4. Németh Mihály Szénáson lakozó, győri püspök uram ő nagysága jobbágyság, annor. 52, juratus examinatus fassus est: Ezen fatens mióta emberi eszét tudja, mindenkor Móriczhidán pásztor-

kodott és azon az földön nevelkedett, nyilván tudja az deutruban specificált három punctumot és mind úgy fateálja, mind az második bizonyosság per omnia.

5. Darvas János Checzenben lakozó, Sibrik Sándor uram jobbágya, annor. 70, juratus examinatus fassus est ad 1. et 2. per omnia sicut 2. fatens. Ezen fátens lakott circiter 20 esztendeig Csikvándon.

6. Karsa Gergely Pordánban lakozó, gróf judex curiae urunk őnagysága katonája, annor. 35, juratus examinatus fassus est: Az Aszú-erdőt tudja nyilván, hogy az móríczhidaiak, pápai urak jobbágyi és az apácza-asszonyok jobbágyi egyaránt éltek minden ellenzés nélkül, mint móríczhidai erdőt, de az apátúr jobbágyitúl tilalmas volt. Az vár erdeje az Simon utján innét az csikvándi és gyarmati határ mellett idébb vagyon csak keskenyen, de az Aszú-erdő, az kit most Móríczhidához birnak, az nem Vár erdeje; az mezőn is az Kaszahegyen megyen el az határ az nagy határig.

7. Péterfy Mátyás, azki ezelőtt móríczhidai polgár volt, de megöregedvén és megszegényedvén, az jobbágyságbul kiállott és most Rábaközben előbb-előbb élődik, annor. 70, juratus examinatus fassus est per omnia, sicut 2. fatens; addito: Azt is tudja, hogy mikor az tétiek az Csorgása tón vizet el akartak eresztetni, az móríczhidaiak megizenték az tétieknek: «Hogyha az marhátoknak vizet akartok tartani, meggátoljátok és össze ne bocsássátok,» úgy bocsáták az erősítő árokra az nyárfára felől az Rakottyára. Azt is tudja, hogy az régi téti emberek azt mondták az móríczhidaiaknak: «Ha levágod az fát az Aszú-erdőn, úgy vágd, hogy az ága az gabonánkban ne maradjon» és úgy mondták: «Törjék az fa és ha levágod, az ágát rakd a tövire,» akkor semmi közöket az Aszú-erdőhöz nem ártották az tétiek.

8. Szent-Mihályon lakozó Baranyay Ferencz, gróf judex curiae urunk őnagysága jobbágya ezen fatens, de Kis-Gyömörön és Móríczhidán szolgált, annor. 58, jur. exam. fassus est: Az Aszú-erdő szabad birását az apácza-asszonyok móríczhidai jobbágyinak per omnia úgy fateálja, mint az második bizonyosság. Az másik punctumra az Vár erdeit is úgy vallja; addito, hogy Csáky László uraságában vetették az Vár erdeit zálogban az jezsuitáknak; Gyömörő felé vagyon az győri uton tul, most is azok birják. Az 3-ra is úgy fateálja, mint az harmadik bizonyosság.

9. Vékony János Egyeden lakozó, Török János uram katonája, annor. 51, juratus examinatus fassus est: Az deutrum első, második punctumra úgy fáteálja, mint az második bizonyság per omnia; az harmadikra semmit sem tud.

10. Poloskay Ferencz bodonyhelyi, gróf judex curiae uram őnagysága hajduja, annor. 55, juratus examinatus fassus est: Az deutrumnak második punctumára úgy fáteálja, mint az második bizonyság; de caetero nil scit.

11. Szanyiban lakozó, győri püspök uram őnagysága jobbágya Kis András, annor. 49, juratus examinatus fatetur per omnia sicut 2. fatens.

Super quibus testium fassionibus seu attestationibus ad fidelem dictorum regii et nostri capitularis hominum relationem praesentes literas nostras testimoniales seu relatorias sub sigillo nostro capitulari usitato et authentico jurium eorum, quorum interest futuram ad cautelam necessarias extradandas duximus et concedendas communi suadente justitia. Datum sabbato proximo ante dominicam Judica, anno Domini 1669.

Eredetije az Orsz. Levéltárban a nagy-szombati apácák iratai között fasc. 16. no 8. alatt.

297.

1669. julius 30. Apaffy Mihály erdélyi fejedelem biztosító levele Szilvási Bálint részére arról, hogy a csernabányai hámor szükségéire tőle kibérelt erdőhöz, a bérlet ürügye alatt a fiscus semmi jogot sem támaszthat.

Michael Apaffy dei gratia princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae dominus et siculorum comes damus pro memoria per praesentes, hogy nemzetes Szilvási Bálint hivünknek értvén Hunyadvármegyében az lindsinai erdőben való örökös jussát, melyre csernabányai hámorunknak nagy szüksége lévén, nem akarjuk őkegyelmét károsítani, hanem árendáltuk meg huszonnégy mázsa vason eszten-deig, úgy hogy embereink azon hámor szükségére valamikor fát akarnak vágni, őkegyelmétől ne impediáltassanak, minden háborgatás nélkül az egy hámorhoz vágattassanak elegendő fát, nem válogatva, hanem aprójával-nagyjával renddel; csernabányai gondviselőnk is tartozzék őkegyelmének kiadni esztendőnként az huszonnégy mázsa

vasat, a dato praesentium computálva. Hogyha pediglen tovább is akarja őkegyelme pateálni az favágatást, ennekutána is esztendőnként tartozzék az mostani, vagy változva az következő tisztviselőink is kiadni az specificált huszonnégyszáz mázsa vasat, azminemű formában őkegyelme ki akarja venni rendiben, semmi nemű szín és praetextus alatt semmi just fiscusunk számára fenn nem tartván, assecuraljuk őkegyelmét és maradékot, hogy engedelmen kívül ezen erdejét azzal nem occupáljuk, melyről futuro pro testimonio adjuk ez irásunkat. Datum in castro nostro Radnót, die 30-a Julii, 1669. Michael Apaffy s. k. (P. H.)

Eredetije az Orsz. Levéltár erdélyi fiscális osztályában II. szekrény fasc. 89. Y. alatt.

298.

1669. augusztus 20. Gróf Nádasdy Ferencz rendelete sárvári erdejének a tolvajok ellen való megóvása érdekében.

Mi gróf Nádasdy Ferencz Fogaras földének örökös főura, ország bírāja, római szentelt vitéz, Zala, Somogy és Vas vármegyéknek főispánja, császár és koronás király urunk ő felsége komornékja belső és titkos tanácsa, Lendva és Lenthí végházainak fő és örökös kapitánya és Magyarországnak locumtenense, az mi sárvári jószágunkhoz tartozandó Farkas-erdeire járó apró marhát, hogy se magunk, se az szegénység, kik reá bérlenek, marhájokban kárt ne valljanak, akarván az sok föl s alá járó kóborlóktul s tolvajoktól megőrzéztetnünk és egyszersmind arra is szorgalmatosan vigyáztatnunk, hogy akárki az erdőt bitangban ne élje, se pedig marháját engedelmin kívül s dézsma nélkül reá ne jártassa, az szokott erdőőrzőkön kívül ikervári vajdánknek is Németh Jánosnak melléje rendelt hajduival együtt teljes hatalmat és szabadságot adtunk, hogy ne csak a tolvajokat, kiket kaphatnak, megfoghassák és Sárvára bevihezzék, hanem valakiknek apró marháját, kiknek magunk keze írása és pecsétünk alatt czédulájok nem volna, ott találhatják azt mindenestül contrabandálhatják, sőt ha valakinek több marhája járna is a makkra, hogy sem annak száma czédulájában írva legyen, az is mind contrabandum legyen, kinek két része magunké, harmad része pedig a vajdáé s vele együtt fíradóké (kik tudnia illik

találják és bémondják) léssen. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in arce nostra Pottendorf, die 20-a mensis Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo nono. Gróf Nádasdy Ferencz s. k. (P. H.)

Eredetije az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 970. no 25. alatt.

299.

1669. Az erdélyi «*Compilata Constitutio*» III. rész 7. cím 2. cikkelye az erdei hatalmaskodásokról.

Vannak olyan faluk is, kik számosan felkelvén hatalmasúl elmennek *más falu erdejére*, gondolván azt, hogy kevés számú ember nem resistálhat nékiek.

Azért ha valamely falubéli emberek sereggel, absoluta potentia mediante mennek *mások erdejére*, és azon helynek possessorai vagy lakosi nem resistálhatnak, panaszt tévén azon vármegye vagy szék tiszteinek, exequálhassanak az olyan hatalmaskodókön comperta tamen rei veritate, melynek fele a panaszló félé, fele pedig az executoroké legyen.

300.

1669. Az erdélyi, «*Compilata Constitutio*» V. rész 19. edictuma a székely szentegyházak erdejéről.*

Vannak Háromszéken s egyéb helyeken is a székelységen oly darab erdők, melyek *Szent-egyház-erdejének* hivattatnak, melyeknek mind gondviselése mind jövedelmének erogálása eddig *a falubéliek dispositiójában állott*, mostan pedig ez authoritást az egyházi rendek magoknak akarván venticálni, végeztetett: hogy e dologból eddig observáltatott usus tartassék meg és abból való proventus *templom épületire* convertáltassék.

Az 1655. évi erdélyi országgyűlés végzése.

1670. Torda sz. kir. város utasítása erdőbírái részére.

Instructio pro provisoribus sylvarum prohibitarum.

1. Az négy erdőbíráknak fizetése fl. 12. Kimenvén és embert vagy marhát kapván, hitek szerint tartozzák behozni hadnagy uram kezéhez, és az mire büntetik, harmada övék lészen, két része az városé.

2. Senkinek se esett, se fennálló fát, se pénzen, sem ajándékon senkinek ne adjanak, se idegennek, se ittvalónak tanács hire nélkül.

3. Sem marhát, sem embert, azmit kaphatnak, se az erdőn, sem faluban meg nem saczczolhatnak, hanem mind behozzák az városba.

4. Valakit czédula nélkül, akár tanácsí embert, akár hova valót és akármi renden levő embert kaphatnak az erdőben, behozzák indifferenter.

5. Itt való jobbágyoktól és sellérektől tilalmas legyen, ne engedjék élni, hanem béhozzák, ha ott kapják; vegyék pénzen az olyanok másutt.

6. Ha kinek esett fára lészen czédulája, fennálló fát vág le, megzálogolják minden kedvezés nélkül.

7. Valakinek szükségét derekason látja az tanács, az ád czédulát; senkinek se hadnagy uram, nótárius ne adjon.

Egykorú bejegyzés Torda város statutumai között — melyek 1603-tól 1678-ig egy könyvbe összeírva a magyar nemz. múzeumban letett gróf Bethlen levéltárban őriztetnek — a 30. levél b. lapján, az azt közvetlenül megelőző, ugyanazzal a kézzel irt 1670. ápr. 20-iki statutum után.

* V. ö. Erd. Lapok 1878. 672. l.

*1670. szeptember 26. A besztérczebányai kamarának az odavalo szemesterekkel 3 évre kötött szerződése a bányákhoz szükséges fa-szén szállítása iránt.**

Vermerkth hiemit einen ordentlich contract, welcher von der römischen kaiserlichen majestät rath und oberkammer-graf in denen hungarischen pergstädten dem wohlegeborenen herrn Johann Andree Joanelli freiherr zu Telluana etc. von weg der kaiserlichen kammer und kupferhandlung Neusohl über vorhero gepflogenen khol und schmöltz-prob und darüber mit herrn oberverwalter, herrn ober- und unterbeambten gepflogenen berathschlagung etc. mit Georg und Martin Schmauchler gebrüdern, über beide kaiserliche kholung auf der ober- und unter-lendt an der Graan allhier an heut zu endgesetzten dato auf drei jahr von eingang dieses 1670-sten jahres anzurechnen geschlossen worden als folgt:

1. Werden denenselben beiden gebrüder alle auf beiden lendten, in schichten und meüller mit schluss des 1669-sten jahres laut mit ihrer gegenwart und beiwohnung vorgehabter inventur effective befundene, wie auch seither durch die höltzmaister von denen obern-holtzhändlern herabgetrifte und ordentlich abgezehlte höltzer überlassen und übergeben, wie solche auch künftig, so viel dern herabgetrifet werden möchten, jedesmal mit beiwesen darzu behörigen ambt-leüth und officier, wie auch ihrer selbst ohne vorthail und betrug (alles mit dem kurzen stäbl zu verstehen) vorgemessen werden sollen. Wobei sie dann ihr fleissiges auf- und zusehen zu haben wissen werden, damit ihnen keine unrecht beschehe und sie auch bei verkholung derselben desto besser bestehen mögen.

2. Werden ihnen pro jedes stäbl übergeben kluften-holtz 90 d. hungerischen vorgeschrieben; hergegen aber per jedes fuhr der kohl zu hammer und hütten, oder wo solche abgegeben werden 1 fl. 30 d. eingestellt und guetgeschrieben, also dass ihnen vors zueprennen und zueführen, und alle damit unterlaufende vncosten auf jede fuhr 40 d. kommen, womit sie auch zufrieden und der kaiserliche kammer mehrers nit molest sein sollen.

* V. ö. *Tomcsányi* i. m. 68. l.

Weilen aber auch ander partei grob und klein kohl umb paar geld verkauft wird, von welchen vorgewesten kohlgedings-inhaber 50 d. vors zueprennung und fuhrlohn zunehmen zugelassen worden, so ist es jetzt angehenden gedings-inhabern zwar auch jedoch mit folgender ordnung bewilliget, dass nemblich die partei das völlige geld als von 1 fuhr groben 2 f. 10 d. und von 1 fuhr kleiner kohlen 1 f. 50 d. ins einnehmeramt erlag, warumben zwar die revers umb die verkaufften kohl pro neuhütten aufs grobe nur zu 2 fl. und aufs kleine zu 1 fl. 40 d. hinausgegeben, ihren gedings-inhaber aber dabei absonderlich auf dero conto pro jedes fuhr solch kohls 10 d. guetgeschrieben werden sollen. Wie dann zugleich verordnet und angestellt, dass alle eüsserlich partei verkaufende kohl mit schluss jeden quartals bei der neuen schmölz-hütten pro empfang und ausgab verrechnet werden sollen, also dass ihren kohl-gedings-inhaber von eüsserlich partei vorgedachte 10 d. ausser bei kammer und hütten durchgehents einkommende 40 d. zu gueten khommen.

3. So wird ihnen auch in dieses geding übergeben die rost-hütten mit gueten pusch-kohlen zu versehen, solches von denen puschköhler beizuschaffen, welches ihnen auch nach austrag der röst vnd wie mans denen pusch-köhlern nach ihrer entlegenheit taxirt, bezahlt werden solle.

4. Wird ihnen kohlgedings-inhabern obliegen guet gerecht kohl und rechte mässerei allerseits zu liefern, dass man sich nit zubeschweren habe und denen kaiserlichen hütterer und kammer kein schaden verursacht werde, widrigfalls denen das schlechte kohl und mässerei gänzlich abgeschlagen werden solle. Und weilen vors

5. Nach vorgenommener prob mit den 30 fueder auf einen offen wochentlich auszukommen nit möglich zu sein befunden, sintemalln fasst lauter tannen-holtz und dass uralten theils höltzer wegen der ungewissen wässer in schläg nit verhüetet werden können, so ist ihnen auf jeden schmölz-ofen, es seie ärzt, rost, oder schlaggenzeug für ein wochenwerckh 31 fueder ausgesetzt und verglichen worden. Jemnach auch

6. Ersterwehnte prob an tag geben, dass continuanter der kohlung und neühütten wie hernach specifizirt bis 169 fueder jährlich als ein unvermeidliches ordinari abgeben, denen vorigen kohlgedings-inhabern aber niemals guetgemacht worden, welches dann dero

abgäng auch vermehren helfen, als ist jetzig untretenden kohlgedings-inhabern zu ferrerer abrichtung dieser unvermeidlich ordinari kohl-abgab jährlich 168 fuerder mit quartaligen, 42 fuerder bei der neuen schmölzhütten hinzustellen verwilliget, und alldort zu verreitten verordnet worden.

Folgt die specification, wohin vorbesagte 168 fuerder verwendt worden:

Dem schaffer in der neühütten ist anstatt des sonst per pausch genomben mehrern bei diser prob wochentlich 3 cästl ausgeworfen worden, bringt das jahr über kleine khohl fuerder 18

Dem hüttenschreiber wochentlich $1\frac{1}{2}$ cästel kleine kohl, thuet das jahr über fuerder... 9

Neuhüttner khezerei hat vor diesen 22 fuerder gehabt, nun aber bei gehaltener prob wochentlich auf 3 cästl eingerichtet, bringt das jahr über fuerder... 18

Zu nothdurf der wächter zu ihren nachtfeuer, wie auch denen schmölzer, so von dörfer herzukommen, zu dero essen, koch wochentlich 6 schmölzer füll vass verbrennen worden fuerder 18

Winterszeit in der stemperei, item zu den gefrorne ärzt und floss dieses jahr verbrennen fuerder... 16

In die wagnerei wochentlich 2 cästl verwilliget worden fuerder 9

Pro beede kohlung:

Bei der obern-lendt in des kohlmeisters- und der arbeiter-wohnung wochentlich $10\frac{1}{2}$ füll vass kleine kohl verbrennen, thuet pro das jahr ueber fuerder 31

In der zueprenner und spleisser craml wochentlich $3\frac{1}{2}$ spleisser füll vass fuerder 10

Bei der untern-lendt vor des kohlmeisters-bewohnung und khezerei pro das jahr hindurch fuerder 18

Mehr daselbst in die 2 zueprenner und spleisser cräml pro das jahr über verbrennen fuerder 28

das gantze jahr fuerder 168

7. Damit sie mit dem zueprennung und fuhrlohn desto besser bestehen mögen, so ist ihnen absonderlich mit schluss des jahrs auf jedes 100 abgegebener fuerder-kohl, so viel als ain

pro cento in geld, nemblich 1 fl. 30 d. zuezuraiten consentirt; benebens auch von denen kaiserlichen wiesen bis 24 fueder hei zu 3 fl. und was auch darüber sein könnte zu 3 fl. 60 d. und dann bis 150 schöber stroh aus denen zur kammer arendirt zehendten ohne bezahlung (jedoch gegen ihrem aignen fuerlohns vncosten) abfolgen zu lassen versprochen.

8. Damit sie kohlgedings-inhaber vors achte sich der kurzen kluften halber umb soviel weniger beklagen mögen, so würdet ihnen nicht allein zuegelassen zu weillen unterm hacken, auch bei denen dreiling schätzungen die schläg zu besuchen, sondern auch auf befindlicht beschwernuss alle billiche remedirung und handhabung versprochen.

9. Wird ihnen jetzo antretenden kohlgedings-inhabern über bereits beschehene des holtzes-übergab, dessen verwahrung allein obligen, sie auch allen uncosten aufs einrichten, zueprennen, spleissen und abführen bis an die gehörige stell sambt der gefahr (exceptis casibus fortuitis, worinnen wird ihnen nach den ihrigen ainige verwahrlosung zuegemessen werden könnte, auf welchen fall sie schadlos gehalten werden sollten) ohn all ferrern der kaiserlichen kammer entgelt auf sich zuenehmen schuldig sein, zu welcher arbeit sie ihnen auch die gehörigen leüth nach ihrem besten bedunken aufnehmen und darvon ablegen mögen. Und damit sie das gesindl desto williger haben, so würdet denenselben massen, es seithero mit rathschlag erledigt worden, auf solche begebenheit dass kranken-geld bei den neuhütten einzuraiten ferrers bewilliget. Und wann auch

10. Bei der gnüegen holtzes auf denen lendten sie an ieczo antretende kohlgedings-inhaber gleichwollen hammer und hütten mit der gnüegen kohls nicht fürderen und also ein, oder anderer seits stekher und schaden verursacht wurden, sollen sie umb solche durch ihre fahrlosigkeit erwachsenen schaden zuhaften, redt und antwort zu geben, auch nach erkandtniss der sache gebührende satisfaction zu leisten schuldig sein.

11. Damit sowohl die kaiserliche kammer als kohlgedings-inhaber alljährlich, wie man bestanden, verlässlich wissen möge, so solle allemalen mit ultimo Decembris und schluss des jahres das im rest verbliebene holtz und kohl mit fleiss inventirt und beschriben, hernach auch bei den ämbter darüber ordentlich abgeraitet und guete lautrer richtigkeit gepflogen werden, so sich dann aus

beider kohlgedings-inhaber angelobter embsigkeit ein zuegang eraignete, so solle solcher zwar billich ihnen allein verbleiben und gelassen, jedoch auf mehrer versicherung hernach folglicher jahrs abgáng auf ain jahr zurück gehalten werden.

12. Ist hiemit auch vorgesehen, dass sie kohlgedings-inhaber, denen nun das völlige holtz übergeben worden, bei straf weder kohl noch holtz vor sich selbst und ohne revers zu verkauffen sich unterfangen sollen. Was aber pro deputat, wie auch auf die röst, cammerhof, breihaus und verkaufte höltzer betrifft, da werden sie mit schluss jeden quartals solche holtzabgaben dem holtzschreiber mit reversen, zetlen und rabisch belegter übergeben, welcher sie summariter darumben zu bescheinen und in seinem holtz-particular specifice zu verraitten haben wird. Schlusslichen

13. Solle beiden theilen von dieses 3 jährig contracts weiterer continuation oder andern einrichtung ain virtl jahr vor endung dieses zuhandten vorstehen. Alles treulich ohne gefehrde zu urkundt dessen sammt dieses contracts fünf gleichlautende paria unter baiderseits fertigung aufgerichtet und aines bei wohlgedacht ihre gnaden herrn ober-kammer-grafen, das ander bei dem ober-verwalter-amt verbliben, das dritte dem kaiserlichen einnehmeramt, das vierte der Neusollerisch cammer-buchhalterei und das fünfte eingangs gedachten neue kohlgedings-inhaber Georg und Martin Schmauchler gebrüder zuegestellt worden.

So beschehen im kaiserlichen kammerhof zu Neusohl, den 26-ten September, anno 1670.

Kilencz pecséttel és aláírással ellátott eredetije a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság levéltárában.

303.

1672. február 26. Gróf Draskovich Miklósnak, a lietavai uradalmi közbirtokosság igazgatójának parancsa az uradalom tilalmas erdeinek megóvása érdekében.

Comes Nicolaus Draskovich etc. universis et singulis praesentes nostras visuris, aut legi audituris salutem, quibus vero competit, mutuae consanguinitatis affectum et servitiorum promptitudinem. Non sine levi damno et praeiudicio universorum dominorum

consanguineorum ex illustrissima familia descendendum, ac in hisce bonis ad arcem Lithava pertinentibus, inque comitatu Trinchiniensi existentibus habitis intelligimus in prohibitiis silvis, praecipue autem hoc nomine vocitatis Drinovicza et Bánffalvai, prouti etiam fluviis piscatilibus, tam licentiose succisiones lignorum et piscaturas introductas et practicatas modo quoque continuari, ut idem excessus veluti toti dominio nocivi merito aboleri, publicoque bono in tempore prospici debere, ipsa iustitia et necessitas dictarent. Atque adeo universos et singulos dominos compossessores peramanter requisitos habentes, officio directoratus vero nostri subiectis firmiter praecipiendo committimus et mandamus, ne amodo et imposterum derogamen officii nostri directoratus (ad quod cum fructu et utilitate obeundum per strictissimas reservaes, quibus praelibatis dominis consanguineis nosmet obligarimus) nemo silvas prohibitorias succidere, decorticare et vastare, prouti etiam piscaturas in fluviis piscolis exercere audeat, neque per suos auderi faciat sub poena florenorum duodecim, toties quoties ex parte contravenientium, hoc que edictum nostrum violantium irremissibiliter desumenda et pro parte dominii applicanda et inter solitos proventus communicanda. Quare vobis provisorii et castellano, necnon iudicibus oppidanis et villanis, caeterisque supradictorum bonorum arcis Lithava officialibus universis et singulis haec notificanda et post evulgationem praesentium nostrarum observanda observarique sub amissione officiorum eorundem curanda habuimus, secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in oppido Thurdosin, die 26-a Februarii, anno 1672. Comes Nicolaus Draskovich (L. S.)

Hivatalos másolata az Orsz. Levéltár kincstári osztályában Relations Commiss. Regior. fasc. 8. no 34. alatt.

1673. febr. 28. *A kiskisfaludi közbirtokosok egyezsége az ottani erdő használatára iránt.*

Anno 1673. die 28-a mensis Februarii.

Mi Kiskisfaludy Gáspár, Kiskisfaludy László, Jakab, Pál és Kiskisfaludy Ferencz uraimék és az több jelen nem levő atyafiak és kiskisfaludi compossessorok egyenlő akaratból, ha közönségesen fog tetszeni az atyafiaknak, tettünk ilyen limitatiót és végezést az kiskisfaludi jószággrul:

1. Az minemű végezés in anno 1666. die 29-a Junii Mihályiban* az atyafiak közt volt, azt mindenekben helybenhagyjuk, sőt ha valamiben nem effectuáltatott volna, effectuáltassék; és mivel azon végezéskor gondviselőül Kiskisfaludy Gáspár és Pál rendeltetett s azonban Kiskisfaludy Pál az világbul kimult, annak helyébe Kiskisfaludy István uram rendeltetik, hogy mindenekben egyetértsen s az közjóban szorgalmatosabbak lehessenek. Az akkori végezés szerint azért az minemű kerteket az falu körül az szabad élő földből és erdőből foglaltanak az polgárság, azok nélkül az polgárság ellegyen és ennek utána szabad föld legyen, az gyepüket is elégessék és az házakhoz való kertjeknek is a végeit kiljebb ne tehesse senki is tizenkét forint birság alatt, mely jobbágyot rajta tapasztalván, azon birságot megvehesse az földes úr rajta akármelyik is, minden törvény nélkül, és az atyafiak közt föloszolják afféle birság.

2. Az régi irtás-kertekről és az mostaniakról, az melyekben gyümölcsös vagyon, az polgárok ki-ki az maga földesurának censust adjanak, ugymint husz köből gyümölcsnek egyikét, az mikor termése vagyon, és azon kert gazdája tartozik hűt szerint megmondani, hogy mennyi köből gyümölcsse termett; kivévén az magok házához való kerteket, az melyekről nem tartoznak censussal.

3. Az polgárság senki bort ne merészellen árulni Karácson-tul fogvást szent-Mihály napig, se az ura engedelmeiből, se az maga hatalmából, se titkon, se nyilván 24 forint birság alatt és az bora is contrabont legyen, szabadon reá küldhessen egyik földes úr az másik földes urnak az jobbágya házára; holott valamely föl-

* Ezen régiebb egyezés a Kiskisfaludy-levéltárból hiányzik.

des úr úgy akarná, az ország végezése és törvénye szerint procedálhasson.

4. Az polgárság sem épületre való termő fát, se itthon háznál, se az erdőn el ne merészeljen adni 12 forint birság alatt; ha rajta tapasztaltatik, akármely földes úr is házára küldhessen, megvehesse rajta az 12 forintot. Az földes úr is egy fáért más ne adhasson semminemű mesterembernek, mert az mesterember jobb fát választ magának, mint az úrnak. Pénzen se adhasson az földes úr senkinek is semmi nemű termő fát, hanem az maga szükségére szabadon csináltathat. Ha valamely emberséges emberek requirálják az gondviselőket és az urakat, jelesül azkik közönségesen az uraknak szolgálnak, azoknak egymás akaratjából kedveskedhetnek.

5. Az polgárságnak nem lészen szabad hajót csinálni, se pénzre, se az maga szükségére, se fönnálló fából, se pedig esett fából; az földes úr se adhasson az jobbágnak afféle fát, hanem requirálják Kisfaludy Gáspár és István uraimékat felőle. Akármely névvel nevezendő termő gyümölcsfát senkinek az polgárság közül nem lészen szabad levágni 12 forint birság alatt; ha rajta tapasztaltatik, immediate megvehessék akármely földesur is a birságot rajta.

6. Az lakosoknak semminemű úttal meg nem engedtetik az urak erdeiből kerekeket csinálni, s más haszonra való fából is munkálódni; hanem ha valamely földes úr csináltatni akar valamelyik, commissiót adjon az erdőőrzőre s az erdőőrző is reá vigyázzon, hogy több fát el ne vihessen az mint az commissio tart; az commissiót is pedig magánál megtartsa az erdőőrző, vissza ne adja az embernek. Mihályiaktul ugyan tilos lészen az kisfaludi erdő, az urak commissiója nélkül rá ne mehessenek; ha hír nélkül rajta tapasztaltatnak, mindenük contrabont lészen az urak számára, hanem az erdőőrzőnek abból az contrabontból az urak adják ki az részt, ugymint harmadát. Ha pedig valamely úr kerekeket csináltatna is, munkájáért az polgárnak főlebb ne fizessen ötven pénztől az úr; hozzá tévén azt is, hogy ha valamely földes úr tűzre való veszendő fát adna is valamely emberséges embernek, az commissiót az erdőőrzőre adja és az erdőőrző se merészeljen több fát adni, azmint az commissio tart. Kitevén az erdőőrzőnek esztendeje, ezen commissiókat az gondviselő földes úr kezéhez adja, hogy azután ne élhessenek vele.

7. Az Sóstájon az minemű irtást kezdettek az polgárság, az mint Horváth György hűtös emberinknek meghagytuk, tovább ne

merészeljék irtani, hanem *összák föl mindazon irtásokat ház-számra mindeniknek egyaránt, azon zselléreknek is. Ha valamely földes urnak azon zsellérszerben háza nem volna, azon földes urnak is kimérjék az részét*; az ispánok is jelen legyenek az mérésben. Ha valamely polgár az földek mérésében akadályt tenne, megbüntethetőség 12 forintig az földes urak; sőt ha valamely földes úr nem consentiálna azon mérésnek, tehát köz akarattal vegyék el az urak a polgároktól s maguk közt *összák fel*.

8. Az földesurak egy áron, egy aránt igaz mértékkel árulják az borokat.

9. Az lakók, azmelyik valamely földes úr jószágán lakik esztendeig, három napot szolgálja az földes urnak; ha pedig nem akarna szolgálni, szabad legyen az úrnak megbírságot s megbüntetni.

10. Semminemű uttal nyers tölgyfát, vagy akármely gyümölcsfát is se lakónak, se jobbágnak ne legyen szabad levágni, sőt még az földes urak részére is ne merészeljenek vágni az esett fán kívül, míg abban tart; ha pedig elfogyna az esett fa, requirálják az gondviselő földes urakat, módot hagynak benne; hanem amely épületre való fát levágnak az urak, annak az hegyit hor dassák.

11. A vadakkal, madarakkal, halakkal, azmelyeket foghatnak, az földes urakat imádják meg véle, azkik itt laknak, azkik pedig itt nem laknak, azoknak gondviselőjüket imádják meg; hír nélkül el ne merészeljék adni 12 forint bírság alatt; az úr is illendő árát adja meg ha köll neki, ha nem köll, eladhatja azután azkinek akarja.

12. Az mihályi malomtól fogvást kisfaludi malmokig senkinek az urakon kívül ne legyen szabad halászni 12 forint bírság alatt; ha kit rajta tapasztalnak, megfoghassák és megbüntethesse akármely úr is és ispán. Ha mely földes úr halásztatni akar, maga ispánja és embere legyen jelen, commissiót adván az földes úr neki. Hozzátevén azt is, hogy az malmok közt az Rábán kendert ne merészeljenek áztatni; szabadságok lészen az gondviselőknél elvágatni és elbocsátatni. Kisfaludy Gáspár s. k. (P. H.) Káldy Péter s. k. (P. H.) Kisfaludy László s. k. Kisfaludy István s. k.

Eredetije a Kisfaludy-családnak a magyar nemz. múzeumban elhelyezett levéltárában.

1674. február 17. Fogarasvidék tanuvallatása a fogarasi uradalomhoz tartozó erdőknek az ottani zálogbirtokosok által való használatáról.

Illustrissime ac celsissime princeps, domine, domine nobis naturaliter clementissime. Fidelium perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam illustrissimae celsitudinis vestrae humillimam debitamque semper oblationem — sat. — In hoc anno praesenti 1674. diebus 16—17. mensis Februarii in oppido Fogaras, domoque unius nostri scilicet egregii Mathiae Malaczky jurati notarii sedis judicariae nobilium Fogarasiensium, in platea Bethlenmező vocata existenti habita accessisse, ibique universos et singulos testes, vigore literarum celsitudinis vestrae compulsoriarum nostri in praesentiam citatos, exacto ab iisdem firmissimo juramento, juxta utrum nobis propositum diligenter examinasse et inquisivisse. Quorum fassiones et utrum sequuntur hoc modo:

Utrum?

1-mo. Tudod-e, vagy bizonyosan hallottad-e, az méltóságos Lorántfy Zsuzsánna fejedelemasszony idejében, vagy annak előtte a fogarasföldi donatáriusok maguk falujuk határán levő makkos erdőkön makktermésnek idején sertésmarhájokat gostina nélkül járatták volna szabadosan?

2-do. Tudod-e, vagy hallottad-e bizonyosan, ha az donatáriusok disznaik számára bizonyos darab makkos erdőt szakasztottak volna s ha szakasztottak pedig, szokásból volt-e, vagy az magistrátus engedelméből; mindenkor-e, vagy csak néha-néha és mindenkinek-e, vagy csak némelyeknek?

3-tio. Tudod-e, vagy hallottad-e bizonyosan, ha valakinek az donatáriusok közül oly makkos erdeje, vagy havasa lőtt volna, maga fogadott volna marhákat és az gostinát, vagy váltó pénzt is maga számára vőtte volna?

4-to. Hát az közönséges nemes emberek vagy boérok az magok határán lévő makkos erdőkön, vagy havasokon legeltethették-e disznaikat, vagy egyéb marhájokat engedelem nélkül, hogy gostinát nem adtak volna?

5-to. Mikor, és ki idejében kezdettek az donatáriusokon gostinát venni; az kik megadták, tartozásképpen cselekedték-e, vagy csak engedelemből?

6-to. Hát az boérság után való földön termett gabonából tartoztak-e eleitől fogván dézmát adni, vagy nem?

1. testis egregius Servatius literatus de Lucza, annor. circit. 40, juratus examinatus fassus ad 1-um: Tudom azt bizonyosan, mivel az akkori méltóságos Lorántfy Zsuzsánna fejedelemasszony idejében én voltam két egész esztendeig fogarasi számtartó, akkor amint reá emlékezem, Fogaraszöldén több donatarius az jasinál nem volt s az felső-szombatfalvinál erdős helyen, de hogy azok is gostinát adtanak volna valaha, nem emlékezem, hanem marhájokat magok falujok határán levő erdejeken szabadoson jártatták; sőt nem csak azok, hanem egyéb közönséges nemesek, boérok, papok darabantok, sőt még az jobbágyok is.

Ad 2-um: Tudom azt, hogy Görgey Jób uram jasi donatárius lévén, az ő kegyelme marháinak, fogarasi nemesség és lakosok marhái számára szakasztottak egy darab helyecskét, hol együtt s hol másutt, az honnét soha gostinát nem adtanak; szokásból volt-e, a magistratus engedelmeiből-e? azt nem tudom, de én értemre mindenkor úgy volt.

Ad 3-tium, nihil. Ad 4-um: Tudom, hogy mind közönséges nemes emberek s mind boérok az magok határán levő erdőkön s havasokon sertés és egyéb marhájokat szabadoson legeltették azokon az helyeken kívül, az melyek az régi urbarium szerint branistáknak neveztetnek, mivel azokra az tisztek gostinákra fogadtanak sertés marhákat. Az Numaja nevű havason is azkik juhokat legeltettek, fizettek az várhoz turóval; de ezenkívül hogy egyéb gostinát adtak volna, nem tudom. Mindazonáltal mikor valaki juhait, vagy egyéb öreg lábós marhát az havásra felszállította, czédulát váltott az udvarbíráktól s akkor adott valami honoráriumot az udvarbírónak.

Ad 5-tum: Annak előtte nem tudom, hogy a donatáriusok gostinát adtak, hanem mostani kegyelmes asszonyunk idejében Boér István udvarbírátságában kezdetett; hogy tartoztak volna vele, azt nem tudom, melyhez képest ha kik mit adtanak, meg kell engedni, kénytelenségből adták.

Ad 6-tum: Hogy az boérság után való földekről valaha dézmát adtanak volna, sem hallottam soha, sem nem tudom.

2-dus testis egregius Álgya Taslán, assessor boér de Mondra, ann. circ. 50, juratus examinatus fassus ad 1-um: Én az üdösbibik méltóságos Rákóczi György fejedelem idejében majorbíró voltam, Bethlen Gábor fejedelem idejebeli dolgokat is alkalmasint tudom, de arra soha nem emlékezem, hogy az fogarasföldi donatáriusok valaha az maguk falujok határán az makkos erdőkön sertés-marhájokat gostina nélkül, szabadon nem jártathatták volna, Ad 2-um: Hogy az donatáriusoknak külön szakasztottak volna makkos erdőt, nem tudom, hanem tudom azt, hogy az várhoz tartozó havas alatt levő faluk határán szakasztottak az várhoz, azhol jobbnak ítéltetett, egy-egy darab havast, melyet branistáknak nevezünk. Én értemre mind ilyen szokás volt, mi is úgy találtuk.

Ad 3-tum: Hogy olyan makkos erdeje lőtt volna valamely donatáriusnak, hogy marhát gostinára fogadhatott volna reá, nem tudom; de azt tudom, hogy azmely helyeket megtiltottak az udvarbírák, ha ki marháját oda hajtotta, gostinát adott érettek. Ad 4-tum fatetur juxta utrum; hoc tamen addito: Nemhogy az boérok s nemesek adtak volna gostinát, de még az jobbágyok sem adtak; sőt az fogarasiak marháinak is majorbíróságomban magam két rendben is szakasztottam különvaló helyet, melyről csak az pásztoroknak fizettek. Ad 5-um, uti primus testis; hoc addito: Boér István elkezdvén az gostinázást, elsőben csak hat-hat pénzt vött egy marhától. Ad 6-tum: Tudom, hogy Boér István kezde dézmát venni az boéroknál levő jobbágy földekről, de ez sem volt ennek előtte; hogy pedig egész boérság után való földektől dézmát adtak vagy kívántak volna, nem tudom.

Ex possessione Sinka:

1. testis egregius Sinkai Berszán boér, ann. 40, 2. testis egregius Hercz boér, ann. 40, 3. testis strenuus Sztanila Sztrimbul, ann. 45, 4. testis stren. Kuman csürbíró, annor. 60, jurati examinati fassi: Mindezekben az kérdésekben annyit tudunk, Bethlen Gábor s üdösbibik méltóságos fejedelemnek idejekben míg Macskási Ferencz uram birta falunkat, soha az marhájától gostinát nem adott; tudjuk azt is, hogy mikor akarta, maga számára egy darabot kiszakasztott a donatárius a makkos erdőkben, de ha úgy akarta, csak közönségesen az több emberek marháival jártatta marháit. Azt is tudjuk, hogy mikor az Olton túl hoztanak sertés-marhákat az határunkra, maga vötte Macskási Ferencz uram a gostinát, de

egyéb közönséges nemes emberek, boérok, sőt még az parasztok is a magok határán lévő erdőkön, havasokon disznójokat és egyéb marhájokat szabadosson legeltethették, soha gostinát nem adtanak, mert szokás nem volt adni; hogy pedig gostinát kezdettenek venni, annak öt vagy hat esztendeje; Boér István udvarbíróságában kezdődött, akkor is pedig az kik megadták a gostinát, nem tartozásképpen, hanem kényszerítésből kellett megadniok. Az boérság után termett földbeli gabonából pedig hogy valaha dézmát adtanak volna, nem tudjuk; sőt ez is az gostinával együtt Boér István idejében vétetődék fel: hogy az boér, ha jobbágy földben vett, dézmát adjon, mert annak előtte az sem volt soha.

5. testis prov. Algye Demetre, jobbagio suae celsitudinis, annor. 40, judex praefatae possessionis, 6. testis prov. Sztancsul Pulyeksa ann. 60, 7. testis prov. Salomon Stephán jur. ann. 70, 8-us t. prov. Sztojka Juon, jur. ann. 40, 9-us testis prov. Kuman Nyágcz jur. ann. 40, jurati examinati fassi in omnibus, ut proxime praecedentes boerones de Sinka.

Ex possessione Ohába generosi quondam Stephani Gyulai de Varad relictae viduae Helenae Janko jobbagiones:

1. testis provid. Sztan Nyártye, judex, ann. 66, 2. testis prov. Sztán Czampe jur. ann. 60, 3. test. prov. Sztán Ruzman jur. ann. 59, 4. t. prov. Rádul Zelika, ann. 50, 5. t. prov. Ituly Csokány jur. ann. 55, 6. t. prov. Stan Dása ann. 35, 7. t. prov. Demetrius Nyágul ann. 30, 8. t. stren. Stephanus Bolya, boér, ann. 28, jurati examinati fassi ad 1-um, 2-um et 3-tium nihil; ad reliqua uti praecedentes de possessione Sinka.

Ex possessione Alsó-Ucsa:

1. testis strenuus Opris Grama, boér, ann. circ. 60, 2. testis str. Rádul Bacsilla ann. 60, 3. t. str. Opre Bacsilla ann. 25, jurati examinati fassi in omnibus ad singula, uti praecedentes boerones de Sinka; hoc addito: Még Báthory Gábor fejedelem idejében birta, úgy hallottuk, egy Bogdány Ferencz nevű főember a mi falunkat, de gostinát soha nem adott. Ez mindazáltal a mi értünkre szokásban tartatott mindez mai napig, 'mivel az felső-ucsaiakkal és korbaiakkal egy havast birtunk. Az [vár szükségére mindenkor makktermésnek idején a tisztek egy darab erdőt elszakasztottak azon három részre való havasból, de mi boérok, sem a falunkban lakó

parasztok soha, sem ennek előtte, sem most senkinek egy pénz gostinát sem adtunk. 4. testis Sztán Kanfoste, judex praeattactae possessionis ann. 65, 5. testis Mány Verul eiusdem jobbagio ibidem, ann. 60, 6. testis Mány Ducza eiusdem ibidem jobbagio, ann. 58, 7. testis Barbát Kolcs eiusdem ibidem jobb. ann. 35, ex jobbagionibus generosi Andreae Horvát de Várad jurati examinati fassi in omnibus sicuti proxime praecedentes boerones de eadem Alsó-Ucsa.

Ex possessione Bessembák:

1. t. strenuus Raduly Gravul ann. 40, 2. t. str. Juon Gravul, ann. 33, 3. t. str. Komsa Gravul ann. 35, jurati examinati fassi similiter in omnibus, uti boerones de Sinka; hoc addito: Az mi falunkat is Egri György nevű nemes ember birta, de gostinát soha senkinek nem adott, úgy hallottuk. 4. t. prov. Jaro Salomon judex et jobbagio suae cels. ann. 45, 5. t. prov. Sándor Kecskarul jur. et jobb. suae celsitudinis ann. 40, 6. testis prov. Sztan Salamon jur. et jobb. suae cels. ann. 35, jurati examinati similiter in omnibus, uti proxime praecedentes et boerones de possessione Bessembák.

Ex possessione Alsó-Árpás:

1. testis str. Ladislaus Vaszul ann. 57, 2. t. provid. Bukur Olarul annorum 30, 3. testis provid. Juon Algye, ann. 50, 4-tus t. prov. Dobrin Lupul ann. 55, 5. t. prov. Opra Vegye ann. 35, 6. t. prov. Radul Kalüre ann. 50, 7. t. prov. Dragumir Algye ann. 35, 8. t. prov. Bratulla csikós ann. 55, jurati examinati fassi in omnibus similiter tam boerones, quam jobbagiones generosi domini Valentini Szilvásy de eadem, uti proxime praecedentes testes boerones et jobbagiones Bessembák.

Ex possessione Alsó-Vist:

1. t. prov. Sztancsul Komsule ann. 50, jur. et jobb. suae cels., 2. t. prov. Raduly Bokány ann. 55, jur. et jobb. suae cels., 3. t. prov. Bukur Gerdány ann. 45, jur. et jobb. suae cels. jurati fassi in omnibus similiter uti proxime praecedentes ex possessione Alsó-Árpás.

Ex oppido Fogaras.

1. t. generosus dom. Petrus Rétyi de eadem, rationum fiscalium in Transylvania exactor, ann. 55, jur. exam. fassus ad 1-um 2-dumque: Préfektus uram őkegyelme énnekem csak tegnapelőtt parancsolta vala meg hogy fide mediante az erdők állapotját irjam le s küldjem őkegyelme kezéhez, melyet elkövetvén, most sem tudok mást mondani az erdők állapotjáról. Ad 3-tium: Hogy az donatáriusoknak maga faluja határán annyira való makkos erdeje volt eleitül fogván, hogy az maga marháinak annyira való nem kívántatott, akár mennyit reá fogadott is, szabad volt vele. Ad 4-tum: Akár közönséges nemes ember, akár boér szabadoson, minden gostinázás nélkül jártathatta magok határán levő erdőkön s havasokon akármi névvel nevezendő marháit. Ad 5-tum: Boér István udvarbíróságában kezdték erőszakosképpen az gostinázást minden donatáriusokon, köznemeseken, boérokon, sőt még az jobbágyokon is, azkiknek magok határokon erdejek volt. Az Olt mellett lakókra penig, kiknek határokon makkos erdő nincsen, annak idejében vigyázás volt reájok, hogy nem másuvá, hanem az branistákra hajtsák gostinára sertésmarhájokat, de úgy sem exigáltak szintén annyi gostinát rajtuk, mint az Olton túl való idegeneken. Ad 6-tum: Soha, hogy boérság után való földekről dézmát adtak volna, nem tudom.

2. testis egr. dom. Nicolaus Uzoni de Fogaras, ann. 45, rationum fiscalium alter exactor jur. exam. Én az néhai méltóságos Lorántfy Zsuzsánna fejedelemasszony önagyága idejében lévén fogarasi számtartó, én arra nem emlékezem, hogy az donatáriusokat gostina adásra erőltették volna; sőt amennyiben az dolgot observálhattam, úgy emlékezem reá, Boér István uram udvarbíróságában, mostani kegyelmes asszonyunk idejében kezdték az gostinát exigálni. Ad 2-dum: Én azt nem tudom, hogy bizonyos darab erdőt szakasztottak volna disznajok számára, hanem úgy hiszem, hogy akinek mind emanáltatott donatiója, az szerint is birt. Ad 3-tium nihil et ad 4-tum, ad 5-tum dictum in priori. Ad 6-tum: Az igaz boérság után való földön termett gabonából hogy dézmadással tartoznának, az igazán emanáltatott boérsággal minthogy ellenkezik, ahhoz képest, hogy dézmát adtanak volna, nem emlékezem; lehet, hogy valakiken megvehették erőszakosképpen.

3. testis egregius dominus Christophorus Pattantyús de Fogaras, jur. assessor nobilium Fogarasiensium, ann. 65, jur. exam. fassus in omnibus, uti proxime praecedens in rei merito; sed ad 3-tium clarius addidit: Tudom, hogy nagy-berivóji Boér Gáspárnak oly havasa volt maga személyére, hogy mi is egész városul az őkegyelme engedelmeből oda hajtottuk sertésmarháinkat, és egy sertéstől két-két pénzt maga számára vött gostinát, de az üdőtől fogva sem hiztanak úgy meg makkon az sertések mint akkor.

4. testis circumspectus Thomas Szöcs judex primarius oppidi Fogaras ann. 40, 5. t. circums. Andreas Fábián jur. civis ann. 45, 6. t. circums. Valentinus Varga eiusdem oppidi civis ann. 80, 7. t. circums. Joannes Varga civium notarius ann. 47, jur. exam. fassi ad 1-um, 2-um, 3-tium et 6-tum nihil. Ad 5-um et 4-tum: Tudjuk, hogy sem Bethlen Gábor, sem üdősbbik méltóságos Rákóczi György fejedelmek idejekben, sem annak utánna egész mostani kegyelmes asszonyunk idejéig, Boér István udvarbíróságáig, gostinát sem köznemes, sem boér nem adott, sőt az fogarasi nemesség és városi rend sertésmarhái számára, valamikor makk termett az sinkai erdőn, Rotunda Morcsora nevű erdőt szakasztották, melyet mintegy örökségünknek is tartottunk, soha gostinát róla nem adtunk, hanem mintegy hat vagy hét esztendőől fogva kényszerítettünk.

Ex possessione Felső-Vist:

1. testis str. Boér Rádul ann. 75, 2. t. str. Boér Kosztandin ann. 50, 3. t. str. Boér Sztojka ann. 60, 4. t. Opra Lűpsorul ann. 65, 5. t. prov. Opre Sandrul ann. 75, 6. t. provid. Dán Tabara ann. 65, jurati examinati fassi, tam boerones, quam jobbationes similiter in omnibus, uti Sinkaienses; hoc addito: Mikor Káli Pál nevű possessor birta falujokat, maga sertésmarhái számára foglalt egy darab erdőt; azon kívül mindenütt szorgalmasan jártanak az marháink gostinázás nélkül. Annak utánna, hogy üdősbbik Rákóczy (György) fejedelem őnagysága elvötte is az falut Káli Páltól, azt az darab részerdőt foglalták az tisztek is mindenkor vár szükségére, melyet Káli Pál possessor lévén maga szükségére szokott volt elfoglalni. Az havasok pedig a boéroké lévén, annak jövedelmét máig is ők veszik fel.

Ex possessione Drágus:

1. testis providus Lupul Armán ann. 80, 2. t. prov. Opra Kode ann. 75, 3. t. prov. Opre Rádul ann. 60, 4. t. prov. Lupul Kósa ann. 61, 5. t. prov. Barbáth Vikete ann. 55, jurati examinati fassi in omnibus similiter, uti proxime praecedentes boerones et jobbagiones ex possessione Felső-Vist.

Quorum quidem testium fassionum seriem, prout per nos fuit expedita, eidem illustrissimae principali celsitudini vestrae fide nostra mediante rescripsimus. Eandem illustrissimam celsitudinem vestram quam diutius feliciter regnare desiderantes, eiusdem illustrissimae celsitudinis vestrae humiles, fideles perpetuique servitores Mathias Malaczka sedis judicariae nobilium Fogarasiensium jur. notarius mp. et Georgius Daróczi de Fogaras nobilis persona mp.

Kivül: Illustrissimo ac celsissimo principi domino Michaeli Apafi, dei gratia Transylvaniae principi, partium regni Hungariae domino et sicularum comiti etc. domino domino nobis naturaliter colendissimo.

Eredetije az Orsz. Levéltár erdélyi fiscális osztályában VI. sz. fasc. 408. P. alatt.

306.

1674. márczius 7. *A beszterczebányai kamarának egyezsége Breznóbánya városdval az ottani erdők iránt.**

Anno Domini 1674. die septima Martii, inter inclytam sacratissimae caesar. regiaeque majestatis cameram Neosoliensem, medio ejusdem sacratiss. majestatis consilarii et memoratae camerae praefecti Joannis Georgii Schulcz ab una, et liberam regiamque civitatem Bresnobaniensem ab altera partibus, occasione praetensarum ab hac civitate usque ad praesens, aliquorum in sylvis suae maiestatis reservatis damnificationum, et ideo altae memoratae sacratissimae majestatis cameram Neosoliensem de benigna ejusdem resolutione apprehensarum Bresnensium decimarum antehac in intertenimentum parochorum versarum sequenti modo ad be-

* V. ö. *Tomcsányi* i. m. 64—65. l.

nignam suae majestatis sacratissimae ratificationem conventum atque conclusum est; et

Primo quidem.

Siquidem a multis jam annis per plures concives et inhabitatores Bresnobanienses, quorum magna jam pars fato cessit, in reservatis pro caesarea camera Neosoliensi sylvis Breznobanyensibus non exigua damna perpetrata essent, eamque ob causam adhuc anno 1661., in mense Novembri de re amicabili componenda ambas inter partes tractatum et conventum fuisset, ut dicta civitas Bresnobaniensis loco mulctae alicujus, pro illatis sylvarum damnificationibus sexcentos talleros imperiales camerae Novizoliensi persolveret, quae quidem tractatio per quosdam turbata ad effectum non venit, rebus hucusque in suspenso permixtis; interim tamen sua sacratiss. caesarea majestas acceptis informationibus, in aliquod resarcimentum acceptorum in sylvis damnorum benigne resolvisset, ut decimae Bresnenses camerae eidem Neosoliensi applicarentur, sicut etiam iisdem duobus jam annis potita esset; ita civitas Bresnobaniensis pro totaliter tandem redimenda dictarum, vel quarumcunque in sylvis suae majestatis reservatis damnificationum praetensione, eandem ante tot annos promissam sexcentorum tallerorum imperialium summam in parata pecunia camerae Neosoliensi in tribus terminis, videlicet semper in festo sancti Michaelis archangeli tribus proximis annis, a proximo hujus anni festo sancti Michaelis incipiendo, per talleros ducentos persolvat, qua persoluta sexcentorum tallerorum summa civitas et cives Bresnobanienses ab omnibus usque in praesens illatis sylvarum damnificationibus liberi et absoluti erunt ipso facto.

Secundo.

Ut similes suae majestatis sacratiss. vel maxime praejudiciosae damnificationes in futurum praecaveantur, conventum esse, ut civibus, omnibusque inhabitatoribus Bresnensibus et famulitiis eorundem ab ejusmodi abstinere serio interdicator, sub certa mulcta vel poena, juxta conscientiosam damni aestimationem in damnificantes exequenda. Si quae vero damnificationes reperiuntur, de iis inprimis conjunctim per homines camerae et civitatis fiat oculata revisio, et iudex Bresnobaniensis teneatur ad instantiam juxta praemissa camerae Neosoliensis ius et iustitiam impen-

dere, mulcta illa in una medietate caesareae camerae, altera vero medietate iudici Bresnobaniensi cedere debente. Quod si vero

Tertio

Judex Bresnobaniensis a camera Neosoliensi requisitus modo praemisso ius et iustitiam impendere non curaret, aut tergiversando procrastinaret, extunc penes commissionem domini vice comitis praemonitus, neglecto termino, legali homagii nobilitaris, centum videlicet florenorum hungaricalium poenam incurrat, sine omni contradictione pro et a camera Neosoliensi, medio tantum hujus conventionis, propriaque duntaxat auctoritate in ejusdem iudicis bonis exequendorum, toties quoties contraventum fuerit in praemissis omnibus, etiam et quibuscunque iuridicis remediis abscissis.

Quarto.

Tum sylvarum usus civitati Bresnensi pro necessitate propria omnino etiam convenire videretur, ea tamen cautela, ut inde promovendis, secundis fluviis et aquarum defluxionibus, Neosolium lignis non praejudicetur, modalitatem observare, statutum est, ut omnes omnino sylvae declinationem suam in valles magis aquosas, unde ad fluvium Grani promoveri possunt, habentes a civitate, civibus et incolis Bresnensibus intactae maneant, sed pro sua necessitate, item pro aedificiis suis propriis cum camera Neosoliensi semper de locis, unde ligna similia accipienda conveniant, et non indifferenter pro cujusvis privato lubitu in sylvis intrando succidere liceat, in contravenientes autem modo praemisso, toties quoties animadvertatur. Similiter

Quinto,

Pro asseribus et scandulis ad proprias et camerae necessitates de certis locis semper mutua cum intelligentia utriusque partis certi districtus assignentur, extra quos transgredi nullatenus licebit, sed nec asseres et scandulas aliorum sine consensu camerae dividere sub mulcta superius expressa, et tenebitur camera suae majestatis semper in assignatione sufficientis necessitatis tam pro focus et aedificiis civitatis et civium atque incolarum Bresnensium prompta esse, sicut vicissim civitas camerae Neosoliensi more et pretio antiquitus observatis necessitatem diversi generis asserum juxta desideratam mensuram administrare, caveantque Bresnenses

molas asseritias camerae facile praejudiciosas sine assensu ejusdem extruere.

Sexto.

Cautum quoque est, ut Bresnenses tuguria vulgo sallasch non adeo in propinquo ad loca prohibita habeant, pascuationes vero iisdem libere permaneant, quousque per easdem conservationi et plantationi sylvarum non praejudicaretur, quem in finem semper cum custodibus sylvarum mutua habebitur correspondentia.

Septimo.

Pro tanto meliore utrinque correspondentia et avertendis damnificationibus civitas quoque Bresnobaniensis suis sumptibus particulares et juratos duos sylvarum custodes, sicut de facto intertenet, etiam in futurum continuando intertenebit, et proxime super emanata suae majestatis benigna ratificatione certi utriusque partis commissarii convenient, valles et districtus magis observari et prohiberi, convenientes denominaturi.

Octavo.

Sine speciale, scriptoque consensu caesareae camerae Neosoliensis civitati Bresnensi non liceat, ab hodie in futurum, ullum vel lignicidarum magistrum, vel quempiam ex lignicidis in concivem assumere, sub vinculo superius de non impensione expresso, pro avertendis difficultatibus et controversiis atque praejudiciis inter partes exinde provenire valentibus.

Tandem camera Neosoliensis civitati Bresnensi decimas sui territorii, pro usu et intertenimento plebani catholici iterum remittit, salvis etiam de reliquo privilegiis et libertatibus utriusque partis. Scriptaque hujus contractus duo sunt paria, utriusque partis signatione munita, uno caesareae camerae et altero civitati Bresnobaniensi tradito.

Actum Bresnobaniae, die ut supra. Joannes Georgius Schulcz (L. S.) Judex et jurati civitatis Breznobaniensis (L. S.)

Hivatalos másolata az Orsz. Levéltár helytartótanácsi osztályában, Miscell. fasc. 61. no 318. alatt. — Közölte *F. A. Schmidt* i. m. X. 235—9. l.

1674. máj. 22. *A kis-peleskei közbirtokosok egyezsége erdejük védelme végett.*

Mi Jancsó Pál Szatmár vármegyének egyik szolgabírája, Tyukodi János, Gyulay János, Gyulay Boldizsár és Daróczy Sámuel azon nemes vármegyének hites assessorai recognoscáljuk vigore praesentium, hogy az kis-peleskei dominus terrestrisek és compossessorok azon helyben és faluban lakozó jobbágyi az megnevezett falu határán levő makktermő fáknak égető s pusztító alkalmatlanság követéséről és annak teljességesen való megtiltásáról alkudtak meg ilyen formában:

Valamelyek a data praesentium olyan erdőégetők, vágók és rontók találatnak és tanu által megbizonyítottak, azok ipso facto húsz-húsz forinton convincáltassanak toties quoties, azon irtovány pedig, akár szántóföld s akár kaszáló inter dominos terrestres aequaliter dividáltassék, certificatis dominis terrestribus, aut ipsorum officialibus, vel ad id destinatis hominibus, az felül specificált poena mindenkor inter dominos terrestres egyaránt oszoljon. Az copiában specificált Bíró Péter és Bíró Mihály az előbbi contractus szerint külön-külön húsz-húsz forintokon convincáltattak, melynek fele az fiscusé, fele pedig Beczky György uramé, az földek pedig, melyek négy esztendő alatt Bíró Péter és Mihály által irtattak, azok mint szántó és kaszálók maradtak Bíró Péter és Bíró Mihály kezénél in perpetuum, melyeknek azon falu bírái, kimenvén, bizonyos határt csináljanak. Az felül specificált poenát intra quindenum exequálja a dominus terrestis, sub poena dupli. Melynek nagyobb bizonyosságára ineáztatott az felül megirt pársok között contractus előttünk. Datum Szatmár-Németi, die 22-a Maji, 1674. Joannes Tyukody juratus assessor comitatus Szatmáriensis s. k. (P. H.) Joannes Gyulay juratus assessor comitatus Szatmáriensis s. k. (P. H.) Coram me Paulo Jancsó judex nobilium comitatus Szatmáriensis s. k. (P. H.) Balthasar Gyulai juratus assessor comitatus Szathmáriensis s. k. (P. H.)

Eredetije a Beczky-családnak a magyar nemz. múzeumban elhelyezett evéltárában.

308.

1676. ápril 24. *A szemerei közbirtokosok kötelezvénye arról, hogy az általuk legeltetésre kibérelt iványi erdőben károkat okozni nem fognak.*

Mi szemerieiek közönségesen faluúl nemesek és nemtelenek recognoscáljuk ez levélnek rendiben, hogy mi az iványi erdőben, mely vagyon Sopron vármegyében az nemes pozsonyi kamara directiója alatt, pascuátióra bérlettünk marháinkat, mint kegyelmes királynénk ő felsége örökös jószágára nem különben hajtadjuk és legeltettünk azon megirt erdőben, hanem adó és census fizetésre, ugymint az elmúlt 1675. esztendőben fizettünk marháinktól minden marhátul három-három pénzt fűbért, azon fizetést azután is minden esztendőben tartozzuk megfizetni; azt per expressum megvallván, hogy az iványi erdőben régi, eleitől fogvást levő és szokott tilosokat és kaszáló helyeket az iványiaknak praejudiciumokra és károkra azon iványi lakosoknak meg nem étetjük és kárt nem is tétetünk, hanem az szabadélő földön, ahol az ő marhájok jár, legeltetvén; hogyha pedig valaki ez ellen cselekednék közülünk és azon résztül fogva tilosokat és kaszáló helyeket megétetnék, rajta tapasztaltatván azon kártévő végezésünk ellen való ember, minden kedvezés nélkül szabadon behajthassák és az szokott régi módjok és törvények szerint büntessék meg. Melynek nagyobb bizonyására adtuk ez levelünket kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén. Actum Szemere, 24-a Aprilis 1676. Zvonarits Ilona mp. (L. S.) Toronyi Imre mp. (L. S.)

Az szemerei marhák száma in toto 329.

Mult századi másolata az Orsz. Levéltár Nádasdy iratai közt.

309.

1676. szept. 22. *Kivonat I. Lipót királynak többi közt a selmeczbányai bányamester részére adott utasításából az erdők megóvását illetőleg.*

Ferner weil an hägung der waldungen zu dess allgemeinen perg- vnd schmelzweesens holz- vnd kohlen nothurfft vnser vnd der gesambten waldburgerschafft sonderbahres interesse subversirt, alss solle der pergmaister in den wäldern bey pergwerckhen

das schwendt, brenen, aussreuthen, stadthackhen vnd wiessmath-machen, vnd bevorab die aboedung durch das schädliche gaiss viech kheines weegs gestathen, die waldungen, holzschläg vnd kohlungen zum öfftern selbst vnd durch die waldforster vndt waldhüther übergehen, visitiren vnd zusehen lassen, das von den holzhackhern vnd kohlern (denen iederzeit gewisse district zum häbschlag vnd kohlen von gericht auss ausszuzaigen) nit also verderblicher weiss alles verödet, sondern die baumb in gebührlicher maass abgehackth, dass asstach auf ein hauffen zusamben gezogen, khein holz in wurffen hinterlassen, jedoch guethe saamen baumb, damit sich der abgemaiste waldt wieder besamben vnd desto ehender hernachwachsen möge, hin vnd wider vorbehalten, vnd in denen werckhstäthen stehen gelassn. Die wälder aber nit nur in grundt aussgehäckth vnd verkohlt, sondern wann damit im thal ein anfang gemacht worde, also vollents biss an den ausschuss oder höhe des gebürgs das ganze stuckh verarbeiteth, sowohl auch sonst in allen nach dem mehrern innhalt der waldordnung gebühr vnd würcklich gehandelt, vnd die sach darwider vermessen vnd schaden gethan, welche waldschäden, sonderlich bey der jährlichen verreithung der wälder wohl zubeobachten sollen, exemplarisch bestrafft werden.

A m. kir. fő-bányagrófság levéltárából közölte F. A. Schmidt i. m. V. 284—5. l.

310.

1677. junius 1. *Apaffy Mihály parancsa a vizaknai sóbánya tisztelhez, hogy Vizakna város erdejét ne pusztítsák.*

Michael Apafi dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et sicularum comes, fidelibus nostris egregiis et nobilibus, camerario ac rationistae, caeteris etiam officialibus salisfodinae nostrae Vizaknaiensis, modernis videlicet et futuris quoque pro quovis tempore constitutis, tunc etiam aliis, quorum videlicet interest seu intererit, praesentium notitiam visuris, vobis dilectis salutem et gratiam. Vizakna városának alázatos minket megtanálásából értjük, hogy tilalmas erdejeiket a szokás kívül úgyannyira s felette igen nagy károokra hűségtek

vágatja, hordatja minden alacsony dolgokra s rendkívül is pusztítja tilalmas erdejeket, hogy még ott levő aknának szükséges épületire is semmi oly fa nem fog benne maradni. Így lévén azért az dolog, kegyelmesen és igen serio parancsoljuk hűségteknek egész ott való mostani tisztetekül, s ugyanott akármi időben következő s kamara házunknál leendő tiszteteknek, sőt mindenkinek, valakiknek illik s ez levelünket látják és értik, ennek utánna vágatni, hordatni, tűzre s egyéb haszontalan helyekre fordítani ne merészeljék azon tilalmas erdőnek fáit, hanem ha mikor az aknának valami fogyatkozására nézve kelletik; egyébiránt valakik ez parancsolatunk ellen cselekedni comperiáltatnak, méltó animadversionokat tapasztalják magokon, secus minime facturi. Praesentibus perlectis exhibentibus restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Julia, die 1-a mensis Junii, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo etc. (L. S.) Michael Apaffy m. p.

Mult századi másolata az Orsz. Levéltár erdélyi fiscális osztályában V. sz. fasc. 359. F.

311.

1679. február 10. Szatmármegye tanuvallatása az Ivácskőfalva és Rézteleke közt fekvő Mérges erdő közös használatáról.

Mi nemzetes Szücs Pál nemes Szatmár vármegyének egyik szolgabírája és Pajzsos János azon vármegyének hűtös assessora, nemzetes Olasz Lénárt urnak, úgy mint császár és koronás király urunk ő felsége szatmári udvarbírájának instantiájára peragáltuk ezen alul megirt fassiót az előnkbe adatott utrum szerint, mely így következik:

Utrum de eo?

1. Tudod-e nyilván, itt Szatmár vármegyében Ivácskőfalva és Rézteleke között a Mérges nevű erdő mindenkoron eleitől fogván közönséges volt-e ivácskői és rézteleki emberek között és földesurai között, és azután hogy Réztelek külön urra szállott Ivácskótól.

2. Tudod-e külön határát az két falu között való erdőnek; ha tudod, hol vagy, mely tájon, megmutasd és megmondjad?

3. Tudod-e vagy láttad-e, hogy néhai Daróczy Istvánnak mikor dominiumjában volt Ivácskó, azon Mérges erdőt szabadosan hordathatták-e?

Die 10-a Februarii 1679.

Szénfalván lakozó Sándor Kozma, ő felsége jobbágya, annorum 50, juratus examinatus fatetur: Azt tudom, hogy az szabados erdőre, mely nem tilalmas, (szabad) volt mind az réztelekieknek menni, de az tilalmas erdőre, mely a Mérges az tilalomban lévén, se réztelekieknek, se ivácskófalvaiaknak nem volt szabadvágó követés nélkül. Ad 2-dum: Ivácskó és Réztelek között vagyron külön határ a Homoródszakadékja az erdő között. Ad 3-tium: Ha valamely földes úr épületre való fát akart hordatni a Mérgesből, az udvarbírótól követte, az udvarbíró czéduláját adván kerülőknek.

2. testis Tomany István Szénfalusiensis, annor. 55, juratus examinatus fatetur: Tudja, hogy a Mérges erdő mindenkor tilalmasban lévén, ivácskói és rézteleki embereknek nem volt szabad hordatni, nem volt közönséges. Ha az földesurak akartak épületre vágatni, követvén az udvarbírótul, úgy hordották. A Homoródszakadékja határa annak az erdőnek Réztelek és Ivácskó között, úgy tudja.

3-tius testis Bojtos János Szénfalván lakó, annor. 30, juratus examinatus fatetur: Mindenkor tilalmasban lévén a Mérges erdő se rézteleki, se ivácskói embereknek nem volt szabad vágni, hanem az földesuraknak követéssel, s úgy vágatta épületre. Határa az Homoródszakadékja.

4-tus testis Tomony Ábrahám Szénfalván lakó, annor. 40, juratus examinatus fatetur: Én kerülő voltam Szénfalván egy úr alatt, úgy vallja, úgy tudja ut 3-tius.

5-tus testis Rézteleken lakó, ő felsége jobbágya Pinte Máté, annor. 40, jur. exam. fatetur nihil.

6-tus testis Sándor Gergely Rézteleken lakó, ő felsége jobbágya, annor. 55, jur. exam. fatetur ut 3-tius testis.

7-mus testis Orbán György Rézteleken lakó, ő felsége jobbágya, annor. 60, juratus, uti 3-tius. Lábommal is megmutatom az határát.

8-vus testis Zakariás Péter Rézteleken lakó, ő felsége jobbágya, annor. 54, jurat. Mind rézteleki, ivácskói embert ott megbüntettek, ha oda ment, minthogy tilalmas volt. Határa a Homoródpatakja. Ultra fatetur, ut 3-tius testis.

9-nus testis Kincses Gergely Rézteleken lakozó, annor. 36, jur. exam. fatetur, ut 3-tius.

10-us Pap Máté Rézteleken lakó, ő felsége jobbágya, ann. 50, jur. exam. fatetur, uti 3-tius testis.

11-us Szilágyi Miklós Szénfalván lakó, ő felsége jobbágya, annor. circ. 75, jur. exam. fatetur: Tudja nyilván, az réztelekieknek szabad volt a megirt erdőt vágatni és hordani az császár jobbágyinak, de az ivácskófalvaiaknak nem volt szabad követés és czédula nélkül, se az földesuraknak. Azt is tudom, hogy Szeredi István szatmári kapitány lévén, nem volt szabad hordatni különben, hanem ha az udvarbíró czédulája volt emberénél. Ad 2-dum: Megosztott határa soha nem volt a Mérgesnek, csak tilalmasban tartották.

12-mus Varga Tivadar Szénfalván lakó, ő felsége jobbágya, annor. 47, jur. exam. fatetur: Tudja, hogy tilalmasban tartották azt az erdőt, követés nélkül senki oda nem mehetett, se földesúr, se pedig jobbágys. Ad 2-dum: Soha megosztott határa nem volt. Ad 3-tium: Hogy követés nélkül valaki hordatta volna nem tudom, hanem ha mi fára szüksége volt, vagy az szatmári udvarbírótól, vagy a vajdától kellett kikövetni.

13-tius Gyulai Péter Remetehomoródon lakó, gróf Csáky István uram ő nagyságának jobbágys: Tudja, nem volt szabad a Mérges erdőt vágni senkinek, hanem követés által. Ad 2-dum: Volt megosztott határa, vagy nem? ő nem tudja.

14. Buzgó Péter nihil ad omnia.

15-tus Boda Simon fatetur in omnibus, uti 13-tius testis.

Datum Szatmár, die et anno ut supra. Paulus Szücs iudex nobilium comitatus Zatmariensis mp. Joannes Pajzsos jur. assessor comitatus Zatmariensis mp.

Egykorú másolata az Országos Levéltár «Lymbus» gyűjteményében.

1679. ápril 7. Kivonat a bányavárosokba kirendelt udv. bizottságnak a főbányagrófi hivatalhoz intézett rendeletéből az erdőket illetőleg.

Die waldbereitung solle jährlich gehalten, dass gaissvieh abgestellt vnd dem perggericht das bessere aufsehen anbefohlen werden.

Zum 10-ten ist notorium, wie zu dem berg- vnd schmölzweesen an holz vnd kohlen ein grosses jährlich aufgehe, wesswegen dann auf die waldungen vnd deren hängung so viel man kann ein sondere reflexion zu machen, dagegen aber auch unverborgen, wassmassen durch dass schädliche gaissvieh, aussrottung der walder zu wissen vnd aeckher vnd in andere weeg sehr grosse waldschäden verübet werden, zu deren verhüettung ins khünfftige dem berggericht die bessere obsicht auf die wälder vnd observanz der waldordnung vnd ergangenen waldtungs patenten mit allem nachdruck zu befehlen vnd das gaissvieh vnd dessen eintreibung in die alt vnd junge holzschläg bey scharffer straff vnd preissgebung entlich an die soldaten abzubringen, die predmühlen nit anderst, alss allein zu pergwerkhs notturft, zu gestatten, wie auch aufs negste mit zuziehung von Schemnitz vnd Neusohl in sachen erfahrner ambtleuth ein waldbereitung anzustellen vnd alle jahr zu widerhohlen vnd dann darüber jedesmahl ein aussführliche relation an die hochlöbl. hoff-cammer zu überschickchen.

A m. kir. fő-bányagrófsági levéltárból közölte F. A. Schmidt i. m. V. 380. l.

1679. Kivonat Küüllömegye szabályzatából az erdők használatáról.

I.

Az erdőt juxta quantitatem sessionum antiquarum hordassák.

Vagynak oly helyek és faluk, kikben egy darabocska helyek lévén némely embereknek, a közönséges hasznos erdőt non juxta quantitatem sessionum antiquarum bírják, hanem más szekereseket is rá visznek, és azokkal pusztítják, többi között haranglábi és

désfalvi erdőket hordják, vesztegetik; kihez képest ad diem praesentem Maji 30-m désfalvi erdő színére rendeltettek kimenni ez alább specificált commissáriusok, ugymint Jármí Ferencz, Tövisi Dániel uraim, Pernyeszi uram, Horváth Ferencz és Miklós uraim, vice ispány uraim is jelen lévén, finaliter vegyék igazításban, kinek-kinek mint kellessék vágni az erdőt, mely oly kárban forog.

Az erdélyi muzeum kéziratárából közölték: Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K. i. m. I. 298.

314.

1680. febr. 12. I. Lipót királynak nyílt parancsa a bányászat czéljaira szánt erdők megóvása érdekében.*

Leopold.

Entbieten N. allen vndt jeden vnssern getreuen vnd vnderthanen geist- vndt weltlichen, was nahmens, ehren, stands, würden, oder weessenss, die in vnsseren königlichen hungarischen bergstätten, derselben gegendt vndt dabey liegenden herrschafften wohnhafft vndt angesessen seindt, vnser gnad vnd alles gutes. Vnd geben euch gnädigst zuuernehmen, obwohlen noch vnser vnfahren am reich durch vnterschiedtlich aussgegangene königliche berg- vndt waldtordnung, vndt publicirte besondere mandata gemessen vnndt ernstlich verbiethen lassen, dass niemandts hinführo weder obrigkeit noch vnterthanen khein gaiss- oder anderes klein vieh in diejenige wälder, so zu vnseren Neusollerischen kupfferweesen, wie auch desselben vndt aller anderen goldt- vndt silber-bergwerkhen vndt schmölz notturfft, in vndt bey denen vorgemelten vnseren königlichen hungarischen bergstätten vndt vmbliegenden herrschafften nuzbahrlich gebraucht werden mögen, eintreiben oder halten, auch solche waldungen in andere weeg mit niederfällung der jungen vndt gewachsenen bäume, auch aussrottung zu wissen vndt ackhern aböden oder verwüsten sollen, so ist vnss doch durch vnssere jüngst in denen bergstätten geweste kayserliche comission vnder andern theu gehorsambst hinterbracht worden vndt sonsten vorkhomben, dass deme

* V. ö. Tomcsányi i. m. 65. l.

mit nichten nachgelebet, sondern durch die wallachen mit eintreibung dess schädlichen gaiss-viechs in die wälder, wie auch von denen obrigkheiten vndt vnterthanen selbiger ohrten mit vberflüssigem hölzernen zeug, alss schindlen, pretten, latten vndt anderem, so sye nit zur aigenen, oder der bergwerckhs nothwendigkeit, sondern zur verschwendung, auch öftters in die händt der türkhen verfertigen lassen, gewaltthätiger weisse grosse waldtschäden zuegefügt vndt daneben in diesem gar vbel gewürthschafftet werde, dass in dem holzschlagen zu kollungen vndt denen bergwerckhen, oder anderen bedürffnussen schon vast ein ieder, nur nach freyen belieben, ohne vorgehendes aussbitten vndt auszeichnen, durch die bergmaister vndt geschworne waldthütter vndt waldtvürster in waldt ansizen vndt nit mit ordnung, sondern allein, mass wohlgefällig, herhauen vnd holzfällen will, so dass hernach die waldtungen kein rechten nachwachss haben khönnen, vnndt daraus endlich erfolgen muess, dass man in khurzen getrungen werde, dieselbe nahmhafft vnndt ansehnliche berg-handlungs- vnndt schmölz-weesen ohngeachtet der reich geseegneten gaben gottes, so noch auss dem bergwerckhen zuuerhoffen, zu vnserer regalien vnd ganzen landes höchsten nachtheil des benöttigten holz vnndt kholl mangels halber gahr ausszulassen, inmassen vnseres cammer guettes vnndt der gewerckhen mercklichen schaden von solcher verödung schon vor augen, vnndt ihnen, denen bergstätten selbst vnndt benachbahrten herrschafften vnndt vnterthanen mit den abfall der mannschafft gewerks vnndt nahrung, vnndt sonst in viel andere weeg, ein vnwiderbringlich-allgemein vnndt endtliches verderben nach sich ziehen därfte. Nun aber solchem uibel vnndt nachtheil in tempore noch vorzukommen vnndt so schädliche verödung vnndt aussrottung der wälder ins khünfftig zu verhüetten, ist vnnsere gnädigst vnndt ernstlicher befelch hiemit an alle vnd iede obgedachte, sowohl obrigkheiten, alss vnterthanen in angeregten vnseren hungarischen bergstätten, auch vnseren vndt anderen umbliegenden herrschafften, schlössern, marckhleckhen vnndt dürffern, dass sie, vermög der obberührten hievor aussgangnen vnndt publicirten waldtordnung vnndt generalien, der eintreibung in die wälder dess verderblichen gaiss- vnndt kleinen viechs, auch aller abödung des gehölz vnndt schwendens in den waldungen sich bey vnserer schwären vnndt vnnachlässigen vngnad vnd straff

forthin allerdings enthalten sollen; vndt wollen euch sambent-
vnnndt sonderlich hieneben ermahnt vnnndt auferlegt haben, dass
von publicierung dieses vnseres general mandats ihr vber 6
wochen auss allem gehölz vnnndt wäldern alles gaiss- vnnndt kleine
viech ganz abschaffen vnnndt hinveg thuen lasset, vnnndt vnter der
obsicht vnnndt direction vnserer bergstätterischen cämmeren vnnndt
königlichen berggerichten aller waldtschäden selbstten verhüetten
helffet, wie wir dann auf ein widriges, an vnnser obrist cammer-
grafen-ambts-administration vnnndt andere die weithero verord-
nung ergehen lassen, dass sie solches verbottene viech zu vnseren
handen einziehen vnd die verbrecher, nach gestalten dingen, an
leib vnnndt guett bestraffen sollen. Wornach ein jeder sich zu
richten vnnndt vor nachtheill vndt schaden, auch vnserer schwären
vngnadt vnd fernerer verfahrungen in gehorsamb zu hüetten
wissen wirdt, gestalten auch daran beschiebt vnser gnädigst- vnnndt
ernstlicher willen vnnndt mainung.

Geben auf vnnserm königlichen schloss zu Praag, den zwölfften
Februarii anno sechzehen hundert vnd achtzig, vnnserer reiche
dess römischen im zwey vnnndt zwanzigsten, dess hungarischen
im fünff vndt zwainzigsten vnnndt dess böhaimbischen in vier
vnnndt zwainzigsten.

Eredetije a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság levéltárában. —
Közölte *F. A. Schmidt* i. m. V. 382—4. l.

315.

1680. Mármaros-Sziget város régi törvénye az irtásról.

Az városnak *régi szokása* szerint is, ha valamely embernek
földre mellett bokros erdő vagyon, azt a maga földéhez applicál-
hatja és irthatja, *míg egy szekerczével elhajithatna.*

A város levéltárából közölték: *Dr. Koleszári S. és dr. Óvári K. i. m.*
III. 687. l.

316.

1683. január 1. Kivonat gróf Teleki Mihály erdélyi kancellárnak az uzdi-szent-péteri tiszttartó részére adott utasításából fűzfák ültetéséről.

32. Mivel a fa igen szűk ebben az helyben, szükséges fűzfákat szaporítani. Mindjárt márcziusban igyekezzék mentül több fűzfa-karókat szerezni, a Libáncson és a sárpataki határokon eleget találnak; minden esztendőben bárcsak háromezer karókat veressen az gátak körül, ha több lészen sem árt, de azt oly helyre verjék fel, az marhák ki ne dörgeljék; ha meggyarapodik, annak sok hasznát vehetik. Minden esztendőn tavasszal az ágait levagdálván, egyik esztendőben egyik részének, másik esztendőben más részének, mind juh-, mind tyukász-majorházokat megérhetnének véle.

Fogalmazványa az Országos Levéltár kolosmonostori osztályának Lym-busában.

317.

1684. ápril 1. Kivonat gróf Széchy Péternek mura-szombati tiszttartója részére adott utasításából, az erdők megővéséről.

6. Makkos és tilos erdeinkre nagy szorgalmatosan vigyáztasson, hűtös erdőpásztorokat tartson, ne pusztíttassanak erdeink. Senki marháját fizetés nélkül benne ne engedjék őrzeni. Épületre való fa ha kívántatik embereink közül valamelyiknek (kiváltképpen elégvén háza) képesség szerint, legfeljebb egy házderéka való fával segítse meg, de többet ne, hírünk és commissionk nélkül; azt sem mindenik, hanem a kinek szegénységes voltát látja. Accedálván az is, hogy amidőn valamely bíró, valpot, erdőpásztor, majorgazda vagy majorné szolgálatunkra áll, hogy szolgálatjukban ne kételkedjünk, hűségünkre megesküttesse.

Egykorú másolata az Országos Levéltár kincstári osztályának instrucciói közt.

1684. ápril 20. Kővár vidék székeinek ítélete a nagy- és kis-búniak között vitás erdő felől.

Mi nemes Közép-Szolnok vármegyében Kővárvidéken levő törvénybeli hűtös assessorok, ugymint mostani kővári vice kapitány Berkeszi Katona Mihály, nemesek hadnagyai: Kanulyai Mósa Demeter és Váralyai Dunaviczi Gábor vice hadnagy, Kovási Brathán Zacharia notariusz ez tekintetes vidéknek, Berkeszi Serarich Horváth Boldizsár, Tapliczai Drágos István, Remethei Buda János, Somkuthi Buttyán Pap Petráskó és Kovácsi Pap Gergely hűtös szolgabírák adjuk tudtára és valljuk emlékezetére mindenkinek, azkiknek illik, mind mostaniaknak és jövőendőbelieknek, quod in hoc anno praesenti 1684. die vero 20-a mensis Aprilis minket kihíván nagy-búni és kis-búni falubeliek ad faciem loci, lévén controversiájok egy darab bükkös erdő felett, praetendálván mindenik fél hozzája, hogy az ő határookban volna, az nagy-búniak mint actorok legitime constituálván procurátoruknak Berkeszen lakó Váradi Kolosvári István atyánkfíát, az kis-búni in causam attractusok pedig constituálván procurátoruknak mostani fiscalis udvarbíró Deésen lakó Diószeghi István uram ő kegyelmét, kik is mi egymás ellen való allegatiójokat meghallgatván, mindkét részből producáltak előnkben legitima relatoriákat, mindenik fél legitima inquisitiót peragáltatván ezen controversiában levő darab bikk makkos erdő felől.

Protestálván azért antelatum sententiam az kis-búni falubeli incausam attractusok megnevezett procurátora ezen: Hogyha ezen erdők dolga s határa eligazodott s az protocollumban találtatik beirva, patvaron convincáltassanak az nagy-búni actorok. Mely dolgot erősen tagadák az nagy-búni falubeliek. Jelen lévén az néhai Szalonthai Tholdi György urunk ő kegyelme meghagyatott özvegyének, az tekintetes nemzetes Losonczi Bánffy Drusianna asszonynak is mostani gondviselője Mónai László Balázs. Megolvasván azért előnkben produkált mindkét részből beadva helyes relatiójokat, világosan constál előttünk, hogy bizonyos határt itten senki nem tud mondani, hanem constál azmint biratott az erdő az két falubeliek között, s azmint élték is; mikor penig makk volt rajta, volt akkor legnagyobb controversiában, mert az kis-búniak

informatiókat követvén az fiscalis udvarbírákat gyakorta úgy informálták, hogy fiscusé volna az erdő; inquisitio peragáltatván penig, sem kis-búniak, sem mások nem vallják, hogy fiscus számára birattott volna.

Végeztetett azért, ennekutánna ezen controversiában levő darab bükk makkos erdő birattassék ilyen conditióval az két megnevezett falubeliectől: Mikor makkot terem, szabados legyen mind nagy-, mind kis-búniaknak sertésmarhájoknak rája járniok. Ha hol penig annyira való makk lehet, hogy nem csak az két falubeliek sertésmarhái és nem csak az fiscalis disznai, és nem csak az dominus terrestris disznai, sőt idegenek disznai is meghizhatnának rajta: szabados legyen mindkét falubelieknek idegenek sertésmarháját is meghizlalásra ezen darab erdőre fogadni, az kis-búniak részéről az igaz dézmát, tizedet és szokás szerint tartozó redimációt praesentálni az fiscus számára az várban, az nagy-búniak részéről penig az dominus terrestris számára similiter in omnibus tartozzék megadni in perpetuum.

Kiknek is kimondván törvényünket, mindenik fél annuálván tetszésünknek, mely dolog valóságos bizonyosságára és nagyobb erősségére adjuk hűtes notariusunk által iratva és usualis pecsétünkkel roboráltatott levelünket az mi igaz hitünk szerint. Actum et datum in facie loci N.-Buniensi, die et anno ut supra notatis. Iidem qui supra. (L. S.) Per me Balthasarum Serarich Horváth de Berkesz juratum notarium sedis judicariae et districtus arcis totius Kőváriensis fide mea mediante mp.

Hiteles másolata a gróf Teleki-család maros-vásárhelyi főlevéltárában 5838. sz. alatt.

319.

1690. febr. 22. A fő-bányagrófi hivatal rendelete Kőrmöcsbánya városához, mellyel a területén lévő erdők az ottani bányamester főfelügyelete alá helyeztetnek.

Von der römischen kayserlichen, auch zu Hungarn vnd Boheimb küniglichen majestät obristen-cammer-graffen-amt in hungarischen bergstädten, einem gesambten ehrsamb- vnd wohlweisen stadt-magistrat der königlichen freyen haubt-bergstadt Cremnitz hiemit in freundschaft anzufügen.

Vnd haben dieselben sich noch wohl zurück zu entsinnen, welcher gestalt ihro kayserliche majestät vnnsr allergnädigster herr auf die nach anno 1681 bereits von mir beschehene cameral visitation, vnd darüber hinauss abgestatte relation allergnädigst vnter andern resolvirt, dass die vmbliegende angehörige waldtungen, sowohl zu vermehrung dero königlichen regalien, als des ganzen königreichs vnd land nuzens, respectu der bergwerke, nicht weniger auch dero stadt selbst eigenen emolumento auf allen begebenden fahl vnd nothstand als ein sonderbahres kostbahres cleinod bestmöglichst vnd fleissigst reserviret werden sollen, zu dem ende auch allergnädigst anbefohlen, dass dero bergmeistern bey der cammer vniversaliter yber alle vmbliegende wälder die incumbenz vnd inspection gelassen vnd dabey zu erhaltung gut- vnd beständiger harmonie zwischen dieser vnd der stadt derselbe in gremium magistratus an- vnnd aufgenommen werden sollen. Vnd zwar

1. Damit das schädliche gaiss-viech (zu dero waldung die wallachen die junge dendling vnd bäumbl zu grossen schaden vnd abnehmen der wälder vmbhauen) in umbliegenden waldung beforderist verboten, vnd abgestellt.

2. Vber gleichermassen, sowohl denen bürgern, als auch stadt vnterthannen interdiciret werden solle, auf dass selbe künftighin, zu angezihlter heylsammer intention vnnd ende, die wälder nicht also libere betreten, die schönste bäumb nach ihren gefallen fählen vnd dadurch auf künftige bedürfftigkeit zu denen bergwerken, oder aber gott seye davor entstehenden anderwärtigen vnheil des feyers benötigten stadts gebeuden vnsorglich- vnd vnverantwortlicher schaden verhüttet werde, solcher gestalten aber man auf allenfahl der noth beyderseits mit genugsamben erforderlichen bau-holtz versehen seye. Vnd wiewohlen zum hieryber von seithen der stadt eingewend vnd vorgestellt worden, dass die waldungen von vnerdenklichen jahren hero, crafft haben der vralten privilegien vnd freyheiten, vmb sehr vil tausend gulden erkaufft vnd erworben worden, dass also dardurch deroselben qua domino terrestri an ihren fundo vnd territorio praejudiciret, vnd gleichsam in ihr rechtmässiges aigenthumb vnd jurisdiction, von der cammer die handt eingelegt vnd ihre gerechtigkeit benohmen, supponiret werde, so ist doch keines weegs der verstandt dahin weder ihro kayserliche majestät, noch des obristen cammer-

grafen-amts oder der cammer intention, ihero der stadt an ihren rechtmässigen fundo, territorio, oder waldungen das geringste zu benehmen, sondern nur bloss allein zu bevollziehung ihero kayserliche majestät tam pro parte totius regni, quam ipsius civitatis allergnädigst heylsamen intention, vnter der direction des bergmeisters mit guter verstandtnuss der stadt congruenter die waldungen zu conserviren, in dero betrachtung alle ihero kayserliche majestät getreue städte vnd vasallen (allermassen solches auch die vbrige ebenfalls kayserliche freye vnd privilegirte bergstädte in werk bezeugen) verbunden, so nützlich vnd dem gemeinen wessen erspriessliche vorsorge zu gemüth zu nehmen vnd dergleichen aus schuldigster eiffer vnd devotion vnterthänigst nachzukommen, wozumahlen es nicht zu ihren schaden vnd praejudiz, sondern vielmehrsers selbst eigenen nuzen vnd defension wider ihre impetitores ins künfftig geraichen thuet.

Alss hat in höchst ernand ihero kayserliche majestät vnsers allergnädigsten herrn nahmen dass kayserliche obrist-cammergrafen-amt ihero der stadt Cremnitz solches, imprimis zu ihrer versicherung, dass nemblich hiedurch diese den königlichen bergmeistern aufgetragene incumbenz vnd inspection der waldungen ihren freyheiten vnd jurisdictioni, quoad fundum et territorium, alss auch ihren vnterthannen nicht in geringsten praejudiciert werden solle, hinausgeben vnd officii causa annebenst auch andertens zu ihren künfftigen verhalt andeuthen wollen, dass hinfuhro wann etwann ein burger, oder stadt vnterthann zu seiner hauss- oder bau-notturft einiges holtz vonnöthen hat, oder auch zu erhaltung der gruben fählen vnd auf den berg abführen wollte, gleichwie es bey denen anderen hierinnigen cammern vnd bergstädten beschihet, sie vorhergehendts sich bey den kayserlichen bergmaister gemelden, welcher ihnen dann nach beschaffenen dingen solches verlauben, ein zettl darüber ertheillen vnd durch den geschwornen waldforster, mit zugleich auch der stadt ihrigen, darzue den orth ausszeichnen lassen, auch was sonsten zu erhaltung der wälder nützlich vnd verträglich jederzeit cum congrua cointelligentia der stadt bestens observiren, auch hierzu auff ihero majestät vncosten ermelten forschter vnd 6 waldhütter vnterhalten wirdet, inmassen hingegen die stadt, wo nicht allein ihero kayserliche majestät allergnädigste resolution solches mit claren enthaltet, sondern auch ihero selbst aigenes utile subversiret, nach ihrer

bereits willig erzeugter annuenz ob deme gehorsamst zu halten wissen vnd darwider sich nicht zu weigern werden.

Zumahlen auch dieses werk einzig vnd principaliter in einer guten verständnuss vnd harmonie zwischen dem berg-gericht vnd der stadt et vicissim bestehet, so hat zu mehrere bekräftigung diesem ende das kayserliche obrist-cammer-grafen-amt weithers vor gut vnd nöthig befunden, wie es auch bey denen andern cammern brauchlich, ein formatum iudicium montanum anzuordnen und zu stabiliren, darzu nebst denen vorherigen zweyen cameralisten auch von seithen der stadt zwey darzu zu nehmen, vnd sie selbst nach ihren gut befinden herrn Christian Christoph Freysseisen waldtburgern, vnd des innern raths vnd herrn Johann Steinhübl auss denen vier vnd zwanzigern, als ein berg verständigen, zu assessorem denominiret, welche vor einem ehrsamben stadt magistrat das weithere anzudeuthen, wormit beyde auf künfftig beschehendes requiriren des kayserlichen herrn bergmeistern zu denen berg-gerichts sessionen erscheinen vnd folgets auch die stadt von allen künfftig wissenschaft haben möge, was alda vorkommen vnd das wider dero freyheit vnd jurisdiction nichts gehandelt, darmit einzig vnd allein nur eine gute verständnuss vnd fridsamkeit zwischen einander einzuführen vnd zu erhalten, welchem nach derowegen ein ehrsammer magistrat, in deme sowohl der stadt selbst eigenes, als ihro majestät interesse darinn gelegen, weithers nachkommen wirdet.

Decretum in consilio camerae Cremnizensis den 22. Februarii 1690.

A m. kir. fő-bányagrófság levéltárából közölte F. A. Schmidt i. m. V. 413—7. l.

320.

1690 körül. Az óvári közbirtokosok erdőrendtartása.

Mi Szatmár vármegyei óvári nemesség contraháltunk közönségesen és végeztünk magunk helyének némely káros dolgainak megorvoslása felől ez ide alább megirandó punctumoknak tenor szerint:

Primo. Minthogy az alá s feljáró hatalmasok országútjában levő helyünket sok insolentiákkal illetik, kiváltképpen lábas mar-

háinkra nézve tetszett az erdőt jó rekeszes kertben venni és az mely ut vagyon az Szilágyi Péter uram közli mellett, azt erősen rekeszszel tartani, az réti hely pedig legyen az ütközőnél; másutt viszontag az Egry László uram házi kertjének az málján legyen jó erős rekeszszel az Szamosra lerekesztve, felosztván ezt magunk között rúddal; ismét az erdőn és kerteken való fokokat betöltetvén, valaki azokat halfogásnak kedvéért kiásná, 12 forinttal az egész nemességtől engedelem nélkül megbüntettessék, úgy minden paraszt isten káromló akár szolgál, akár lakos azon büntetés alá vettessék.

Az erdőn valamiféle fa paraszt embernek vágni meg ne engedessék; nemes uraiméknak is a fő-kerülőnek maga embere nélkül még csak fűzfa is szabad ne legyen vitetődni, hanem akiknek kertjek vagyon, mindenféle rendek csak azokkal szabadosok; kapu pedig, kin az erdőre s kertekre járjanak, jó módjával az Szilágyi Ferencz úr háza mellett való szorosnak helyén csináltassék, s azon járjanak marhák és szekerek szükségnek idején az erdőre, kertekre.

Secundo. Az nemesség között a főkerülség holnapról holnapra absque omni controversia viseltessék, azonkívül minden úr szerirül egy-egy kerülő constituáltassék és ezek úgy függjenek a főkerültől, mint az szolgál az urától, adván authoritást ezeknek megbüntetésekre az vigyázatlanságért és akármi szófogatatlanságokért; ha pedig valamely nemes ember elő nem állana, vagy maga képiben főkerültöt nem állatna, az egész nemességtől 12 forinttal kedvezés nélkül megbüntettessék. Tiszti s hivatalja az is leszen a fő kerülőnek: sz.-György nap tájban az egész falut kivívén, az határokat megjárván, az hol fogatkozást ismer, azokat megújíttassa, azkik pedig vele ki nem mennek határjárni, az egy forint büntetésben egy kis pénzt se engedjen el; úgy minden esztendőben az dézmálásra gondot viseljen, akire akkor a főkerülség megyen, minden vetéseket igazán megdézsmálván; valaki pedig pecsétinek nem engedelmeskednék, az dézmára elő nem menne, tizenkét forinttal megbüntesse, egész authoritása lévén akkor minden törvényeknek eligazítására; azkik pedig dézmával elszök-nének, ellopván a termést a földről, aki hamarabb éri behajtván a főkerülő keze alá, fele nyeresége büntetésének a behajtóé legyen.

Tertio. Ha valamely pásztor tilalmasban taláztatik, vagy megtapasztaltatik nyájával együtt, a fő-kerülő akárhol, akár nemes

ember házánál, akár mezőn megfoghatja és akarhatja szerint meg is pálcáztassa; ha pedig pásztor nélkül tilalmas helyen akár kicsiny, akár nagy marha találta, mindenkor egy poltura büntetése legyen.

Quarto. Ha pedig a főkerülőt valaki tisztességében becstele-
nitené, tisztében háborgatná s boszusággal illetné, e felett az meg-
írt punctumokat bontogatná s ellenkezőt azok ellen cselekednék,
minden exceptio nélkül tizenkét forinttal megbüntetessék. Ezek-
nek nagyobb bizonyosságára és erősségére ezen contractus levelün-
ket pecsétünkkel, kezünk írásával szabad akaratunkból meg is erő-
sítettük. Datum in Óvár, die

A XVII. század végéről származó fogalmazványa az Orsz. Levéltárban,
a szatmári jezsuiták iratai között, fasc. 2. no 21. alatt.

321.

*1690 körül. Kivonat Kőszegh sz. kir. város szabályrendeletéből, erdejének
megóvásáról.*

Art. 14. Das grüne holz aus dem Bann-holz zu führen und zu tragen soll gänzlich verboten sein; es seie dann, dass ihm solches von herrn stadt-richter erlaubt seie, bevor aber das eichene holz, sondern das dürre und gefallene holz soll man sammt denen ästen sauber zusammen hacken in denen wäldern; und so einer in denen wäldern wolte brennholtz hacken, soll er von dem herrn stadtrichter ein zettl darauf begehren und mehrers nicht herein-
führen, als ihm ist erlauben worden; soll auch der zettl immer 14 tägen wiederum zurückgeben, die äste aber soll er auch sauber zusammen hacken und mit heimführen. Die obst-bäume aber in denen wäldern sollen umzuhacken verboten sein. Wer nun wider solches handelt, und darüber ergriffen wird, der soll auch wie die-
jenige, so in fremden wäldern holz unerlaubt abhauen, gestraft werden.

Art. 27. Es soll auch keiner in dem Banholz ohne erlaubniss des herrn stadtrichters erde aufheben, oder neben denen gemeinen wegen schlamm-grube machen, oder ausheben. Desgleichen soll auch keiner ohne vorwissen seines nachbarn in weingärten, wiesen, äcker, oder gärten kein march, oder rainstein aufrichten bei fünf gulden strafe.

Art. 28. Es soll auch jeder burgersmann seinem ochsen-halter oder dienstboten, welcher mit seinem vieh in den wald treibet und halten thut, einigen feuer-zeug nicht mit sich in den wald nehmen, oder tragen lassen, oder dasselbe gebrauchen. Im fall aber bei jemanden was dergleichen befunden wird, soll dessen bedienter um 10 fl., der herr aber doppelt gestraft werden. Und da in einer oder andern wald feuer auskommt, oder eines feuersbrunst entstände und geschehen würde, so soll derjenige, so solches siehet, es allsobald dem herrn stadtrichter anzeugen und selbst helfen löschen; wann er aber solches dem herrn stadtrichter nicht würde anzeugen und auch nicht löschen helfete, der solle, wannes auf ihn erwiesen würde, seine grosse strafe darum zu gewarten haben.

Art. 40. Wird gänzlichen verboten dass baumgärten und kösten wälder ausbrennen bei 4 fl. strafe; so aber aus einiges nachlässigkeit und ungehorsam das feuer denen nachbarn, oder in gemeinen stadt-wald einigen schaden solle machen, ein solcher wird neben der obbenannten strafe von einem löblichen stadt-rath noch 12 fl. unablässlich gestraft, davon der vierte theil denen berg-leuten zugehörig wird sein.

Art. 41. Damit die stadt-wälder desto besser verwahret und ehender auswachsen mögen, soll sich keiner unterstehen sowohl in verbotenen, als freien wald eichen-buchene und birkene rutten zu hacken bei 4 fl. strafe.

Art. 42. Wird sich kein allhiesiger inwohner, der nämlichen kein burger ist, unterstehen auf allhiesigen grunde und boden einige wildbräth und vögel jagden, es seie mit geschütz, netz, leg-eisen, oder zaun zu treiben ausser wolf, fuchs und elzteiss* fangen; ingleichen in wasser mit behrn, reischen, gift fische und krebsen zu fangen; wie nicht weniger in gemeiner stadt-waldung eichel und buchel abzuschlagen, aufglauben, heimtrag andern zu lassen, oder zu verschleissen; und letzlichen in dem Bann-wald holz abzuhausen, heimzuführen, oder heimtragen; erstlicher zwar bei verlierung deren bei sich habenden effecten, nach dem aber bei einführung in das stadt-arest, von dannen nicht anderst heraus zu lassen, allein nach erlegung 24 fl. strafe.

Hivatalos másolata az Orsz. Levéltár helytartótanácsi osztályában őrzött törvényhatósági szabályrendeletek közt Miscell. fasc. 92. no 9. alatt.

* Más német szójárásokban: iltisz, iltitz, eiltet sat. egy *menyét*-faj (mustela putorius.) V. ö. *Adelung* II. 1361. 1.

322.

1691. január 20. Kivonat a munkácsi uradalmi udvarbíró részére adott utasításából, a makkos erdőkről.

16. Van ezen uraságnak legalább 50 makktermő erdeje, melyre szorgalmatos vigyázás legyen, hogy szükségnek idején épületre való elégséges tromf deszkának az felsővidékből az fűrész malomhoz hordattassék, minthogy az vár és jószághoz feles deszka kívántatik; nem is kicsiny dicsőségére volna udvarbíró uramnak, ha az felső vidékben, azhol elégséges fenyő és jegenyefák találtnak, feles zsindelet az meczenzéfiekkal hasíttatna és abból az eladás által pénzt gyűjtene, a mint ez Gömör, Szepes és Sáros vármegyékben praktikáltatik, feles fenyő és jegenye fajok lévén, nem lévén más hasznosabb gyümölcsök, mintha deszkáknak hasogattatnak, deszkából zsindelet és annak eladásából annyi pénz gyűjtetik, hogy az makknak hasznát felülhaladja. Makknak idején penig mentől több sertést hajtasson és hizlaltasson udvarbíró uram bizonyos alku szerint és ebből is az urak pénzét gyarapítsa. Az erdők hatalmasi ellen, az szegénység ellen keménykedjék, az más jószágbeliek ellen pedig azoknak marhájokat behajtatván személyekben fogja meg, az t. praefecturának küldje, onnét való rendelestől várjon és ilyen formában őrizze, oltalmazza mind szorgalmatossággal kezében adatott jószágoknak privilegiumit és szabadságit, az t. praefecturától való dependentiájával pediglen, hogy így valami szin alatt a vigyázatalanság miatt valamely résziben az jószág el ne idegeníttessék.

Eredetije az Orsz. Levéltár kincstári osztályának instrukciói közt.

323.

1692. május 28. Barsmegye tanuvallatása a ghímes-vári erdőknek a mankócziak által való szabad használatáról.

Anno 1692. die 29-a mensis Maji, in possessione Mankócz, comitatu Barsiensi adjacenti habita, domoque providi Joannis Szakmán, penes commissionem generosi domini Ladislai Hunyady

vicecomitis attacti comitatus Barsiensis exactae sunt testium fassiones per nos infrascriptos iudices modo et ordine uti sequitur :

De eo utrum?

1. Tudja-e, hallotta-e, vagy reá emlékezik-e az tanu, hogy mankóczi lakosok öröktől és emberek emlékezetitől fogvást az Ghymes várához tartozandó erdőknek szabad és békességes ususában voltak és fejsze-folyó erdőkben minden háborgatás nélkül fát vágtak?

2. Tudja-e azt is és hallotta-e s emlékezik-e róla a tanu, hogy elephánti fehér barátok páter Paulinusok az midőn makk megtermett, az Ghymes várbéli officirekkel együtt és egyaránt dézmát vettek az sertésekből?

1. testis Laurentius Dyumbir commorans in possessione Lócz, subditus illustrissimi comitis domini domini Georgii Erdődy de Monyorókerék, supremi comitis comitatus Barsiensis, annor. circ. 95, juratus examinatus fassus est, ad 1-um deutri punctum: Tudja nyilvánságosan és jól emlékszik rája, hogy mindenkor szabadon jártak mankóczi incolák az ghymes hegységekben, valahová akarták marhájokat pascuációval, semmi bántás nélkül, valahova velcsiczi, gesztőczi és más Ghymes jószágához tartozandó jobbágyságok jártak, mankócziaknak is szabad volt oda járni; excepto eo, hogy az nyers fát nem volt szabad nekik vágni tűzre való, hanem száraz fát, valamennyi köllött, annyit hordottak szükségekre valamint velcsicziek; hozzá annectálván azt is, hogy az egész Forgács jószágához tartozandó jobbágyságnak sem volt szabad nyers fát vágni tűzre való, hanem épületnek szabadon vágtak. Ad 2-um nihil.

2. testis Joannes Herkó commorans in eadem possessione, subditus illustrissimi domini comitis Georgii Erdődy, annor. circ. 50, juratus examinatus fassus est ad 1-um deutri punctum fatetur sicut immediate praecedens primus testis. Ad 2-um nihil.

3. testis Michael Kercz commorans in eadem possessione, subditus eiusdem domini comitis, annor. circ. 50, jur. exam. fassus est ad 1-um deutri punctum fatetur sicut praecedentes testes. Ad 2-um nihil.

4. testis Michael Gajdos commorans ibidem, subditus attacti domini comitis, annorum circ. 50, jur. exam. fassus est ad 1-um deutri punctum sicut praecedentes testes fatetur. Ad 2-um nihil.

5. testis Stephanus Gajdos commorans in eadem possessione, subditus illustrissimi domini comitis Georgii Erdődy, annorum circiter 35, juratus exam. fassus est ad 1-um punctum sicut praecedentes testes. Ad 2-um nihil.

6. testis Stephanus Comindar commorans in possessione Lédecz, subditus celsissimi principis archiepiscopi Strigoniensis, annorum circiter 70, juratus examinatus fassus est ad 1-um deutri punctum sicut immediate praecedentes testes fatetur. Ad 2-um: Tudja nyilván, hogy az Ghymes jószághoz tartozandó hegyekből azmidőn az makk megtermett, az fehér barátoknak az sertés dézmát mindenkor kiadták, az mennyi reájok esett.

7. testis Martinus Laczó commorans in eadem possessione Lédecz, subditus celsissimi principis archiepiscopi Strigoniensis, annorum circiter 60, jur. exam. fassus est ad 1-um punctum sicut praecedentes testes. Ad 2-um nihil.

8. testis Martinus Barát commorans in Lédecz, subditus celsissimi principis archiepiscopi Strigoniensis, annorum circiter 50, juratus examinatus fassus est ad 1-um punctum sicut praecedentes testes. Ad 2-um nihil.

Quibus peractis et examinatis testibus accommodantes se nos iudices commissioni domini vicecomitis domino instanti pro futura iurium suorum cautela sub sigillis et manuum subscriptionibus nostris extradandas duximus.

Actum anno, die et loco uti supra.

Gerdinics János nemes Bars vármegye szolgabírája mp. (P. H.) Tarnóczy Bálint nemes Bars vármegye esküttje mp. (P. H.)

Eredetije az Országos Levéltárban, az elefánthi pálosok iratai közt fasc. 7. no 25.

1693. nov. 12. *Kivonat I. Lipót királynak a fő-bányagróf részére adott utasításából az erdőket illetőleg*.*

Fünftens:

Wird er auch die hüttwerk, wald vnd kohlungen gleichermassen zum öftern vnd soviell möglich selbst auch durch taugliche vnd ohne das hierzu verordnete amts officier zu besuchen, das handels volk- und arbeiter in guter christlicher mansszucht zu halten, förderist aber auch das bei allen oftgedacht vnseren dreyen kammern, schmölz-, berg- vnd hüttenwerken neben denen alt erfahrenen berg- vnd hütten officiren junge leuth herzu geziegelt, vnd bei abgang ein oder des anderen die stelle vnd functiones gleich mit anderen tauglichen persohnen versehen vnd angestellt werden können, sonderlich zu invigiliren, auch alle verderbliche verödt- vnd verwüstungen, absonderlich der walder mit dem schädlichen gayss-viech innhalt der ausgegangenen waldordnungen vnd verneuerten generalien, welchen bishero wenig nachgelebet worden, bei vernehmenden waldbereitungen, welche jedes orts wenigst des jahrs einmahl mit sonderlichen fleiss beschehen sollen vnd sonsten durch die berg- vnd waldmeister, oder berg-richter vnd waldhütter mit ernster straff abzustellen vnd zuverhütten haben; auch die holzschläg vnd kohlstätt jedesmall mit geziemender ordnung von berggericht vnd waldmeistern dergestalt auszeigen lassen, das solche sonderlich bei dem Neusohler handelsweesen die holztrüfften allzeit an denen weiteren vnd schwärer beizubringen gelegenen orten angestält, auch jährlich die gewöhnliche stabl zahl geschlagen vnd von jahr zu jahr soviel vorrätthiges cluffts vnd anderes bauholz beigeschaft seyn, dass bei keinen handl einiger stecker sich bezeuge, wodurch die nahend angelegene waldungen oder bequemberen bauholz wegen bestens conserviret werden.

A m. kir. fő-bányagrófság levéltárából közölte F. A. Schmidt i. m. V. 445—C. 1.

* V. ö. Tomcsányi i. m. 65. l.

1694. novemb. 1. Kivonat Sepszi-Szent-György városának szabályzatából az erdők használatáról.

Végezések,

Melyeket Szepsi-Szent-György városának minden rendbeli lakosi az tilalmas erdők és határok megtartására s oltalmazására in anno 1694. die 1-a mensis Novembris ugyan Szt.-Györgyön a tekintetes és nemzetes Daczó János úr ő kegyelme nemes udvarházánál et unanymi consensu, nemine contradicente egymás között, hogy a modo imposterum megtartassék, elvégezenek az alább megírt punctumok szerint, melyek rend szerint így következnek:

1. Az Fejér-út nevű erdőtől sem ajándékon, sem pénzért senkinek fát ne adjanak; ha valaki hir nélkül ott erdőlne, büntetessék ad fl. 12, ide értetvén Eszténa és Árokközi nevű helyeket.

2. Az Hid-avassából, Benkő-avasából, Tisztító-avasból, Homlok nevű helyről senkinek fát ne adjanak, hanem híd-padlásra, talpnak, malomra, kapulábnak, azt is úgy, hogy ha más avasban ilyen műbe való alkalmas fa nem találatnék; ezen avasoknak egy-egy szál-fájának tilalma külön-külön fl. 1.

3. Ezeken a fenn specificált avasokon kívül ha nem találatnak csere erdő az szt.-györgyi erdőkön, oly tilalom alatt legyen, hogy minden szekér fától és vesszőtől, ha ki bíró vagy falu hire nélkül ott erdőlne, büntetődjék egy forintra.

4. Az Szentegyház erdeiből az ki titkon fát hozna, minden szálfáért fizessen három forintot, ide értetvén minden szabad és tilalmas helyen vadgyümölcsös termőfák; excipiálva innét az oltani való vad tőkéket, melyeket is kinek-kinek maga szükségire maga kertébe elvinni szabad legyen, de pénzért eladni, vagy másuvá vidékbe kiadni sub poena fl. 1 meg ne engedessék.

5. Senkinek az maga udvaráról vidékbe cserefát kiadni sem pénzért, sem ajándékon szabad ne legyen, különben minden szál fáért büntetődjék egy-egy forintra.

6. Sem tilalmas sem szabad erdőkön harapot égetni szabad ne legyen sub poena fl. 3. Ha ki a tilalmas erdőben csert hán-tana, büntetődjék három forintra, az mézgéért egy forintra — sat.

18. Épületben való fákat kinek kinek adnak Andornyak nevű helyben, gát-ágot pedig Lombos-kertiben és Hosszú-hágóban az derék uton kívül, balkéz felől.

Ezen fenn megirt erdeink s havasink mivoltokról megirt törvényeknek megtartására s mások által való megtartására az bíró hűtös társaival együtt legyen hittel köteles, hac declaratione, hogy a modo imposterum itt lakó becsületes nemes emberek közül pro assistentia et securitate mintegy bracchium continue minden difficultásoknak eligazításában és törvénytételekben legyen mellettek, és ha oly gravis causák interveniálnak, az melyek többeknek praesentiáját kívánhatnák, ez hét hűtös emberek decidálják finaliter, úgy hogy mindenik fél azoknak ítéletekkel megnyugodjék, többé törvényt azon casusból ne támaszthasson s ne is apellálhasson. Ezen fenn megirt punctumoknak elvégzésére, azmint ő kegyelmek minékünk referálják, bizonyos napot praefigáltak, azon napon esengették egymást parancsolattal is, hogy senki ne maradhasson el, hivogattatták; ha ki azért úgy értvén a dolgot magát absentálta és maga, vagy posteritása ezután contradicálna, contradictiója légyen invigorosa. Mely mi előttünk így végben ment végezéseket voltaképen írásban kiadánk szokott pecsétünkkel és kezünk írásával megerősítvén. Datum anno, die locoque ut supra. Rofaj Gergyely mp. (L. S.) Benkő Mihály mp. (L. S.) Correcta per eosdem.

Eredetije az Orsz. Levéltár erdélyi főkormányzséki osztályában, fasc. 1788 évi 24. sz. alatt.

326.

1695. november 9. Zólyom városának szabályrendelete az erdőtilalom áthágói ellen.

Anno 1695. 9-a Novembris statutum est: Quicumque civium sine scitu et annuentia, adeoque schedula iudicis in silvam prohibitiuam temere pro succindendis cuiuscunque generis lignis et arboribus ingressus, ibidemque compertus fuerit, eo facto in poena florenorum 12 convictus habeatur, irremissibiliterque talis convictio eo bonis hocce statutum violantis eo facto executioni demandetur.

Hivatalos másolata az Orsz. Levéltár helytartótanácsi osztályában őrzött törvényhatósági szabályzatok közt, Miscellanea fasc. 92. no 9.

1698. május 1. Gróf Forgách Simon feltételei, melyek alatt a mankócziaknak a velcsiczi erdőkben való legeltetést megengedi.

Mi ghémesi gróf Forgách Simon szentelt vitéz, római császár és koronás király urunknak ő felsége komornikja, tanácsa, nemes Borsod vármegyének főispánja, Kanizsa végházhoz vetett végházak vicegenerálisa etc. adom tudtára praefectusoknak, tisztartóimnak, ispánoknak és az többinek, hogy folyamodván hozzám mankócziak és kérvén engem azon, hogy tovább is engedjek meg nékiek az szabad pascuatiót velcsiczi határban és erdőkben kár nélkül. Tekintvén azért az ő alázatos könyörgéseket és kívánván a jó szomszédságot megtartanom, léptem olyan engedelemre tovább való tetszésének az alábbi conditiókra:

Primo quidem, mankóczi marháknak szabad légyen velcsiczi hegyekben szabad legeltető erdőkben járni, az brezovai Brod nevű járón általhajtani régi szokás szerint, úgy hogy mindazáltal, hogy mankóczi marha velcsiczi és gösztöczi réteken ne járjon, ha szintén felszabadulnak is. Ugy szintén az gösztöczi Martinkow Brod nevű felszabadíttatik nékiek régi szokás szerint és az Lipinát.

Secundo. Emlétett mankócziaknak szabad légyen velcsiczi, hegyekből száraz fát hordani; mindazonáltal azt is, ha velcsiczi lakosok magok szükségére vágják és mindjárást akkor azon fát el nem vihették, azon fát ne légyen szabad elhordani mankócziaknak; semminémő nyersfát vesszőn kívül magok saját szükségekre ne légyen szabad nékiek vágni; ha mi sövény-karókra szükségek leszén, commissiót kérjenek directorunktul, adatik nekiek. Hogyha peniglen felül emlétett mankócziakat az olyan nyers fáért, épületre valóért, bé akarnának hajtani, az ellen ne álljanak mankócziak, hanem engedjék behajtani, és hajtónak adjanak fl. 12, az úr számára peniglen fl. 12; hogyha az olyanokért verekednének, tehát mely fél leszén az oka, comperta rei veritate, olyan violentiáért tartozik fl. 12 letenni; ha mankócziak violálnák, azon vinculum légyen velcsiczi templomra, ha velcsicziek violálnák ezekben feltett conditiókat, tehát ők adjanak mankóczi templomra. Épületre való fára ha szükség leszén mankócziaknak, nem másképen, hanem commissio mellett légyen szabad vágni.

Mely engedelemért mankócziak tartoznak minden nemő kötelességekért, úgy mint bor árultatásáért, fahozásért és kaszálásért annuatim kész pénzt letenni fl. triginta, id est fl. 30, sz.-György napra medietatem, aliam autem medietatem in festo st.-Michaelis. Datum in Gymesfalva, 1-a Maji, anno 1698. Gróf Forgács Simon mp. (L. S.)

Mink mankóczi bírák, esküttek és az egész falusiak felül említett·conditiókra in omnibus punctis, clausulis et conditionibus állottunk. Melyeknek nagyobb bizonyosságára, megtartására és erősségére adtuk mink is ezen levelünket kezünk írásunkkal megerősítvén. Judex Mankocziensis Michael Szokol, Georgius Martinka†, Georgius Guttman†, Blasius Szakmányi†, Georgius Sztruk†, Georgius Bacsó†. Coram me Johanne Schretl direttore bonorum mp. Coram me Caspare Mérey mp.

Erederije az Orsz. Levéltárban, az elefánthi pálosok iratai között fasc. 7. no 39. A.

328.

1698. május 19. Az ábrahámfalvi közbirtokosok egyezsége erdőjük védelmé és használata iránt.

Nos infrascripti possessionis Abrahamfalvae universi compossessores tenore praesentium damus pro memoria, quod siquidem in annis 1646. et 1667. initorum contractus et compromissi tenorem ratione pineti eiusdem possessionis nonnulli dominorum compossessorum violasse viderentur, quamobrem volentes memoratum inter nos tam contractus, quam compromissi tenorem in suo vigore confirmatum tenere et conservare, memoratumque pinetum in contractualem defensionem colectivo nomine sumere, unanimiter et irrevocabiliter decrevimus:

1. Quatenus ante omnia, a modo inposterum secundum easdem contractuales et compromissum unus certus dicti pineti inspector plena potestate instructus habeatur, qui vi attributae sibi potestatis in contravenientes medio judicum nobilium ad poenam desumendam irremissibiliter procedere posset. Cuius rei causa egregium Sigismundum Tőke denominavimus.

2. Praeterea custos quoque silvae et territorii servandus decernitur, habiturus in annum fl. 9, pro pane cubulos 9, habebit insu-

per ab extraneis curru silvam ingredientibus unum florenum licentiarie cum scitu inspectoris desumendi.

3. Ab uno jumento extraneo damnum in territorio faciente denarios duodecim.

4. Incolae vero Abrahamfalvenses et compossessores, si eorundem forte jumenta invagiata fuerint, ab uno bove, equo, vacca et juvenco vel juvenca solvent polturam unam, extra damni refusionem. Simile iudicium esto de invagiatis suibus; a singula vero ansere denarius solvetur.

5. Ex silvis impulsos cum omnibus penes se stabilitis rebus in possessionem dictam notitiam inspectori facturus.

6. Quicumque autem dicti custodi futuro mala et despectuosa verba dederit, poena floreni unius punietur.

7. Vice versa idem custos campi et silvarum nemini quidquam conniventia ductus habebit dandi et concedendi licentias pascuationis, vel lignationis potestatem. Cum et alias ad fidele servitium iuramen deponere tenebitur.

Cuius superabundanter factae dictorum contractus et commissi confirmationis in melius et firmiter robur praesentes hasce subscriptionibus et sigillis roboravimus. Actum Abrahamfalvae, die 19-a mensis Maji 1698. Stephanus Záborszky mp. Stephanus Tőke mp. Valentinus Tőke mp. Adamus Szentiványi mp. Sigismundus Tőke mp. Daniel Venkóczy mp. Christophorus Nemessányi mp. Sigismundus Horváth mp.

Eredetije a Thőke-család levéltárában, mely az Orsz. Levéltárban van elhelyezve.

329.

1699. Aranyosszék szabályrendelete a szék szabad erdejéről.

Sok panasz jöven a nemes szék eleiben, hogy a szabad erdőt *csegezi* és *hidasi* uraimék mód nélkül vágják és irtják szántóföldeknek akarván csinálni, és eddig is megbecsülhetetlen kára vagyon az széknek az ő klmek keze ügyében levő szabad erdön, annyira hogy már sok helyeket és nagy erdőket kivágtak, mezője csináltak, az kiken azelőtt csak nem régen is elegendő, tűzre, épületre és szeszámfának való fákat bőségesen kaphattak, mostan még vesz-

szőt sem találni, szék szabad földé, erdeje lévén, örökös irtványoknak tartják az szék közönséges kárára és praejudiciumára, holott a szék szabadját senki magának örökösön el nem foghatja. Mivel pedig az nemes széknek mint az mezőre úgy az erdőre is egyenlő szüksége vagyon, végeztetett ex communi voto et suffragio falunként voxolván: Hogy a modo in posterum senki, minden személy válogatás nélkül, a nemes szék híre és engedelme nélkül az szabad erdőt irtani, ásni, égetni és vágni oly véggel, hogy szántóföld, rét vagy mező legyen belőle, ne merészelje; valamelyekben eddig eke nem volt és fel nem szántották, ámbár elfoglalták, kerekítették, égették és kivágták legyen is, de továbbra ne irtsák és fel ne szántsák, mely dolog ezen conclusum által interdicáltatik, megtiltatik igen serio sub poena fl. 12, toties quoties valaki vágni, ásni, égetni és irtani comperiáltatik, az széknek vagy királybírája által, comperta rei veritate, minden törvényes processus nélkül azon 12 for. poena exequáltassék rajtok kedvezés nélkül, az régi irtványok is, az kiket eddig szántottak, megmaradván kezeknél, úgy mindazonáltal, hogy ezeket is az helynek mivoltához képest, ha olly helyt az szabad erdő között lezend, kerttel tartani tartozzanak, hogy az szabad erdőt hordóknak marhájok az szabad erdőn kibocsáttathassék kár nélkül és az szabad erdő ne tilalmaztassék.

Azon irtványoknak pedig oculálására exmittáltatnak ad faciem loci a nemes szék assessorii notarius urammal, úgy hogy ő kgylmek és minden faluból két s három becsületes emberek ez jövő hétfőn u. m. 17. Maji anni praesentis 1699. menjenek ki és járják az irtványokat és foglalásokat, holott meddig és kik által löttek legyen felirván, az jövő szék gyűlésre comportálják.

A volt Aranyosszék levéltárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári Kélemen* i. m. I. 106. l.

1700. jul. 24. I. Lipót király nyílt parancsa a bányászat céljaira szánt erdők megóvása érdekében.

Wir Leopold etc.

Entbieten N. allen vnd ieden vnserer vnterthannen vnd getreuen geist- vnd weltlichen, was nammens, ehren, stants, würden oder weesens, die in vnseren königlichen hungarischen berg-städten, derselben gegend vnd dabey liegenden herrschaften wohnhaft vnd angesessen seyend, vnser gnadt vnd alles guths. Vnd geben euch gnädigst zu vernehmen, obwohlen nicht allein vnser vorfahren am reich, seeligster gedächtnus, durch vnterschiedlich ausgegangene königliche berg- vnd waldtordnungen vnd publicirte besondere mandata, sondern auch wir zeit vnserer regierung noch in sechzehen hundert vnd achtzigsten jahr vnterm 12-te Februar durch ein offenes generale gemessen vnnd ernstlich verbiethen lassen, dass niemandts hinfüro, weder obrigkeit noch unterthanen, kein gaiss- oder ander kleines vieh in diejenige wälder, so zu vnserem Neusohlerischen kupferweesen, wie auch desselben vnd alle andere goldt- vnd silber-bergwerk vnd schmölz notturften in vnd bey vorgemelten vnseren königlichen hungarischen berg-städten vnd vmbliegenden herrschaften nutzbahrlich gebraucht werden mögen, eintreiben, oder halten, noch solche waldungen in andern weeg mit niderfählung der jungen vnd gewachsenen baumb, auch ausrüttung zu wüsen vnd äckhern abeeden oder verwüsten sollen; so ist vns doch trey gehorsambist hinterbracht worden, dass deme nicht allerdinks, vornemlich bey Schemnitz herum sehr schlecht nachgelebt, sondern durch die wallachen mit eintreibung des schädlichen gaiss- vnd anderen numerosen menge kleinen viechs in die wälder ingeleichen mit beschädigung vnd abstockhung vieler tausend bäumb, wie auch von denen obrigkeiten vnd vnterthanen etwelcher orthen mit überflüssigen hölzeren zeug alss schindeln, brettern, latten vnd andern (so sie nit zur eigenen oder der bergwerken nothwendigkeit, sondern zur verschwendung vnd wucherischen verkauf verfertigen lassen) eigen-thätigen vnd wohl auch gewaltsamer weiss grosse waldtschäden zugefuegt vnd daneben in diesen gar übel gewürthschaftet worden seye, dass an theilss orthen ohngeachtet vnseres ergangenen

ernstlichen befelchs vnd von vnseren obristen-cammer-grafen darüber beschehenen einrichtung viell nur nach freyen belieben, ohne vorgehendes aussbitten vnd ausszeichnen durch vnser berg- vnd waldmeister oder geschworne waldforster vnd waldhütter in wald ansitzen vnd nicht mit ordnung, sondern allein was wohlge- fällig herhauen vnd holz fällen wollen, oder wan sie es schon ausbitten vnd am angewiesenen orth fählen, doch nur was weni- ges davon abführen, dass mehrer aber ligen vnd verfaulen lassen vnd den wald nicht reinigen, so dass hernach die waldung kein rechten nachwachs haben können vnd darauss endlich erfolgen muss, dass man in kurzen getrunen werde, dieselbe nahmhaft vnd ansehnliche berg-handlungen vnd schmölz-weesen, ohngeacht der reich gesegneten gaaben gottes, so noch auss denen berg werken zuverhoffen, zu vnserer regalien vnd ganzen landes höchsten nachtheill des benöttigten holtz vnd kohls mangels halber gar aufzulassen, inmassen vnseres cammer guets vnd der gewerken mercklicher schaden von solcher verödung, sonderlich vmb Schem- nitz schon vor augen vnd ihnen bergstädten selbst, wie auch benachbahrten herrschafften vnd vnterthannen mit abfahl vnd ver- minderung der mannschaft gewerbs vnd nahrung vnd sonsten in vill andern weeg ein vnwiderbringlich allgemein vnd entliches verderben nach sich ziehen dörrfte; nun aber solchem übel vnd vnheil in tempore noch vorzukommen vnd schädliche verödung vnd ausreittung der wälder ins künfftig zu verhütten, ist vnser gnädigst vnd ernstlich nochmaliger befelch hiemit an alle vnd jede obgedachte sowohl obrigkeiten, alss vnterthannen in angeregten vnseren siben hungarischen bergstädten, auch vnseren vnd anderen vmbliegenden herrschafften, schlösseren, markflecken vnd dörrfren, dass sie vermög obberührter hievor aussgangenen vnd publicirten waldtordnung vnd generalien der eintreibung in die wälder des verderblichen gaiss- vnd kleinen viechss, auch aller abödung des gehöltz vnd schwendens, oder aussrottens in denen waldungen sich bey vnserer schwähren vngnadt vnd vnnachlässigen straff forthin allerdings enthalten sollen vnd wollen samment- vnd son- derlich hieneben ermahnt vnd auferlegt haben, dass von publici- rung dieses vnseres general mandats ihr yber sechs wochen auss allen gehöltz alles gaiss-viech ganz abschaffen vnd hinweg thuen, auch anderes kleines viech in junge waldungen von nun an nicht treiben lasset, sondern vnter direction vnserer bergstätter cäm-

mern vnd königlichen berg gerichten, wie auch guter obsicht der waldmaister, forster vnd waldthütter alle wald schäden selbstem verhütten helffet, wie wir dann auf ein widriges an vnser obristcammer-grafen-ambst-verwaltung vnd andere die weitere verordnung ergehen lassen, dass sie solches verbottene viech zu vnseren handen einziehen vnd die verbrecher, so ins künfftig wegen eigenthätiger eingriff schwendens, ausrottens vnd abödens deren waldungen überzeiget wurden, auch gestalten dingen an leib vnd gueth bestraffen sollen. Wornach dann ein jeder sich zurichten vnd vor nachtheil vnd schaden, auch vnseren schwähren vngnad vnd fernerer verfahrenen in gehorsamb zuhütten wüssen wird, gestalten auch daran beschiehet vnser gnädigst- vnd ernstlicher willen vnd meinung. Geben in vnserer kayserlichen residenz stadt Wien, den vier vnd zwanzigsten Julii im sibenzehen hundertisten, vnserer reiche des römischen in drey vnd vierzigsten, des hungarischen in sechs vnd vierzigsten vnd des böhmischen in vier vnd vierzigsten jahr. Leopoldt (L. S.) Ad mandatum electi dni imperatoris proprium. G. T. F. v. Stahremberg. Carl Gottlieb freyherr v. Küchpühl. Johann David v. Palm.

Eredeti je nyomtatásban a beszcerczébányai m. kir. erdőigazgatóság levéltárában. — Közölte *F. A. Schmidt* i. m. V. 653—6. 1

331.

1700. szeptember 15. Nyitra megye tanuvallatása Nyitra-Apáti és Nyitra-Vicsáp földeinek és erdeinek közös használatáról.

Anno 1700. die 15-a mensis Septembris in possessione Nyitra-Apáti, comitatu quo hocce Nitriensi existenti habita, penes commissionem perillustris ac generosi domini Andreae Skarbala de Szokolcz (tit.) vicecomitis comitatus Nitriensis, ad instantiam admodum reverendi domini patris Augustini Bolla, ordinis sancti Pauli primi eremitae claustrum supra Elephant situati vicarii, et generosi domini Adami Ordódy, uti dominorum compossessorum praefatae possessionis Nyitra-Apáti, emanatam nos infrascripti iudex nobilium et juratus assessor exegimus testimonia secundum infranotata de utriusque puncta modo et ordine subsequenti:

De eo utrum?

1. Tudja-e, látta-e, hallotta-e a tanu, hogy nyitra-apátiak és vicsápiak promiscue éltek egyik a másik határjokat, és szabad pascuatiója volt Nyitra-Apáti marhájoknak vicsápi földön, úgy viszont vicsápiaknak apáti földön?

2. Tudja-e, látta-e, hallotta-e a bizonyság, hogy közönséges fejsze-folyó erdőket egyenlőképen éltek nyitra-apátiak nyitra-vicsápiakkal és egyik a másikat azon erdőben nem háborgatta?

3-tio. Tudja-e, vagy hallotta-e a tanu, hogy apáti pater Paulinusok curiájának földbeli pertinentiái mind jobbára nyitra-vicsápi szőlők alatt és a táján volnának és nem apáti határban, ahonnét is az tetszik ki, hogy *nincs felosztott határja* ezen két falunak, süt közönséges bírása és marhalegeltetése.

4-to. Tudja-e, látta-e, avagy hallotta-e a bizonyság, hogy vicsápiak ez elmúlt 1699. esztendőben sz. Mária Magdolna tájban apátiak marhájokat behajtották volna eddig szabad, közönségesen élő földről, minden kártétel nélkül?

Primus testis providus Michael Kizsel annorum circ. 103, in possessione Egerszegh commorans, praevio juramento fassus est ad prima duo deutri puncta directe; addálván azt hozzá: Fatensnek atyja kilencz esztendeig pásztorkodván Vicsápon és Apátin, szintén úgy apáti s mind vicsápi mezőn legeltette az csordát, azután ismét sörtéspásztorságában egy esztendeig mind a két falunak sörtésit együtt őrzette és pásztorkodott, legelvén őket hol egy, hol más határon.

Ad 2-um: Azelőtt ugyan az erdőket ekképpen amint most nem osztották, hanem mind a két falunak bírása együtt elsőben egy falut, azután mást házanként megjárván, minden gazdának meghagyták, hány szekérre való fát vágjon és ha többet vágott, az olyatin gazdájok büntették és emlétett két falu bírái közti osztották egy aránt az büntetést; süt egy idüben lovásziak egy darab erdőt akarván foglalni vicsápiaktól, üzentek vicsápiak apátiaknak, hogy egy szivvel lélekkel rajtok menjenek és az erdejeket ne engedjék foglalni, azmint azon erdőnek visszafoglalására egy akarrattal apátiak is mentek és az közönséges erdejeket visszafoglalták lovásziaktól. Ad punctum 3-tium: Directe constál fatensnél, mivel ifjanta Apátin lakott.

Secundus testis Stephanus Déset annor. circ. 60, ex possessione Egerszegh, subditus archiepiscopi Strigoniensis, praevio

juramento examinatus fassus est ad 2-dum deutri punctum directe; addito eo, hogy első fatens Apátin lakván, maga erdőbéli osztályából fatensnek is adott; ad reliqua nihil.

Tertius testis Paulus Baráth ann. circ. 88, ex loco eodem et subditus eiusdem archiepiscopatus, praevis juramento examinatus fassus est ad 2. deutri punctum directe; ad reliqua nihil.

Quartus t. Georgius Baráth ann. 60, subditus eiusdem et ex loco eodem sub juramento examinatus fassus est ad 2-um deutri punctum directe; ad reliqua nihil.

Quintus testis Thomas Sinka ex possessione Csáb, subditus episcopatus Nittriensis, annorum circ. 80, juratus examinatus fassus est ad 1-um et 2-um: Fatens Suránkán lakván, még néhai Bos-sányi Boldizsár akkorbéli suránkai ur birodalmában is, tudja jól, hogy mindenkoron egyaránt attingált két falu élte egyik a másíknak határát; marhák legeltetésében és az erdőből is úgy osztatott része rendszerint apáti gazdáknak, valamint vicsápiaknak; sőt egy időben bémenvén suránkaiak vicsápiak és apátiak akkorban közönségesen birt erdőkben, mind a két falunép kiment s úgy hajtogatta be az suránkaiakat; néha ott kapván némelyeket közülek, amit vonhattak rajtok, mind a két falu közé oszlott az olyatin birság vagyis mulcta.

Sextus testis Daniel Novoszád ex possessione Suránka, ann. circ. 60, subditus generosi domini Michaelis Jeszenszky, juratus examinatus fassus est ad 1-um et 2-um, uti testis in ordine 5-tus per omnia; ad 3-um nihil; ad 4-tum directe.

Septimus testis Stephanus Kuta ex possessione eadem et subditus eiusdem domini, ann. circ. 48, praevis juramento examinatus fassus est ad 1-um et 2-um, uti testis immediate praecedens ab anno 83 (minthogy az előtt való esztendőekben másutt lakott); sőt tudja, hogy egy időben Kuna Mihálynak, apáti embernek, egy darab nyil szerint oszlott, mostanában controversiában vicsápiak által üzetett erdőkben jutott része fatens suránkai részen levő erdejé(re) dőlt. Ad 4-um: Tudja, hogy behajtották, de ideit bizonyosan nem arányozhatja, hanem épen aratás előtt (volt) ezen casus; ad alia nihil.

Octavus testis Nicolaus Frányó ex possessione Lajosfalva, subditus fisci regii, ann. circiter 40, sub juramento examinatus fassus est ad omnia deutri puncta directe.

Nonus testis Michael Csenkes ex possessione eadem, ann.

circ. 48, et subditus eiusdem fisci regii, juratus examinatus fassus est, uti testis octavus ad 1-um et 2-um deutri punctum, mivel ezelőtt egynéhány esztendővel zsellérségből lakott Apátin nyolczadik fatenssel együtt; ad 3-um et 4-um directe.

Decimus testis Michael Hráb ex loco eodem et subditus eiusdem, ann. circ. 63, ad 1-um et 2-um, uti testis 1-us; ad 3-um et 4-um directe.

Undecimus testis Georgius Mósa ex possessione Körtvély, subditus p. domini Francisci Bottyányi, annor. circ. 50, praevio juramento examinatus fassus est ad 1-um et 2-dum deutri punctum directe; addito eo, hogy még maga atyjától hallotta, ki circiter száz esztendős vala, ha nem még több, azután maga is érte, hogy rendszerint jártak vicsápi és apáti esküttek azon szőlők őrzésére és ha azok elunták, úgy sorival járt azután mind a két faluban szőlőknek őrzése és még vidékiek is őrzették. Ad 4-tum: Tudja, hogy behajtották, de kárbul-e, vagy szabad legeltető helyből, fatensnél nem constál.

Duodecimus testis Georgius Thór ex possessione Körtvély, subditus praepositurae veteris Budae, annor. circ. 70, sub juramento examinatus fassus est, uti testis in ordine undecimus, quoad duo prima puncta; ad alia nihil.

Decimus tertius Stephanus Móssa judex possessionis Lovászi, subditus praetitulati domini Francisci Bottyányi, ann. circ. 70, praevio juramento examinatus fassus est ad 1-um et 2-um deutri punctum directe, uti testis in ordine primus. Ad 3-tium: Tudja, hogy lovászi határtul van egy földje pater Paulinusoknak, de több van-e, vagy nincs, fatensnél nem constál; ad 4-um directe.

Decimus quartus testis Blasius Csulák ex possessione eadem et subditus eiusdem, annor. circ. 70, sub juramento examinatus ad 1-um et 2-um deutri punctum fassus est directe; ad 3-tium uti praecedens testis 13-us; ad quartum audita refert.

Decimus quintus testis Martinus Kiszelicse ex possessione Lovászi, subditus praetitulati domini Francisci Bottyányi, annor. circ. 50, juratus examinatus fassus est ad 1-um et 2-dum, et quartum deutri punctum, uti 14-us immediate praecedens; ad alia nihil.

Unde super praevio modo exacta per nos testium inquisitione praetitulatis dominis instantibus praesentes literas nostras testimoniales sigillis nostris usualibus et manus nostrae subscrip-

tionem munitas iurium suorum futuram ad cautelam necessarias extradeditur die, anno et loco quibus supra. Georgius Sám-bokrétý iudex nobilium comitatus Nitriensis mp. Emericus Bartakovics iuratus assessor comitatus eiusdem mp.

Eredetije az Orsz. Levéltárban az elefánthi pálosok iratai közt, fasc. 3. no 39.

332.

1706. márcs. 25. Sári falu szerződése a herlányi erdő kibéreléséről.

Mi alább megírt sári lakosok egész falu nevével adjuk tudtára mindenknek az kiknek illik, hogy falunknak egészben elégtelen erdeje és mezeje lévén, még csak az tűzre való fára és kevés marhácskáink legeltetésére is kényszerítettünk tekintetes és nemes Kálmánczay István urammal Herlányi pusztá falujának használásáért következendőképpen megalkudnunk:

1. Hogy egyedül az tűzre való fának vágását és elhordását azon herlányi praediumáról (eltiltván mindazáltal bennünket, amint is megfogadtuk ő kegyelmének, mindennemű épületre és léczeknek való hasznos és makktermő fáktul, és mogyoró s egyéb ott termő gyümölcs szedéstől) nekünk ő kegyelme megengedte, köteleztük arra magunkat, hogy ő kegyelmének husz aratót e jövő aratáskor adunk, akik azmit felaratnak egy egész nap hajnaltól fogvást estig, azt ugyan fel is fogják takarni, kötözni és keresztbe rakni.

2. Hogy penig marháink az tilalmas réteken és földeken kívül megírt herlányi pusztán fűre járhasanak, ő kegyelme felszabadította, tartozunk azért husz kaszást adni és ami szénát azon husz kaszás egy egész nap hajnaltól fogvást estig fog lekaszálni, azt fel is fogja takarni és boglyába rakni.

Melyeket ha akármi módon vagy egészen, vagy valamely részében meg nem cselekednénk, avagy azon kívül, amelyre felszabadítottunk ő kegyelmétől, többet elkövetnénk, tehát csak ezen levelünk erejével maga autoritásával is ő kegyelmének egy szolgabíró, avagy eskütt által és hinc exmissione, vagy a nélkül is, annyszor amennyiszor ezen contractus ellen vétkeznénk, szabadságot adunk ő kegyelmének és az ő kegyelme successorinak

ellenünk tanquam ipso facto de violentia convictos procedálni és magának una cum expensis teljes satisfactiót tenni, cum executione reali mindnyájunkon in singulis singillatim. Melyeknek nagyobb erősségére egész falunk nevével adtuk ezen kezünk keresztvonásával hitelezett levelünket Kassán 25-a Martii, anno 1706. Vavra János keze † vonása. Sándor András keze † vonása, közönségesen Síri falu nevével. Coram me Joanne Szent-Györgyi s. k.

Eredetije a Kapy-családnak a magyar nemz. múzeumban elhelyezett levéltárában.

333.

1708. jul. 3. Mármarosmegye szabályrendelete a fenyőszálfa-kereskedésről.

Sok kárával tapasztalhatóképen érzi a nemes vármegye, hogy a magyarországi és akármely idegen emberek bejövén, sóval való kereskedésnek okáért az Iza és Visó vizére felmenvén, a szálakat az lakosoknak nagy károkra drágán veszik meg, árát felferik és az vármegye lakosi praecludálatnak az kereskedéstől, melyeknek prohibitiójáról az nemes vármegyének sokszori és régi statutumi és protocollatiói extálnak, végeztetett azért ezuttal is pro corollario: Hogy a modo in posterum sem magyarországi, sem akármely idegen ember szálak vásárlására az szigeti portuson kívül és felebb ne menjen, sem itt lakos akármi karban levő ember olyanokkal ne colludáljon, ne czimboráljon, szálakat ne vásároljon sub poena confiscationis ratium ex parte quaestorum, ex parte vero collusorum fl. 24, toties quoties comperti fuerint excipiendorum. És ha comperiáltatik, az olyan kívül való embernek szála statim et de facto confiscáltassanak, akár ex parte fisci, akár ex parte comitatus való ember deprehendálhassa maga számára.

A megye levéltárából közölték: Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K. i. m. III. 256. 1.

334.

1714. Tordamegye szabályrendelete az avar-gyújtás tilalmáról.

Sok károkkal tapasztalják a t. nemes vármegye tagjai közül némelyek tavaszfélt az avarok meggyújtásából származott károkat, hol erdejeknek, cseréjeknek, hol mezőben vagy erdőben rakott szénájoknak elégeésekkel. Végeztetett azért ex unanimi consensu, hogy senki is tavaszfélt se fűtőzésnek, se dohánygyújtásnak praetextussa alatt, se erdőben, se mezőben, se úton, útfélen avart gyújtani ne merészeljen, melyre tiszt-uraiméknak ő kegyelmeknek szoros vigyázások legyen, külömben az ellen cselekedők in poenam f. 40 irremissibiliter exequendam incurraljanak, azon avar gyújtásból következett károkat is megfizetni tartoznak.

Az erdélyi múzeum kéziratárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K.*
i. m. I. 346. l.

335.

*1715. junius 10. A magyar országgyűlés által hozott törvény 94. cikkelye az erdőkárok ügyében az alispánok bíraskodási illetőségéről.**

In casu succisionis et decorticationis sylvarum pro iudice vice-comes denominatur.

Articulus 94.

Ad tollendam, ex titulo 33. partis tertiae omnia iudicia denominatione emersam ambiguitatem (annuente benigne sua maiestate sacratissima) pro iudice vice-comites comitatum denominantur.

Corpus Juris.

* V. ö. Erd. Lapok 1879. 175—176. l.

1716. febr. 14. Nagy-Réppényi közbirtokosok erdőrendtartása.

Mi alul irottak Nagy-Réppény nevű falunak (aki ebben az nemes Nyitra vármegyében vagy) földes urai tekéntvén az ott való lakosoknak sok rendbéli excessusit kiváltképpen azon határban levő erdőnek vesztegetésében, ilyen végezést és rendtartást tettünk magunk, successorink és jobbágyink között:

1. Nem kevés kárunkkal tapasztalván, hogy a nagy-réppényi parasztság az ott való erdőt maga akarátja szerint distrahálja, arra nézve az erdőt két felé osztottuk úgy, hogy nagyobb része legyen tilalmas, a többi pedig mind az urak, úgy az parasztság lignátíójára maradjon.

2. Ezeknek vigyázása kedviért rendeltünk két őrzőt, kiknek kötelességek, amint hűtöt is letettek és instructiójuk ez lészen, úgy mint is, fölvetvén az egész compossessor urak részeit találunk pro parte illustrissimi baronis domini Georgii Berényi sessiones colonicales nr. 21, pro parte illustrissimi baronis domini Alexandri Vécsey sessiones nr. 7, pro parte magnifici baronis ab Helempach sessiones 7, pro parte magnificae dominae relictae condam magnifici baronis domini Pauli Berényi sessiones 3^{1/2}; és számlálván minden 7 sessiótul hetenkint három szekér fát, jön az úr Berényi György úr számára currus 9 minden hétben, Vécsey Sándor úr számára curr. 3, Hellempach úr számára curr. 3, Berényi Pálné asszony részére curr. 1^{1/2}, Just úr számára curr. 1^{1/2} Parasztoknak, úgy ott való postamester és Veress Mihály úrnak ne legyen szabad több fát az szabad erdőből hordani, hanem csak annyit mint egy paraszt populusa sessio után illik t. i. esztendeig minden holnapra két szekeret egy egész populusa és nem pusztá sessio után, tizenkét forint bírság alatt, akármely úr jobbágyi legyenek is, toties quoties abban comperiáltatnának, kiváltképpen ha titkon avagy nyilván valakinek eladnának, amely büntetés az egész urak közönséges hasznokra fordíttatik.

3. Pro antevertenda inter dominos compossessores scissione nevezett őrzőknek kötelességek az lészen, nem csak felülirt nagy-réppényi parasztokra vigyázni, hanem arra is, ha valamely úr számára fognak fát hordani, annak az úrnak cselédje vagy jobbágya

maga ura commissója nélkül ne menjen; az mely commissio őrzőknél marad számadásukra nézve.

4. Pro coronide, ha ezen kívül valamely urnak volna szüksége fára tilalmasbul, az többinek hírével legyen.

Kinek nagyobb bizonyosságára ezen felülírt végezésünket kezünk írásával s pecsétünkkel megerősítettük. Datum in Nagy-Réppény, die 14-a Februarii, anno 1716. Berényi György s. k. (P. H.) Hellenbach János s. k. (P. H.) Justh Ferencz s. k. (P. H.) Ujfalussy Éva s. k. (P. H.) Csömeri Zay Zsuzsánna s. k. (P. H.)

Eredetije a magyar nemz. múzeumban elhelyezett gróf Berényi-család levéltárában.

337.

1716. május 19. Kivonat Péterffy báró királyi biztosnak Sopron város részére a várossal egyetértőleg megállapított utasításából, a polgároknak tüzi-fával való ellátásáról.

7. Um auch mit der zeit nach und nach aus der so grossen schulden-last, worin diese stadt bis auf die zeit gerathen, zukommen, confirmiret ferner die königliche commission, als ein hier zu hauptsächlich dienliches mittel, das von magistrat und der gemein gemachte holz-ordnungs-project will solches auch nachfolgendermassen modificiret haben, dass nemlichen fűrohin zur nothdurft der gesammten stadt alles und jedes brennholz durch der stadt-unterthanen geschlagen und klafterweiss an die sich darum anmeldende partheyen verkauft und abgegeben werden solle und zwar in folgender ordnung:

Es sollen bey herannahender zeit, dass ist angehenden künftigen herbst auf verordnung des magistrats durch die zwei waldherrschaften zwei verschiedene wälder, einer in der nähe, der andere in der weiten, nach der bisherigen praxi ausgezeigt werden, woselbst die unterthanen sogleich anzustellen, um das holz zu schlagen und in die klaffter zu legen. Ein register des sothanen geschlagenen holzes muss derjenige, welcher die absicht der wűrtschafft mithin auch dieser holz-robatten haben wird, mit specificirung, wieviel dessen ein und andern ort sich befindet, sogleich wochentlich dem herrn bűrgermeister einliefern, welcher denen darum sich

anmeldenden partheyen die anweisung an den holtz-zeichen-einnehmer und dieser hinwiderum gegen erlegung der gebühr die seinige an die waldhütter, derer in jeden wald zwei und also in allen virer seyn sollen, zugeben. Damit aber auch hierinfallt kein unterschleiff beschehen möge, so müssen diese *gewisse zeichen* bei handen haben, welcher jedweder wagen, so holtz aufladen will, gegen erlegung zwei ungarische von der klafter, so ihnen waldhüttern pro salario, davor sie auch vor allen, absonderlich aber den feüers-schaden in denen wäldern zustehen haben, verbleiben sollen, von ihnen zu nehmen und hernachmals bey den stadt-thor widerum abzugeben, *ohne welches zeichen kein wagen mit holtz herein zu passiren.*

Was nun von diesen gefällen eingehet, soll zu der interesse- und perceptorats-cassa und nirgend anderwärtig hin durch den holtz-zeichen-einnehmer verwendt und abgegeben, auch von dem perceptore alljährlich verrechnet werden. Und solle hiermit sowohl der stadt, als andern herumliegenden unterthanen nicht erlaubt seyn einiges holtz in die stadt zum verkauf hereinzubringen. Das holtz aber solle bey zeiten und in genugsamer quantität gehackt werden, damit die burgerschafft keine noth leidet. Wegen derer hochlöblichen p. p. jesuiten und Paulinorum seynd die contract anzusehen, wie solche respectu der holtzung lauten. In welche vorgedachtermassen eingerichte holtz-ordnung, weilen der allhiesige stadt-magistrat zusammt denen vormündern und vierundzwanzigern, wie auch die von der ritterschafft, so vorhin etwas besonders vor der übrigen burgerschafft von holtz gehabt, mit hindansetzung ihres privats interesse, bloss amore boni publici dergestalten eingewilliget, dass wann nach der zeit mit der hülff gottes die schulden-last in so weit gehoben worden, dass man vor thunlich finden wurde den vorerwehnten modum das holtz zu haben widerum aufzuheben, er der magistrat, vormünder und vierundzwanziger nebst denen von der ritterschafft das bis auf diese zeit gehabte quantum am holtz künftig widerum, wie ehemals jährlich überkommen sollen, als lässt es auch die königliche commission bey solcher cautela allerdings verbleiben. Zu verhüttung aber aller und jeder unordnungen muss noch diesen sommer hindurch alles in denen wäldern und in denen gärten vor der stadt, auch vor den thören, wie der augenschein zeigt, liegendes gehacktes holtz in die stadt hereingebracht, auch die nachstehende ausgezeigte maassen, sobald es die

jahreszeit zulässt, mit anfang des herbst geschlagen und so forthan aus den wald in die stadt hereingebracht werden.

Másolata a bécsi cs. és kir. közös pénzügyminisztériumi levéltár «Ungar. Hofkammer» osztályában, Waldwesen fasc. 12,614.

338.

1716. A regéczi uradalom erdőöreinek utastítása.

Instructio custodum silvarum seu venatorum, dominii
Regécziensis Petri Bárczi et Georgii Bolna.

1-o. Ante omnia assummat secum silvarum judicem et ex circularibus Regéczkeiensibus unum, Mogyoróskiensem alterum és elkezdvén Fonytul a regéczi dominium erdeit, határit, legelőszőr csak az határok szélén kívül menvén, járnák meg oly formán, hogy valamelyre a vidékiek, akárhova való az erdőt hordanák, meg-lássák, ha az utak jártak és ha az erdőt hordják-é.

2-do. Az hol új bėjárásokat találnának, oly helyeken napol-janak, várakozzanak és vigyázzanak, és ha valakit commissio nélkül találnak, a marhájokat béhajtsák az hova közelebb, vagy Fonyba, vagy Horvátiba, vagy Tállyára. Mind az által

3. Megtudják Szabó Páltól az korlátiak, hejcziek, hottykaiak, patakiak, tolcsvaiak micsoda erdőket usuálnak és meddig. Azokat az kiknek commissiójuk volna, az oly helyeket nem kell bántani.

4. Mihelyt Komlóskára érnek, onnan vigyenek egy kerület, amazokat visszabocsátván és azokkal járnák meg az erdőket, hasonló-képen mindeniket, de kiváltképen a széleket, a holott igen obser-válják az vidékiek bejárását, kiváltképen . . . a lizskaiakét, bényeiekét és ha mit találnak, Horvátiba onnan tudósítsanak Tállyára.

5. Az erdön hiában ne járjanak, hanem madarat és vadat szorgalmatosabban keressenek és valamit kapnak hússéggel béhozzák, azért lészen puska való discretiójuk. Legalább minden holnapban összejárják egyszer. Datum Tallyae, 1716.

Csonka fogalmazványa az Országos Levéltár «Lymbus»-ában.

1717. május 4. *Kivonat Szacsva sepsi-széki székely falu törvényéből, az erdei kihágásokról.*

III. Az falu közönséges tilalmas erdejét személyválogatás nélkül hogy jobban megtarthassuk az szántszándékkal való pusztítók ellen, ebben a falu ilyen modalitást kövessen: Valaki igazán vádoltatik, akár szabados, akár jobbágy legyen az, hogy fejszével erdőlt volna, annál inkább az töviről levágná, a kit rajta megérnek, hogy igazán vádoltattak, törvényt nem kell néki bocsátani az igaz vádló ellen, büntessék dn. 30 id est három sustáig; hogy ha kételkednék benne, hogy őtet nem igazán vádlották, támaszszon törvényt az falu előtt, hogy ő ártatlan, harmadmagával szabad legyen magát megmenteni, különben meg nem szabadul; afféle ledölt fát és földön fekvő fáknak ágait szabad legyen hordani, de azt is úgy, hogy legyen hírével annak a kié az erdő, hogy ki akarja hordani.

Közlötték: *Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári Kelemen* im. I., 123. l. a birtokukban lévő eredetiről.

1718. december 15. *A bécsi udv. kamara rendelete a temesi bánsági kormányzsághoz az ottani erdők megóvása érdekében.*

Hoch- und wohlgebohren, auch edl und gestrenge besonders liebe herren und freinde, unsere freindtwillige dienst seyndt denenselben jederzeith beraith anwor. Es will unter anderen zu beförderung des siebenbürg. salztransports höchst erforderlich seyn, das mit besonderer sorgfalt auf die conservir-verschon und beybehaltung deren waldungen von Karlsburg an bis Szegedin aller fleiss und wachsamkheith dergestalt angewendet werde, womit diese absolute nicht anderst respectu deren zu solchem ende tauglichen bäumern, als für die schiff zum salztransport daraus zuerzeugen, gebraucht werden mögen, wie solches zwar bishero noch ziemlichermassen observiret worden, ausser dass etwelche aus denen dort und da sich zuvernehmen gegebenen siebenbürg. und hung. dominis terrestribus von kurtzer zeith her eine wiedrige impression gefasset, in der übl

fundirten persuasion, das sye sich darwieder zusetzen befuegt wären, welchen aber leicht ihr unbegründet gefaster wahn zubenehmen, und mit dem bishero solang continuirten usu et possessione und beynebst das es ihro kays. mays. als landts-fürsten gnädigster will und befelch seye, sich in der possess allerdings zuhalten, und durch solche schiff erzeugung der angelegentlichen allgemeinen nothwendigkeith des salz gebrauchs zu subveniren, als welchem sye ohne weiters zu acquiesiren haben werden, wobey ihnen dominis terrestribus jedoch nit verboten ist, das selbige pro sua necessitate privata ein und anderes schiff bauen mögen, jedoch unter den deutlichen vorbehalt und mit dieser restriction, das sye damit einen quaestum zutreiben oder anderen solches zuerstatten mit nichten berechtigt seyn mögen oder sollen. Dessen man sye kays. administration zu dem ende hiemit erinnern wollen, das selbige sowohl ihres orths und districts ist (aber dermahlen zwar einige domini terrestres praeter fiscum nit vorhanden) auf die alda befindliche waldung und dero conservation ein wachsambes aug haben, und durch die ihro subordinirte beambten eine genaue beobachtung tragen lassen wölle, womit all vorberührtes observirt, und darwider mit nichte gehandelt werden möge. Dan daran beschicht ihro kays. mays. grosser willen und mainung. Geben Wien, den 15. Decemb. 1718. W. der kön. kays. präsident, vice-präsident und verordnete hoff-cammer-räthe.

Eredetije az Orsz. Levéltár kincstári osztályában, a régi temesvári kam. administratio iratai közt fasc. 72. Rescripta, és az erdélyi udv. kancellária 1718 évi 90. sz. alatt.

341.

1718. *Kivonat Marosszék szabályzatából a makkos és tilalmas erdőkről.*

Pars IV. Articulus 18. Makkos erdőkről.

Régtől fogva latiálnak székünkben némely falukban a bebíró possessorok praejudiciumokra és károkra ilyen frausok és abusosok, hogy ha a makkot termő erdőkön isten makkot ad, a falusiak egymás között ilyen alattomban való tilalmakat tésznek, hogy senki a bebíró possessorok sertréssének helyet és szállást ne adjon. 2. Addig míg a bebíró possessorok sertésseket valahová nem col-

locálják, pásztort nem fogadnak, hanem sertésseket szerben őrizvén egymás között való végezésből, a bébíró sertéssinek pásztorságát fel nem vállalja senki, mihelyt pedig megtudják, hogy a bébíró possessorok sertésseket valahová collocálták, ottan mindjárt pásztort fogadnak. 3. Egy részét makkoknak, magok sertésseket idején reá járatván megétetik és a possessoroknak hirt azután tésznek. 4. Néha gyakrabban színes praetextus alatt elvégezik, hogy senki bizonyos számu sertésnél többet az erdőre ne adjon, mindazáltal azután mesterséges utakon megcselekszik, hogy minden sertésseket a makkra járatják. 5. Ha kiknek a lakosok között annyi sertésse nincsen, mint a mennyi számukat engednek a makkra járatni, annak szabad idegen sertéseket vinni; a bébíró possessoroknak pedig mást odahajtatni maga sertései kívül nem engednek. 6. Falu közönséges erdejére a makkra idegen sertéseket csoporttal fogadnak makk-bérre, melyből a bébíró possessor soha nem részesítettik:

Végeztetett azért, hogy minden faluk az ő idejében fogadjanak pásztort, és a bébíró possessorok sertéssét befogadván őriztessék fizetésért, a bébíró possessorok in sub poena infra scripta specificata megfizessenek; a makkbérből is rata portiójokat a possessoroknak adják ki, mert különben ha ezen punctumoknak valamelyikében impingálnak, ha falu 36, ha privatus ember 12 frtra v. tiszt atyánkfiai által exclusis etc. megbüntettesenek.

Articulus 19. Tilalmas erdőkről.

Vagyon ilyen panaszok is a possessoroknak, hogy némely faluk falu közönséges erdejét megtiltják, és medio tempore jó pénzen eladják a possessoroknak hirek s akaratjuk nélkül; így cselekesznek a régtől fogva nevelt erdővel is, és így a possessor mind fájából s mind árából excommunicálják; ha fáért erdejekre küldenek, a hol semmi jó fa nincsen *a nyomásban*, oda igazítják: Concludáltatott azért, hogy egy falu is a possessorok hirek s akaratjuk nélkül erdőt el ne adhasson, hanem hírré tévén a possessoroknak, vagy magok emberek előtt illendő részek szerint való erdőt szakaszszanak, vagy az árából igazságosan részesítették, kik ha különben cselekesznek, v. tiszt atyánkfiai az ilyen falun exclusis etc. 36 frtot exequáljon; reciproce ha a possessorok is falu

hire s akaratja nélkül tilalmas erdejekben szántsándékkal küldenek, toties quoties 12 frtra exclusis etc. büntetessenek, insuper a falu is maga törvénye szerint birságolja meg a tilalomszegésért.

Ezen czikkelyek a többiekkel együtt a széknak 1610—1674. közt hozott határozataiból 1718-ban gyűjtettek össze s foglaltattak rendbe. — Közölték: Dr. Kolozsvári S. és dr. Óvári Kelemen i. m. I. 74—5. l., a volt Marosszék levéltárából.

342.

1719. január 30. Nyitra megye tanuvallatása a nyitra-apátiak és nyitra-vicsápiak közös erdőhasználatáról.

Anno 1719. die 30-a mensis Januarii, in oppido Új-Galgóc comitatus Nitriensis existenti et habito penes commissionem perillustris ac generosi domini Adalberti Sándor de Szlavnicza vicecomitis antelati comitatus, ad instantiam honorabilis conventus Elephanthensis et generosi domini Georgii Ordódy junioris compossessorum Nyitra-Apatiensium emanatam nos infrascripti iudex nobilium et juratus assessor juxta subinserta deutri puncta peregrimus inquisitionem modo et ordine sequenti:

De eo utrum?

Primo. Tudja-e a tanu, hogy apátiak vicsápiakkal együtt, még Érsekújvárnak török által való megvétele előtt is egyaránt birták az erdőt?

Secundo. Tudja-e a tanu, hogy apátiaknak más török uruk volt s vicsápiaknak is más, és hogy az apáti török ur vicsápiakban s vicsápi apátiakban nem avatta magát?

Tertio. Tudja-e a tanu, hogy nem a török urak dispositiójából, hanem régi időktől fogva, azaz emberi emlékezettől fogva apátiak vicsápiakkal együtt egyaránt birták és éltek az erdőt?

Primus testis providus Joannes Lictor, incola Körtvelyiensis, subditus praepositurae veteris Budae, annor circ. 80, praevio jramento fassus est ad 1-um: Jól emlékszik, hogy Ujvárnak megvétele előtt is mindenkor apátiak vicsápiakkal is együtt az erdőt egyaránt birták s éltek, úgy hogy sem apátiak, sem vicsápiak nem mondták maguknak, hanem mind a két részről közönséges-

nek, és amidőn már télhes fát kellett volna készíteni, vicsápiak apátiakkal egy értelemből üdőt választottak és kimenvén az erdőben egy darabot elszakasztottak s egymás közt egyaránt fölosztották, sőt ha valami idegen¹ embert kaptak az erdőben akár apátiak, akár vicsápiak, béhozták s mind a két falunak bírái s esküttjei össze menvén együtt büntették. Ad 2-um nihil; ad 3-ium sicut ad 1-um.

Secundus testis providus Joannes Farkas, incola Egerszegien-sis, subditus archiepiscopatus, annor. circ. 86, praevio juramento fatetur ad 1-um per omnia sicut primus testis. Ad 2-um: Jól emlékszik, hogy minekutánna Érsekujvárat (a török megvette volna, vicsápiaknak más török urok volt s apátiaknak más; s azt is jól tudja, hogy a vicsápi ur nem avatta magát az apátiakhoz. Ad 3-um: Azt is jól tudja, hogy az török urak az erdő dolgában magokat nem elegyeltették, hanem valamint a török birodalom előtt, úgy a török birodalomban is mind vicsápiak, mind apátiak egyaránt birták, éltek és osztották az erdőt.

Tertius testis providus Joannes Lüle, incola Lovásziensis, subditus successorum Francisci quondam Battyányi, annor. circ. 76, praevio juramento fatetur, ad 1-um sicut primus et secundus in ordine testes, ad 2-um et tertium sicut secundus in ordine testis; addálván azt is, hogy midőn Bereczk György nevű apáti lakosnak épen az lovászi határ mellett osztálya jutott volna és ott levágott, rakásra hányott kis fáját Dékhez Pál nevű lovászi ember elhordotta volna, azon apáti Bereczk György a fát kinyomozván, midőn keményen fogta volna, kéredzésre vette dolgát s három forintot adott az apáti embernek.

Quartus testis providus Stephanus Kinucze, incola Lovásziensis, subditus successorum Francisci quondam Battyányi, annor. circ. 74, ad primum sicut praecedentes per omnia. Ad 2-um: Nem emlékezik ugyan, hogy más urok lőtt volna apátiaknak és más vicsápiaknak, de azt sem tudja, hogy egy urok lett volna; de arra jól emlékszik, hogy minden külemb helységeknek külemb urok volt. De valamint Ujvárnak megvétele előtt, úgy megvétele után is mindenkor egyaránt birták és egyaránt is osztották. Ad 3-um sicut secundus et tertius in ordine testes.

Quintus testis providus Michael Kuna, incola Nyitra-Apátien-sis, annorum circ. 90, subditus conventus Elephantensis, praevio juramento fatetur ad 1-um: Jól tudja, hogy Ujvárnak török által

való megvétele előtt is mindenkor egyaránt osztották az erdőt s oda ment az apátiak fejszéje, ahova vicsápiaké osztályképpen. Ad 2-um: Jól tudja, hogy apátiak magok urának, vicsápiak is magoknak vitték a fát. Ad 3-tium: Tudja nyilván, hogy nem az török urak parancsolatjából vagy engedelmeiből éltek egyaránt az erdőt, hanem a hajdani mód szerint, mert csak alig tehette a vállára a fejszét gyermekségében, már is egyaránt járt vicsápiakkal az erdőben.

Sextus testis providus Joannes Bereczk incola Nyitra-Apatiensis, subditus domini junioris Georgii Ordódy, annorum circ. 75, ad 1-um, 2-um et 3-um sicut praecedens in ordine testis. Septimus testis providus junior Joannes Bereczk incola Apátiensis, subditus venerabilis conventus Elephanthensis, annor. circ. 68, ad 1-um, 2-um et 3-tium sicut praecedens.

Super qua praevis modo peracta inquisitione praesentes nostras pro futura dominorum instantium juris cautela extradidimus testimoniales anno, die et loco quibus supra. Alexander Balogh iudex nobilium comitatus Nitriensis mp. Michael Grajczár eiusdem comitatus juratus assessor mp.

Eredetije az Országos Levéltárban az elefánthi pálosok iratai közt fasc. 3. no 57.

343.

1719. szeptember 3. Sárospatak városának bizonyítványa arról, hogy az általa kihallgatott kondások a Long erdő idei makktermését mennyire becsültk.

Mi sáros-nagy-pataki főbíró Kállay Pál mellettem levő hites tanácsbéli emberrel úgy mint Gorray Istvánnal és egyebekkel, nem különben kis-pataki bíró úgymint Kovács Szabó István per praesentes recognoscáljuk, hogy az úr, tekintetes és nemzetes vitézlő Zolnay Zsigmond praefectus urunk ő kegyelme parancsolatja mellett pataki udvarbíró nemzetes Lehner Ferencz uram ő kegyelme maga eleibe hivatván bennünket, kívánván kétrendbeli kondásokat a Long nevű erdőn levő actualis glandinatio iránt examináltatni, azok az szerint, amint következnek, lelkiismeret szerint fateálták:

Primo, a méltóságos uraság részéről való kondások:

1. Butkay Tamás méltóságos uraság pataki kondása, személye szerint nemcsak egyszer hivatván a méltóságos uraság Long nevű erdejét experiálni vallja lelkiismerete szerint, hogy azon erdőnek a derekán és javán semmi makk nincsen, hanem az erdőnek szegletiben és tók felül való részeiben s végiben nagyon annyira való makk, hogy ha valamely casuális veszedelem, árvíz nem érkezik az erdőre, avagy férgektől való emésztés a makkokra, circiter 600 hatszáz sertés sz.-Mihály naptól fogva sz.-György napig elegendőképpen beéri vele.

2. Ruszkay Péter regénczi dominiumhoz való kondás fatetur per omnia sicut praecedens.

Secundo, külföldi oculált kondások:

1. N. méltóságos Andrassy Péter uram önagysága özvegyének Rác János nevű kondása lelkeismerete szerint vallja: Mintegy ötödmagával e Long erdőnek nagyobb részét megjárta, mindenütt nincsen ugyan makk, az hol pedig nagyon, ámbar a földön levő legyen rossz, de a fákon amennyi nagyon, ítéli azon makkokat lenni nem az egész télre, hanem sz.-Mihály napjától fogva sz.-Miklós napig tizenkét vagy tizenhárom száz sertésnek elégségesnek.

2. N. Boka János uram kazai kondása Sánta János lelkeismerete szerint vallja: Az említett erdőt járta, néhol semmit sem látott, néhol keveset, néhol többet, úgy hogy a mennyi makkot látott, ítéli sz.-Mihály napjától fogva szent-Miklós napig elégségesnek lenni kilencszáz avagy ezer sertésekre, de télre, bizonynyal mondja, hogy semmi sem marad.

Mely praemittált fassiókat in forma testimonialium kívánván kiadni usualis pecsétünkkel is megerősítettük. Actum N.-Patak, die 3-a Septembris, 1719. Fellebb említett bírák és tanácsbeli esküttek. Hites notarius Tornallyai B. Gergely mp. (P. H.)

Kivül: Revisio procreatorum glandium in silva Long anno 1719., per subulcos facta.

Eredetije az Orsz. Levéltár «Lymbus» című gyűjteményében.

1720. ápril 27. A felső-elefánthi közbirtokosok erdőrendtartása.

Mi alulirt felső-elefánti compossessorok egyenlő akarattal adjuk tudtokra az kiknek illik, hogy meggondolván határunknak és erdeinknek teljességgel való elpusztulását, azért annak fölneveléséről és magunk s úgy szegény embereink között holmi izetlen-ségeknek eltávoztatására közönséges akarattul léptünk ezen alább irt punctumokra:

Primo. Az egész erdőnk, határunkban lévők conserváltassanak, legfőképpen apponyi határtul fogvást, azaz apponyi és elefánti határhásító megyétül fölmenvén az hegy tetejére és amint az hegyek tartnak környös körül egész le a Szent-János völgyig, azaz Sz.-János klastrom malmocskájáig intacte maradjon per spatium seu effluxum decem annorum, úgy hogy intra illud tempus senki, annyival is inkább szegény embereink közül ipületre, vagy más szükségre való fát ne vitessen; mindazonáltal a száraz fa kihordatni engedtetik, hogy a hegy purgáltassék. Az több erdőség penig, úgymint azon völgytül fogva a hegy tetején menvén végig, úgy mint Szerkenye szőlők végig nem annyira tilalmaztatik, hogy intra praescriptum tempus se ipületre, annyival inkább tűzre való fáért be ne mehessen; mindazonáltal senkinek meg nem engedtetik, hogy azzal sub quocunque tandem colore kereskedjék, vagyis eladhassa, hanem in proprias suas necessitates convertálhassa, sőt aki zálogos közülönk, ezen territoriumbúl ki ne vehesse. Az felől említett tilalmas darab erdőben penig absolute senki az kecskékkal be ne merészeljen járni sub amissione earundem. Az több erdőség ugyan az kecskéknak legeltetésitül nem tilalmaztatik, mindazonáltal fejsze és valaska nélkül; amidőn pedig makknak termése lészen, sz.-Jakab naptul fogvást se juhokkal, annyival inkább kecskékkal az erdőben járni és senki, sem nemes urak, sem parasztok közül vidéki sertésit ne merészelje befogadni az egész urak híre nélkül sub amissione similium animalium.

Az erdők pedig ne égettessenek senkitül s valakit rajta kapnak és reá bizonyodik, akár gazda s akárki légyen, irremissibiliter tizenkét forint desummáltassék rajta és azon pénz az ide való templomnak ipületire és conservatiójára fordítottassék. Az makknak midőn termése lészen, senki az urak, annyival inkább szegény

emberek közül titkon és alattomban az makkot szedetni és hordani ne merészelje, hanem ki-ki maga tulajdon sertésit hajtassa az makkra és annak beneficiumjával szabadon élhessen; aki pediglen titkon az makknak hordásában tapasztaltatik, az őrzőktől fogattassék meg, az bíró házához vévén, legyen husz pénz a büntetése, az is istennek tisztességére fordíttassék. Az őrzőknek az erdővel disponálni nem leszen szabad, se szárazat, se nyerszet semmi lett úttal sub gravi animadversione distrahálni; holott pedig valakit az felől megtilalmazott darab erdőben kaphatnak, hajtassék bé az falusi bíróhoz és az hajtóknak tizenkét pénz tétessék le; azon kívül a minemő fának lopásában avagy elvitelében tapasztaltatik, condigne becsültessék meg és annak is pénze desumáltassék és fordíttassék in aedificationem templi.

Az őrzőknek serio fog parancsoltatni, hogy mint az erdőkre s úgy a mezőre szorgalmazatosan vigyázzanak és ha kárban találkozik, hajtassék bé az marhabíróhoz és megbecsültetvén az kár, az damnificált félnek tétetődjék le annak aestimatioja, avagy kárának jutalma; ha pediglen szántsándékkal afféle esztelen rosz parasztok marhájokkal rétekre vagyis buzákon való hajtásokban tapasztaltatnak és talántán magokat az marhájok béhajtásában opponálnák, salva damni refusione afféle nyakasok singillatim tizenkét forintban büntetessenek és azon pénz is in neccsitates toties repetitae ecclesiae convertáltassék.

Secundo. Valaki tapasztaltatnék, hogy az gátokat, gabonát, puszták, rétek és szőlők körül való kerteléseket elhordaná és tüzre vinné, legelsőbbben is kalodában tétessék és jól megcsappattassék; ha azzal sem gondol, toties quoties tapasztaltatik, két forintnak letételére büntetessék.

Tertio. Az gabonákra és keresztek közé senkinek ne legyen szabad az marháját hajtani, sub poena et refusione damnorum; et siquidem rusticus praeter mercedem laboris nihil haberet, azért tilalmaztatik, senki az uraság híre nélkül az gyepeket rontani és irtványokat az erdőből csinálni ne merészelje próbálni; sőt aki valamit föltörött is, avagy is szántott, tartozik abban hadni, és ha valaki ez után abban tapasztaltatnék, erőssen megveretessék és az földből kizárattassék.

4-to. Hogy pediglen minden izetlenségek és visszavonások a modo in posterum mint az uraság s úgy a szegénység között cessáljon és minden aprólékos állapotokért neköllessék marhájú-

kat ad manus judiciarias hajtogatni, tehát per formam supremae inspectionis, aki közölünk fog rendeltetni az több nemességgel cointelligenter lévén, afféle károk láttassanak meg és secundum deum et eius justitiam cum satisfactione lesae partis intra privatos parietes accommodáltassék a kár.

5-to. Aki pedig közölünk ezen végezéseket meg nem állanók in parte, vagyis in toto, toties quoties tíz tallérig való vinculumot incurráljon és irremissibiliter az megálló fél, aut hoc iudice via liquidi desumáltassa. Kinek nagyobb bizonyására és elhitelire adtunk ezen kötéslevelünket. Datum Felső-Elephánt, die 27-a Aprilis, anno 1720. Franciscus Josephus Simonyi conventus Elephanthensis prior ennek úgy consentiálok, hogy ebben ne értetessék kalastrom határa et absque cuiuscunque juris praeiudicio (L. S.) Maythényi János ennek úgy annuálok, hogy ebben ne értessék kereszturi tilalmasa et simul absque cuiuscunque juris praeiudicio (L. S.) Franciscus senior Szörényi consentit salva pro aedificiis lignatione pro se (L. S.) Bartakovics Márton is consentiált cum pari cautela et absque cuiuscunque juris praeiudicio (L. S.) Jaklin László (L. S.) Brogyáni Mihály (L. S.) Bossányi Pál (L. S.) Horvát György (L. S.) Bucsy Dávid (L. S.) Földes János (L. S.) Kopcsányi András (L. S.) Mattyasovszky István (L. S.)

Eredetije az Országos Levéltárban az elefánthi pálosok iratai közt fasc. 2. no 38.

345.

1720 körül. Kivonat gróf Csáky Imre kalocsai érsek és váradí püspöknek belényesi udvarbírája részére adott utasításából a fűrészmalomról illetőleg.

12. Vigyázzon, hogy a fűrészmalom, kit árendában nem lehetett kiadni, arrul más dispositio nem lehetett, hanem pénzzel deszkáknak való tőkéket kell hordatni, — amint referáltatik tiz poltúrán, legföljebb egy máriáson vastag tőkéket adnak — annak előtte is hordtak, hogy hiába a fűrész ne álljon, szoktak elegendő tőkét hordatni pénzzel, pénzt szoktak keresni, deszkát is pénzzé tehetni. Gátakat a tájon levő faluk tartoznak igazítani. Azonban recenter felállított új fűrészmalommal minthogy alkalmasabb deszkákat lehet vágatni, az havason deszkáknak való fák is bővebbek és

alkalmatosabbak, erre nézve, hogy az deszkát faragó emberek azon darab havast ki ne pusztítsák és a miatt a fűrészhez kívántató tőkefák dolgában az oeconomia meg ne fogyatkozzék, szükséges azon havast megtilalmazni és annak vigyázására rendelendő gornyikok valakit ottan kapnak, legkisebb fában kárt téssen, minden irgalmasság nélkül 12 forintokat az udvarbíró megvegye. De az fának vastagját tudhassa, hogy az deszka alkalmasabb eshetvén, annyival is szaporább keleti légyen, melyeknek Váradra való administráltatása iránt értsen egyet Mosóczy urammal, keresvén ő kegyelmének módot az deszkák eladásában. Minden eszközökre úgy vigyázzon, hogy éjjel s nappal a fűrész járjon, másként, ha egy heti próba szerint deszkáknak száma számadását nem assequálja, erszényével fogja pótolni. Azmely tőkéből két arasznyi széles, avagy annál bővebb deszka fog esni mostani rend szerint, az olyan tőke 14 polturával fizetessék, annál vékonyabb pedig tiz polturával; de az apróra és vékonyra nem is kell pénz t vesztegetni, mindennemű munkára alkalmatlan lévén az deszkája. A fűrészre is vigyázással légyen, hogy az tőkéből több deszkát vágatván kevesebbet ne adminisztráljon; szükség az okért az tőkefákat próbára venni és hány szál egyikből metsződik, az szerint több fák után multiplicálni.

Eredetije az Orsz. Levéltár kincstári osztályának instructiói között.

346.

1721. decz. 30. *Kivonat a temesi bánság területén lévő bányahivatalok részére adott utasításból, az erdőket illetőleg.*

Auf die waldtungen zu khommen, betrachtet mann gar woll, wass daraus so an brenn- alss bauholz in grosser quantitāt zu nemmen erforderlich seye. Neben disen aber will auch das khünfftige bedenckhet seyn, vmb die notturfft, so ein alss anders continuiren zu khönnen, vorgesorget werde; wessentwegen dennen verwalthern, waldtforster, oder waldt-khnecht zugestellet werden, so neben dennen waldtungen, auch wissen, veldter vnd flüsse zu beobachten vnd zu bereithen haben; vnd ob mann zwar für dise wegen jedes districts anderer beschaffenheit eine instruction dermahlen zuuerfassen noch nicht von nöttig erachtet, mithin solche einen ieden

verwalther zu entwerffen, auf weitherer ratification iedoch einer kay. administration zu überlassen befindet, so wird doch generice oder in essentialibus souill vorgeschriben, dass ohne vorwissen deren verwalther einiges, es seye brenn- oder bau-holtz, keiner ohrten geschlagen vnd was so für die vöstungen, cassarmen oder dorffschafften vnd gemeinden assignirt oder bewilligt werden wirdt, iederzeit durch einen wald-forster oder khnecht auss gewissen vnd khünfftig von dennen landes-vnterthanen müssbräuchig gewohnheit nach die junge baum und öste, deren vieh in winter von dem läub anstatt des heü zu erhalten, schädlich vmbgehauen noch auch schaff, pöckh oder gayss in denen waldtungen gewaydtet werden, vnter hartter bestraffung eingestellt, mithin den geschlachten jungen holtz zu seinen nachwachs keine hinternuss gemachet werde; allermassen zu dissien noch diensammer zu beobachten ist, die waldtungen von dem alten so weit föhlig, alss sonnstien ligen den holtz zu säubern, vnd ausser dessen, solang was dauon vorhanden, kein anders zum brennen schlagen zu lassen, wass soforth auss ein oder andern district vmb paares geldt alss in dass kays. proviant ambt, welches hierüber auss seinen verlaag die zahlung verrechnet, bestandt vnd andere brennheüser, zum fortifications bau nicht gehörige züegl öfen, vnd deren gemeinden bekhenheuser oder wohin sonnstien zuuerkhauffen khommet, darüber solle mit dem waldtforster oder waldt-khnecht ein büechl gehalten vnd nach selben dass eingehente geldt in rechnung genommen, gar keinemassen hingegen an dennen stehenden aichbäumen, donnen vnd vichten die rindten zum gärberloh abzuschöllen, alss wodurch dennen waldtungen die gröste abdörung verursachen wird, bey schwehrster bestraffung dessen, so hierüber betreten wurde, zudedacht; den juden aber ohne anweisung einer kays. administration absolute dergleichen rindten zuschöllen nicht gestattet vnd in übrigen, was an bau- oder brenn-holtz zu schlagen anbefohlen wird, zu empfang aussgaab vnd rest in extracten vnd rechnungen edmahlen sortierter angemerckhet werden.

Egykorú másolata a bécsi cs. és kir. pénzügyminisztériumi levéltár «Bancale» osztályában fasc. 9463. — Közölte: *F. A. Schmidt* i. m. VI. 159—60. l.

1723. febr. 1. *Aranyosszék határozata a szék szabad erdejének felosztásáról az egyes falvak közt.**

Minthogy dicsőséges királyoktól az mi földünk rajta lakozó népének virtusi által nemesített meg, az minthogy fegyverrel is oltalmazták s szolgáltak róla míg annak ideje volt, mostan peniglen az mi kegyelmes urunk és koronás királyunk ő felsége fegyverét isten ő felsége szerencsésen boldogítván fegyverrel való szolgálatunk nem kívántatik, hanem ezen földet contributióval és egyéb ő felsége szolgálatjára nézendő szükséges dolgoknak praestálásával kell birnunk és usuálnunk, mely említett nemes földünkön lévén oly bizonyos darab mező és erdő is, melyet közönségesen *szabad földnek és erdőnek* szoktunk hívni, nem azért mintha minden embernek promiscue szabad volna s eddig is szabad lett volna élni, sőt inkább azért, hogy csak az nemesi szabadsággal élő embereknek volt szabad élni, colálni és usuálni; de minthogy nemes székünkben való faluk s azokban resideáló atyánkfiai pro locorum discrimine nem egyaránt birták, eddig penig fel sem osztották, az lett belőle, hogy azon szabad mezőnkkel és erdőnkkel határos némely falusiak magok kezek ügyében és határok mellett fogtak és éltek az említett szabadsággal annyit benne, mennyit akartak, már most penig azon közönséges szabadságunknak (mely a mennyire a memoria hominum székünkben usus volt) nagy praejudiciumára magok propriumának kezdték vindicálni, az mit azon szabad földből maguk határokhöz applicáltatnak; mely abusust a nemes szék észrevevén, az közjónak megmarasztására jobb modalitást benne nem tanált, hanem hogy székünkben való *faluinkra az faluknak quantitása és az ő felsége szolgálatjának is kvalitása szerint proportionaliter felosztassék*, mely modalitásról is in hoc anno praesenti 1723. die Febr. in gen. congr. sedis nostrae sedis Aranyos in possessione Kövend celebrata post discussum communi voto concludáltuk azt, hogy vox szerint deliberáljon a nemes szék róla, melyről való voxolás rendszerint így következik: pagus Csegez, tetszik, hogy felosztassék et sic consequenter a többinek is, úgy fő, vice tiszt és assessor uraiméknak is nemine contradicente. Mindazáltal

* A felosztás csak 1778-ben ment végbe. L. a II. kötetben.

ilyen conditiókkal osztja fel a nemes szék ezen annyiszor specificált szabad földet és erdőt, hogy minden faluk és azokban való becsületes possessorok (innen serio excludálván a jobbágyokat és zselléreket mind szabad földből, erdőből) az eddig is ab antiquo continuált usus szerint éljék, úgy hogy soha senki, se falu se privatus ember se per venditionem se per concambium, sem egyéb semmi úton módon ne abalienálhassa, hanem maga colálja és éljen sine tamen praejudicio aliorum.

A volt Aranyosszék levéltárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és Óvári Kélemen* i. m. I. 128. l.

348.

1723. október 23. A nagybányai kir. bányahivatalnak Felsőbánya városával kötött egyezsége az erdők használata felől.

Nos sacratissimae caesareae regiaeque majestatis, domini domini nostri clementissimi regiae cameralis administrationis Scepusiensis administrator, ac inclytae camerae regiae hungaricae et praefatae administrationis respective consiliarii damus pro memoria tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod posteaquam inter domum monetariam caesareo-regiam Nagy-Bányaensem et officium montanum Felső-Bányaensem ab una, oppidumque regio-montanum Felső-Bánya partibus ab altera respectu lignationis, ususque silvarum proxime praeteritis temporibus certae subortae fuissent controversiae, eas vero regia haecce administratio cameralis omni meliori modo, tam pro caesareo-regii servitii promotione, quam et emolumento attacti officii montani ac permansione oppidanorum accommodare intendisset, eotum ad subsequentem parte ex utraque condescensum exstitit compositionem et accomodationem et quidem:

1. Idem oppidum Felső-Bánya sponndit se ordinem bonum montanum regio-privilegiatum in omnibus servitium suae majestatis sacratissimae tangentibus, concernentibusque negotiis, tum pro emolumento alte titulatae caes. regiae majestatis, adeoque domus monetariae Nagy-Bányaensis et officii montani Felső-Bányaensis, tum ipsiusmet oppidi ulteriori permansione et conservatione ad normam ordinum montanorum per omnia observaturum.

2. Silvae vicinae pro necessitate fodinarum caes. regiarum ibidem existentium applicantur; pro aedificiorum et focali necessitate oppidanorum silvae plagae illius, quae a fluvio S. Joannis, Sz.-Jánospataka dicto ad Kis-Bányam et vallem Borkút vocitatem extenduntur, assignantur.

3. Mons autem Szamos-Hegy nuncupatus ulterius distans reservatus habetur pro dictarum caes. regiarum fodinarum Felső-Bányaensium necessitate, eo potissimum fine, ut arbores quercinae et pineae ac faginae ibidem existentes pro necessitate fodinarum conserventur, teneriores autem succrescant, ipsi quoque oppido cum tempore deserviturae, cujus vetationem commemoratum oppidum praedictis ex motivis neque controvertit.

4. Lacz-, Sorgye- et Nigrefalvam versus ab oppido inchoando Paprás et Hernác nuncupatae silvae vetantur quidem, ast siquidem oppidani Felső-Bányaenses sine adminiculo earundem vicinarum silvarum se subsistere haud posse allegarent, certa pars pro necessitate metallifossorum, molarum contusoriarum, laboratorumque per officiales primarios Nagy- et Felső-Bányenses caesareos excindetur.

5. Marmatiam versus existentes silvae, uti essent Schichfardó, prout etiam Kénesső, Erősalatt, Tilalmas, Nyáros, item Felső-Tilalmas, Nyáros et Sztroczipatak quemadmodum hactenus vetitae fuissent, ita et deinceps quoque pro solo usu fodinarum caes. regiarum vetitae conserventur, ipsi quoque oppidani Felső-Bányenses in eo adlaboraturos spoponderunt, seque obligarunt.

6. Supra fluvium Tyúkmonyas-Pataka dictum uti hactenus, ita in posterum libera eisdem oppidanis lignatio indulgetur, sine ulla tamen carbonariorum, in quantum ibidem carbones exurere vellent, quoquomodo attentanda turbatione.

7. Et cum excisio et denominatio silvarum nemine contradicere valente ex dictamine juris montani articuli 44. §. 8. nec absimiliter in delinquentes contra inhibitionem animadversio vigore §. 12. soli montium magistro competat, eisdem 8. et 12. paragraphis commemorati oppidani se se submittunt.

8. Caeterum ne iidem oppidani lignis pro aedificiis necessariis destituantur, ubi sese apud montium magistrum quispiam eorum insinuaverit, pro uniuscujusque necessitatis exigentia extradabuntur.

9. Praementionatae silvae eo fine vetantur, ne quilibet pro

libitu in silvis proximioribus indiscriminatim teneriores et crassiores arbores desecet, verum potius arbores succrescant, quo cum tempore tam pro parte altissime fatae caes. regiae majestatis, quam urburariorum et praememoratorum oppidanorum Felső-Bányensium commoda lignatio subsequatur.

10. Et siquidem complures caprae tum ipsorum Felső-Bányensium inhabitatorum, tum in vicinis pagis existentium incolarum inter oves comperiantur, eae vero per tenerarum arbustulorum corrosionem silvis nimium quantum nocivae sint, hinc vigore divi Maximiliani II. imperatoris et regis gloriosae reminiscendae, die 6. Februarii 1573. emanati edicti sub poena confiscationis capras nemo intertenere, multo minus silvis immittere praesumat.

11. Ex quo urburarii Felső-Bányenses fodinas suas magna cum expensarum profusione et fatigiis colentes ob exiguitatem fornacis liquefactoriae non contemnendum in liquefaciendis mineris damnum pati debere lamententur, hinc ne modo praevio aggravati in ulteriori cultivatione animo despondeant, aerariumque regium ab iis cedente quopiam emolumento privetur, oppidum Felső-Bánya eos instituet ordines, quo fornax adhuc una liquefactoria eaque major et commodior erigatur, ne praementionati urburarii apud regiam hancce administrationem cameralem ausam habeant eatenus querulandi ac remedium exposcendi.

12. Cum autem in eo quoque non postremum altissime fatae caes. regiae majestati evenire compertum sit dispendium, quod laniones in oppido Felső-Bánya residentes divenditis aut pro necessitatibus ejusdem oppidi praevie conversis melioribus pellibus et saevo, minores expost et deteriores pelles, easque tam caro 4 hung. flor. pretio, ut tanti unum fere pecus de praesenti emi possit, saevum pariformiter vilius pro parte praenotatarum caes. regiarum fodinarum adferre soleant, ad tollendam ob id omnem hoc in passu sub oribilem suspicionem, damnumque aerarii regii avertendum dictis lanionibus serio per praesentes intimatur, ne ullus eorum quidquam tam de pellibus, quam saevo divendere praesumat, donec praevie praemissa pro fodinarum caes.-regiarum necessitate, in quantum necessum fuerit, idque pro ratione temporis competenti pretio coemantur.

13. Et siquidem vigore transactionis cum excelsa commissione Braineriana initae puncti 5-ti sibi oppidum hocce specialiter reservaverit, ne alii extranei praeterquam ipsi soli ad labores mon-

tanos (ubi etiam ustrinae et currules labores intelliguntur) applicentur, prouti id ipsum in praesens ex parte officialium caesareo-regiorum observatum, sine querela haberetur, econverso tamen ex parte ejusdem oppidi hoc signanter anno 1723. omnimode pro exigentia praementionatae transactionis adimpletum non esset, commonentur proinde et serio hortantur toties memorati oppidani, quatenus dum et quando praesens et subsecuturi iudices in quopiam servitium suae majestatis sacratissimae tangente negotio per officiales montanos requisiti fuerint, erga competentem fatigii et laboris mercedem id effectuare nullatenus difficultent, praenotato transactionali puncto quinto, ad quod observandum sese obstrinxerant, id ipsum exigente.

Super qua praeinserto modo accommodata respectu silvarum usus ac aliorum controversia praesentes in dupplici exemplari reciproce subscriptas et sigillatas pro futura notitia et observatione emanari fecimus. Cassoviae, die 23-a Octobris, anno millesimo septingentesimo vigesimo tertio. Mathias Milkovics iudex primarius s. k. Joannes Valentinus Kolb senator s. k. Franciscus Josephus Nikolásky senator s. k. Georgius Szabadszállásy senator s. k. Paulus Bécsy senator s. k. Andreas Bihary senator et juratus notarius s. k. Ignatius Franciscus Karkop senator s. k. Martinus B. Ónady senator s. k. Stephanus Szilágyi senator s. k. Joannes Tót-György senator s. k. Michael Bartos senator s. k. Petrus Darnai praesens s. k. Franciscus Mészáros s. k., Stephanus Técsy s. k. (P. H.)

Eredetije az Orsz. Levéltárában N. R. A. fasc. 1108. no 11. alatt.

349.

1724. junius 1. A gróf Pálffyak és Bazin sz. kir. város között létrejött egyezség a czajlai és limpachi erdők használata tárgyában.

Projectum amicabilis compositionis inter excellentissimos dominos comites Pálffy ab una, et liberam ac regiam civitatem Baziniensem partibus ab altera, respectu infrascriptarum silvarum litigiosarum.

1. Excellentissimi comites Nicolaus et Joannes Pálffy ab Erdőd (tit.) ab una, magistratus autem et communitas Baziniensis partibus ab altera assumptis in se successorum suorum oneribus,

cum tot et tantae dissensiones et differentiae ex compossessione et cousu silvarum Czajlensium et Limpachiensium emanatae fuerint, resiliunt a contractu anno 1655. inter praetitulorum dominorum comitum dominum comitem genitorem condam et eandem civitatem intuitu earundem silvarum convento et hactenus usu reali roborato et salvo contractu condam intuitu quercinarum silvarum quoad fiscum regium permanente accordant:

2. Ut in universis silvis Limpochiensibus pro cousu olim deputatis etiam quercinis in rationem massae, non tamen pro subdivisione considerandis pro civitatis Baziniensis quarta pars etiam cum exstirpaturis in ea quarta habitis excindatur in immediata vicinia civitatis sylvae propriae existens et situata. Non absimiliter

3. Ex silvis Czajlensibus excindetur civitati in vicinia itidem sylvae propriae eiusdem civitatis pars a via Baziniensi directe ad scaturiginis, vulgo Pfaffenlöcher aut Kuczove Dyry dictas inferius ex opposito eiusdem viae existentes, a scaturiginibus vero ad fornaces calceas veteres Czajlenses, ac tandem juxta metalem fluvium Trojer dictum usque ad finitimam metam Pernekiensem Baba nominatam, ita ut inter territorium Baziniense et loca praevie modo designata pars sylvae civitati, extra autem eadem existens usidua silva hiis excellentiis et eorundem successoribus maneri debet, via nihilominus ad praemissas Limpachienses et Czajlenses silvas per territorium dictarum possessionum tam inclyto dominio, quam civitati communi et libera semper permanente.

4. Sicuti prae manibus dominorum excellentissimorum comitum et futurorum excellentissimorum successorum remanentes residuae silvae Limpachienses et Czajlenses omni jure et pleno dominio itidem relinquuntur, ita excisae quartae Limpachiensium et alterius Czajlensis partis silvarum jus et dominium cum fundo in eandem civitatem jure perennali transfertur, et nihil juris nil usus ab utrinque pro amplius reservatur.

5. Excellentissimi domini comites intuitu sylvae Mitterberg et aliarum habitarum praetensionum juri suo nunc pro tunc et in perpetuum renunciant, civitas autem praenotata respectu hactenus praetensarum restantiarum, quoad dominorum comitum molam et braxatorium arci et civitati adjacens, ita in futurum ad dies vitae etiam harum suarum excellentiarum praetendi possibilitatem censuum et impositionum jus suum remittit, ita ut post fata earundem (quae deus in longaevum differre dignetur) quoad braxatorium et molam

respectu subsequenti temporis utraque pars jure sibi competente utatur, ita tamen ut in praedictis braxatorio et mola sub hedera nullum educillum exerceatur.

6. Terminus effectuationis praemissorum, si interea benigne confirmata exstiterint, in mense Julio, anno currenti praefigatur, interea tamen mutua investigatione praevia in praedictis Limpachiensibus et Czajlensibus silvis loca metarum designabuntur, caeterum partes eousque non alibi quam ea silvarum parte, quae uni vel alteri videlicet vigore praesentium excindenda veniet, ligna secare permittitur.

Praemissum projectum per plenipotentarios nostros relatum et subscriptum nobis nos infrascripti in omnibus ejus punctis et clausulis ac universis continentis pro nobis et posteris, successoribusque nostris valiturum et perpetuo duraturum rati habemus, approbamus et ratificamus. Datum Posonii, die 1-a mensis Junii, anno 1724. Comes Nicolaus Pálffy mp. (L. S.) Comes Joannes Pálffy mp. (L. S.) Nos quoque N. N. judex, magister civium et reliqui senatus, totaque communitas liberae et regiae civitatis Baziniensis praeopposita puncta per exmissos collegas et consenatores nostros, utpote Josephum Palugyay et Samuelem Majteni nobis relata et reportata per omnia et ex integro acceptamus, rati habemus et approbamus, in fidemque horum indubitatum et robur perpetuum authenticum civitatis huius sigillum praesentibus apponimus. Bazinii, die 1-a mensis Junii, anno Domini 1724. (L. S.) Signatum per Josephum Palugyay eiusdem civitatis Baziniensis senatorem et juratum notarium mp.

Eredetije az Orsz. Levéltár kincstári osztályában Relat. Commiss. Reg. fasc. 18. no 12. alatt.

350.

1726. május 19. Nyitra megye tanuvallatása a nyitra-apáthiak és nyitra-vicsápiak közös erdőhasználatáról.

Anno 1726. die decima nona mensis Maji in possessione Egerszeg in comitatu Nittriensi existenti et habita nos Alexander Balog judex nobilium et Adamus Bartakovics juratus assessor praefati comitatus Nittriensis penes commissionem spectabilis ac

generosi domini Georgii Dávid de Thurócz-Szent-Péter antelati comitatus ordinarii vicecomitis pro parte ac ad instantiam admodum reverendi in Christo patris Eusebii Havran ordinis sancti Pauli primi eremitaе conventus s. Joannis baptistae supra Elefant prioris, qua respective possessionis Nyitra-Apáti domini terrestres, non secus et reliquorum eiusdem possessionis compossessorum emanatam, juxta infrascripta deutri puncta sequentem peregrinus inquisitionem.

De eo utrū?

1-o. Tudja-e a tanu, hogy nyitra-apátiak emberi emlékezettől fogva azon erdőt, mely iránt most kérdés vagy, mindenkor szabadon birták nyitra-vicsápiakkal együtt és hogy egyaránt osztották azon erdőt, úgy nyitra-apátiakra, valamint nyitra-vicsápiakra, és hogy ezt se pater Paulinus uraimék, se más urak kényszerítéséből nem cselekedtek, hanem hogy egyaránt éltette őket az erdő és hogy ez előtt is mindenkor egyaránt osztották, és együtt legeltették az marhát két helysignek.

2-do. Tudja-e hogy nyitra-vicsápiak ez előtt azon erdőnek egyaránsó bírását soha nem ellenzették, hanem csak az úta, hogy valami asszony nyitra-vicsápi határban magát fölakasztotta s nyitra-apátiak magok határában megégetni, vagy azon átalvinni nem engedték.

Primus testis Georgius Márton, subditus suae serenitatis principalis archiepiscopalis in Egerszeg degens, annorum circiter 71, juratus examinatus fatetur, ad primum vallja: Jól is constál fátensnél, hogy a török háboru után, sőt maga emlékezetire is tudja, hogy nyitra-apátiak együtt birtanak a nyitra-vicsápi erdőt, és erdő osztáskor szinte úgy nyitra-apátiaknak, valamint magoknak osztályt adtanak ház szám szerint; addito et eo, fátens lévén Nyitra-Vicsápon, bátyja Hubka Mihály maga osztályából egynéhányszor karót és léczet adott fátensnek, és hogy páter Paulinus uraimék, vagyis más compossessor urak kényszerítéséből cselekedtek volna, fátensnél nem constál, hanem hogy mindazelőtt csendesesen egymással éltek. Ad 2-um: Az asszony megégetése fátensnél constál ugyan, de hogy nyitra-vicsápiak az erdőnek bírását és osztályát ellenzették volna, fátens nem tudja.

Secundus testis Michael Szabó Egerszegiensis, annor. circiter 70, subditus vero suae eminentiae archiepiscopalis ad deutri puncta fatetur ad 1-um: Amióta emberkort ért fátens és emléke-

zetire tudja, hogy mindenkor együtt birták nyitra-vicsápiak nyitra-apátiakkal az erdüt szabadon, és hogy erdőosztáskor szinte úgy nyitra-apátiaknak házhely szerint osztották az erdőt, valamint magoknak; hogy pedig pater Paulinus uraimék, vagy más földesurak kényszerítéséből cselekedtek volna, fatens nem tudja, hanem hogy az előtt mindenkor együtt éltek az erdüt és egyaránt osztották, mind az két helységből lakosok kimenvén, nyil szerint osztották. Ad 2-um: Jól tudja fatens, hogy az előtt egyaránsó birásában voltak az erdőknek nyitra-apátiak nyitra-vicsápiakkal; nem is ellenzették, hanem csak azután, hogy valami asszony Nyitra-Vicsápon fölakasztotta magát, hogy nem engedték nyitra-apátiak magok határán által vinni megégettetni.

Tertius testis Georgius Bacsó, annorum circiter 63, in Egerszeg degens, subditus vero suae serenitatis archiepiscopalis fatetur ad 1-um nihil. Ad 2-um aequae nem tudja respectu communis usus, csupán csak, hogy amidűn valami nyitra-vicsápi asszony magát felakasztotta volna, akkoron nyitra-apátiak magok határán által vinni s megégettetni nem engedték.

Quartus testis Stephanus Kostyál, annor. circ. 60, subditus suae serenitatis archiepiscopalis in Egerszeg degens, ad 1-um deutri punctum fatetur directe, minthogy 37 esztendőnek elűtte fatens Apátin lakván, fatensnek is szinte úgy osztottak, valamint magoknak nyitra-vicsápiak; és mindenkor erdőosztáskor özentek nyitra-vicsápiak apátiaknak, hogy menjenek erdőosztásra. Ad 2-um: Constál fatensnél, tudja is nyilván, hogy nyitra-vicsápiak azelőtt azon erdőnek egyaránsó birását nem ellenzették, hanem csak egy asszony Vicsápon fölakasztotta magát, nyitra-apátiak magok határán átvitetni vagy megégettetni nem engedték.

Quintus testis Joannes Kiszücze, annor. circiter 63, subditus vero suae serenitatis archiepiscopalis in Egerszeg degens, fatetur: Maga atyjátul hallotta, hogy az atyját fölhivatván néhai nagyságos Berényi György uram ő nagysága és páter néhai Kelcz, az apja jelenlétében fatensnek formalibus mondották volna, et quidem legelűszer a vicsápiakat mondván formalibus vicsápiaknak: «Tik ugyan vicsápiak szépen alkudjatok, az erdüt is egyaránt osszátok, mivel tik nem tudjátok, hogy a falutok is apáti határon vagon,» azért is az uraság földjei is mind lovászi, mind pediglen lajosfalvai határtul vannak. És fatens emlékezetire mindenkor egyaránt házhely számára osztották nyitra-vicsápiaknak, valamint nyitra-

apátiaknak. Hogy pedig pater Paulinus uraimék, vagy más földesurak kényszerítéséből cselekedték volna, fatens nem tudja, hanem hogy mindenkor azelűtt is egyaránt osztották. Ad 2-dum directe, hogy azelűtt soha nem ellenzették vicsápiak az erdő osztályát, hanem csak az után, hogy valami asszony fölakasztotta volt magát s nyitra-apátiak nem engedték magok határán átvinni, vagy megégettetni.

Sextus testis Adalbertus Kovács, annorum circ. 65, Szalaksziensis, subditus relictæ dominae Petri Bartakovics, et septimus testis Stephanus Bretse, annor. circ. 75, subditus relictæ dominae Majthényianae, hi ambo unanimiter jól emlékeznek, hogy nyitra-apátiak emberi emlékezettől fogvást azon erdüt, mely iránt most kérdés vagy, mindenkor szabadon birták, és hogy egyaránt osztották házszám szerint úgy nyitra-apátiaknak, valamint nyitra-vicsápiaknak. Hogy pedig pater Paulinus uraimék, vagy más urak kényszerítéséből cselekedték volna, fatenseknél nem constál, hanem csupán azt, hogy az erdüt egyaránt élték. Ad 2-um vallják, hogy nyitra-vicsápiak azelűtt egyiránt való bírását nem ellenzették soha, hanemcsak az óta, mióta az asszony Nyitra-Vicsápon fölakasztotta magát, nyitra-apátiak magok határán általvinni s megégettetni nem engedték.

Octavus testis Stephanus Kiszültze Egerszegiensis, annor. circ. 50, subditus suae serenitatis archiepiscopalis, fatetur ad 1-um: Amióta emlékezhetik a fatens tudja, hogy mindenkor nyitra-apátiak vicsápiakkal együtt birták az erdüt és mindenkor egyaránt ház helyre úgy vicsápiaknak, mint apátiaknak osztották az erdüt. Fatens is vágott benne és kiváltképen a mikor plebanus uram számára apátiaknak köllött hozni fát, ugyanazon erdőben apátiaknak hol tetszett ott vágta; az kényszerítésről pedig, vagyis hogy azon okból osztottak volna apátiaknak, fatens nem tudja, nem is hallotta. Secundo, hogy nyitra-vicsápiak az elűtt az erdőnek bírását soha nem ellenzették, hanem az óta, hogy valami asszony fölakasztotta magát Vicsápon, apátiak nem akarták magok határán által vinni s megégetni.

Nonus testis Stephanus Zámbo in xenodochio Nitriensi degens, annorum circiter 78, decimus Stephanus Piros Zsériensis et subditus suae excell. supremi comitis, annor. cir. 80, hic uterque uniformiter vallja, primus quidem 15 annorum eatum existens, mikor Nyitra-Apátin lakott, alter vero post disturbia turcica, seu

post receptam Nitriam a turcis jól tudják és emlékeznek, hogy nyitra-apátiak még azon török háboru előtt mindenkor szabad birodalomban voltak nyitra-apátiak az erdőkben nyitra-vicsápiakkal, és hogy egyaránt osztották azon erdőt úgy nyitra-apátiaknak, mint vicsápiaknak, és hogy se pater Paulinus uraimék, se más urak kényszerítésiből nem cselekedtek, hanem hogy egyaránt illette őket az erdő, egyaránt is osztották az erdőt. Ad 2-um nihil.

Undecimus testis Joannes Szobonya ex Lovászi, subditus domini Georgii Ordódy, annor. circ. 63, duodecimus testis Georgius Palkó Űzbigienses, annorum circiter 55, subditus archiepiscopalis, decimus tertius testis Stephanus Greguss, annor. circ. 75, hi omnes unanimiter fatentur, hogy nyitra-apátiak azon erdőt szabadon bírták s egyaránt osztották ház szerint mind nyitra-apátiakra, úgy vicsápiakra is, vallja, és hogy pater Paulinus uraimék, se más urak kényszerítéséből nem cselekedtek, hanem hogy egyaránt illette őket az erdő, és hogy azelőtt is egyaránt osztották, marhát is közönségesen legeltettek az erdőkben; addito et eo, hogy mind a hárman *apátiak osztályában fát vágtanak et quidem Berecska István osztályában, duodecimus maga atyja osztályában, decimus tertius vero Borju Márton ugyan apáti osztályában részét megvévén, úgy hordta el a fáját.* Ad 2-um aequae omnes uniformiter, hogy nyitra-vicsápiak azelőtt azon erdőnek egyaránsó birását soha nem ellenzették, hanem csak azóta, mióta Csulák Andrásné fölakasztotta magát, nyitra-apátiak maguk határában megégetni, vagy általvinni nem engedték. Vallják azt is, hogy az marhát is együtt legeltették, sőt egy istrázsa alatt is mind a két falunak marhája együtt legeltetett, ezen legeltetést pedig a többi is confirmálja.

Super qua praevio modo per nos superscriptos iudices nobilium et juratos assessores attacti comitatus Nitriensis peracta testium fassione, domino instanti pro futura iurium suorum cautela hasce nostras proprio sigillo et subscriptione roboratas extradidimus testimoniales. Actum die et anno quibus supra. Idem iudex nobilium comitatus Nitriensis (P. H.) Idem Adamus Bartakovics juratus assessor comitatus eiusdem mp. (P. H.)

Eredetije az Országos Levéltárban lévő elefánti pálosok iratai között tasc. 4, no 7.

1726. december 30. A kir. fiscusnak Nagybánya városával kötött egyezsége némely városi erdők használata iránt.

Anno 1726. die 30-a mensis Decembris, in negotio certarum silvarum territorio liberae ac regiae civitatis hujus Nagy-Bányaensis adjacentium, ac in eodem existentium inter praedictam civitatem et fiscum regium controversarum infrascripti in praesentia deputatorum dominorum civitatis illius, utpote Stephani Jeremias, Joannis Debreczeni, Francisci Burján-Kádár et Ladislai Horváth considentes, modo infra declarato, unanimi consensu, respectu earum conclusum et determinatum habetur:

1. Et quidem quoad primi ordinis silvas, vulgo Gesztenyész erdő, alias Bánya-oldal vocatas conclusum est, quemadmodum hactenus haecce silvae a parte fisci regii ad domum monetariam suae majestatis Nagybányaiensem conservatae et ab omni lignorum sectione vetitae fuerant, ita ex post etiam vetitae permanebunt; nihilominus tamen si et in quantum pure pute pro aedificiis incolarum civitatis illius ligna necessaria desiderarentur, eiusmodi ligna desecanda et abvehenda conceduntur, data praevis domino judici loci insinuatione et accepta abinde assignatione dominis officialibus domus monetariae reproducenda, qua habita, praedicti domini officiales tenebuntur dare superinde commissionem. Quantum ad silvarum fructum, utpote pascuationem et glandinationem, hae siquidem in territorio illius civitatis eadem silvae situatae habentur, et ordines montanici etiam praeter ligna in silvis eiusmodi conservanda aliud vetandum haud innuerent, iidem pascuationis et glandinationis usus fructus attactae civitati aequè libere concedi viderentur. Praeterea dantur in iisdem silvis nonnullae hincinde dispersim procreatae *arbores castaneaceae*, respectu quorum a parte dominorum deputatorum civitatis propositum, quod si eadem veluti hactenus prae manibus domini provisoris fiscalis remanerent, residui vero usus fructus (praeter lignationem) penes attactam civitatem forent, non aliud quam tricas, contentiones et nefors etiam homicidia experiri liceret, ad quae avertenda eadem procreatio castanearum quoque semel pro semper taliter posse concedi judicaretur, ut pro cesso ipsi civitati hocce castanearum usufructu, quotannis 20 metretas huiates castanea-

rum domino provisorii huiusmodi fiscali tenebitur eadem civitas administrare; super quo praedicti etiam domini deputati civitatis annuere.

2. Trans fluvium Ravasz-patak nuncupatum silvae possessionem Alsó-Fernezell versus situatae usque ad certum saxum ad fluvium Fernezell adjacens Lyukas kő dictum protensae, in quantum fluvio Fernezell dicto non adjacerent et pro demittendis ex iisdem silvis ad rastrum lignis minime commodae essent, eadem quemadmodum hactenus ita et ex post pro lignatione et alio usufructu prae manibus civitatis libere permanebunt. A praedicto autem saxo ex parte sinistra fluvii silvae possessionem Felső-Fernezell versus eundo protensae, in quantum fluvio advicinarentur et ligna ex iisdem absque majoribus expensis pro rastro dimitti possunt, pro vetitis conservabuntur.

3. Quantum ad silvas in parte dextra et trans fluvium dictum Fernezell situatas Csúr alias Csatornafő vocatas, incipiendo ab exordio montis penes rastrum situati usque ad viam e regione possessionis Alsó-Fernezell versus possessionem Kis-Bánya procedentem, earundem silvarum usus fructus, utpote libera lignatio, glandinatio et pascuatio apud civitatem permanebit, ita tamen, ne exsectis ibidem lignis terrenum hoc in prata aut terras arabiles, vel excolendas vineas incolae ejusdem civitatis convertendi et per id ad silvas vetitas subintrandi, ibidemque ligna succindendi ansam et occasionem habeant. A via vero mentionata Kis-bányai ut dicta (ad possessionem Felső-Fernezell et ultra protendentes silvae pro rastro et demittendis lignis intacte et vetite conservabuntur, ita tamen, ne incolae possessionis Fernezell iisdem frustrentur. Dumetum seu frutices circa dictum rastrum existentes, qua nulli usui pro fisco deservientes pro lignatione libera apud civitatem sunt.

4. Respectu pascuationis autem in monte Rosály habitae dominus fiscalis provisor proposuit ex informatione nonnullorum senio confectorum subditorum fiscalium, a memoria hominum eandem per provisos fiscales tentam et usuatam fuisse et usumfructum pro parte suae majestatis abinde percepisse; econverso autem domini deputati produxerunt certam donationem, vigore cuius deducitur civitatis huius Nagy-Bányaensis territorium cum Felső-Bányaensi territorio esse contiguum, sed neque locus quispian talis seu quodpiam caput bonorum aut pagus fiscalis daretur,

ad quod terrenum illud praetendi posset, adeoque civitas illa dictum montem Rosály in suo territorio situatum praedictis donationibus evincere videretur, respectu cuius decisio stabit in ulteriori inclytae camerae gratia. Propositum exposit dominis deputatis a nobis est, cur eadem civitas a tanto tempore apud inclytam cameram semet respectu eiusdem terreni insinuare neglexerit et sibi restituendum et possidendum non institerit; repositum est a parte dominorum deputatorum, bella, pestes et alias temporum vicissitudines id causasse, ex eo neglectum fuisse. Actum anno, mense et die praenotatis. Joannes Ternyey rationum magister s. k. (P. H.) Gabriel Lippert rationista s. k. (P. H.) Coram me Michaeli Kipkay s. k. tricesimatore loci. Coram me Stephano Jeremias jurato senatore s. k. Coram me Joanne Debreczenyi s. k. jur. senatore. Coram me Francisco Burján-Kádár jurato regiae liberaeque civitatis plebeo et praeside primario s. k. Coram me Ladislao Horváth jurato regiae liberaeque civitatis plebeo s. k.

Eredetije az Orsz. Levéltárban [Contract. et Transact. fasc. XVI no 323. alatt.

352.

1727. decz. 15. Kivonat az udv. kamarának a temesvári igazgatósághoz intézett rendeletéből, a fa- és szénszállítás ügyében.

Gleichwie aber bey ieden schmölzwerch die grösste aussgaab für das holz vnd kohlen ist, also ist auch zu Oraviza nöthig dahin zu sehen, dieselbe in ring-möglichsten kosten zur stelle zu bringen vnd da nun die vrsach, dass bissanhero das kohl daselbst zimlich theuer kommet, mehrerntheils denen darzue gebrauchenden wallachen, als welche dise arbeith mit keinen vorthail anzu-gehen wissen, oder ansonsten nicht recht arbeithen wollen vnd dem vernehmen nach wegen machenden schlechten lohns mit gewalt darzue angehalten werden müessen, beygemessen wird, alss wolle sye kayserliche administration berichten, ob die bedeuete wallachen zu sothaner arbeith ferners hin mit nuzen zu gebrauchen seynd? widrigenfalls da hiezue keine taugliche leute darunten vorhanden, man solche aus Tyrol anderwärts her zu beschreiben, auf deroselben beschehende weithere anzeige nicht ermang-

len werde, danebst auch vnd zumahlen das holz, wie es dem vernehmen nach in villen orthten des Oravizer gepürgs seyn kan, in sechs schuehigen priglen mit vnd ohne risswerch von denen bergen in die tieffe deren thäller gebracht werden kann, allwo man dem wind nit so vill exponirt ist, mithin die hauffen nicht aussbrinen oder villes holz verbrinen, auch nit allein das kohl auf beständigen kohlplätzen gebrennet, sondern auch dahin wohl ein weeg gemacht, folgbahr das kohl zur hütten auf wägen zugeführt werden kan, mittels dessen ein zimblicher vorthail in deme sich ergebete, dass das kohl vill grösser vnd ganzer, als in denen bisshero darunten üblich gewesenenen säckhen geliefert, massen es sich in solchen sackhen zu weillen sehr klein zerbrechen vnd zerreiben, derentwegen dan, wan es iedoch auf denen pferdten gesämbt werden müesste, anstatt deren säckhen geflochtene körb von zimentirter messerey, wie es in Schemniz gebruchlich, einzuführen seyn werden, als worinnen das kohl nit also zerbrochen vnd man der messerey auch mehrers gesichert; vor allen aber bey einrichtung solcher kohlarbeith nöttig ist, dass diejenige, welche kohl brennen, ihnen das holz selbstn nach ihrer gelegenheit hackhen vnd auf den kohl-platz bringen, wormit ville arbeit mit spalten vnd aufsetzen in die claffter erspahrt wirdet; wie dan auch sonderbahr zu invigiliren ist, damit die waldungen der waldordnung gemäss, nemblich von unterist bis obrist völlig vnd nit nur zu unterist hergehackhet, die höhere waldung aber stehen gelassen werde, aus welcher so dann vmb gleichen preiss, wann man solche mit der zeit neuerlich widerumb angreifen vnd hackhen müste, das kohl nit mehr zu haben wäre.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. közös pénzügyminisztériumi levéltár «Ungarisches Münz- und Bergwesen» osztályában, fasc. 15,320. — Közölte *F. A. Schmidt* i. m. VI. 312—3. l.

353.

1727. *Kivonat Udvarhelyszék szabályzatából az erdőgyújtások ellen.*

VII. De combustionibus silvarum.

Az erdők égetéséről, pusztításáról végeztetett: Hogy ha mely falu vagy privata persona erdejében comperiáltatik az gyújtogató, ha legitimae aetású szabadsággal bíró ember lészen, tüze miatt esett kárt fizesse meg, a felett büntettség ad flor. 12 toties quoties; ha pedig még a legitima aetast el nem érte, az büntetődjék vesszőzéssel, vagy egyéb veréssel. Ha jobbágy lészen legitimae aetású, tömlöczöztessék meg.

A kolozsvári erdélyi muzeum kéziratárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és Óvári K.* i. m. I. 135. l.

354.

1728. *Aranyosszék szabályrendelete a szék szabad erdejéről.*

Tapasztalván a nemes szék igen nagy kárát és praejudiciumát abban, hogy a nemes szék szabad erdeje promiscue némelelyektől contra saepissimas prohibitiones a nemes vármegyékre pénzen és más titulus alatt is distrahálták és distrahálják maig is, annak okáért communi voto tetszett és determináltatott: Hogy a modo in posterum senki absolute a nemes szék szabad erdejít a nemes székből sem pénzen, sem penig egyéb akármely titulusnak színe alatt sem udvarából, sem az erdőről a nemes vármegyékre ne distrahálja és ne hordja, hanem maga házának szükségére intra limites sedis szabadosan élhesse, vág hassa s hord hassa; ugy hasonlóképpen senki azon szabad erdőn tüzet ne gyújtson, vad gyümölcsfákat ne vágjon, ne irtson és irtovány-helyeken oeconomiat ne tégyen, csereszénát is ne csináljon ily véggel, hogy azon szabad erdő pro publico sedis bono conserváltassék, különben valaki a nemes szék determinációjának nem obtemperálna, toties quoties comperta rei veritate 12 forinttal büntetessenek irremissibiliter.

Minthogy penig a mészégetéssel is pusztítatik a nemes szék erdeje, erre nézve a mész csinálás is circumscribáltatik ilyen limi-

tátíóval: Hogy a mely faluk meszet szoktak égetni, obligatusok légyenek erdő inspector atyánkfának hírt tenni, és így szorgalmasan végére menvén, hány hordó meszet égetnek, minden hordó mésztől ad usum communem sedis az mész csinálók 10—10 pénzt tartozzanak adni; ha pedig in natura akarnak fizetni, minden 10-ik hordót cedálják a nemes szék számára, melyre is inspector ur ratione officii sui sub modalitate reddendae rationis prospiciáljon; impingálván az mész csinálók ezen conclusum ellen az mésznek árát egészen amittálják, mely conclusum duráljon usque ad beneplacitum sedis.

A volt Aranyosszék levéltárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és Óvári K.*
i. m. I. 146—7. l.

355.

*1729. november 20. A magyar országgyűlés által hozott 22. törvényczikk a vadászat és madarászatról.**

De moderanda venatione et aucupio.

Articulus XXII.

Pro tollendis porro, quia a parte rusticorum in venationibus et aucupiis passim irrepsissent, excessibus, articulus 18. Uladislai decreti 5-ti confirmatur et ad cives etiam, ac universos ignobiles et cujuscunque conditionis in regno residentes non indigenas extenditur.

1. §. Unde tam rusticis, quam et quibusvis ignobilibus et non indigenis canes, ut essent vertagi et sagaces, intertenere sub poena in praecitato articulo denotata cautum erit.

2. §. E converso autem nobilibus et quibusvis terrestribus dominis, praerogativa nobilitari gaudentibus, in proprio quidem et quando, in alieno vero extra tempus foetificationis, exceptaque parte illa sylvarum, quae ad arcem, castellum, aut curiam, seu residentiam suam per terrestres dominos et nobiles excinditur, ac a venatione et aucupio prohibetur, quod cuilibet terrestri domino et nobili ad rationem sui et pro necessitate propria facere, integrum erit, venatio et aucupium libera manebunt.

* V. ö. Erd. Lapok 1879. 176—177. l.

3. §. Et hinc, esto modalitate immediate praedeclarata, venandi et aucupandi libertas pro nobilibus et terrestribus dominis salva maneat, tempore tamen foetificationis, ut praemissum est et in parte sylvarum prohibititia absque indultu terrestrium dominorum et nobilium, ad quos istiusmodi sylva prohibititia pertinet, venationem et aucupium exercere non licebit.

4. §. Si tamen extra partem prohibititiam fera vulnerata extiterit, eandem in parte quoque istiusmodi prohibititia insequi et abinde tollere liberum erit.

5. §. Ac insuper, si occasione venationis canes concitato cursu, feram esto non laesam persequendo, in partem talem prohibititiam transiverint, liceat quidem eosdem revocandi causa subsequi, non tamen venationem ibidem continuare.

6. §. Et quia fasianorum, ac perdicum conservatio aliquantum difficilior esset, sumptibusque indigeret, nec aves istiusmodi in alieno territorio, ubi nimirum praevio modo sumptibus conservantur, trajicere aut aucupari licebit.

7. §. Caeterum constitutio haecce de sylvis duntaxat est intelligenda, atque ideo in campis tam venatio quam et aucupium, cum adminiculo etiam canum, exceptis praedecclaratis avium speciebus, ulterius quoque pro nobilibus et terrestribus dominis, in alieno etiam, salva manebit.

8. §. Ubi vero nullae habentur sylvae et loco harum talia dantur arundineta aut dumeta, in quibus ferae majores, ut essent cervi, damae et apri, suum habent receptaculum, casu etiam in isto praeinserta de sylvis constitutio ad arundineta quoque talia aut dumeta extenditur.

9. §. Ut autem eo magis damna, quae segetibus in campis per venationes inferri solerent, evitari valeant, nemo terrestrium dominorum et nobilium canes anglico-venaticos inkorán nuncupatos intertenere, eo minus cum iisdem venationem exercere ausit.

10. §. Ut demum tempora, in quibus ex ratione etiam praeinsinuatae foetificationis a venatione abstinendum est, constare possint, eadem sequuntur taliter: Et quidem, respectu cervorum masculorum a die decima quinta Septembris usque vigiliam sacri Pentecostes, quoad vero foemellas a festo sanctorum trium regum usque vigiliam sancti Bartholomaei; intuitu damarum foemellarum a prima mensis Martii usque ad medium Maji, masculorum vero indiscriminatim toto anno, ita et leporum venatio, rapaciumque

ferarum persecutio libera erit semper ; sed nec foetificatio unius speciei venationem speciei alterius impedire poterit.

11. §. Quod si autem quispiam contra praemissam constitutionem in partem prohibitiuam venationem exercendi causa intraret, eandemque ibidem, sive se solo, sive vero assumptis aliis quoque ad latus et adhibitis canibus venaticis exercere praesumeret, toties quoties id facere attentaverit, aut vero praedeclarata foetificationis tempore praeter etiam partem prohibitiuam in alieno excesserit, in marcis tribus gravis ponderis, bonificatione item ferae trajectory et refusione expensarum in litem erogandarum, processu coram iudice nobilium eatenus instituendo convincatur, executioque eo facto de bonis istiusmodi excedentis peragatur, salva extra dominium ad sedem judiciariam comitatus appellata permanente.

12. §. Quae praevio modo facta venationis et aucupii moderatio ea ratione instituta habetur, ut ferae magis conservari et multiplicari possint, qua de causa ad humillimam statuum et ordinum eatenus factam instantiam sua majestas sacratissima militiam benigno regulamento mediante, puncto septimo restringere clementissime esset dignata.

13. §. Pro qua etiam clementissima, intuitu militiae subsecuta altefatae suae majestatis sacratissimae resolutione humillimas eidem suae majestati sacratissimae status et ordines reponunt gratias, sperantes indubie, quod clementissimam istiusmodi ordinationem per militiam observari facere sua majestas sacratissima benignissime dignabitur.

Corpus Juris.

356.

1730. jan. 14. Kivonat a Kassa sz. kir. város szabályzatából az erdők használatáról.

9. Furcsa és ujfalusi erdők tilalom alatt legyenek és mint-hogy az falusi emberek és hostátiak megtiltott bankói erdőnket egyedül használja, városi embernek peniglen nem lévén ottan szabad lignátíója, magának pénzen kell venni, azért mindeddig sok esztendőktől szabad lévén concivis embereknek, de nem másoknak fát hordani, ezentúl is szabad legyen, mivel ezen erdőknek

emolumentumát küzülök senki sem éri, mert minden arra való fa, fenyőfa peniglen tilalom alatt legyen.

Kassa város levéltárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K.* i. m. II. köt. 2. fele 410. l.

357.

1730. febr. 15. A maros-némethi földesurak egyezsége az erdők használata felől.

Mi alább megirtak adjuk tudtára mindeneknek azkiknek illik ez levelünk rendiben mind mostaniaknak, mind pedig jövőendőbelieknek, quod in anno currenti 1730. die vero 15-a mensis Februarii, tapasztalván nyilván való kárunkat lenni nem csak magunkra, de nagyobbára maradékinkra nézve ezen nemes Hunyad vármegyei maros-némethi határunkon levő erdeinknek oly elpusztításokat, hogy már is nem csak épületeknek, vagy csak karónak való fák is erdeinkben maradtak volna s találatnának, de maradékinkra még csak tűzifának való alkalmas fák erdeinken sem maradnak, így nagy kárunkat azért kívánván remediálnunk, mentionált territoriumunkbéli erdeinknek conservatioja vagy nevelése végett tettünk egymás között szabad akaratumk szerint való ilyen megmásolhatatlan accordát; et quidem

1. Szakasztassék solum et praecise tűzifabéli szükségünk tételire ott, azhol általunk alkalmatosnak ítéltetik, egy darab erdő, mely is osztán szabad legyen mindnyájunknak, mind magunknak possessoroknak, mind pedig falubéli embereinknek tűzifául való usuatióra; de pénzül való eladásra, vagyis az dévai piacra, vagy egyébbűvé akárhova való elhordásra teljességgel senkinek se legyen szabad embereink közül; és osztán

2. Határunkon az több erdők tiltassanak meg, úgy hogy az tilalom-tételnek napjátul fogva, mely tilalom is szükség az egész falunkbeli minden lakosoknak publikáltatni, sőt még respectu commetaneorum az dévai piaczon is kikiáltatni, hogy ha ki az erdőt, akár possessor, akár pedig másféle falusi lakos invadálná, vágná, hordaná vagy hordatná, deprachendáltatván, in foro possessorum de facto vel ad octavam, praesentibus iudicibus solum et pure possessorum cardinalium az dolog revideáltassék és ha az

possessorok közül valamelyik cselekednék contra mentem huius contractus az exorbitantiát, az az possessor tizenkét magyar forintokig, paraszt ember cselekedvén pedig három magyar forintokig büntettség toties quoties; hoc etiam declarato, hogy szabad legyen az paraszt embernek akár az három forint birságot praestálni, akár pedig azért de facto tizenkét lapátot subeáljon; mely poenát is az perseverans felek az violans félen vigore saltem praesentium csak egy szolgabíró által is megvehessenek és exequáltathassanak, mely ellen is az delinquens rész semminémű törvénybeli remediummal, még repulsióval se élhessen; consideráltassék mindazonáltal, hogyha az possessorok közül valamelyik impingálná, ne immediate rajta, hanem jobbágyán s ott levő jószágából exequáltassék az megirt poena, mely pecuniaria poena is az némethi reformáta ecclesiára fordítottassék. Melyről irtuk ezen kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősített conclusumunkat az dolog valóságának megerősítésére. Signatum in possessione nostra M.-Némethiense, anno, die ut supra notatis. Gróf Gyulay István s. k. (P. H.) Nádudvary András s. k. (P. H.)

Eredetije a Nádudvary-család levéltárában 329. sz. a., mely az Országos Levéltár erdélyi táblai osztályában van letéve.

358.

1731. máj. 7. *Kivonat Szabolcsmegye szabályrendeletéből a fahántás eltiltásáról.*

Item per terrestres dominos repraesentatum extitit, qualemnam in excidium sylvarum vergentem per decorticationem teneriorum praesertim arborum, consequenter cerdonibus pro conficienda nautea, vulgo csáva dicta, divendi consuetas cortices inferant irremissibilem damnificationem, ex eo ut huic malo debiti prohibitionis super imponi valeant obices, aequae communi statuto mediante conclusum habetur, a modo imposterum nullus incolarum praeattactam arborum decorticationem ullo sub praetextu attentare valeat, cui si parere nollent, imo similia qualitercunque sive clam, sive aperte attentarent, contravenientibus et huic statuto semet accommodare quoquomodo nolentibus, cujuscunque conditionis colonis, libertinis sive manumissis, iudices nobilium parochiales

toties quoties irremissibiliter 12 flor. poenam infligendi facultatem hoc statuto mediante habebunt.

A megye levéltárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K. i. m. III. 321. l.*

359.

1731. Kivonat Kassa sz. kir. város szabályzatából a serfőzőhöz szükséges fáról.

9. Anni 1730. art. itidem in ordine 9. confirmatur, cum addito, hogy serfőzőben szükséges fát t. i. nyárfát, nyírfát s egerfát ölszámba jobbágyok által az tisztek vágattassák Turcsán is, másutt is.

A város levéltárából közölték: *Kolosvári S. és dr. Óvári K. i. m. II. köt. 2. fele 413. l.*

360.

1732. julius 15. A szomolnokai bányahivatal szerződése a szepesi kamarai igazgatósággal fa-szolgáltatás iránt.

An heunt zu endgesetzten dato wurde mit gnädiger genehmhaltung einer hochlöblichen kaiserlichen hofkammer zwischen der königl. oberungarischen cameral-administration an einem, und denen herren Schmölntzer kupfer-handlungs-amts-verwaltern Johann Rembs und waldmeister Ladislao Ternyey anderten theils, wegen des sammentlich bei diesem werk nöthigen kluffter holtz, welches bis dato auf 1 fuhr kohl mit $1\frac{1}{2}$ lachter, oder auf 4 fuhren kohl mit 6 lachter verrechnet wurde, folgender contract auf 3 jahrelang geschlossen; nämlich

1. Obligiren sich selbst von 5 klafter holtz 4 fuhren, oder von $1\frac{1}{5}$ klafter 1 fuhr gute und taugliche kohle zu liefern, auch nicht nur allein der hütten, sondern viel mehr den kupfer-hammer, welcher derlei kohl unumgänglich bedürftig, zubefördern.

2. Wird ihnen von seiten des aerarii, gleich wie bis dato ohne dem geschehen, in aufschlagung deren anständigen köhleren,

fuhrleuten, deren belohnung und bezahlung deren unkösten, damit keine stockerung geschehe, alle assistenz geleistet werden.

3. Solle niemand mit denen durch sie, jedoch mit vorwissen des amts, aufgenommen köhlern zu disponiren haben; wofern aber sie untauglich kohl, wird verhoffen, geben werden, sind die herrn bestand-inhaber hierüber redt und antwort zu geben, auch erforderliche remedeur vorzucken schuldig.

4. Das sammentliche kluften-holtz auch auf dem rechen wird ihnen, wie es bei letztgeschehener inventur befunden worden, jedoch mit abzug des hier von schon gelieferten kohls, wobei auf 4 fuhren kohl 6 klafter anzurechnen kommen, doch mit anfang des 1732. jahres, völlig übergeben.

5. Die triftungen sollen jederzeit allermassen, wie bis dato geschehen, in gegenwart deren benöthigten beamten, holtz-hauern und haiducken mit genugsamen leuten versehen und erforderlich zu ende gebracht werden; es sollen auch die holtz-schaffer und wald-haiducken, wie bishero geschehen, in kohlungen und anderen nöthigen örtern fleissig nachzusehen schuldig sein, damit nicht münder das getrifte holtz bei dem rechen aufgeschüttet und abgemessen werde.

6. Wie viel binder-holtz das königliche provisorat vom rechen nehmen wirdet, solle mit schriftlichen documenten gezeigt werden, folglich dieses ihnen gut zu halten kommet. Zumalen

7. Sie kluften-holtz-bestand-inhaber dass durch die Schichten-hauer in wald, nach der lachter erzeugte holtz zu verrechnen schuldig sind, der bei der triftung sich ereignete abgang wird ihnen a proportionen der quantität gut zu halten überlegt werden. Allenfalls

8. Durch ungestümes wasser der rechen überschwemmt oder aber sogar bruch leiden sollte, wodurch an holtz ein unvermeidlicher schaden geschehen möchte, solle nach gewissenhaften befund auch gut gehalten werden.

9. Zeitwehrender innhabung gedachten kluften-holtzes werden sie trachten die wälder der waldordnung gemäss, sowohl durch sich, wie auch andere leut hauen und sowohl durch herumliegenden örter und einwohner, wie auch durch ihr vieh allen schaden verhüten, und die übertreter zur billigen straf anhalten zu lassen; auch damit sie bestand-inhaber nicht nach gefallen das holtz fählen lassen, oder die örter zum kohl bren-

nen ausklauben, sondern solche durch die herren inspectores und buchhaltern ihnen von zeit zu zeit anweisen und der rechten wald-ordnung gemäss, welche zur erhaltung der wälder auf alle weise zu beobachten ist, determiniren lassen sollen, damit nach obserwirter solcher praecautio die nahe anliegende wälder verschonet werden, die entlegener hingegen nicht schlechter ding zu grunde gehen. Endlichen

10. Im fall ein- und dem anderen theile beliebig wäre diesen kluften-holtz-bestand aufzuheben oder aufzusagen, solches die schuldigkeit erfordert drei monate vorher gebührend anzudeuten, wornach jeder theil sich zu richten und ferner ein behöriges vor-zukehren haben wird. Zu welch ende seind zwei gleichlautende exemplaria ausgericht und geschlossen worden. Actum Caschau, den 15-ten Juli, 1732. Johann Rembs mp. amts-verwalter (P. H.) Ladislaus Ternyey königlicher waldmeister mp. (P. H.)

Eredetije az Orsz. Levéltárban Contract. et Transact. fasc. XVI. no 208. alatt.

361.

1732. november 8. A thüróczi jezsuitáknak Német-Lipcse várossal létre-jött peregyezése a város és Felső-Szlécs közti erdők használatáról.

Infrascriptus residentiae Thurocziensis societatis Jesu pater superior, assumptis in me atque levatis universorum subsecuturis semper temporibus futurorum s. J. patrum superiorum, meorum quippe in officio successorum ac per consequens totius praepositurae dominii Thurocziensis oneribus et gravaminibus, do pro memoria, notumque facio singulis quibus competeret ac quos quoquomodo infrascriptum tangere et concernere posset negotium universis, quod posteaquam ego intuitu succisionis lignorum in silvis Homolyka vocatis ad territorium privilegiati oppidi Theuto-Lipscae spectantibus, eoque inclusis, eorundemque abinde violentae ablationis per incolas oppidi superioris Szlics, actuales praenotati conventus subditos manu violenta attentatae, pro annotatorum subditorum Szlecsensium in judiciario termino pro eiusdem modo prae-vio patratae violentiae judiciaria revisione, occasione et determinatione per perillust. dominum Franciscum Pongrácz comitatus Lip-

toviensis ordinarium vicecomitem, tanquam in violentiis universis ac per consequens quoad violentam succisionem lignorum articulare iudicem ad instantiam egregii Adami Zimány, qua praenotati oppidi Theuto-Lipcese protunc iudicis, totius denique senatus et per consequens communitalis praefixo, jus et iudicium quoad praemissa per eos patratam violentiam recepturorum in praesentiam praetitulati domini vicecomitis juri statutione fienda penes iudiciariam commissionem eiusdem d. vicecomitis anno 1733. jam praeterito emanatam judicialiter suoque modo admonitus exstitissem, antequam modo praevis praefixus terminus iudiciarius advenisset, de salutari, quo videlicet ulterior inter praefatos subditos praelibati conventus de Thurocz oppidi superioris Szlecs ab una, ac praenotatum privilegiatum ad dominium Likaviense spectans oppidum Theuto-Lipcese partibus ab altera bona vicinitas conservari ac expensarum graviorum profusio anteverti, odiosisque litibus finis imponi possit, in componendo praefato violentiali processu remedium prospicere cupiens, eatenus territoriales limites primo et ante omnia per utramque partem simul facta oculata amicabile quidem revisione, ubi dum ea occasione compertum fuisset, succisionem et ablationem exinde lignorum in locis hactenus et ab antiquo per attactum privilegiatum oppidum Theuto-Lipcese pacifice, omnique absque turbatione possessis et usuatis per totiesfatos incolas superioris Szlécs attentatum fuisse, eatenus modo ab infra denotatum cum iam fato oppido Lipcese modis amicabilibus ex parte etiam eorundum subditorum Szlécsensium conveni et accordavi, et quidem

Primo. Pro modo superius declarato in iisdem territorio Lipcensi inclusis ac per oppidum Lipcese pacifice semper et ab antiquo usuatis silvis attentata per iamfatos Szlécsenses lignorum violenta succisione ac abinde ablatione, in rationes etiam refundendarum expensarum et complanatione patratae eatenus violentiae rh. fl. 40 per repetitos subditos Szlécsenses memorato oppido Lipcese solvandos non modo resolv, quin imo effective quoque complanare curavi. Et quia

Secundo, quemadmodum toties memoratum oppidum Lipcese praefatarum silvarum Homollyka dictarum et hucusque dimidium jugi eiusdem collis Homollyka, ac per idem jugum usque ad alpes inclusive pergendo et aliarum localitatum similibus territorii Szlécsensis contiguarum hactenus et ab antiquo semper pacificum et

quietum usum et possessionem habuerunt, ita et in futurum silvas easdem et universas localitates praemissis limitibus territorii Szlecsensis contiguas juxta etiam sensum metalium Lipcsensium libere et pacifice circa quamvis quaestionem possidebant, ideo ad futurum usque suo tempore mutuo consensu determinandam et instituendam metalem revisionem nullo unquam tempore ac occasione tam praeinserti Szlecsenses, imo totum oppidum trium Szlécs, quam etiam ego, qua s. J. residentiae Thurocziensis pater superior, mei item futuri in officio successores eosdem in usu earundem silvarum et localitatum quoquomodo turbabunt, aut in easdem silvas involabunt; quod si nihilominus

Tertio, a modo imposterum praeinserti, aut quicumque incolae oppidi trium Szlécs proprio motu, aut etiam ex commissione silvas praeinsertas, aut etiam collem Bezán nuncupatum invadere, ibidemque ligna et virgultas citra praescitum oppidi Lipcse succindere, decorticare, aut succisa evehere, vel pecora et pecudes pascuare attentaverint et praesumpserint pro proprio motu quidem attentata violentia ipsi, si vero ex commissione mea vel successorum meorum attentaverint, comite ex parte etiam eorum, ut nimirum ordo juris requirit, ordinario processu violentiae in poenis violentialibus eo facto, abscissis juridicis remediis ac quibusvis formalitatibus processualibus sepositis ex solo duntaxat merito revisa causa convincendi et aggravandi pro obligatis habentur; hocque modo satisfactionem sibi administrandam curare superius annotatum oppidum Lipcse omnimodam vigore etiam praesentium facultatem habebit. Ut autem pro

Quarto, violentiae et invasiones silvarum eo melius praecaveri valeant, mutuo adinvicem consensu cum praenotato oppido Lipcse conclusimus hocquoque, quatenus si fieri potest hoc adhuc authumno, secus si tempus favorabile non suppeteret, futura vere juxta actualem in locis iisdem et aliis localitatibus, territorio Szlécsensi contiguas, Lipcsensium usum vigore etiam metalium eiusdem oppidi, ac in quantum fieri potest, legitimeque confectae compereantur etiam Szlécsensium antiquae metae, in quantum reperibiles et minatae essent, renoventur, in quantum vero demolitae existerent novae, et quidem pro ratione distantiae adinvicem etiam antiquarum frequentiores exigantur. Pro quorum praemissorum maiori fide, testimonio item ac securitate praesentes literas com-

positorias, transactionales ex parte utraque subscriptas et sigillis munitas extradandas esse duximus.

A peregyezség fogalmazványa 1732. nov. 8-áról keltezve az Orsz. Levéltárban a thúróczi jezsuiták iratai közt fasc. 11. no 14. alatt.

362.

1733. február 23. Tanuvallatás Aranyosszék közös erdejéről.

Sacratissima caesarea regiaeque majestas domine domine nobis naturaliter clementissime, benignissime!

Vestra clementer nosse dignetur majestas sacratissima, quod nos literas ejusdem majestatis vestrae sacratissimae compulsorias pariter et attestatorias pro parte et in personis egregiorum Joannis Kercsed senioris, Francisci Apáczay de Kercsed vicejudicum regionum et Sigismundi Miske de Magyar-Csesztve notarii sedis siculicalis Aranyos, in suis ipsorum propriis ac totius universitatis dictae sedis siculicalis Aranyos nominibus et in personis legitime confectas et emanatas, nobisque inter alios majestatis vestrae sacratissimae humiles fideles, perpetuoque subditos et servos, literis in eisdem nominatos conscriptis praeceptorie sonantes et directas honore et obedientia, quibus decuit recepimus — sat. — Quibus receptis, nos mandatis ejusdem majestatis vestrae sacratissimae semper et in omnibus uti tenemur et par est obedire et satisfacere volentes, in hoc anno Domini millesimo septingentesimo trigesimo tertio, die vero vigesima mensis Februarii in et ad possessionem Kövend, in praeattacta sede siculicali Aranyos existentem habitam, consequenterque domum nobilis agilis Joannis Csép de dicta Kövend, domum scilicet congregationi officialium dictae sedis destinatam accessimus, ibique universos et singulos testes infrascriptos, vigore praeattactarum majestatis vestrae sacratissimae literarum compulsoriarum pariter et attestatarum, nostri in praesentiam citatos et accersitos, exacto prius ab iisdem firmissimo juramenti sacramento, de et super utro nobis per dictos exponentes exhibito et proposito, ad fidem eorum deo debitam examinaverimus et inquisiverimus, a quibus certitudinem veritatis sequenti serie descriptam receperimus.

Utrum autem exhibitum erat tale:

1. Tudja-e ez tanu nyilván és bizonyosan, avagy a memoria hominum mint emlékezik reá, hogy az nemes Aranyos-széekben levő Hidas és Csegez, úgy nemes Torda vármegyében Toroczko-Sz.-György és nemes Fejérvármegyében Oláh-Rákos nevű faluk között levő nagy erdőt a nemes aranyos-széki lakosok, akármelyik falubeliek is szabadosan éltek, mint szintén megirt hidasi lakosok?

2. A megirt hidasi lakosok ellenzettek-e, vagy impediáltak-e valakit valaha az nemes aranyos-széki akármely falubéli lakosok közül is azon nagy erdőnek szabadosan való élésétől, vágásától s hordásától, vagy pedig akármely lakosai a megirt nemes székeknek s abban levő faluknak szabadosan éltek, mint közönséges székek erdejét, s ma is úgy élnek; ha pedig valaha valakit impediáltak az hidasi lakosok, kiket impediáltak, mikor és mi okon impediáltak és osztán azon impeditiónak micsoda vége lett?

3. Tudja-e az tanu ezen Hidas nevű falunak közönségesen, avagy abban levő privatus embereknek több különös és kiszakasztott erdejét, a Szent-egyház és Darabontság (vulgo Kenézség) erdején kívül, hogy nem volt?

4. Ez kérdésben forgó nagy erdőt tudja-e az tanu, hogy nemes Aranyos-szék amint és mikor akarta, feltiltotta s tilalomban tartotta, amíg akarta?

5. Signanter tudja-e az tanu, hogy még az makkot is azon erdőn nemes Aranyos-szék sub certis conditionibus megtiltotta és az idegen, sőt az hidasi lakosok sertéseit is behajtották és azért hogy az nemes szék constitutiója ellen ott legeltették, megbüntették?

6. Tudja-e az tanu azt is, hogy az nemes Aranyos-szék constitutiója ellen ezen kérdésben forgó nagy erdőt ki hordotta s hordja ma is, eladta az szomszéd vármegyében levő falukra és városokra, úgy az meszít is kik égették és ki számára, hova hordják az nemes szék praejudiciumára és constitutiója ellen?

7. Tudja-e az tanu, in anno proxime praeterito 1732. az nemes szék hidasi hitős erdőpásztorát micsoda helyben verték meg az toroczko-sz.-györgyiek az nemes szék közönséges erdején? Mennyire lehetett azon hely a Veres- alias Óriás-Lyukon belül az nemes szék határában? — cum omnibus congruis circumstantiis mondja meg az tanu.

Fassiones testium sequuntur hoc modo:

1. Blasius Salany, ann. 63,

2. Franciscus Szathmáry, annorum 70, fatentur ad 1. Tudjuk bizonyosan, hogy az utrumban specificált erdőt a nemes aranyos-széki akármely falubéliek szintén olyan szabadoson éltek, mint az hidasiak. Ad 2. Azt is bizonyosan tudjuk, hogy az hidasi lakosok, annál inkább mások nem impediálták, sem nem háborgatták soha is az több aranyosszékieket azon erdőnek (melyről az utrumban vagyon emlékezet) szabadoson való élésétől, vágásától s hordásától, hanem akármelyik lakosai ezen nemes székek szintén olyan szabadoson éltek, mint a nemes szék közönséges erdejét. Ad 3. Hidas nevű falunak több erdejét az Ecclesia vagy Szent-egyház erdején kívül, úgy a Darabontság erdőn kívül nem tudunk hogy volna, soha nem is hallottuk. Ad 4. Bizonyos az, hogy a kérdésben forgó erdőt ezen nemes Aranyos-szék amint és mikor akarta, úgy élte s mikor valamelyik részit akarta. Ad 5. Mi hajtottuk egyszer bé a disznókat ebből az erdőből, azért tudjuk, hogy az nemes szék megtiltotta volt az makkot ebben az erdőben, azért hajtottuk bé penig az hidasiak disznajokat onnan, hogy a szék tilalma ellen hajtották oda legeltetni. Ad 6. Mások nem hordják ezen erdőből eladni a fát, hanem az hidasiak Thoroczkóra, Enyedre s máshová is; meszet is ők égetnek eladni, az hol eladhatják. Ad 7. nihil.

3. Gasparus Burján, ann. 76,

4. Joannes Katonai, ann. 50,

5. Petrus Radó, ann. 48,

6. Michael Szőcs, ann. circ. 50, singuli fatentur ad 1., 2., 3., 4. et 6. uti praecedentes duo testes. Ad 5. vero hoc modo: Tudjuk, hogy az hidasiak égetik a meszet abból az kérdésben forgó erdőből, s azt penig az országban szerte széjjel hordják, az hol eladhatják és szükségeket tehetik véle. Hi praemissi sex testes sunt nobiles agiles de *Singfalva* legitime citati, jurati, examinati, fassi.

7. Nobilis agilis Joannes Fodor de Rákos, annorum circiter 57,

8. Nobilis agilis Joannes Pálffy senior de Várfalva, ann. 65,

9. Nobilis agilis Sigismundus Székely de dicta *Rákos*, ann. 57, fatentur ad 1. Mi úgy tudjuk, hogy azon nemes Aranyos-székben levő Hidas és Csegez, úgy nemes Thorda vármegyében Toroczkó-

Sz.-György és nemes Fejér vármegyében Oláh-Rákos nevű faluk között levő nagy erdőt az nemes széeknek minden rendén lévő lakosi szabadoson birták s akként élték, mint az hidasiak. Ad 2. Soha nem impediálták a hidasiak, sem mások ezen nemes székek több lakosait azon erdőnek szabadoson való birásától és hordásától, hanem mindéig szabadoson vágták és hordották ezen nemes székek akármely falui is a megnevezett nagy erdőt. Ad 3. Sem magának a falunak Hidasnak, sem abban levő privatus embernek nem tudunk semmi erdejét, nem is hallottuk azon kívül, mely az utrumban vagyon. Ad 4. Tudjuk, hogy az felljebb elmult esztendőben az nemes székek bizonyos okokra nézve megtiltott ebben az erdőben egy darabot a Várfalvi lyukon kívül, amint vulgó hívják az Bartha-kertet, amely most is tilalomban vagyon; a több részét pedig az egész székek amint akarta, úgy élte, vágta és hordotta ezen specificált erdőt. Ad 5. Azt is tudjuk, hogy az nemes székek közönséges gyűlésében a makkot is megtiltotta volt ebben az erdőben sub certis conditionibus, bé is hajtották onnét az idegen disznókat, sőt az hidasiakét is, és hogy az tilalommal nem gondoltanak, megbüntették őket érte. Ad 6. Azt is tudjuk, hogy volt constitutiója az nemes székek arról, hogy azon erdőt a székből senki ne hordja ki, hanem csak a magok szükségekre hordják a nemes székek lakosi (excepto Joanne Fodor praedicto). Tudjuk, hogy az hidasiak hordottak onnat fát eladni Thoroczkóra, Thoroczkó-Sz.-Györgyre, Enyedre és Tordára. Ad 7. nihil.

10. Nobilis agilis Michael Szász, alias Csegezy senior de eadem, annor. 66, fatetur ad 1. uti praecedentes 7., 8. et 9. testes. Ad 2. Tudom, hogy az kocsárdiakat-e, vagy az földváriakat (nem emlékezem jól reá, melyiket a kettő közül) egyszer impediálni akarták az hidasiak, hogy ne menjenek fáért arra az erdőre, de azok törvényre keresvén az hidasiakat érte, ezek nem várták a törvénynek kimenetelét, hanem ante latum deliberatum megbékéltetnek azokkal, akiket impediáltak vala; azóta pedig nem hallottam, hogy senkit háborgattak volna az hidasiak vagy mások azon erdőtől, hanem tudom, hogy szabadoson birták és hordották azt az egész aranyos-széki lakosok. Ad 3. Tudjuk, hogy vagyon az Ecclesia erdején alól meg egy bíróság után járandó erdő, még azon alul a jobbágyoknak egy kis cserét, ezeken kívül hogy valami privatus embernek, vagy magának Hidasnak különös szakasztott erdeje volna, nem tudom, soha nem is hallottam. Ad 4.,

5. et 6. uti praecedentes 8. et 9. testes; hoc addito ad 6. Hallottam, hogy az enyedi collegium számára is kezdték hordani ezen szék nagy erdejét az hidasiak; meszet is ők égetnek a collegium számára is, magok szükségekre is. Hallottam, hogy a várfalviak is égetnek abban az erdőben meszet.

11. Nobilis Stephanus Vargyas de dicta Rákos, ann. 60,

12. Franciscus Pálffy senior, ann. 55,

13. Stephanus Csép, ann. circ. 72,

14. Sigismundus Pálffy, ann. 46,

15. Franciscus Tövisy, ann. 48,

16. Franciscus Rosos, ann. 56,

17. Steph. Pálffy, annor. 52,

18. Martinus Gyöngyösy, ann. 43,

19. Andreas Pálffy senior, ann. circ. 46, singuli nobiles agiles de *Várfalva*, legitime citati, jurati, examinati fatentur uno ore hoc modo ad 1. Bizonyoson tudjuk, hogy a nemes szék ezen kérdésben forgó erdőt mindenkor szabadon élte, vágta és hordotta, mint szintén a hidasiak; mi is sokszor hoztunk onnan fát malomnak s kerékfalnak, egyébre is amikor a szükség hozta. Ad 2. A mi értünkre nem ellenzették a hidasiak a széknek egyik falujátúl is azon erdőt, hanem mindenüvé szabadon hordatták a székben az egész aranyosszékiek. Ad 3. Mi nem tudunk a hidasiaknak, vagy ott valami privátus embernek több magános külön szakasztott erdejét, hanem csak a Szent-egyház és Darabontság erdejét. Ad 4. uti praecedentes 8. et 9. testes. Ad 5. Franciscus Tövisy nihil, reliqui: Tudjuk, hogy az hidasiak sertéseket behajtották abból az erdőből és hogy a szék constitutiója ellen oda a makkra hajtották volt disznajokat, meg is büntettetének érte. Ad 6. Stephanus Csép nihil, reliqui vero discunt: Tudjuk, hogy az hidasiak hordják eladni a fát a kérdésben forgó erdőből a szék rendelése ellen s ők égetnek meszet is az épületre való jó ép és nyers fákból, jóllehet ugyan mi is égettünk ottan meszet, de csak az ledőlt, haszontalan, száraz és nem épületre való fákból égetjük. Ad 7. nihil.

20. Martinus Csongvai, annor. 55,

21. Joannes Demeter, ann. 73,

22. Franciscus Csongvai, ann. 64,

23. Melchior Gadó, ann. 68,

24. et 25. Michael Tatár senior et junior, ann. hic 63, ille 73,

26. Joannes Tar, ann. 45,
27. Emericus Tatár, ann. 45,
28. Joannes Simándy, mediocris ann. circ. 45,
29. Stephanus Simándy, ann. circ. 45,
30. Joannes Nagy, ann. circ. 45,
31. Michael Simándy, ann. 46,

32. Michael Csongvay senior, ann. circ. 73, singuli nobiles de *Csegez* legitime citati, jurati, examinati fatentur ad 1. et 2. uti 19. testis; ad 3. etiam. Ad 4. Tudjuk, hogy megtiltott volt a nemes székek a Várfalvi lyuknál ebben az erdőben egy darabot és az most is tilalomban vagyon; ad 5. uti 19. testis. Ad 6. Csak az hidasiakat tudjuk mi, hogy hordják azon erdőt mindenfelé sóért s eladni is Tordára, Enyedre, Toroczkóra; mi is hordottuk ugyan ezelőtt eladni Toroczkóra, de mióta a nemes székek megtiltotta, hogy senki ne hordja eladni a székből ki azt az erdőt, azóta nem hordottuk, de az hidasiak csak azóta is hordják szüntelen; meszet is ők égetnek belőle s a várfalviak és oda hordják eladni, azhol eladhatják.

33. Stephanus Létay, ann. 60,
34. Martinus Ajtoni, ann. 53,
35. Sámuel Csipkés, ann. 50,
36. Joannes Kovács, ann. 53,
37. Andreas Fülöp jun, ann. 44,
38. Martinus Pető, ann. 50,
39. Joannes Gombásy, ann. 45,

40. Stephanus Kis, annor. 56, sic dicti nobiles de praefata *Rákos* singuli legitime citati, jurati, examinati fatentur hoc modo ad 1. et 2. Még az atyánk is szabadoson hordotta mindenkor ezen kérdésben forgó erdőt s mindenfelé a nemes székekben libere éltek, vágták és hordották, soha senki, sem a hidasiak, sem mások nem ellenzették s annak hordásától nem tiltották az aranyos-székieket, hanem ezen nemes székeknek akármely lakosi is szabadoson éltek mint közönséges székek erdejét. Ad 4. Tudjuk, hogy az darabot ezen erdőből megtiltott a nemes székek a felljebb való esztendőben és az most is tilalombban vagyon. Ad 3. Hogy Hidasnak közönségesen, vagy abban valami privatus embernek erdeje különösen és kiszakasztva volna nem tudjuk, soha nem is hallottuk, mert nincsen is, hanem csak az Sz.-egyház és Darabontság erdeje vagyon nálók. Ad 5. Tudjuk, hogy még a makkot is megtiltották ebben az kér-

désben forgó erdőben, de azt, hajtották-e be innen az hidasiak disznajokat vagy nem, nem tudjuk. Ad 6. Magok sem tagadják azt az hidasiak, hogy ebből az erdőből ne hordanának ők fát eladni imide-amoda; meszet pedig ugyan ők égetnek s az várfalviak eladni, el is adják, ahol eladhatják.

41. Franciscus Bíró, ann. 56,

42. Georgius similiter Bíró, ann. 54,

43. Stephanus itidem Bíró, ann. 50,

44. Stephanus Fodor, ann. 36, singuli nobiles agiles de saepefata *Rákos* legitime citati, jurati, examinati fatentur uno ore hoc modo ad 1. et 2., 3. uti praecedentes 39. et 40. testes. Ad 4. Tudjuk, hogy megtiltotta a nemes szék ezen erdőben a Székely-Vár, vagy Várfalvi lyukon alól egy darabját, amely most is tilalomban vagy on, egyébiránt másutt mindenütt szabadon birta a nemes szék ezen erdőt mindenkor. Ad 5. Arra is emlékezünk, hogy a makkot is megtiltották ebben az erdőben a nemes szék tisztjei, az honnan, hogy a szék tilalma ellen a hidasiak oda hajtották sertéseket, behajtották onnan a csegeziek, meg is büntetettének osztán az hidasiak az szék tisztjeitől, hogy az nemes szék tisztjeinek nem engedelmeskedtenek. Ad 6. Száma nélkül láttuk a hidasiakat, hogy ennek az erdőnek fát hordották eladni Toroczkóra, Tordára, Enyedre, számba sem vévén a nemes széknek ez iránt való tilalmát, hogy senki is eladni ne hordja azt az erdőt a szomszédban levő nemes vármegyékre és falukra és városokra; meszet is ugyan ők égetnek, ismét a várfalviak, ki számára? nem tudjuk, hanem eladni égetik és ha eladják, magok szükségekre fordítják.

45. Flora Petre, annor. circ. 60, fatetur ad 1. A régi időben, amint hallottam az atyámtól, csak az hidasiaknak és a vinczieknek volt szabad hordani a kérdésben forgó erdőt. Ad 2. Mindazáltal hogy mi hidasiakul ellenzettük volna a több aranyos-széki lakosokat annak bírásától, annál is inkább hordásától, nem tudom; hanem azt tudom, hogy akárhova való aranyos-széki embernek szabad abból élni. Ad 3. Az Ecclesia, Darabontság és az falubírótság után járni szokott erdőn kívül nincsen több erdeje sem a mi falunknak közönségesen Hidasnak, sem abban levő más privatus embernek, hanem az erdő mind a széké. Ad 4. A Várlyuknál hogy egy darabot megtiltott ezen kérdésben forgó erdőből a nemes szék, tudom és az most is tilalomban vagy on, másutt pedig mindenütt az egész erdőt szabadon birják az egész aranyos-

széki lakosok. Ad 5. Azt is tudom, hogy ezen erdőnek egy darab makkosát a nemes szék tisztei megtiltották, honnét is behajtották nekünk hidasiaknak sertésünket, negyven sertésünk oda is veszett minden törvény nélkül s egy emberünket meg is kötötték az alkalmatossággal. Ad 6. Bizonyos dolog ugyan az, hogy rendelést tett a nemes szék az iránt, hogy senki abból az erdőből a maga szükségén kívül, melyet haza viszen, máshova az vármegyékben levő városokra eladni ne merészeljen vinni, de minthogy az ország minékünk megengedte azt, hogy ezen erdőt a szerint birhassuk a mint a mi eleink birták és mi közünket tartjuk ahhoz az erdőhöz, de nem csak, hanem mienk is, együvé és másuvá is az hova lehetett hordottunk fát belőle eladni; meszet is mi égettünk mind az nagy-enyedi collegium számára, mind a magunk szükségünkre. Az ugyan nem volt szabad, hogy említett collegium számára hordják az erdőt, de most, mintegy négy esztendőől fogva oda is kezdték hordani a fát, a meszet is az collegium számára égetni, és a néhai méltóságos úr Teleky József úr sorostélyi házának építésére is hordottanak belőle meszet. Ad 7. Én hallottam, hogy a nemes szék hidasi erdőpásztorát a szék erdőjében verték meg a toroczko-sz.-györgyiek, még pedig onnan, az mely helyből ennek előtte három esztendővel hajtottunk bé toroczko-sz.-györgyi szekeret.

46. Dirilla Angyal juratus judex possessionis *Hidas* in sede jam dicta siculicali Aranyos existentis habitae, ann. 25, ad 1-um. Láttam, hogy mindenfelé a székben szabadoson hordották, de én nem tudom, ha ezen kérdésben forgó erdő szabados volt-e, vagy tilalmas; ad 2. uti praecedens 45. testis; ad 3. et 4. etiam. Ad 5. Én nem tudom, ha tiltották-e meg a makkot ezen erdőben, avagy nem, hanem azt hallottam, hogy az ott levő makkos erdőből minékünk hidasiaknak behajtották sertésünket, meg is büntettettünk valóban érette, mert negyven sertésünk oda veszett. Ad 6. Tudom, hogy az egész hidasiak hordották s hordják is ezen erdőt minden felé, az hova lehet, eladni; meszet is azok égetnek magok szükségekre, az enyedi collegium számára is. Ad 7. Ezen controversiában forgó erdőben verték meg a toroczko-sz.-györgyiek a nemes szék erdőpásztorát, melyet mi is magunkénak tartottunk.

47. Rád Kirszte, annor. 48,

48. Popa Tódor, ann. circ. 36,

49. Alter Popa Petru, ann. 50, uno ore fatentur ad 1., 2.,

3. et 4. uti praecedens 45. testis. Ad 5. Régen nékünk hidasiaknak erdőpásztorink kihajtották az utrumban megnevezett erdőből az szék disznópásztorát, azután az székbbeliek odahajtották a magok sertéseket, melyet fizetésért őrzöttek a mi sertéspásztorink, de azután a székbbeliek viszontag felköltének és egy darabját ezen makkos erdőnek megtiltották és vagy negyvenöt sertésünket onnan be is hajtották, amelyek osztán oda is vesztenek. Hoc addit praescriptus Popa Tódor: Az én öcsémet megverték a székbbeliek ottan és megköztették, nehezen szerezhettem ki tőlük. Ad 6. A fát a körül való helyekre mi hordottuk eladni ezen erdőből, mint a mi határunkról; meszet is mi égettünk eladni, mivel mi úgy emlékezünk reá, hogy a mi határunkon volt az az erdő.

50. Duma Marján, ann. 40,

51. Flore Marján, ann. 50,

52. Sugye Gyorgye, ann. 38, unanimes fatentur hoc modo ad 1. et 2. Most amint látjuk szélteben hordják az egész aranyoszéki lakosok az megnevezett erdőt, sőt mióta mi reá emlékezünk, az egész székbbeliek közönségesen hordották; mi sem ellenzettük annak vágását, hordását, hanem a székbbeliek kétszer is tiltottanak el attól bennünket; minthogy pedig mi az eleinktől úgy hallottuk, hogy a régi időben csak nékünk hidasiaknak és vinczieknek volt szabad azon erdőt hordani, elmentünk az akkori néhai gubernator elejbe és az országot is megkerestük aránta, holott is megmutatván arról volt igazságunkat, megengedetett az minékünk, hogy szabadon éljük és hordjuk ezen kérdésben forgó erdőt. Ad 3. Mi az Szent-egyház és Darabontság erdején, meg ismét ezen controversiában forgó erdőn kívül nem tartottunk, nem is tudunk több erdőt. Ad 4. A Várluknál tudjuk, hogy megtiltott egy darab erdőt a nemes szék, a többit pedig mindenfelé a székbbeliek szabadon hordották. Ad 5. Nem tudjuk, hogy megtiltották volna székbbeliek a makkos erdőt, hanem azt tudjuk, hogy behajtották ezen erdőből 45 sertésünket, a pásztorunkat is megfogták, megköztették és meg akarták ölni, minden törvény nélkül odavesztenek a mi sertésünk s amint feljebb is mondók, akkor mentünk osztán az ország elejbe, az holott is megengedetett, hogy szabadon hordjuk ezen erdőt. Addit praescriptus Flora Marján: Ezen dolog előtt a székbbeliek, hogy az sertéseket őrzöttem, nekem fizettek, mivel kivertük volt onnat a székbbeliek sertéseket s a disznópásztorokat kihajtottuk abból az erdőből s kénytelen kellett a székbbelieknek kezünk alá

bocsátani sertéseket és fizetésért őrzöttem én negyed magammal. Ad 6. uti praecedens 49. testis. Ad 7. Mi ugyan nem láttuk, hol verték meg a pásztort az hidasí erdőben a toroczkó-sz.-györgyiek, de amint ő beszéli, nem a magok erdejekben, hanem a szék erdejében verték meg.

53. Rácz Péter, ann. 60,

54. Popa Marján, ann. 50,

55. Bulbuk Ursz, ann. circ. 40,

56. Popa Juon, ann. circ. 35, uno ore fatentur ad 1. et 2. hoc modo, uti praecedens 45. Ad 3. Minékünk hidasíaknak egy csepp erdők sincs az Szent-egyház és az Darabontság erdején kívül, mivel hogy az Hidas, Rákos és Csegez között való nagy erdőt, melyhez nekünk praetensiónk vagyon, a székbeliék szék közönséges erdejének tartják. Ad 4. Ugy tudjuk mióta vagyunk, hogy ezen erdőtől a szék disponált és Csegezen innét meg is tiltott egy darabot belőle, de a többi szabados mindennek; hanem ez előtt egynéhány esztendővel a székbeliék vagy kétszer eltiltottak volt onnat, de mi az országnál s a guberniumban megmutatván igazságunkat, megengedtetett minékünk, hogy szabadoson éljük és hordjuk ezen kérdésben forgó erdőt. Ad 5. Megtiltottak, igaz az, az székbeliék egy darabot abban az makkos erdőben és be is hajtották onnét nekünk hidasíaknak vagy negyven sertésünket, melyek minden törvény nélkül oda is vesztenek. Ad 6. Ezen kérdésben forgó erdőt mi hordjuk eladni az hova lehet; meszet is mi égetünk belőle, mivel eleitől fogva meszet szoktanak ott égetni; nem is volt megtiltva ezelőtt soha, hogy ne legyen szabad eladni hordani onnat, hanem most vagy hat esztendőől fogva kezdték megtiltani a tiszték, hogy ne hordják eladni a városokra és meszet is ne égessenek belőle. Ad 7. Nem láttuk mi ugyan, hol verték meg az szék erdőpásztorát a toroczkó-sz.-györgyiek, mindazáltal — mint ő beszélt minékünk — a szék erdejében verték meg.

Praemissi duodecim testes a 45. inclusive ad 56. sunt nobiles de praedicta *Hidas*, singuli legitime citati, jurati fassi.

57. Joannes Nagy, ann. 80,

58. Petrus Kiss, ann. 73,

59. Franciscus Kovács, ann. 55,

60. Martinus Kovács, ann. circ. 64,

61. Andreas Kiss, ann. 50,

62. Laurentius Kovács, ann. circ. 45, singuli nobiles de prae-

fata *Kövend*, legitime citati, jurati, examinati fatentur hoc modo ad 1. Az egész Aranyos-székben való falusiak mindenkor szabadoson éltek azon Hidas, Csegez és Oláh-Rákos között való nagy erdőt, mint szintén az hidasiak. Ad 2. És azt soha nem ellenzették nem is tiltották sem az hidasiak, sem mások a székbeliectől, hanem gyermekségünkől fogva minden háborgatás nélkül békeségesen birtuk, éltük és hordtuk és nemhogy az hidasiak tiltottnak volna el onnat bennünket aranyos-székieköl, de még a nemes szék tiltotta el őket, hogy ne hordjanak onnét fát eladni a szomszéd városiaknak. Ad 3. Nem tudunk, nem is hallottunk soha, az hidasiaknak vagy ott valami magános embernek különös szakasztott erdejek volna, az Darabontság és az Szent-egyház erdején kívül. Ad 4. Tudjuk, hogy szabad dispositiója vagyon az nemes széknek ezen erdőn, meg is tiltott egy darabot a Székelyvár alatt, hogy ne légyen senkinek is szabad hordani, melynek van már tizenkét esztendeje, amely most is tilalomban vagyon, de a több részét szabad az egész széknek a maga ususára fordítani. Ad 5. Tudjuk, hogy még a makkot is megtiltotta a nemes szék ebben az erdőben, melyből be is hajtotta az hidasiak sertéseket, mivelhogy ők a maguk sertésekkel a vármegyebeliek sertéseket is oda hajtották volt és osztán oda is vezett az ő sertések; egyébiránt — a mint hallottuk az aranyos-székiektől — nem volt megtiltva az a makkos erdő. Ad 6. Az hidasiak és a várfalviak égetnek ottan meszet; a fát is az hidasiak hordják eladni az körülvaló városokra, azhol eladhatják, a nemes szék tilalma ellen.

Die 21-a mensis et anni praescriptorum eadem inquisitio nostra continuata est in possessione domoque praescriptis.

63. Franciscus Fazekas senior, ann. 66,

64. Joannes Fejér junior, ann. 44, utrique nobiles agiles de dicta *Kövend*, legitime citati, jurati et examinati fatentur ad 1., 2., 3., 4. uti pracedentes 58., 59. et reliqui testes. Ad 5. Bizonyos, hogy ex communi consensu a makkot is megtiltották a nemes szék tisztjei az kérdésben forgó erdőben, honnan az hidasiak sertéseket be is hajtották, úgy az várfalviakét is, még nekünk, akik béhajtottuk vala, fáradságunkra két kupa bort adtanak, a tisztiek pedig mit csináltak a sertésekkel nem tudom. Ad 6. Tudjuk, hogy a hidasiak és az várfalviak égettek meszet, azt pedig, ki számára égették? nem tudjuk, gondoljuk, maguk szükségekre égették s eladták ahol eladhatják.

65. Nicolaus Gadó, ann. 50,

66. Joannes Rostás, ann. 50,

67. Stephanus Rostás, ann. circ. 48,

68. Joannes Vasady, ann. 50, sic dicti nobiles agiles de *Alsó-Sz.-Mihályfalva*, legitime citati, examinati, jurati fatentur ad 1. et 2. uti 1. et 2. testes. Ad 3. Tudunk Hidas mellett egy darab szálás tölgyes erdőt, amely az hidasiaké, mi is pénzen vettünk belőle tölök, nem tudjuk az-e az Ecclesia erdeje, vagy más; több Hidashoz tartozó erdőt nem tudunk; ad 4. uti praecedens 62. testis. Ad 5. Emlékezünk rá, hogy behajtották azon erdőből az hidasiak disznáját, s oda is veszett mind, és hogy volt mindazáltal tilalomban az makkos erdő? nem tudjuk; ad 6. nihil.

69. Martinus Bodácsi nobilis de Bágyon, ann. 62,

70. Alter Martinus Major, ann. 50,

71. Joannes Szilágyi, ann. 42,

72. Daniel Bálint, ann. 40,

73. Stephanus Galambos, ann. 30, singuli nobiles de praefata *Alsó-Szent-Mihályfalva*, legitime citati, jurati, examinati fatentur ad 1., 2. et 3. ut 1. et 2. testes. Ad 4. Tudjuk azt, hogy *a nemes szék egy darabot megtiltott az utrumban specificált erdőben, amely a még megnőtt, tilalomban volt, azután levágták, eladták és az árát a szék hasznára fordították.* Tudunk még egy darab tilalmast és ez most is tilalomban vagyon; a több részét penig szabad minden székbeli embernek a maga hasznára hordani. Ad 5. Tudjuk, hogy közönséges akarattól megtiltották a szék tisztjei a makkos erdőt, hogy ne csak két-három falu disznói járjanak oda, hanem az egész széké; mely tilalmával a nemes széknek nem gondolván az hidasiak odahajtották a sertéseket, honnan behajtották a szék tisztjei, azután oda is vesztek. Ad 6. Bizonyosan tudjuk, hogy Rákos, Várfalva, Singfalva, Csegez és Hidas hordják eladni ezen erdőből a fát a szék constitúciója ellen a körül való városokra; meszet pedig [a csegeziek, hidasiak és várfalviak égetnek, ki számára? nem tudjuk, elhisszük, hogy a magok szükségekre, mert eladják, ahol eladhatják.

74. Stephanus Csegezy, ann. 53,

75. Franciscus Szent-Iványi, ann. circ. 60,

76. Sigismundus Kis alias Balog, singuli nobiles de *Bágyon*,

77. Nobilis agilis Petrus Bagosy de Kövend, ann. 45, legitime citati, jurati et examinati fatentur hoc modo ad 1. Tudjuk, hogy az nemes Aranyos-széknek akármely falubeliek is szabadon

élték mindenkor, most is szabadosan hordják ezen Hidas, Csegez, Thoroczko-Sz.-György és Oláh-Rákos között való erdőt. Ad 2. Nem is ellenzették soha az aranyosszékiektől annak az erdőnek hordását sem az hidasiak, sem mások, hanem mindenkor szabadoson élték és vágták, hordották az aranyos-székiek ezen erdőt. Ad 3. Nem tudunk, hogy volna az hidasiaknak több különös szakasztott erdejek az Ecclesia és az Darabontság erdején kívül. Ad 4. Tudjuk, hogy egy darabot megtiltott volt a nemes szék, és hogy az most is tilalomban van; másként a több erdő mindenütt szabadosok az egész székbelielieknek; ad 5. nihil. Ad 6. Hallottuk, hogy a hidasiak hordanának fát a szomszéd városokra eladni, de bizonynyal nem tudjuk.

78. Nobilis, agilis Georgius Mátyás ann. 36,

79. Nob. agilis Martinus Fülöp, annor. 26, ambo de praedicta Alsó-Sz.-Mihályfalva, legitime citati, jurati, examinati fatentur in omnibus, uti praecedentes 76. et 77. testes, nisi quod ad 6. dixerunt: Elégszer láttuk az rákosiakat, várfalviakat és singfalviakat, hogy vittenek Tordára fát eladni.

80. Providus Britze Kirilla, ann. circ. 38, jobbagio nobilis Francisci Csegezy de eadem, in portione ejus possessionaria in dicta possessione Alsó-Szent-Mihályfalva, sedequ praefata siculicali Aranyos existenti habita residens et commorans,

81. Prov. Orosz János, ann. circ. 38,

82. Prov. Oltyán György, ann. circ. 40, utrique inquilini nobilis agilis Andreae Jobbágy de Alsó-Sz.-Mihályfalva in portione ejus possessionaria in praedicta possessione A.-Sz.-Mihályfalva residentes et commorantes, legitime citati, jurati et examinati fatentur in omnibus, uti praecedens 77. t.

83. Franciscus Mézes, ann. 60,

84. Daniel Dávid, ann. circ. 50,

85. Franciscus Murza, ann. 37,

86. Gabriel Nyiry, ann. 30,

87. Martinus Fodor, ann. circ. 35,

88. Franciscus Dénes, ann. 40,

89. Franciscus Moldovay, ann. 46,

90. Andreas Pankotay, ann. 34,

91. Joannes Lovas, ann. 43,

92. Stephanus Moldovay, ann. 44, singuli nobiles agiles de *Felső-Szent-Mihályfalva*, legitime citati, jurati, examinati fatentur

hoc modo ad 1. et 2. Tudjuk, hogy azon Hidas, Csegez, Oláh-Rákos és Toroczkó-Szt.-György nevű faluk között való nagy makkos erdőt az egész aranyos-székbeliék minden ellenzés, avagy tilalom nélkül szabadon éltek, vágták és hordották, szintűgy mint az hidasiak. Ad 3. Nem tudunk mi hidasiak a falunak, avagy abban valami magános embernek több különös szakasztott erdejét az Ecclesia avagy Szent-egyház és az Darabontság erdején kívül. Ad 4. Azt is tudjuk, hogy az nemes szék tisztjei ezen erdőt, amint és amikor akarták, akként birták, amikor akarták, annak valami részét feltiltották és most is egy darabját tilalomban tartják; az mult esztendőben is egy darabot megtiltottak volt, de azután meg levágták és eladták, a többit felszabadították. Ad 5. Tudjuk azt is és hallottuk is, hogy a nemes szék tisztjei megtiltották még a makkot is bizonyos okokra nézve ezen erdőben és hogy, az hidasiak oda hajtották sertéseket, be is hajtották onnét. Ad 6. 93. nihil, reliqui vero: A singfalviakat, várfalviakat, hidasiakat, rákosiakat tudjuk, hogy hordják eladni a megnevezett erdőt Tordára, Toroczkóra és Enyedre; meszet is őket hallottam, hogy égettenek.

93. Emericus Simon, ann. 38,

94. Michael Jósa, ann. 33,

95. Joannes Boér, ann. 39,

96. Steph. Vargyas, ann. 48,

97. Alter Steph. Kovács, ann. 46,

98. Georgius Szabó, ann. 50,

99. Joannes Vörösmarty, ann. 54,

100. Alter Joannes Zajta, ann. 60,

101. Stenh. Szigety, ann. 40,

102. Joannes Rácz, ann. 27,

103. Benedictus Antal, ann. 46,

104. Sigism. Moldovay, ann. circ. 40, sic dicti nobiles agiles de dicta Felső-Sz.-Mihályfalva, legitime jurati et examinati omnes uno ore fatentur in hunc modum ad 1. et 2. Bizonyosan tudjuk, hogy olyan szabadoson birták az aranyos-székiek ezen megnevezett erdőt, mint szintén az hidasiak, melytől sem az hidasiak, sem mások nem tilalmazták soha is a mi értünkre az több aranyos-székieket. Ad 3. Mi az Ecclesia és Darabontság erdején kívül nem tudunk több erdejét Hidasnak, sem penig ott valami magányos embernek, hogy volna különös, kiszakasztott eredeje. Ad 4. et 5. Azt tudjuk, hogy a nemes szék rendelésében volt az

az erdő és mikor akarta, azt megtiltotta, amikor tetszett pedig felszabadította; de még a makkot is megtiltotta azon erdőben és onnat az hidasiak sertéseket be is hajtotta; ad reliqua nihil.

105. Andreas Szatmáry, ann. 52,

106. Martinus Fejér, ann. 50,

107. Ladislaus Nyiri, ann. 59,

108. Stephanus Szabó, ann. 37,

109. Georgius Ajtoni, ann. 40, singuli nobiles agiles de dicta Alsó-Sz.-Mihályfalva, legitime citati, jurati, examinati fassi sunt ad omnia, uti praecedentes 95. et reliqui testes.

110. Nobilis agilis Stephanus Szilágyi de Kercsed, ann. 57,

111. Georg. Kozák, ann. 53,

112. Martinus Csép, ann. 52,

113. Franciscus Nagy, ann. circ. 60,

114. Nicolaus Szép, ann. 49,

115. Sigismundus Balog senior, ann. 56,

116. Joann. Székely, ann. 50,

117. Alter Joannes Szabó, ann. circ. 60, singuli nobiles agiles de praenominata *Bágyon*, legitime citati, jurati, examinati fatentur hoc modo: Annak az erdőnek egy darabját Koszta-Máriának hívják és tudjuk, hogy az egész aranyos-székbeli falusiak szabadosan hordották, ma is hordják, mint szintén az hidasiak. Ad 2. Nem ellenzette senki, sem az hidasiak, sem mások sokáig a székbeliéktől annak az erdőnek vágását, élését és hordását, hanem mindenkor szabadosan hordották azt a mi értünkre az aranyosszéki falusiak. Ad 3. Nem tudunk több erdejét Hidasnak az Ecclesia és a Darabontság erdején kívül; ad 4. et 5. uti 88. et reliqui testes. Ad 6. Az hidasiak és a várfalviak égetnek meszet, amint hallottuk; de reliquo nihil.

118. Nob. agilis Joannes Csegezy de eadem, ann. 52, legitime citatus, juratus, examinatus fatetur ad 1. Én örökké úgy hallottam az eleimtől, mindenkor is úgy értem, amióta vagyok, hogy ezen utrumban specificált erdő a nemes szék közönséges erdeje, amint hogy szabadosan élték azt mind ez ideig is. Ad 2. Nem tudok senkit is, sem hidasiakat, sem másokat, hogy impediáltak volna valakit is aranyos-széki lakosok közül annak vágásától s hordásától, hanem mindéig szabadosan élték azt az hidasiak, úgy mint mások, mások úgy mint az hidasiak. Hanem tudom, hogy én vice-királybíróságomban felmentenek ezen erdőre a kocsárdiak egy

alkalmatossággal mint szék közönséges szabad erdejére, kik ellen insurgáltak némely hidasiak, úgy mint Flóra Péter, Csudje György, Buta Nyikula s Duma Marján és fellázasztják a többi hidasiakat is a szék erdején s erősen megverik az kocsárdiakat, melyre nézve az akkori királybíró néhai Szilágyi András uram committált énnékem az hidasiaknak törvénnyel való prosecutiójok aránt és én prosequáltam is őket *ratione officii* ezen patratumokért mint potentiáriusokat, de ők nem várván a törvénynek kimenetelét megbékéllettenek, főkirálybíró uramnak, emlétett Szilágyi András uramnak békességben adtanak husz hordó meszet, a sérelmesekkel pedig külön mibe békéllettenek meg, nem tudom. Ad 3. Én az hidasiaknak, sem abban valami privátus embereknek semmi különös szakasztott erdejét nem tudom hogy volna, azon kívül, amelyet ők Kenézség avagy Darabontság erdejének hívnak és Szent-egyház erdején kívül. Ad 4. A nemes szék dispositiójában volt ezen erdő, amikor valamelyik részét akarta, megtiltotta és mindaddig tilalomban tartotta, a míg akarta, ha tetszett pedig fel-szabadította és azt akármely székbeli ember is szabadosan hordotta. Ad 5. Nyilván tudom azt is, hogy a szék még a makkot is megtiltotta ezen erdőben *sub certis conditionibus*, mivel az is ezen vice-királybíróságomban esett és oda is vezett azoknak marhájok avagy sertések, akik a nemes szék constitutiója ellen oda hajtották. Ad 6. Tudom, hogy Hidas erősen hordja ezen erdőt a szomszéd városokra eladni, annyira, hogy én közel lakván Toroczkóhoz gyakran megyek oda a vásárra és husz s több szekereket is látok ott majd minden vásárban az hidasiaknak fával, melyet (nem gondolván az nemes szék az aránt való constitutiójával, hogy tudni illik senki fát ki a vármegyékre eladni ne vigyen) eladni vittének, holott én általam küldötte erről való constitutióját avagy commissióját a méltóságos *regium gubernium*nak másodmagammal az nemes szék az hidasiaknak, én is olvastam el nékik, ugyan én is magyaráztam meg nékik, melyre azt felelték: Tiszteljük, becsüljük az méltóságos *regium gubernium* parancsolatját, de azmint eddig éltek ők, ezután is úgy élik és hordják ezen erdőt.

119. *Nobilis agilis Thomas Kovács de praefata Kövend, annor. circ. 60, legitime citatus, juratus, examinatus fatetur ad 1. uti 117. t. Ad 2. Ezen kérdésben forgó erdőnek a Székelyvár alatt levő részét néhai Toroczkay János uram főkirálybíróságában elégették, irtották és pusztították volt az hidasiak és hogy szállót*

ne tartsanak, sokan közülök a faluból oda költöztenek volt lakni, házat, csúrt, pajtát csináltak oda s szántóföldet is irtottanak volt immár szinte; említett királybíró uram oda küldött ezen cselekedetekért, felprédáltatta őket, amely házat, csúrt, majort oda építtetnek volt, felégettette és reprimálta volt őket; nemhogy ők impediálták volna az aranyos-székieket, hanem még az aranyos-székiek prédálták volt fel őket ezen cselekedetekért; ad 3. et 4. uti 10. t. Ad 5. Tudom, hogy a Vár-lyuk előtt való részét ezen erdőnek megtiltotta az nemes szék azért, hogy a revolutio idejében (ha az találna lenni) lenne hova recipiálni magukat az aranyos-székieknek, a többi része pedig szabados az egész székbeli embereknek, és minthogy az hidasiak a vármegyéből is sok sertéseket fogadtanak volt fel s oda arra az erdőre hajtották volt a makkra, erre nézve a makkot is megtiltotta volt a nemes szék abban az erdőben, amely tilalom ellen odahajtván az hidasiak a sertéseket behajtotta onnan s meg is büntette őket azért, hogy nem engedelmeskednek a nemes szék constitutiójának. Ad 6. Tudom, hogy Hidas hordja ezen erdőt erősen Toroczkóra eladni és már majd el is pusztítja, mivel éjjel nappal szüntelen hordja eladni, az hol eladhatja.

120. Petrus Köntes, ann. 56,

121. Martinus Gábos, ann. 47,

122. Stephanus Bartha, ann. 35,

123. Joannes Demjén, ann. circ. 60,

124. Martinus Salamon, ann. 62,

125. Michael Forika, ann. 58,

126. Joannes Nagy, ann. 32,

127. Petrus Gábos, ann. 40, singuli nobiles agiles de *Kercsed* legitime citati, jurati, examinati fatentur ad sex praecedentia utra fatentur, uti praecedens 118. testis. Ad 7. vero 123. et 124. hoc modo: Nem azok akiket megverték, hanem más hidasiak mutatták énnekem, hol verték meg az utrumban megnevezett szék erdőpásztorát, de az hely, holott megverettetett, a szék határában volt, még pedig a szék határa szélén belől esett az verés egy jó puska-lövésnyire, amint a sz.-györgyiek nevezgették nekünk. Addit item Martinus Salamon: Nevezetesen énnekem nevezgették a toroczkó-szent-györgyiek azt az helyet, ahol megverték ők a nemes szék hűtös erdőpásztorát, az pedig a szék helye, minthogy azon az erdőn, amelyet a nemes szék engedett volt csak pro interim néhai

Toroczkey János uram akkori főkirálybírónak és amelyet most is bir az őkegyelme successora úgy mint aranyos-széki határt, sokkal belől volt; caeterum ad 7. nihil.

128. Michael Nagy, ann. 50,

129. Sámuel Pataky, ann. 66,

130. Michael Szász, ann. circ. 68,

131. Sigismundus Kis, ann. 40,

132. Martinus Kaszás, ann. 30,

133. Ladislaus Csegezi, ann. 27, singuli nobiles agiles testes de *Bágyon*, legitime citati, jurati, examinati fatentur ad omnia, uti praecedens 118. testis; ad 5. vero et ad 7. nihil.

134. Stephanus Fodor, annor. 53, nobilis de Kercsed,

135. Samuel Vas, ann. 27,

136. Gregorius Pajzsos, ann. circ. 30,

137. Joannes Barta, ann. 49, singuli nobiles agiles de praenominata *Bágyon*, legitime citati, jurati, examinati fatentur ad 1. et 2. hoc modo: Tudjuk, hogy a megnevezett erdőt az egész aranyos-székiek, mint szintén az hidasiak minden háborgatás avagy tilalom nélkül szabadosan éltek és hordották. Ad 3. Nem tudunk több erdejök hogy volna magoknak az hidasiaknak, az Darabontság és az Ecclesia erdején kívül. Ad 5. Tudjuk, hogy megtiltott egy darabot ezen erdőben a nemes szék és az most is tilalomban vagyon. Ad 4. Igenis megtiltották a nemes szék tisztjei a makot is ebben az erdőben, be is hajtottak belőle sok disznókat, melyek hova valók voltak? nem tudjuk, de azt tudjuk, hogy sok oda veszett belőlök és felosztották egymás között tiszt uraimék. Ad 6. Mi nem tudjuk, hogy mások hordanák, hanem az hidasiak hordják ezen erdőből a fát eladni szüntelen a körül való városokra és szintén az nehéz nekünk is, hogy nekünk nem szabad hordani, holott a széké az az erdő, ők pedig minden héten hordják háromszor imide-amoda, ők pusztítják s ők égetnek meszet is belőle és a várfalviak.

138. Stephanus Márk, ann. 36,

139. Georgius Jánosy, ann. 36,

140. Joannes Imreh, ann. 30,

141. Franciscus Veres, ann. 26,

142. Michael Mezey, ann. 40,

143. Georgius Erdő, ann. 60,

144. Stephanus Szabó, ann. 55, singuli nobiles agiles de

Polyán, legitime citati, jurati, examinati fassi sunt ad 1. et 2. Tudjuk, hogy szabadoson élték az egész aranyos-székiek az kérdésben forgó nagy-erdőt minden ellenzés, avagy valakitől való tiltás nélkül. Ad 3. Nem tudunk, hogy több különös szakasztott erdekje volna az hidasiaknak, vagy ott valami magános embereknek azokon kívül, amelyeket Darabontság és Ecclesia-erdejének hívnak. Ad 4. Hallottuk, hogy tiltott egy darabot a nemes szék ezen erdőben és az most is tilalomban vagyon; ad 5. nihil. Ad 6. A meszet a hidasiak és várfalviak égetik; eladni is ők hordják az körülvaló vármegyékben való városokra, a szék tilalma ellen.

145. Joannes Székely, ann. circ. 32,

146. Nicolaus Csegezy, ann. circ. 34, utrique nobiles agiles de *Felső-Szent-Mihályfalva* legitime citati, jurati, examinati fatentur ad 1. et 2. Bizonyosan tudjuk, hogy szabadoson élték és hordották az egész székbeliak ezen Hidas, Csegez, Oláh-Rákos és Toroczkó-Sz.-György között levő nagy bükkös erdőt, szintén úgy, mint az hidasiak; soha sem is hallottuk, hogy ellenzették volna az hidasiak az aranyos-széki több falusiakat attól, hanem mi egészen aranyos-széki lakosokul mindenkor szabadoson hordottuk azt az erdőt, mint szék közönséges szabad erdejét. Ad 3. Nem tudunk, nem is hallottunk, hogy volna több erdekje az hidasiaknak a szálás és Darabontság erdején kívül. Ad 4. et 5. Tudjuk, hogy a fellebb való esztendőkből két darabot ezen erdőből megtiltott az nemes szék, egyiket a Székelyvár előtt, amely most is tilalombban vagyon, a másikat pedig az torok végében felül, jobb kéz felől, amint az ember megyen Hidas felé, és ezt tavaly ki is vágták és eladták, másutt pedig minden székbeli embernek szabad volt az az egész erdő. Az előtt pedig sehol nem volt tilalmas, hanem mindenütt szabados volt. Emlékezem arra is, én Csegezy Miklós (alter enim ad hoc punctum nihil fatetur), hogy megtiltották a makkot is, úgy hogy tisztek hire nélkül senki oda ne hajtsa a sertését, be is hajtották az hidasiak disznajokat onnét, mivel nem gondoltak a szék rendelkezésével és meg is büntették őket érte. Idem ad 6. fatetur: Láttam Toroczkóról sokszor mikor haza jöttem, hogy mindenkor vittének hidasiak ezen erdőből fát oda eladni, meszet is — őket hallottam, — hogy égetnének.

147. Martinus Kis, ann. 50,

148. Michael Sz.-Györgyi, annor. 24, sic dicti nobiles agiles de *Méssző*, legitime citati, jurati, examinati fatentur hoc modo ad 1.

et 2. uti praecedens 141. testis. Ad 3. Más erdeje különösen kiszakasztva magoknak az hidasiaknak nincsen azon kívül, melyet Darabontság és Szent-egyház erdejének hívnak. Ad 4. Tudjuk, hogy megtiltott egy darabot a nemes szék ezen nevezett erdőben és az mind ez máig napig tilalomban vagyon; ad 5. nihil. Ad 6. Hallottuk, hogy hidasiak hordanák eladni a körülvaló városokra innen a szóban forgó erdőből a fát, és hogy meszet is ők égetnek, de bizonyosan nem tudjuk.

Die 23-a mensis et anni praescriptorum continuata est haec inquisitio nostra in oppido Felvincz, in sede siculicali praenotata Aranyos existentē habita, domo quoque nobilis agilis Joannis Szabó de modo fata Felvincz jurati ejusdem oppidi judicis.

149. Joannes Szabó praefatus, ann. circ. 57,

150. Franciscus Szőcs, ann. 66,

151. Franciscus Domokos annor. 57,

152. Mathaeus Forró, annor. circ. 36,

153. Joannes Sipos senior, ann. 65,

154. Paulus Magyary, annor. 53,

155. Joannes Szőcs, ann. circ. 64, sic dicti nobiles de ante fata *Felvincz*, legitime citati, jurati, examinati fatentur hoc modo ad 1. Mióta vagyunk, mindenkor szabadoson értük mi, hogy hordották az aranyos-székiek ezen erdőt, amely az utrumban fel van téve, úgy szintén mint az hidasiak. Ad 2. Tudjuk, hogy Csákó, Hidas, Örményes eskettetett az aránt az erdő aránt,* mert ők azt mondták, hogy övék az az erdő, «elesünk mi még attól az erdőtől»; de ők csak ebben maradtanak és sem a hidasiak, sem mások nem impediálták az aranyos-székieket attól az erdőtől, hanem mind-eddig gyermekségunktől fogva szabadoson hordották mindenek az magok szükségekre. Ad 3. A szálás avagy Ecclesia erdején kívül és azon, melyet* Kenézség avagy Darabontság erdejének hívnak, nem tudunk más erdejeket az hidasiaknak; ad 5. nihil. Ad 6. Azt láttuk elégszer, hogy az hidasiak hordanak eleget eladni az abból való erdőből Toroczóra s másuvá is elég helyre a fát; azt is tudjuk, hogy meszet is ők égetnek belőle. Ad 4. praefatus Joannes Sipos: Bizonyosan tudom, (reliqui vero) hallottuk, hogy megtiltott ezen erdőből egy darabot a nemes szék, de azután ismét

*Lásd fentebb az 1640. ápr. 19-iki tanuvallatást.

felszabadította és szabadoson hordották az egész erdőt a nemes szék lakosi.

156. Michael Tóth, ann. 63,

157. Martinus Szilágyi, annorum 52,

158. Georgius Bíró, ann. 30,

159. Martinus Pataky, ann. 52,

160. Joannes Báróczy, ann. 53,

161. Stephanus Barta, annor. 70, sic dicti nobiles agiles de *Harasztos*, legitime citati, jurati, examinati fatentur ad 1. et reliqua ad 6. usque punctum, uti praecedentes 150., 151. et reliqui testes. Ad 6. vero et 7. praeter dictum Joannem Báróczy, qui dicit: Tudom, hogy a hidasiak hordják szüntelen a fát eladni abból az erdőből a szomszéd városokra, — nihil.

162. Gasparus Székely, ann. 43,

163. Andreas Nagy, annor. 57,

164. Joannes Csegezy, ann. 70,

165. Paulus Demeter, annor. circ. 50,

166. Stephanus Simándy, ann. circ. 40,

167. Martinus Nagy, ann. circ. 40,

168. Samuel Csegezy, ann. circ. 75, sic dicti nobiles agiles de *Székely-Kocsárd*, legitime citati, jurati, examinati fatentur una ore hunc in modum ad 1. et 2. Mióta vagyunk, mindörökké szabadoson éltük mi azt az erdőt, soha senki nem háborgatott bennünket érette, sem hidasiak, sem mások; mondották ugyan az hidasiak, hogy övék volna, néha néha, de a felül nem tilalmazták soha is a székbelieket, hogy ne hordjanak belőle fát, hanem szabadoson hordották. Addit his praescriptus Samuel Csegezy: Sőt a tisztek meg is fogták a hidasiakat, hogy meszet égettenek belőle. Ad 3. uti praecedens 156. testis. Ad 4. Tudjuk, hogy a mi falunkból sokakat be is hajtottanak, hogy ebben a nevezett erdőben levő tilalmasba mentenek volt, és meg is vonták érette. Azért is, igen is, amikor akarta, valami részét tilalomban tartotta az nemes szék, amint most is egy darabja tiltva vagyon; ad 5. nihil. Ad 6. Az hidasiak és az csáköiak hordottak abból az erdőből fát eladni a szomszéd városokra; meszet is úgy ők égettenek.

169. Franciscus Vadas, ann. 36,

170. Alter Franciscus Miklósváry, ann. 52, utrique nobiles agiles de *Székely-Földvár*, legitime citati, jurati, examinati fatentur in omnibus, uti praecedentes 165. et reliqui testes.

171. Josephus Magyary, ann. 38,
172. Franciscus Kovács, ann. 43.
173. Stephanus Csép, ann. circ. 50,
174. Michael Csegezy, annor. 50,
175. Franciscus Földváry, ann. circ. 80,
176. Thomas Dénes, ann. circ. 72,
177. Michael Barta, ann. 51,
178. Michael Bagoly, ann. 44,
179. Georgius Jakab, ann. circ. 51,

180. Ladislaus László, ann. 43, sic dicti nobiles agiles de antelata *Felvincs*, legitime citati, jurati, examinati fatentur uno ore ad 1. et 2. Nemhogy ellenzették volna a hidasiak vagy mások ezen kérdésben forgó erdőt, sőt a nemes szék tiltotta őket, úgy-mint az hidasiakat, hogy ne éljék oly erősen és ne pusztítsák el, mivel a szék erdeje, és mindenkor békességesen birta azt a nemes széknek akármelyik falubéli lakosa. Ad 3. Nem tudunk, hogy volna, nem is hallottuk a hidasiaknak több erdejeket az Ecclesia és a Darabontság erdején kívül. Ad 4. Szabad volt az nemes szék véle, hogy megtiltsa, amikor akarta, ezen erdőt és ismét felszabadítsa. Ad 5. Emlékezünk arra is (excepto a 170. teste —ad 174. inclusive, *qui ad hoc 5. utrum fatentur nihil), hogy megtiltotta nemes szék a makkot is ebben az erdőben, de hogy a sertéseket behajtotta volna belőle, arra nem emlékezünk. Ad 6. Sokat látunk hidasiakat, hogy hordottanak Toroczkóra fát eladni, másuvá is vittének, ahol eladhatták, hallottuk.

181. Ozvada Pásk, ann. circ. 60,
182. Párducz Krácson, ann. circ. 50,
183. Andir Vaszilie, ann. circ. 63,
184. Gorbó Toma, ann. circ. 40,

185. Illye Dimitru, ann. circ. 70, sic dicti nobiles de *Mohács*, legitime citati, jurati, examinati fassi sunt ad 1. et 2. Szabadoson éltek mindenkor az aranyos-székiek ezen megnevezett erdőt, mint szintén a hidasiak, minden tilalom és háborgatás nélkül. Ad 3., 4. et 6. uti praecedentes 176. et reliqui testes. Ad 5. vero: Hallottuk, hogy megtiltották a nemes szék tisztjei az makkot is ezen erdőben, úgy hogy a tisztek hire nélkül senki oda ne hajtja a disznáját, de az hidasiak azzal nem gondolván oda hajtották hízalni a sertéseket, honnan be is hajtották a tisztek és oda is vesztenek osztán.

186. Nyoáre Gligor, ann. circ. 80,

187. Jeney Joszia, ann. circ. 62,

188. Molduván János, ann. circ. 80,

189. Krajj Gabrilla, ann. circ. 50, sic dicti nobiles de *Dombro*, legitime citati, jurati, examinati fassi sunt ad omnia, ut praecedentes 185. et reliqui.

190. Providus Mészáros Juon, ann. circ. 36, jobbagio generosae dom. Mariae Thoroczky, egregii quondam Ladislai Rédey de Kis-Réde viduae, in portione ejus possessionaria in possessione *Veresmart*, sedeque praefati siculicali Aranyos existente habita residens et commorans, legitime citatus, juratus, examinatus, fassus, uti 103. testis.

191. Nobilis agilis Joannes Simon de praefata *Földvár*, ann. 30, legitime citatus, juratus, examinatus fatetur ad 1. et 2. Soha sem hallottam, hogy tiltották volna az aranyos-székieket attól a kérdésben forgó erdtől, sőt az atyám 80 esztendősnél több volt, mikor meghalt, tőle is hallottam, hogy mindétig szabadon hordották. Ad 3., 4. et 5. uti praecedentes 186. et reliqui testes. Ad 6. Az hidasiakat láttam, hogy hordják erősen eladni a fát ebből az erdből Toroczóra, nem gondolván semmit a nemes szék az aránt való constitutiójával, holott azelőtt a jobbagynak nem is volt szabad hordani, de most mind jobbagy, mindenféle ember szabadon hordja Hidason, azhova szereti.

Cujus quidem praemissae hujusmodi inquisitionis et attestationis nostrae seriem, prout per nos fuerit expedita et peracta, eidem majestati vestrae sacratissimae fide nostra mediante sub sigillis subscriptionibusque nostris roboratas, praedictisque exponentibus jurium suorum uberiores futuras ad cautelam necessarias extradeditimus. Eandem de reliquo majestatem vestram sacratissimam diu feliciter vivere et regnare desiderantes. Datum anno, die, locoque proxime notatis. Correcta per nos. Ejusdem majestatis vestrae sacratissimae humiles fideles perpetuoque subditi et servi Ladislaus Mósa mp. et Samuel Szilvász mp.

Mult századi hivatalos másolata az Orsz. Levéltár erdélyi főkörmányszéki osztályában fasciculus 679. ex 1783. alatt.

363.

1735. *Krasznamegye szabályrendelete a községek felelősségéről erdőgyújtások esetén.*

Ut metu combustionis sylvarum et exinde subsecuturæ poenæ desumptione iudices ac jurati pagorum incolæ liberentur, observetur, ubi necessitas aliqua ita exigeret, combustionem memoratarum sylvarum, non privata aliqua persona, sed communitas, id est iudex ac jurati locorum incolæ reali effectui mancipandi habeant potestatis plenitudinem; si quis autem non attento modernæ determinationis vigore, insciis modo dictis iudice et juratis pagorum incolis sylvæ, vel loco tali, ubi manifestum exsurgeret damnum, injiceret ignem, comperta rei veritate non communitas, sed persona talis delinquens præmissaque minime observans legali subsit solutioni poenæ nimirum f. 12; ubi vero de incendiario neutiquam constaret, iudex pro totius communitatis indemnitate tertio se jurare obligabitur, si demum in talismodi juramenti depositione defecerit vel succubuerit, tam ad poenæ præcitatae, quam causati damni depositionem et refusionem pagus vel communitas talis obnoxiiabitur.

Az erdélyi muzeum kéziratárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és dr. Óvári K. i. m. I. 399. l.*

364.

1736. november. *Jelentés a Soprony városi erdők állapotáról.*

Relation von der in monath November, anno 1736. vorgenommenen visitation der waldungen.

Nachdeme sich in allhiesig gemeiner stadtwaldungen von zeit zu zeit ein grösser abgang und mangel an brenn- und bauholtz äussert, als hat man diesen sowohl abzuhelfen, als ein mittel zu erfinden, wie diese wälder in künftigen zeiten besser cultiwiret und in guten stand geseiet, auch dabei erhalten werden möchten, vor nöthig erachtet dieselben in augenschein zu nehmen und zu untersuchen, woher solcher abgang und mangel seinen ursprung habe

und wie man ins künftige der besorglichen ruin in zeiten noch vorkommen möge. Ist dannenhero zu diesen ende in gegenwart tit. herrn Johann Georg Krammers als dermaligen herrn bürgermeisters und deren e gremio inclyti senatus bestellten waldherren, titulirter herr Abraham Türck und herr Samuel Wischy, nicht weniger titulirter herr Franz Petrák, p. t. stadt-cammerers, von seiten e. e. gemein aber deren actualen herrn vormünder und des dermaligen wirthschafers die revision vorgenommen und wie hernach folget befunden worde, dass

1. Ober-Loipersbach in den so genannten Tiefgraben von beiden seiten in der tiefen das junge holtz ziemlich dick heranwachse ; jedennoch aber vor 10 jahren schwerlich zum brennholtz ausgegeben werden kann, besonders wann in diesen jungen holtz die häufigen darin stehende und der succe(sces)tion der eichen höchst schädliche bürcken, aspalten, weiss-büchen und linden nicht ausgehauen und dadurch den ohnedem in der tiefen stehenden holtz luft zum wachsen gemacht wird.

2. Auf den so genannten ersten und anderten rigl, wie auch in den dabei befindlichen gräben gibt es noch hier und dar alte überstandene eichen, so aber an der anzahl wenig und rechter seits des waldes meist hotterbaum hingegen liegen einige grosse eichen-stamm, windfalle, die andern aber gleicher grösse in ziemlicher anzahl dicke und starke eichen, welche von den bauern zwar angehacket und nur die äste davon abgestimmt, die stämme aber, weil sie dick und hart zu spalten, unaufgearbeitet liegen geblieben. Und so stehet es auch auf den dritten rigel, doch mit dem unterschied, dass auf demselben mehr junges holtz und in sonderhait buchen nachwachsen, darunter grob eichensholtz mit untermenget, welche aber zum brennholtz nicht gefället werden können, ohne dass ein solcher fallender baum die darneben stehende und in besten wachsthum begriffene bäume mit niederschlagen würde.

In dem so genannten Sau- und Schweingraben giebt es auch viel liegende stämm, welche nicht anders, als mit absägen und spalten zu zwingen sind.

Wann aber diese liegende stamm fleissig zusammen gesucht und der vielen mühe ungescheuet aufgearbeitet würden, könnte man noch dieses jahr vielleicht das nöthige brennholtz daraus zusammen bringen, welches um so weniger zu unterlassen,

als wie hienächst folget, der augenschein ausgewiesen, dass alle übrige waldungen, welche man genau betrachtet, nicht in stande sind, dass ohne höchsten schaden dieselbe zum hacken angegriffen werden können.

In denen hiernächst folgenden linker hand liegenden Hirmes und so genannten Ramelgraben wachsen zwar die eichen stark heran, aber kaum eines armes dick, darunter gleichfalls viele bürcken und aspalten befindlich, der Almes-Rigel und die so genannte Bogarrin hat zwar aussen herum an weg und wo der wald luft hat, dann und wann z. kluftige stamm, $\frac{2}{3}$ aber davon ist noch nicht klüftig und so viel von der Loiperspecker und Agendorfer waldung.

In den Wandorfer und Harcker waldungen finden sich viel unnöthige weg, durch welche das aufwachsen des holtzes verhindert und die daran befindliche neu erwachsende stamm durch die bauern und fuhrleute zu viel hundertten ausgehauen werden, und weilen man denen unterthanen ohne gewisser limitirten zeit zu abführung ihrer meiste gelegenheit lässt in den wald unter den praetext in ihre da habende maissen zu fahren, so pflegen sie in abwesenheit eines försters oder waldhüters entweder gehacktes frembdes holtz mit aufzuladen, oder wenigstens in zurückfahren an den vielen wegen die schönste grän auszuhacken und mit sich hinweg zu führen, ohne dass es hütter gewahr werden kann.

Ingleichen unterstehen sie sich, wenn ihnen einige stamm brennholtz erlaubet werden, nicht von den hinterstandenen stämmen, sondern nach ihren beliben zu hacken, wodurch dann keine neue mässen aufwachsen können, weil unter den vorwand des nachstehenden waldes, wo doch mehr als $\frac{3}{4}$ abgehauet sind, das vich hinein getrieben, die jungen sprossen abgefressen und also kein wald mehr aufkommen kann, welches auch in den grossen bauwald und auf den dornhäppel verstehen.

Wann nun aus dieser relation erhellet, dass dermalen und bei diesen umständen kein stehender wald zum brennholtz ausgegeben werden kann, es seie dann mit unverantwortlichen schaden und dass die noth darzu zwingen sollte, als wären

1. Die unterthanen darzu anzuhalten, dass sie die liegende stamm, obwohl mit vieler müh aufarbeiten und rechte vollständige klafter davon auflegen, damit die bürgerschaft darüber keine klag haben möge.

2. Wenn dieser so genannte grosse Bürgerwald von dergleichen liegenden holtz gesaubert, sollen die nachstehende entweder abgestimmt, oder wo es ohne schaden der nebenaufwachsenden bäumer geschehen kann, gar abgehacket und diese ganze plaga von der vich-weidung gänzlich bey ruhe gehalten werden, damit die hervorkommende sprossen nach und nach erwachsen und der wald sich wider erholen könne.

3. Möchten künftig die maissen so viel immer thunlich in einer plaga vorgegeben werden, damit nicht nur dieselben nachwachsen, sondern von den vielen hin- und herfahren, auch vich ausspannen das wachsthum nicht möge gehindert werden.

4. In diesen abgehackten maissen sollen weder bürger, noch bauern bei aufladung des holtzes bei schwerer strafe ihr vich auszuspannen sich nicht unterfangen.

5. Sollen die unterthanen ihre vorgegebene maiss längstens bis Gregori aus den wald abführen, damit sie nicht gelegenheit haben unter den praetext ihrer noch in wald habenden maissen mehr der weid als holtzabführens halber in den wald zu kommen, oder nebst ihren eigenem holtz liegende grän- und brennholtz, so sich an weg befindet, mit auf zuladen oder gar stehende bäum abzuhacken und hinweg zu führen.

6. Solle nachmittags weder bürgern, noch bauern, viel weniger abend's bei schwerer strafe erlaubet sein in wald zu fahren, weil zu solcher zeit die waldhütter nicht zugegen sind, da dann nächtlicherweil das vich zu grünsung guter weid von denenselben ausgeschauet, das holtz überklaubt und viele hundert klafter hierdurch den publico zu schaden verschwinden.

7. Solle das ablegen des holtzes in garten oder auf deren dörfern nicht weniger die unterfassung 3 klafter auf 2 wägens, denen die starke züg haben, gänzlich bei confiscation des holtzes und extraordinari bestrafung verboten sein, weil der waldhüter auf 3 klafter 3 waldzeichen geben muss, und wann also die dritte klafter untergefasst, ein zeichen zurück behalten wird, dadurch gelegenheit gemacht wird, dass ein solcher mit dem erstesten zeichen, wenn er seine bequeme zeit ersicht, in den wald zu fahren, eine klafter aufzuladnen und mit diesen ersparten zeichen in die stadt frei herein zu fahren.

Es sind zwar diese vorgeschlagene mittel auch nicht zü-
länglich die excessen in den wald genugsam zu hemmen, weil

die bossheit und schalkheit deren excedirenden fast unbeschreiblich, nichts destoweniger werden auch diese vorgeschriebene mittel, wo nicht zugänglicher, doch einiger coërcition derer excedirenden nicht undienlich sein. Actum Sopronii, in curia per commissionem, anno et die praemissis.

Eredetije az Orsz. Levéltár kincstári osztályának «Lymbusá»-ban.

365.

1738. augusztus 22. Tordamegye tanuvallatása a szindi földek, tó és eraő közös használatának meghdborításáról.

Alázatos mindenkori kész szolgálatunk ajánlása után, hogy isten nagyságtokat, kegyelmeteket sokáig jó egészségben éltesse, kívánjuk! Akartuk alázatosan nagyságtoknak, kegyelmeteknek tudtára adni, quod in hoc anno praesenti 1738. die 22. mensis Augusti nemes Torda vármegyében Szinden possideáló possessorok, úgy mint Darvai Ferencz, Joannes Franciscus Leffler fiscalis udvarbíró és tekintetes nagyságos néhai Vitéz György uram önagyága relic-tája, t. nagyságos Korda Zsuzsánna asszonyom önagyága mint emlétett néhai férjétől való gyermekeinek naturalis tutrix, önagyságok, ökegyelmek magok és az több szindi possessorok képekben és személyekben requirálván bennünket, deposito ordinario salario nostro, hogy mennénk el nemes Torda vármegyében Szindre és ott bizonyos személyeket megesketrénk és azoknak hütök után tett fassiójokat nagyságtoknak, kegyelmeteknek megírnók. Mi azért az exponensek önagyságok s ökegyelmek requisitiójának satisfaciálni akarván, anno et die supra specificatis elmentünk az nevezett vármegyébe Szindre eskütt ember Nagy István, méltóságos liber báró Branyicskai Jósika Moyses önagyága jobbágya házához és az tekintetes nemzetes Gerendi Wass Dániel uram nemes Torda vármegye egyik főbírája eskető pecsétének erejével oda előnkbe citált személyeket elsőben is erős hittel megesketvén az includált utrumokra szorgalmasan megexamináltuk és hütök után tett fassiójokat nagyságtoknak, kegyelmeteknek irtuk meg ilyen renddel:

Utrum de et super eo?

1-mo. Tudja-e az fatens nyilván, látta és hallotta-e bizonyosan, kicsoda foglaltatott láb földeket az nemes Torda vármegye alsó járásában levő szindi közönséges erdők között és körülötte levő közönséges falu felső ökörtilalmasából az utolsó kurucz világtól fogva az említett falu ökörcsordájának nagy sarczoltatására, közelebb csak tavaly is olyan káros helyre vetvén búzát szabadba, az hol az faluban és az itató patakra alá- s feljáró útját is annyira megszorította azon erdők között az ökörcsordának az erőszakos foglaló, hogy nem lehet azon falu közönséges ökörtilalmasában, az közép hegyen belől az szabad marhalegelő helyben kert nélkül vetett búzáktól az ökröket megőrizni, úgy hogy csak négy esztendő alatt kellett mintegy háromszáz véka búzát azon felső ökörtilalmasban levő vetésekért fizetni az falu búzájából az erőszakos foglalónak? Az előtt soha ott szántás nem volt-e?

2-do. Hát azt tudja-e, hogy az Hosszucska tó és az szindi török-buza föld között lévő alsó fordulóbeli ökör-tilalmasocskában is, az említett tó mellett kicsoda kezdett volt szántani ez előtt három esztendővel az Bíró Mihály, Nagy István és több falusiak közönséges földeiben nagy darabot, majd az közepén azon kis ökör-tilalmasnak, le épen az Samaray láb földéig, úgy hogy harmada azon kis ökörtilalmasnak az említett tóval együtt elfoglaltatott volna akkor is, mint ez idén erőszakosan, és elrekesztetett volna tőlünk; hanem akkor mindjárt kihajtották ez előtt három esztendővel, tudniillik az első foglaláskor, azon foglaló ekéjét az említett földekből megírt Bíró Mihály és Nagy István s Isza Jancsi Darnay uram jobbágya, mivel ő kegyelme földében is borozdoltak el az Samaray föld mellett husz vékás földet? Egy szóval tudja-e, hogy békességesen egy esztendőt sem tölthetett birásában az foglaló, mivel akkor azon emberek nem engedték megszántani; és ott nem volt-e soha sem az foglalónak, sem eleinek földe, azhol megétetett az minap az vetett gabona? Egy szóval, rövideden ez idén is ki szántott az szabad legelőhelyben, ez idén is ki tart kert nélkül az nyomásban tilalmast? És az szabad tót ki foglalta el vetésivel; és ezeknek birásában békességes esztendőt nem töltött soha az foglaló, hanem örökké falué volt?

3-tio. Hát azt tudja-e, hogy ez mostan folyó 1738-ik esztendőben ujabban ki foglalt és szántott az említett földben és vetett is;

és azon vetésivel ki rekesztette el az említett falu Hosszucska tóját az falu csordájától ez szűkvízű szindi szomjuhozó határban, úgy hogy nem ihatott belőle?

4-to. Hát azt tudja-é, hogy ezen Hosszucska tó is nem volt egyik földes urnak is sajátja, hanem az szindi földes uraknak és falunak közönséges itató tója volt mind örökké és szabadoson éltek ez ideig?

5-to. Tudja-e, hogy az minap azon tó mellett megétegetett vetéssel azért is rekesztette el az új foglaló ez tavasztól fogva az falu csordájától azon Hosszucska tót, hogy ha ez idén békével elvihette volna azon megétegetett vetésit azon tó mellől, tehát az után fizetéssel kellett volna azon falu tójának vizét minden esztendőn az possessorok és falu marháinak itatására megvenni; azért ezen tó körül való elfoglaltatott földben vetett gabona megétegetésével azon itató tót kellett-e felszabadítani szükségképpen, hogy esztendőt békével ne töltsön benne?

6-to. Tudja-é, hogy az más Kerek tó mikor tilalmasban esik minden másod esztendőn, olyankor, ha ezen innék az tehén- és ökör csorda és juhok seregei, ezen tó körül vettetni szokott falu kendereit elrontanák, mivel majd körül vetik kenderrel az szűk föld miatt?

7-mo. Tudja-é, hogy az nagy szárazságokban kétszer, az tatár utolsó beszterczei bejövételétől fogva, úgy kiszáradt ezen kerek tója az szindieknek, hogy ezen tó fenekét felbarázdálták és osztották, hogy kendert vessenek belé és akkor az elébb megirt perbe lévő hosszú tójából ezen szindieknek ittanak az két csordájok és juhok?

8-o. Tudja-é, hogy az minap megétegetett erőszakos vetésre nézve mások is annyit elfoglaltak az szindi possessorok és falu közönséges rétiből ez tavaszon, és az említett alsó kis ökörtilalmasból is, hogy csak harmada maradt vala már meg ezen kis ökörtilalmasnak?

9-no. Tudja-é, hogy az említett szindi határ és ennek ökörtilalmasa, és mindenféle haszonvehető helye olyan szűk és kicsin, hogy minden esztendőn az peterdi határon kell venniük az szindieknek az ökör csordának számára legeltető ökörtilalmast Lugosy uraméktól bizonyos számú nyári dolgozókkal? mégis ezen falu által bérelt ökörtilalmasra is ki hajtotta és kicsoda szabadította reá az juhait, hogy megétesse az császár postaságára járó és oda elérhető falusi ökröktől?

10-mo. Kicsoda szokta hordatni erőszakosan az szindi falusiak között felosztatni szokott, más emberek jobbágyainak, zselléireinek és egyházi nemes embereknek nyilakban jutott erdejeket és szénájukat is, nevezetesen Orbán Márton nevű nemes ember két boglya szénáját ki vötte el és az lovaival ki étette meg erőszakosan, úgy az Karsay János nevű nemes ember szénáját, Isza Balázs és Pál Darvainé asszonyom jobbágya szénáját; és Almásy János uram zsellére Vultur Tódor szénáját is kicsoda hordatta el erőszakosan és kicsoda fedette az maga asztagjára, vagy másokét is? Egy szóval kicsoda miatt nem tarthat az egyházi nemesekből és parasztokbul álló falu Szinden erdőket, réteket és ökörtılalmasokat tilalomban, avagy károsítás nélkül erőszakosképpen és kicsoda szokásosabb effélékben?

11-mo. Felső Bíró János nevű szindi szegény embert is kicsoda pusztította méltatlan perlekedéssel néhány esztendőig, míg az nemes vármegye ártatlanságát és igaz jussát meg nem ítélte és perlekedésétől megmenté, úgy az más közkertinek is csinálásától megmenté?

12. Kicsoda hajtotta vagy hajtogatta bé más szindi szegény emberek ökreit vagy egyéb marháit oly helyekről, melyek nem tilalmasok és azhol azon béhajtott marhák semmi kárt nem tettek, mégis az regius fiscus szindi zselléritől az ilyen szabadból béhajtott négy ökrökért tavaly tiz sustákat kicsoda vött Szinden negyed napján, addig penig szomjan és étlen tartották, se kezeségen, se fizetésért kicsoda nem adta ki, ezen négy ökrök gazdáját is kicsoda fogta meg azon szabad legelő helyen, távol az tavalyi ökörtılalmastól, tavaly foglalt földbeli erőszakos vetéstől, és kötve melyik szindi házhoz vitte ez említett fiscus zsellérét négy ökrivel együtt az ilyen potentiárius? És Szinden kicsoda szokta az ilyen béhajtott marhákat három napok alatt éhen és szomjan kötve tartani vagy detineálni, úgy hogy addig se kezeségen, se fizetésért ki nem szokta adni? És kicsoda oka az ilyen és ezekhez hasonló több sok Szinden lakó lakosokon véghez vitt s elkövetett törvényteleniségeknek?

13. Ennek az majd mindennapi marhahajtogatásoknak, veszeke-
déseknak és igen félő, (isten távoztassa) de megtörténhető véletlen ezekből származható vérengzéseknak is valjon nem nagy és kiváltképpen való fundamentumos oka-e ez, hogy egy mostan élő ember, szokása szerint az atyja földivel meg nem elégszik, hanem az szoros kis szindi határhoz képest való szoros ökör-

tilalmasba foglalt és szánt, vet magának nagy darab földeket az erdő között Szinden, falu földeiben és ez tavaszon már az alsó ökörtilalmasba is vetett az peres földbe, elég bő földé lévén más határban az mezőségen?

14. Kicsoda foglalta el és ki vetteti magának az maga szindi emberei részekben az falu által adattatott paraszt adózó és árendás falu földeit elszedvén magának, és így más földeket kényszerített-e az falu adni azon földek helyett, melyeket az olyan possessor elvett az maga embereitől? Megholt és elszökött deficiált embereinek is falutól adatott földeit kicsoda, hány darabot foglalt magának?

15. Melyik Szinden bíró embernek törvénytelenégei és nyomorgatása alatt nyög az szindi 18 possessornak hét nagy részből álló emberei és öt egyházi nemes residentias ember, és kicsoda miatt kell annyi embernek az szindi lakástól elidegenedni és szindi lakását változtatni és pusztulni?

16. Tudja-e, hogy Nyitrai Miklós nevű Darvay uram zsellére tehenét kicsoda tartotta egy hétig éhen-szomjan azért, hogy egy tolvaj jobbágját, házából lopott cseber szálló lopásért, tömlöczbe tette, és mintegy husz forint érő kárt kicsoda tött azért neki Nyitrai Miklós nevű igaz bágyoni nemes emberből álló Darvayné asszonyom zsellérinek, és ekkor ebadtával, teremttével őtet ki szidta?

17. Tudja-e, hogy ennyi törvénytelenégeket békével szenvedtek az ilyen szindiek nyomorgatójának addig, míg az falu tóját el nem rekesztette az falu marhától és az ökörtilalmasnak is nagy részt el nem foglalták, két részt azon tó mellett?

18. Tudja-é, hogy hét nagy szindi possessorok részből áll Szind és az bíróságot is úgy viselték eleitől fogva és ma is úgy viselik, úgymint Jósika, Bánházi (melyet az fiscusbir,) Samaray, ezt is fiscus praetendálja, Lugosy, Darvay, Kapronczay, Szilágyi részek; s hogy minden szindi possessorok részről 1—1 ember kezét adván consentiált azon peres gabonának megétetéséről és azon falu tójának s ökörtilalmasának oltalmazására törvényesen is cum omnibus congruis circumstantiis?

Sequuntur fassiones testium:

1. Albertfi János, ann. circ. 52, Kapronczay részre való jobbágys,
2. Isza Pál, circ. ann. 38, tekintetes nemzetes Darvay Ferencz uram jobbágys,

3. Bíró János junior, ann. 40,

4. Bíró Péter, ann. 54.

5. Bíró Márton, ann. 32, ezek hárman az regius fiscus jobbágyi,

6. Vultur Tódor, ann. 54, az túri unitárius prédikátor zsellére citati, jurati, examinati ad omnia unanimiter fatentur hoc modo: Az szindi közönséges erdő között és körülötte levő falu felső ökörtilalmasából szántóföldet senki is fel nem fogott más, hanem csak az Grabaricsné asszonyom az falu ökörcsordájának nagy romlására. Ezen kívül az közelebb elmúlt tavalyi esztendőben említett Grabaricsné asszonyom az nyomásban ökörjárásra, falu közönséges mezejére, vulgo Közép-szőlőhegy végiben levő nevű helyben vetett, azhol az itató patakra alá s fel járó útját az marhák-nak annyira megszorította azon erdők között, hogy nem lehetett azon falu közönséges ökörtilalmasában vetett búzától az ökröket kár nélkül megőrizni, azmikor is az sok behajtogatás miatt esztendőnként igen sokat kellett fizetnünk, mert csak az én Bíró János eskütséggemben adtam be az említett asszonyomnak 69 véka búzát, mi pedig Bíró Márton és Isza Pál más esztendőben kezesek lévén, adtunk 60 véka búzát, az közelebb elmúlt tavaszi esztendőben pedig mi Albertfi János és Bíró Péter eskütséggünkben fizettünk 24 vékát, azmikor is az kár láttatott volt 48 vékára, de mivelhogy az ő kegyelme búzája olyan helyre volt vetve, azhol soha is vetés nem volt, hanem eleitől fogva ökörjárás volt, az maga ökrei is semmiképpen el nem kerülhették, azmelyeket is diversis vicibus behajtván, mert az asszonyom ökrei száma csak egy nyáron 101 ökörré, és az 48 vékának (mivel az falusi ökröknek száma annyi volt) fele esett az asszonyom ökreire. Mikor pedig az 69 véka búzát fizettük, abban az esztendőben is ugyanazon földről az sokszori behajtogatás miatt, az megirt asszony ökreinek száma ment volt százegynéhány ökörré, az melyet is abban az esztendőben az asszony nem acceptált, hanem az egész 69 vékát az falun extorqueálta. Ad 2-dum utrum: Nemkülönben ez előtt három esztendőkkel is ugyan Grabaricsné asszony az Hosszú tó és az szindi törökbúzák között az alsó fordulóban levő tilalmasocskában is azon ökörtilalmasnak szintén az közepin fogott volt fel egy darab földet, melyet midőn szántatott volna, néhai Bíró Mihály, Nagy István és mások az ekéjét belőle kivervén, abban az esztendőben az földnek szántásától supersedeált, hanem az tavaszon arra lévén az tilalmas, ujabban azon felfogott földet megszántotta, bevetette, az melylyel is az

csordákat az itató tóról úgy elszorította volt, hogy semmiképpen az csorda kár nélkül az tóra nem mehetett; más itatóhely pedig az határon soha is nem lévén, akkor mikor az alsó forduló nyomásban esik szükségesképpen, azért is, hogy az asszony esztendőben ne töltsön, fiscalis udvarbíró úr és több itt levő possessorok vagy azoknak personalissinak parancsolatjokból az csordát és egyéb marhákat ugyan az említett possessorok jelen lévén, reá hajtották és az rajta levő gabona megéttetett, kezét adván egymásnak az possessorok és azoknak ott levő expressusi, hogy teljes megegyezett akaratból az falunak megtartására cselekeszik és jövőendőben az dolog úgy kívánván, egyik az másik mellől semmiben is el nem állanak. Ad 3-tium et 4-tum: Tudjuk azt is bizonyosan, hogy az utrumban feltett Hoszúcska tó, azmelyről Grabaricsné asszony azon földnek szántásával és bevetésével az csordát el akarta szorítani, azminthogy el is szorította volt, nem volt egyik földesurnak is sajátja, hanem falu közönséges itató tója volt eleitől fogva. Ad 5. Azmint az circumstantiákból látjuk, azon tó mellett megéttetett vetéssel nem egyebet akart Grabaricsné asszonyom, hanem az csordát az tóról elszorítani s azon földnek birásában békességes esztendőben töltvén, végre az tót magáénak tegye és annak utánna az itató helyről taxát, vagy bizonyos számú dolgosokat esztendőnként az falu őkegyelmének praestáljon, vagy pedig, ha az csordát itatni oda hajtják és az marhák azon láb alatt levő buzájába menvén, behajtsák és nagy summával válthassák ki ő kegyelmétől; és így az possessorok, hogy azon földnek békességes birásában időt ne töltsön Grabaricsné asszony, hogy megéttették, igen helyesen cselekedtek, mivel az az falu ha azon tótól elszoríttatik, másutt vize nem lévén, meg nem állhat. Ad 6-tum et 7-um: Tudjuk azokat is bizonyosan, hogy az más Kerek tó mikor tilalmasban esik, ha olyankor az csordák azon tón innának, az körülötte vettetni szokott falu kendereit elrontanák; másképpen is az szárazság miatt igen ki szokott száradni, annyira, hogy egy alkalmatossággal az kiszáradás miatt kendernek és egyéb gabonavetésre az falu föl is osztotta volt. Ad 8-um: Azt is tudjuk, hogy azon megéttetett vetésre nézve, minekelőtte meg nem éttetett volna, más itt levő possessor is úgymint Lugosi László uram arra nézve az falu közönséges rétiből kaszálló és az ökörtilalmasból nagy szántóföldeket borozdáltatott volt el maga számára, de ő kegyelme is helytelen dolognak látván ezért falu számára felhadta. Ad 9-um: Az szindi határnak

és ökörtilalmassának igen szűk és kicsin voltát jól tudjuk és tapasztalván érezzük is, mivel minden esztendőben az peterdi határon Lugosi uraméktól kellett ökörlegeltető tilalmast bizonyos számú nyári dolgozokkal taxálnunk, de ezt sem tarthatja meg az falu az járó és postálkodó ökröknek számokra, mivel Grabaricsné asszony az juhait és teheneit, mikor itt vannak, reá hajtatta s vesztegettet, melyet is az falu keservesen látván (holott ő kegyelme dolgot róla nem praestál) az juhait behajtották és az falu ereje szerint egy forintig meg is büntette; azmikor is bizonyos számú kecskéket kiválasztván, midőn harmad napig senki is ki nem váltotta volna őket, az haza törvénye szerint az falu ispán uramhoz panaszra ment és juhokkal mitévő legyen leküldött, melyre ispán uram azt felelte: adják az asszonyom majorjának kezébe és az büntetést is az falu füzesse meg s az falu is az zálogul elvett kecskéket kiadni és az büntetést is megfizetni kénytelenítettik, ha az asszonyom pakulárján meg nem veszi az falu, azért az pakulár marháját kösse meg az falu. Ad 10-um: Az falusiak között felosztatni szokot tilalmas erdőt, úgy az felosztás után is jobbágyoknak, zselléreknek és egyházi nemes embereknek is nyilokban jutott erdejeket, nemkülönben mindezeknek szénájokat is Grabaricsné asszonyom szokta erőszakosan elhordatni, azminthogy nekünk Bíró Jánosnak és Isza Pálnak *három ölből álló, szélességre négy-négy, hosszúságára 24 rudból álló két erdőbeli nyilainkat* elhordatta teljességgel és itt levő emberei is elpusztították, annyira hogy semmi is rajtok nem maradt, holott az ő kegyelme embereinek is az nyilakat igazán kiadják. Ugy az Orbán Márton nevű személy két boglya szénáját, Vultur Tódornak egy boglya szénáját az fellebb való esztendőben elvitetvén, az lovaival megétette. Karsaynak és Isza Balásznak is vitette szénáját el, de mennyire valót, nem tudjuk; nekem pedig Isza Pálnak levén egy darab csádés füvem, az asszonyom egy jó darabot elkaszáltatott benne és bevitetvén, az asztagjára fedette. Itt egy possessor is falu erdejét, részekre oszlott nyilakat, ökörtilalmasokat nem hord és nem ront, hanem csak Grabaricsné asszonyom, s az ő kegyelme emberei. Ad 11-um: Felső Bíró Jánost tudjuk bizonyosan, hogy Grabaricsné asszonyom hurczolta és költette, perelvén vele méltatlanul mindaddig, míg az vármegye Bíró Jánosnak ártatlanságát látván impetitiója alól abszolválta. Ad 12-um: Solum modo Bíró János scit, hogy egy indali embernek az nyomásban levő erdőről négy ökröt behajtván, törvénytelenül negyed

napig tartotta kötve és az mit vött rajta, ment tiz sustákokra. Ad 13-um fatentur toto ipso utro salvo permanente. Ad 14-um: Grabaricsné asszonyom foglalta el és ő kegyelme szedte el maga számára az szindi embereinek az falutól részekben adatott és adózó árendás földeit, circiter nyolcz darabot az két fordulón, melyről árendát is nem fizet, portióját is nem praestálja, hanem azon földeknek árendája accrescálván 12 frtokig, melyeket Grabaricsné asszonyom semmiképen meg nem adván, *az falusiak egymás között repartíálván*, megfizették. Senki is ezféle földeket penig az több possessorok közül nem bir azon jobbágyoktól elszedett földek helyében, az ő kegyelme embereinek kényteleníttetik az szegény falu más hasonló földeket adni. Ad 15-um: Sem az ő felsége quantuma s más egyéb terheknek supportatiója s quártélyos tartása, sem senki nyomorgattatása úgy meg nem idegenítette az lakosokat az szindi lakástól, mint az Grabaricsné asszonyom helytelen erőszakos cselekedeti miatt sokan megidegenültek. Ad 16-um: Bíró János, Márton és Péter fateáljuk, hogy Nyitray Miklósnak Grabaricsné asszonyom, azmint mondotta, tűzhelypénzért megköttetvén az tehenét, egy hétig tartotta éhen-szomjan, nem engedvén, hogy enni is vagy innya vigyenek, azt mondván, hogy éhkel őli meg ott. Ad 17-um: Mind addig békével szenvedte az falu az Grabaricsné asszonyom helytelen, erőszakos cselekedetit, miglen az csordákat az tótul és víztől elfogni nem láttatott. Vultur Tódor superaddálom: Én mindenféle szolgálatot, falu igáját kész voltam s vagyok ma is supportálni tehetségem szerint, s az miatt nem is kényteleníttetném Szindről elbujdosni, de az Grabaricsné asszonyom törvénytelenisége miatt az falut el kell hadnom. Ad 18-um: Mi úgy értük, bizonyosan úgy is hallottuk, hét nagy szindi possessorok résziből áll Szind, és az bíróságot is az szerint viselik, egy-egy esztendeig egy-egy rész. Az részek penig ezek: Jósika, Bánházi (melyet ma az fiscus bir), Samaray, mely is per defectum seminis fiscusra nézendő, sequestrumban lévén, Lugosy, Darvay, Kapronczay és Szilágyi részek; ezek mind nagy részek lévén nem méltán mondhatja Grabaricsné asszonyom, hogy ő kegyelme az falu és az határ.

7. Idősb Bíró János fiscális jobbágy, ann. circ. 50,
8. Tóth János Samaray-részre való jobbágy, ann. circ. 48,
9. Nagy István méltóságos liber báró Jósika Mojzes ő nagysága jobbágya, ann. 40, legitime citati, jurati, examinati fatentur in

omnibus uti praecedentes sex testes. Bíró János autem addit ad 10-um utrum: Én tulajdon az magam nyíl erdőmben találtam egy alkalmatossággal az Grabaricsné asszonyom két béres és egy jobbágy szekereit, kiket is látván hogy vágják s rakják az fát, tolvajt akarék reájok kiáltani, de ők öléssel fenyegetvén engemet békét hadtam nekik, mivel másokat is közel nem kaphattam: és az fát békével elvitték. Ad 12-um: Azt is tudom mondani, ez előtt két esztendővel az fiam haza felé hajtván az ökreimet, az Grabaricsné asszonyom embere Patocsán Mihály tulajdon az nyomásból, az fiam elől elvette és behajtotta az ökreimet és el sem bocsájtotta addig, míg hat polturát az hat ökörért nem fizettem hajtópénzért és kezest nem állítottam, hogy ötödfél kalongya búzát viszek neki az magaméból; tisztet requiráltam volna iránta, de tudom, hogy csak hiában fáradozok; megis adtam. Azt is tudom mondani, hogy négy ölnyi hosszúságú porgolát kertemet az az asszony fölrakatta s elvitette. Tóth János is superaddálja: Ez előtt négy esztendővel, az Nagy István bíróságában, az Grabaricsné asszonyom béresszekerét az uram erdejében találván, azmikor is az kész vágott száraz fát midőn rakta volna, bémjöttem az faluban és az említett bírónak az két pénzt letévén az bíróval együtt kimentünk, azhol is az bérest találván megfogtuk és az szekeret is az bíró házához behajtottuk, azmelyért én ispán uramhoz lemenvén megpanaszoltam ő kegyelmének az káromat s kérdettem, hogy mit cselekedjem véle, ispán uram penig czédulát küldvén az falus bírónak azt parancsolta, hogy bocsássa el, azminthogy el is bocsájtotta békével. Ez felett én eskütt ember lévén, tavaly az Grabaricsné asszonyom jobbágyát Mérgis Vaszilyt postára vitettem, mivel ő volt az rendes, ki is el nem menvén megfogtuk, hogy az bíró házához vigyük, azmikor is az asszony akkori gondviselője szintén itt lévén tőlünk elvette és hogy elvigyük, nem engedte, sőt bennünket rútul mocsokolt és ocsmányított. Nagy István similiter addit et huius fassionem confirmat taliter: Az Grabaricsné asszony szekérének az Tót János erdejéből behajtása s el is bocsájtása az ispán ur parancsolatjából az szerint volt mindenekben, azmint fateálá az én bíróságomban. Ugyanazon bíróságomban történt ilyen dolog is, hogy Grabaricsné asszony egy Gligor nevű zsellérének mintegy tiz fontnyi szalonnája az házatul gonoszul elveszvé, az falut azon zsellér felköltötte és egyik falu végén elkezdvén mindenütt megkerestük és azmikor az Grabaricsné asszony jószágihoz jutottunk volna, az ott levő embe-

rének engedelmeiből bémentünk és ott is mindenütt megkeresvén az asszony asztagából huztam ki tulajdon magam az szalonnát, mely szalonnát is ispán uramhoz leviven ispán uram visszaadatta, s az dolog csak abban mult el; hogyha pedig meg nem találtuk volna azon elveszett szalonnát, az falu károsodott volna meg, az káros és ispán uram miatt.

10. Sikó Gergely nobilis, ann. 55, citatus jur. exam. fassus,

11. Sikó Márton nobilis, ann. 44, citatus jur. exam. fassus in omnibus unanimiter: Az határ dolgát és az Grabaricsné asszonytól az ökörtılalmásokban törvénytelenül patrált violentiákat mindenekben az szerint tudjuk, láttuk, azmint az elöttünk fateált bizonyságok igazán megmondották, mivel mindenekben az dolog úgy vagyon; hanem én Sikó Gergely elmerném azt mondani, hogy inkább megijedtem az Grabaricsné asszony erőszakos dolgaitól és törvénytelen cselekedetitől, mint az ellenségnek jövetelitől, mert ha másutt volna portióm, eddig régen ide hadtam volna Szindet az Grabaricsné asszonyom sok törvénytelenisége miatt.

12. Dipsey Zsigmond nobilis, cit. jur. exam. fassus, ann. 44,

13. Szabó Mihály nob., ann. 45,

14. Kis Albertfy János, ann. 48, tekintetes nemzetes Lugasi László uram jobbágya,

15. Albertfy István, ann. 46, az unitária ecclesia zsellére,

16. Nagy Péter, annorum 30, tek. nemzetes Lugosi László uram jobbágya,

17. Isza Balázs, ann. 28, tek. nemzetes Darvay Ferencz uram jobbágya,

18. Karsay János nobilis, ann. 40, legitime citati, jurati et examinati fatentur: Mi mióta reá emlékezünk, mindenben úgy értük az utrumban specificált helyeket ökörtılalmasnak lenni és úgy tudjuk, mint az elöttünk levő vallók megmondák; azmely tilalmásokban is soha senkit az possessorok közül hogy szántottak volna, nem értük, hanem csak Grabaricsné asszonyt, de ő kegyelme is kivált az Hosszú tónál való szántásában törvényes időt nem töltött, turbálván abban az több possessorok. Az több erőszakos cselekedeti között én Nagy Péter azt tudom mondani, hogy egy részben jutott nyilatmat egészen megkaszáltatta s el is vitette. Én pedig Dipsey Zsigmond az sok violentiák közül ezt mondom, hogy az öcsém Dipsey András feleségének az elmúlt napokban az anyja ajándékozván egy tyúkot Aranyos-székről

Rákosról, és haza hozván, megjegyezte s úgy bocsátotta el, mely is csakhamar midőn eltévelyedett volna, keresték mindenütt, úgy az szomszédban is az Grabaricsné asszony udvarában, ahol is az asszony majornéja Tódorné megértvén mit keresnek, azt mondá: ne keressék, mert azt az asszony megfogatta, megölette és meg is ette. Isza Balázs pariter addit: Grabaricsné asszony nekem is vitette el egy fél szekér szénámat az falutól nekem adott nyilamból erőszakosan. Ugy nekem is Karsay Jánosnak egy boglya szénámat elvitette és egy darab fűvem az előtt négy esztendőkel lekaszáltatta s el is vitette. Mikor pedig Lugosi uraméktól ökörlegeltetésre vásárlott határnál az Grabaricsné asszony juhait behajtottuk, harmad napján az behajtásnak magam mentem viceispán uramhoz, hogy mitevők legyünk, mivel nem akarják kiváltatni, de ispán uram azt mondotta, hogy nem kellett volna az asszony juhait behajtani, hanem csak az pakulárét, azért adjuk vissza az pakulár kezébe, azminthogy vissza is adtuk; az büntetésről viceispán úr semmit sem szólván, úgy látom, hogy az falu fizeti meg.

19. Nyitrai Miklós, ann. 46, tek. nemzetes Darvay Ferencz uram zsellére: Én mióta itt lakom, már jó időktől fogva az utrumban feltett helyeket ökörtılalmasnak lenni tudom, az melyekben is más possessor nem szántott, hanem csak Grabaricsné asszony. Magam Grabaricsné asszonytól való méltatlan szenvedésimet igaz hűtöm szerint az 16-ik utrumra tudom ez szerint, hogy én szegény jövevény ember lévén ebben az helységben alkuttam volt meg az Bágyoni Szilágyi János itt levő házát zsellérképpen bizonyos summában esztendeig, mely házat is azon esztendőnek elfolyása előtt Szilágyi János uram eladván itt lakos Szabó Mihály uramnak, Szabó Mihály uramat Grabaricsné asszony erőszakosan (mivel annak idejében megkináltatták volt) azon háznak dominiumából turbálván az ház esett Grabaricsné asszony kezére; azmikor is én Grabaricsné asszonynak magaviseletétől s mind törvénytelen cselekedetitől és az szolgálatnak is nagy mértékben való praetensiójától megirtózáván és magamat arra tehetetlennek lenni agnoscálván, talán más nap azon házból kiköltöztem és magamat más becsületes possessor keze alá recipiáltam; ugyanazon esztendőben szüretnek idején kevés állani való szőlő gerezdimet az Grabaricsné asszony jobbágya, kinek is nevét nem tudom, az házhéjjamról lelopván, mindjárt még kezénél találván az szőlőt megfogattam és ebbeli

injuriájából Grabaricsné asszony tűzhely-pénz színe alatt, holott én tűzhely-pénzzel ő kegyelmének nem tartoztam, egy tehenemet elhajtatta és egy hétig éhen-szomjan tartotta, meg akarván éhen ölni, azminthogy maga is azt mondotta: nem engedem, hogy sem enni, sem innya vigyek az marhának, el sem bocsátotta addig, míg három máriásokat nem adtam; azmikor pedig az házból más házhoz mentem, húsz forint érő kárt csak könnyen vallottam, mivel házi partékcáskámnak nagyobb része oda veszett ő kegyelméhez, ki nem adta.

20. Árkosi János nobilis, annorum 55, legitime citatus, jur. exman. fassusque: Tudom nyilván és bizonyosan negyven esztendőktől fogva, hogy az szőlőhegye végiben, az erdő között az ökörtilalmasban azmely földet Grabaricsné asszony megszántatván tavaly bevetett, sem egyszer, sem másszor senki is nem szántotta s ő kegyelmének az eleji is nem birták s nem is praetendáltak hozzá, mely földnek szántását és bevetését olyan útban és láb alá, el merem azt mondani igaz hűtöm szerint, hogy nem egyébért cselekedte Grabaricsné asszony, mivel az jó majorsági földeit szántatlan, vetetlen hadta, hanem azért, hogy az falusiakat károsíthassa, kínozhassa, azminthogy igen sokat fizettek is, hol hatvan, hol hetven véka búzát adván ő kegyelmének esztendőnként. Ad 2-dum: Az Hosszú tócskánál lévő Szilas nevű helyet is, azmelyből az idén Grabaricsné asszony búzája méltán megétettetett, örökké ökörtilalmasnak tudom lenni, és azhol Grabaricsné asszony szántatott, soha is ott szántást nem tudok, hanem azon Hosszú tót örökké tudom falu közönséges itató tójának lenni; hogy pedig az ökörtilalmasban vetett gabonája megétettetett és eltapodtatott, azért cselekedték az possessorok, hogy annuális praescriptiót benne ne töltsön, hanem az tót itatásra felszabadíthassák. Ad 3-tium, 4-um et 5-tum: Azon közönséges tótól azon vetéssel az csordákat elszorítván, holott azon tó egy possessornak is soha sajátja nem volt; egy egyáltaljában úgy akarta Grabaricsné asszony, hogy azon tót az efféle szántogatással időre magáénak tenné és az itatáshoz vagy pénzzel, vagy bizonyos számú dolgokkal juthatna az falu. Ad 6-tum: Ha pedig ezen Hosszú tóról az csordák elszoríttatnának, az felső Kerek tón nem itathatnának, mivel mikor tilalmasban esik, az csordák ott nagy károkat tennének az vetésekben, másként is szárazságnak idején ki szokott száradni, azminthogy az elmúlt esztendőben kendermagot vetet-

tenek az fenekére. Ad 8-um: Látván Lugosi László uram is Grabaricsné asszonynak ilyen helytelen foglaló erejét, három nagy darab lábokat búza, törökbúza és kaszálóhelyeknek foglaltatott és borozdáltatott volt el, úgy hogy más részekre majd semmi sem jutott volna, de Lugosi László uram helytelen és nem jó dolognak látván lenni remittálta. Ad 9-um: Az szűk határ miatt Lugosi uraméktól bizonyos számú nyári dolgosokkal kénytelenítették az falu megbérelni egy jó darab helyet az ökrök számára, de azt is tilalmasban nem tarthatják az Grabaricsné asszonyom juhaitól és, mikor itt vadnak, teheneitől, az melyeket behajtatott ugyan az falu s meg is büntette az maga törvénye szerint, de ispán uram kiadatta az juhokat és az büntetést is, úgy látom, az faluval megfizetteti. Ad 10-um: Grabaricsné asszonyom szokta elhordatni az szegénységnek tilalmas erdejét, kész széna-buglyáit; nevezetesen az Orbán Márton szénáját tudom hogy elvitette, sirva panaszkodván Orbán Márton; némelyeknek az porgolát kertét is tudom, hogy elvitette. Ad 11-um: Felső Bíró Jánost is nem más, hanem Grabaricsné asszonyom perlé és hurczolá sokáig, miglen az vármegye oculátorokat küldvén ki, Bíró Jánost ártatlannak lenni agnoscálván, absolválta. Ad 12-um: Az nyomásról Grabaricsné asszony szokta behajtatni az szegénység marháját, azminthogy egy Bogdán nevű, iványfalvi emberétől úgy hallottam, hogy néki azt parancsolta az asszony, hogy azkikre ő kegyelme haragszik s azokon boszuját tölthesse, menjen el és az falu ökrei közül hajtsa az buzájában az ökreit s onnét aztán hajtsa be az udvarban. Ad 15-um: Nem más possessor, hanem Grabaricsné asszonyom miatt kezdett idegenkedni az szindi lakástól az szegénység, mivel mások oly erőszakokat, mint ő kegyelme, nem cselekesznek. Ad 16-um: Tudom, hogy az Nyitray Miklós tehenét Grabaricsné asszony elköttetvén, azmint mondotta, az tűzhely-pénzért egy hétig tartotta kötve, éhen, szomjan akarván megölni. Ad 17-um: De mind ezen megmondott törvénytelenégeit Grabaricsné asszonynak elszenvetdék volna az possessorok, ha az idén az víztől magok és az szegénység marháit el nem akarta volna szorítani, melyet is látván az possessorok mindenik és azoknak personálissi, kezet adván egymásnak, egyenlő akaratból azon ökörtilalmasban vetett gabonáját eltapodták és az vizet felszabadították.

21. Albertfy Márton, ann. 40, nemzetes Diósi Sámuel uram jobbágya,

22. Dipsei András nobilis, ann. 40, legitime citati, jurati et examinati fatentur: Mi az ökörtılalmasoknak dolgát és Grabaricsné asszonyomnak azokban való helytelen szántogatását, az tótól való elszorítatását s ő kegyelmének sok erőszakos cselekedeteit s az szegénységnek ő kegyelmétől nagyon való megirtózását mindenekben — az mi üdönkhöz képest — úgy tudjuk, mint az közelebb leirt 20-ik valló megvallá; hoc excepto: Nem hallottuk Bogdántól, hogy az asszony azt parancsolta volna néki, hogy azkire ő kegyelme haragszik, annak az ökrit hajtsa az buzában és onnét behajtván tölthesse boszúját rajta. Én pedig Albertfy Márton ezt hozzáteszem, hogy most két esztendeje nékem részben jutott egész kaszáló nyilatmat egyik végétől fogva az másik végéig Grabaricsné asszonyom megkaszáltatta s el is hordatta, nékem akkori igen keserves káromra.

23. Tiszteletes Almási János uram, túri unitárius praedicator, ann. 77, fatetur: Azhol én hallom s az utrumból is látom, hogy az szindi közönséges erdő között az falu ökörtılalmasából, azhol t. i. az faluban és az patakra alá s fel járó ut vagyon, ha ott szántatott és vettetett tavaly Grabaricsné asszonyom, vagyon 37 esztendeje, hogy ide estem s itt possessor vagyok, különben is 16 esztendőig voltam ezen falunak papja, de én soha is ott szántást lenni nem tudok. Ad 2-um: Az Hosszu tónál is az alsó fordulóban azmely földet megszántatott volt Grabaricsné asszonyom az tavasszal, ott is soha szántást nem tudok, hanem örökké ökörtılalmasnak lenni tudom, az tó is az falu közönséges itató tója volt.

24. Olá János, tek. nemzetes Darvay Ferencz uram zsellére, ann. 67,

25. Orosz János, nemzetes Diósy Sámuel uram jobbágya, ann. 40,

26. Papp Simon, néhai méltóságos úr Vitéz Györgyné Korda Zsuzsánna asszonyom zsellére, ann. circ. 40, legitime citati, jurati, examinati fatentur: Tudjuk nyilván és bizonyosan, bővebb időmhöz képest kivált én Olá János, hogy az erdő között az felső fordulóban az eleitől fogva ökörtılalmasnak tartatott helyet egy possessor is nem szántotta, sőt inkább ökörtılalmasnak tartotta s másokkal is tartatta, csak az egy Grabaricsné asszony, mi gondolattal viseltetvén ő kegyelme tudja, egy darabot az erdő között levő ökörtılalmasban felfogott, megszántatta és bevettette

s az ökröket — mivel éppen utban és láb alatt volt — belőle igen sokszor hajtogatták, az melyért is egyszer is másszor is megszámlálhatatlan véka buzákat fizetett az falu. Ad 2-dum: Azt is tudjuk bizonyosan, hogy az Hosszu tó és az szindi törökbuza között levő alsó fordulóbeli tilalmasban ez előtt három esztendőkkkel kezdett volt szántani Grabaricsné asszonyom, nem obstatván semmit is ő kegyelme előtt, hogy ökrötilalmas, de néhai Bíró Mihály az ekéjét belőle kivervén, akkor az említett asszony szántásától azon földnek supersedeált, hanem az tavaszon ujolag egy darabot megszántván bevettette és az possessorok egyenlő akarattól az csordákat reá hajtván, az rajta levő gabona, hogy az nevezett asszony esztendőt benne ne töltsön, megétettette. Ad 3-tium, 4-um et 5-um: Láttuk bizonyosan s tapasztaltuk közönségesen, hogy az tón való itatástól azon vetésével az falu csordáit elrekesztette, az mely tó is volt közönséges falu itató tója, és egyik possessornak is sajátja nem lévén, bizonyosan conjiciálhatjuk, hogy Grabaricsné asszony nem akart egyebet azon földnek megszántásával és bévetésével, hanem hogy az tót elfoglalván magáénak tehesse. Ad 6-tum et 7-um: Tudjuk, hogy az Kerek tóra szorulna az csordák itatása, mikor arra lenne az tilalmas, sok károkat tennének, de ki is szokott igen száradni azon tó szárazságnak idején, azminthogy ez előtt egy alkalmatossággal megszáradván, fel is osztották kenderföldeknek. Ad 8-um: Azt is tudjuk, hogy ha Grabaricsné asszonyom azon földnek birodalmában megmaradhatott volna békével, arra nézve más possessor is foglalt volna az falu földéből. Ad 9-um: Tudjuk azt is, hogy igen kicsiny lévén az szindi határ, kénytelenítették az ökrök számára az falu az peterdi határból egy darabot feles számú nyári dolgosokon fogadni, de azt sem tarthatja tilalmasban az Grabaricsné asszony juhaitól, melyeket ha behajtanak is, ispán uram kiadatja és az büntetést is az falu nyakában hagyja. Ad 10-um: Az felosztott erdőbeli nyilakat Grabaricsné asszony hordatja, nem nézván akárkié legyen és az ő kegyelme emberei lopják, vágják hol erőszakosan, hol tolvajul, maga az ő kegyelme embereinek is kiadatnak és kiméretnek mindenkor az nyilak. Egy szóval itt más possessorok annyi potentiát, helytelen dolgokat nem cselekesznek, hanem csak Grabaricsné asszonyom, mivel sokaknak az szénájukat is hatalmasul elvette, úgymint Orbánnak, Karsaynak, Isza Balázs és Pálnak, Szelecsánoknak, Vulturoknak ; ezeken kívül

nyil szerint való füvekben is az falusiaknak elkaszáltat s elhord. Ad 11-um: Egy possessor sem veszi el az szegénységtől az nekik jutott földeket, hanem csak Grabaricsné asszony szedi el maga embereitől, azmelyek helyébe az falunak mást kell adni, az elvett földekről pedig sem árendát, sem portiót nem adnak. Ad 15-um: Az quantumnak administratióját, postálkodásnak praestálását, quartélyosok tartását, földes uraink szolgálatját úgy meg nem untuk s azok annyira meg nem ijesztettek, mint az Grabaricsné asszonyom törvénytelen cselekedetei és erőszakos húzási-vonási, melyet is ha ő kegyelme az szerint sokáig continuál, kénytelenítettünk az falut ide hadni és az országot nyakunkban venni.

27. Szalacsán Dumitru, Jakab Gábor uram jobbágya, ann. circ. 30,

28. Mérgis Vaszily, méltóságos asszonyom Grabarics Jakabné Jósika Anna asszonyom jobbágya, ann. 28, legitime citati, jurati examinati fatentur ad 1-um: Mi mivel örökös emberek nem vagyunk, az határt ki mint birja — nem tudjuk; azt tudjuk, hogy az közönséges erdő között az ökörtilalmasban szántott Grabaricsné asszonyom, de micsoda jussal — nem tudjuk. Ad 2-um: Szalacsán Dumitru nihil, Mérgis Vaszily taliter: Az Hosszú tónál levő földet, azmelyből az gabona az minap megétettetett, hallottam az asszony bírájától, Patucsán Mihálytól, hogy egy Fadgyas János nevű azelőtt itt lakos öreg ember mondotta volna, hogy az az föld az asszony régi örökös földje. Ad 9-num: Azt tudjuk, hogy kicsiny és szűk az szindi határ s kénytelenítették az falu Lugosi uraméktól bizonyos ökörrjáró helyet árendálni, de azon juhok nem járnak, hanem ez előtt három héttel az asszony juhait, úgy az faluét is az ökörtilalmasból behajtották volt és meg is büntették őket, azminthogy az falu pakulárja az büntetést meg is fizette, de az asszonyé nem akarja megfizetni. Ad 10-um: Solus Szalacsán Dumitru fatetur: Másoktól hallottam, hogy az falu felosztani szokott erdejét és az falusiaknak is kimért nyilait az asszony, Grabaricsné asszonyom hordatja el, de én szememmel nem láttam; szénát is hallottam, hogy vitetett el az asszony másokét, nevezetesen az Szalacsán Tódorét; ad haec Mérgis Vaszily dicit taliter, hogy látta az asszony, az falu erdejéből fiscus számára hogy hordják az fát, az asszony is egy vagy két szekérrel vitetett el; mások nyil erdejét pedig, hogy hordatta volna az asszony — nem tudom; szénáját is másoknak hogy az asszony

elvitette volna, másként nem tudom, hanem lévén az falunak az Mészkö felé való réten valami csádéja, aztán fedni valóért tudom hogy elküldött az asszony, s én is ott lévén nem találtunk csádét, hogy kaszálhattunk volna, hanem két buglyát felraktunk és elhoyztunk, az melynek egyike úgy hallottam, hogy Szalacsán Tódoré volt, az másikat ma sem tudom kié volt. Ad 14-um: Grabaricsné asszonyom tudjuk hogy vett egy vagy két földet el maga emberei-től, az melyek helyett adott-e mást az falu azon embereknek, mi nem tudjuk; azt tudjuk s láttuk szemeinkkel, hogy mikor az Grabaricsné asszony gabonájának eltapodtatására hajtották az falu csordáját, az possessorok immár ott lévén, együtt consentiáltak, hogy egymás mellől el nem állanak, hanem az ökör tilalmasnak megtartásában egymást megoltalmazták, megtartják.

29. Mers Ilia, Dipsei Zsigmond zsellére, ann. circ. 38,

30. Szöcs Szimion, nemz. Árkosi János uram zsellére, ann. 50,

31. Koppándi Juon, nemz. Jakab Gábor uram jobbágya, ann. 40,

32. Márosán Dadul, nemz. Jakab Péter uram jobbágya, ann.

42, legitime citati, jurati, examinati fatentur: Mióta itt lakunk nem értük, hogy az erdő között levő ökörtilalmasban szántott volna senki is, hanem Grabaricsné asszony most két esztendeje töretett fel egy darabot, olyan láb alatt, hogy ide sem amoda nem mehet az ökör csoda, hogy belé ne menjen, melyhez képest az sok hajtogatás miatt igen sokat fizettünk. Ad 2-dum: Ugy az Hosszú tónál levő földet is, azmelyről az gabona az nyáron megétettetett, ökörtilalmasnak lenni értük, mely ökörtilalmasnak is megszántásával Grabaricsné asszonyom annyira elszorította volt az csordát az tótól, hogy nem ihatott belőle; azmely tó is, azmint eddig is hallottuk, nem volt egyik possessornak is sajátja, hanem az falu közönséges itató tója volt. Ad 9-um: Az határ szűk léte miatt Lugosi uraméktól kellett vennünk ökörcsorda számára bizonyos darab helyet, melyet is az ökrök számára tilalmasban akarván tartani egyéb heverő marháktól, az Grabaricsné asszonyom juhait reá hajtogatták, melyeket ha behajtanak s az tilalomszegésért megbüntetnek, ispán uram kiadatja és az büntetést is az faluval megfizetteti. Ad 10-um: Az szindi falusiak között felosztani szokott erdőt, úgy az nyilakban jutott erdejeket is, tudjuk bizonyosan, mivel szemünkkel láttuk, hogy erőszakosan Grabaricsné asszony hordatta s hordják, azminthogy az enyimet is Mers Iliáját elhordották; szénát is tudunk hogy vitetett el Grabaricsné asszony

hatalmasul, ugymint Orbánét és az enyimet is Koppándi Juonét is egy buglyát. Az erdő felől pedig én Mers Ilia azt tudom mondani, hogy én az tavasztól fogva falu erdőpásztora lévén, négy versen is kaptam az erdőben az Grabaricsné asszonyom béresit, hogy az erdőt vágta és rakta, kit is én meg nem foghatván, bejöttem az faluban s az bíráknak megmondottam, de azok is csak vállal vonítván, nem tehettek róla. Ad 13-um: Patocsán Mihályt az Grabaricsné asszonyom bíráját tudjuk, hogy az nyomásból hajtogatja az marhákat, megtiltván maga auctoritásából egy-egy darabot az falu közönséges nyomásából. Ad 14-um: Tudjuk azt is, hogy Grabaricsné asszony egynehány földeket szedett el az zselléritől, melyről is árendát nem ad, hanem az falu fizeti meg, azminthogy én tölem is Marosán Dadultól, mikor ő kegyelme zsellére voltam, ha valamelyik földemben jó buzát látott, elvette, melyért én is megunakozván az ő kegyelme keze alatt lakni elhattam. Ad 15-um: Mely ily forma cselekedeteiért Grabaricsné asszonyomnak igen megunakoztunk közönségesen az szindi lakástól.

33. Bíró Gergely, ann. circ. 60, fiscalis jobbágy fatetur: Tudom bizonyosan, hogy Grabaricsné asszonyom ez előtt két esztendővel az erdő között levő ökörtilalmasból fogott volt fel egy darab, igen láb alatt levő földet, épen az ökörcsorda alá s feljáró útjában, azhol is az előtt soha szántás nem volt. Ad 2-dum: Tudom, hogy az előtt három esztendőkkal az Hosszú tó és az szindi törökbuza között levő alsó fordulóbeli ökörtilalmasban is, azhol soha is szántást nem értünk, fogott volt fel Grabaricsné asszonyom egy darab földet, de akkor néhai Bíró Mihály és Nagy István az ekéjét belőle kivervén nem szánthatta meg, hanem az tavasszal ismét arra kerülván az tilalmas megszántotta s be is vetette, mely vetésit is az possessorok, az falu csordáját reá hajtván, megétették, mivel épen az közepin volt az ökörtilalmasnak és az tóra sem járhatott az csorda miatta, holott azon tó egyik possessornak is sajátja nem volt, hanem falu közönséges itató tava volt. Ad 6-um: Ha az Kerek tóra szorulna az marhák itatása, mikor arra van az vetés, sok károkat tenne az vetésben az csorda és igen ki is szokott száradni szárazság idején, azminthogy egy alkalmatossággal fel is osztották volt kendernek. Ad 9-um: Igen szűk lévén az szindi ökörjáró hely, kénytelenítettik a falu Lugosi uraméktul az ökörcsorda számára bizonyos számú nyári dolgосok-

kal egy darab helyet megárendálni, azmelyet is az falu az juhoktól és egyéb heverő marháktól tilalmaz, tartván csak az ökrök számára, azminthogy az Grabaricsné asszonyom juhait meg is büntették, de ispán uram azt parancsolta, hogy az juhokat is bocsássák el, az büntetést is magok fizessék meg. Ad 10-um: Láttam is, hallottam is eleitől fogva, hogy az Grabaricsné asszonyom emberei az falu közönséges és különös nyil erdeit hordják; egy szóval semmi tilalmast tőlök nem tarthatni. Némelyek szénáját is hallottam hogy elvette, nevezetesen Orbán Mártonét. Ad 15-um: Az Grabaricsné asszonyom törvénytelen és erőszakos cselekedetei miatt idegenednek az lakosok az szindi lakástól, mivel az több 7 possessoroktól annyi mortificációt, mint Grabaricsné asszonyomtól, nem szenvedünk. Ezen vallók mindnyájan nemes Torda vármegyében, Szinden lakó nemés és jobbágy személyek.

34. Komjátszegen lakó Nagy Péter, ann. circ. 28, nemzetes Árkosi János uram jobbágya, legitime citatus, juratus, examinatus fatetur: Az felső fordulóban itt az szindi határon, ugymint az szőlőhegye végiben, azmely földet megszántatott Grabaricsné asszonyom, láttam, de az tiszta ökörtilalmasban volt eleitől fogva, úgy az alsó fordulóban is az Hosszú tónál azmelyet megszántatott, ökörtilalmasban vagyon; azt is tudom, mivel — mikor itt laktam — láttam szemeimmal, hogy szekerekkel vitette az falu erdejéből az fát Grabaricsné asszonyom és az tilalmas rétekben lovait belé küldötte, az szegénységnek fűvét étette, szénáját tékozoltatta.

35. Moldován Tódor, annorum circiter 60,

36. Krizsán Ilia, annorum circ. 30, méltóságos asszony Vitéz Györgyné asszonyom zsellére,

37. Juga Ilia, ann. circ. 40,

38. Hudra Luka, ann. circ. 37, Torda városa jobbágya,

39. Virtolome Aleksza, annorum circ. 30, fiscalis zsellér,

40. Krisán Vaszilie, ez is Vitézné asszonyom zsellére, legitime citati, jurati, examinati fatentur: Azt tudjuk mondani bizonyosan, hogy az asszonynyal Grabaricsné asszonyommal nekünk is igen sok bajaink és mortificációink vannak. Indalon már az pusztasz.-királyi határban possessor lévén, kénytelenítettünk azon szentkirályi határt az úrtól, Henter János uramtól és az említett asszonytól marháink számára bizonyos számú dolgosokkal azon határnak minden esztendőben nyomásban levő részit megárendálni és azon

dolgosokat — jóllehet minden esztendőben, mint az idén is — praestáltuk, mégis mindazonáltal valamikor az asszonynak ott emberei megfordulnak, marháinkban vagy ide Szindre, vagy Tordára behajtanak, és el nem bocsájtják addig, míg nagy summában meg nem egyezünk, azminthogy az afféle hajtogatásért ugyan az szentkirályi határról hoztunk tavaly is ide Szindre negyven szekér szénánál többeket, az előtt pedig hol 10, hol 11 szekér fát kellett vinnünk Tordára. Annyira aggraváltatunk az nevezett asszonytól, hogyha egy marhánkat behajtják, valamit kíván, meg kell adnunk; az hajtópénzt pedig nem törvényesen veszi két-két pénzével, hanem egy-egy sustágot egy-egy marhától, holott Henter János uramnak is annyi része vagyon azon határban, mint Grabaricsné asszonynak, de ő kegyelme, ha az dolgosokat praestáljuk, azon nyomásról marháinkat nem hajtogattatja; — ez pedig minden esztendőnként úgy vagyon. Ezen hét vallók nemes Torda vármegyében *Indalon* lakók.

Mely fatenseknek fassiójokat mi az megirt mód szerint recipiálván, annak seriesit irtuk meg nagyságtoknak kegyelmeteknek fide nostra mediante subscriptionkkal és pecsétünkkel is corroborálván. Datum anno, die, locoque ut supra. Ezzel Isten oltalmába ajánlván nagyságtok kegyelmetek életét, maradván nagyságtok kegyelmetek alázatos kész szolgálói. Correcta per nos. Thor-day Szaniszló nemes személy mp. és Maros-Vásárhelyi György nemes Torda vármegye egyik rendes szolgabírája, Tordán lakó nemes személy mp.

Kívül: Illustrissimis, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus dominis, supremo et vice comitibus, iudicibus, vice iudicibusque nobilium, juratis assessoribus ac jurato notario sedis iudicariae inclyti comitatus Thordensis, dominis dominis nobis semper humilime colendissimis observandis.

Eredetije az Országos Levéltár erdélyi fiscális osztályában IV. sz. fasc. 303. P.

1739. junius 14. Az egri jezsuiták aranyosi erdőrendtartása.

Anno 1739. die 14-a Junii az aranyosi lakosoknak tekintetes uraságitul rendeltetett observálandó punctumok.

1. Az egész helységbéliek eltiltatnak az egész egri collegium, úgymint örökös földes urak részére törvényesen consignáltatott erdőktől, úgy hogy senkinek ezután ne légyen szabad azon erdőkben nyers fákat levágni, vagy azokkal tüzet vetni tizenkét rénes forint büntetés alatt, valaki és valahányszor rajta tapasztaltatik. Ha pediglen más uraság fundusán itt Aranyoson lakozók, avagy külső helységben levők rajta tapasztaltatnának, szekeresetül és marhástul és egyéb náluk levő jószágoktól megfogattatván azokat elveszik és elvesztik; vagyis pénzen eladni nem szabad.

2. Szabad lészen mindazonáltal az említett tekintetes uraság aranyosi jobbagyainak és taxásainak az elesett, vagy ledűllött tűzre való fákat azon erdőkből hordani, de ilyen okkal és móddal, hogy az elesett fák mellett levő nyers fát le ne merészeljék vágni 12 rebus forint birság alatt, vagyis más helységbe vinni, pénzen eladni, feljül megirt büntetés szerint.

3. Ugyan azon birság alatt tiltatik, hogy senki ezután az nyers fákat fejszével körül ne kerítse, ne vágja, melyekből idővel szőlőkarót hasogasson, vagy épületre való fának rendelje. Azkinek pedig vagy épületre, vagyis karókra maga számára volna szüksége, tartozik magától az uraságtul commissiót és szabadságot kérni.

4. Azmely fákat pedig ekkoráig már környül kerítettek karók hasogatására, vagy már eddig is levágtak, felhasogathatják, de azon karók uraság számára elfoglaltatnak és munkáért az uraság fog nekik minden ezer karótul egy rénes forintokat fizetni; másképpen ezen felül megirt 12 rénes forint tilalmat és büntetést elnem kerüli.

5. Azon birság alatt ezután erős tilalom lészen az harsányi gyalogúttól fogva az Meszesvölgyig levő egész avas. Nem különben egészen tiltatik Szilosárok fel az szőlőgyepűig, és az az szőlő felől az uraság számára consistáltatott egész új hányott határok mellett való erdő.

6. Az alsó berekben lévő és leendő vadalmazfák és vadkörvtély-fákat az egész új hányott határig Emőd felől senkinek

nem szabad levágni, másként minden olyan fátul azon fölülirt 12 reus forint birságot el nem kerüli.

7. Tartozik az egész helység jó és szorgalmatos gondot viselni az uraság határára, úgy hogy senki idegen vagy külső beljebb ne jöhessen, vagy el ne idegeníthesse. És ha mikoron az erdőkerülők mindenkoron az tilalmas erdőkben, rétekben és földekben loppal bemenőkkel és károsítókkal nem birhatnának, valahányszor kívántatik, tartoznak falustul azoknak segítségül lenni az megfogásban és behajtásban; ha pedig az erdőkerülőktől megintetvén elmúlátják segítséget adni, bizonyosok légyenek benne, hogy nagyobb károknak eltávoztatására és az erdő-lopó, pusztító embereknek el nem idegeníttetéseért maguk is az esett fáknak hordásátul is eltiltatnak és így seminemű fát nem lészen nékik szabad az erdőről hordani.

Nem különben végtére mindnyájan igyekezzenek az egyiséget egymás között megtartani és megbecsülni s bírának és eskütteknek szavukat fogadni; sőt keményen is parancsoltatik, hogy más uraság számára excindáltatott fundusokon levő taxásokat megbecsülje és illetlen és mocskos szókkal ne illesse, másképpen az 50 pálczát el nem kerüli.

Azmelyeknek nagyobb erősítésére és megtartására magam saját kezemirásával subscribálok, anno, die ut supra. Kisóczy Mihály n. egri collegiumnak rectora és aranyosi földes ur mp.

Eredetije az Orsz. Levéltárban, az egri jezsuiták iratai közt fasc. 5. no 32. alatt.

367.

1739. október 20. Karatna alsó-fejérmegyei község erdőrendtartása.

Mi alább subscribálandó karatnai possessorok és lakosok által látván tilalmas erdőknek naponként való pusztulását, végeztük, hogy minden úton módon tilalmas erdőknek megmaradása lehessen: Ha valamely contumax ember nem szünnék és rontaná s pusztítaná, hiteles emberektől végire menvén a falutól arra rendeltetett erdő-bíró, a falu közönséges gyűlésében törvényesen eláttatván, azon contumax embert sine ulla misericordia megbüntesse három magyar forintokig, id est floren. hungarical. 3.

Hozzá tévén azt is, hogy ha valaki akár falunkbéli, akár idegen ember legyen, autoritássában legyen fő-erdőbíró uramnak, hogy béhozassa s hozathassa és in instanti megbüntethesse, a falusi embert 3 magyar forintokig, az idegent 12 magyar frtokig; és ha valaki legkissebb szót szállana is becstelenségére vagy fő-erdőbírának, vagy pediglen más hites erdőbírának, tehát büntettség meg 3 magyar forintokig.

Ezt is insuper hozzá tévén közönséges megegyezésünkől, hogy ha valaki fát kérne számos emberektől, ne legyen szabad adni, hanem legyen közönséges falu gyülekezetiben.

Ezt is végezvén, hogy mikoron az falu megegyezett akaratból tilalmas erdőt vág, senkinek ne legyen szabad eladni a maga fáját fő-erdőbíró hire nélkül; ha szintén fő-erdőbíró hirivel vészen is valamely idegen ember valamely falusi embertől fát, mikoron utánna mégyen, mindenkor hirt tégyen a fő-erdőbírónak, alioquin három forintokig megbüntettség, ha ott deprehendáltatik. Mely dolog mi általunk megegyező akaratból mindenekben eszerint menvén végben, melyet mi is subscriptionkkal megerősítettünk. Datum Karatna, 20-a Octobris, a. 1739.

Az erdélyi múzeum kéziratárából közölték: *Dr. Kolosvári S. és dr. Ovári K. i. m. I. 408. l.*

368.

1739. okt. 23. Kivonat a Rózsahegy városa részére megállapított kamarai rendtartásból.

Anno 1739. die 23-a Octobris, in castello sanctae Sophiae sub censura rationum, tam exolutionis subsidionalis quanti, quam etiam cassae domesticae perceptoralis ac expensarum pro necessitate oppidi erogatarum, pro hisque imposterum sive taxarum per judicem oppidi Rosenberg exactarum, siquidem in iisdem impositis adeoque contributionibus oppidanorum magna adverteretur intrinseca inter oppidanos improportio, ita ut observatum est, non omnes facultates, a quibus secundum conscriptionem comitatensem huicce oppido per inclytum comitatum porta eruta exstitit taxari, quin imo exmissis peculiaribus beneficiis, non nisi unam vel alteram speciem, taxationem subingressam fuisse, unde miserorum incola-

rum non minus extrema fere desolatio, quam praegravium evenire consuevisset, hinc ut onus publicum huicce oppido per comitatum adrepartitum omnes aequaliter juxta proportionem facultatum portent, consequenterque proportio inter contribuentes justa observari possit, unumque prae altero praegravandi omnis antevertatur occasio, pro conservatione intrinseca oppidi modus et ordo taxandarum facultatum, conscriptionem comitatensem et per consequens portam ingressarum, praetereaue rectius administrandi publici ac proventuum oppidi communium augendorum et pro publicis necessitatibus conservandorum, exindeque fiendarum necessariarum solummodo exolutionum per hancce censuram elaboratus, oppidoque pro indispensabili observatione extradatus est ordine sequenti — sat. —

5. Usus quoque montium in inclyto comitatu sub praetextu subsistentiae, adeoque tacite portam subingressus est, sed et ratio justi et aequi exigat, ut cum cumplurimi nullatenus, in reliquo vero non omnes aequaliter incolae beneficio silvarum uterentur, ii qui utuntur oppidani pro communi bono oppidi ab usu montium aliquam taxam solverent; cum aliunde convenit, quatenus silvarum oppidi beneficium capiens in medium oppidi contribuat, hinc statuitur, ut singulus oppidanus ab una rati trabili den. 40, a minori rati 20, praeter salinarias, a singulo assere $1\frac{1}{2}$ den. constituet, ergo una centuria gross. 10, a singulo mille scandularum 10 den., a singula larice crassiori 5 d., a minori $2\frac{1}{2}$, a singulo vendito trunco pro asseribus apto, exceptis ad officium salis vendendis 4 dr., pali autem et tigni de absoluto inhihentur praeter ex truncis seratos tignos — sat. —

19. Quod si oppidum pro communi beneficio et emolumento coemendos truncos pro asseribus, vel serandis tignis voluerit, praeinsertorum inspectorum sive exactorum officii erit, levata pro hac necessitate a perceptore pecunia truncos comparare, de iisdemque raticinaturi, quot videlicet numero et a quo quosve truncos quali pretio comparaverint, diligenter connotabunt, aut se eatenus quietari procurabunt, tandemque ubi praeinserti trunci in asseres aut tignos scissi fuerint, quot numero asseres, aut tigni ac cortices ex iisdem provenerint, non secus quot moliatori a scissione asserum secundum centurias solutum fuerit, ac demum quo pretio singula centuria asserum, aut similium tignorum distracta fuerit, non modo fideliter aequae connota-

bunt, ast ab emptoribus, vel vero pro tunc praesentibus aliis fidedignis personis recognitionem extrahent, levatam autem pro asseribus, tignis aut corticibus pecuniam perceptori erga quietantiam assignabunt, ipsi vero pro nullis necessitatibus oppidi ex eadem etiam pecunia quidquam erogabunt, ut hoc modo ratiotinium quoque eatenus ipsorum debito ordine institui ac consequenter legitimi quoque posset. Pro devectione vero truncorum ad seram aquaticam et asserum ad Vagum, ut eatenus expensis parci, hincque proveniens emolumentum conservari pro publicis necessitatibus oppidi possit, absolute nihil expendent, sed oppidani pro similibus oppidi truncis et asseribus ex ordine observato proportionem vecturam praestabunt; qui vero pecoribus caruerint, tangente ipsos vecturae ordine, pro necessitate illa pecora sibi conducent.

23. Quod siquidem in usu montium hactenus inter oppidanos magna observaretur improportio, ita ut id, qui parum vel nihil in medium oppidi contribuit, maximum fere usum silvarum capit, proinde certam inter eosdem respectu usus montium erga cuiuslibet facultatibus appropportionandum obtingens contributionale accommodandae proportionis elaborationem necessariam fore existimaretur, quia nihilominus vigore praesentis instructionis non secundum modum et ordinem hactenus observatam, ast juxta noviter fiendam omnium facultatum portas comitatenses ingressarum in puncto primo declaratam conscriptionem taxae fient, observabunturque, eapropter ad tempus peragendae huiusmodi conscriptionis elaboratio haec proportionis usus silvarum suspenditur quidem, nihilominus serio iungitur magistratui oppidi, conscriptio eadem intra subsequentes proxime dies peragenda elaboranda, ut peracta eadem, proportio quoque usus montium quantotius elaborari et regulari possit, juxta quam normam demum pagenses quoque quoad usum montium regulabuntur. Et quia in silvis oppidanis nonnisi recentiores, sive nunc a potiori succrescentes larices conspiciantur, hacque de causa succisio earundem vetita habetur, ac pro nunc absolute etiam sub poena 10 fl. rh. inhibetur, quin imo usque, quo ad statum perfectum devenerint succreverintque, pro vetitiis declarantur. Hinc punctum instructionis huius illud, quo a laricibus taxa limitata et exposita est, ad illud tempus restrictum declaratur, quo silva laricea ad perfectum statum in futurum deveniente laticum quoque succisio libertabitur.

Signatum in castello sanctae Sophiae, occasione celebrationis sedis dominalis, die 27-a Octobris, 1739. Carolus Grueber s. k. (P. H.) Praeinsertas dispositiones, tanquam pro ulteriori salute et permansione oppidanorum omni ex parte utiles atque salutare, imo summopere necessarias ego quoque ex parte mihi incumbentis officii praefectoratus in omnibus suis punctis et articulis non tantum rati habeo atque confirmo, sed etiam incunctanter effectundas et semel pro semper irremissibiliter observandas, ex vi concrediti mihi muneris et auctoritate praefectorali ordino atque statuo. Sub dato Veteri-Zolii, 1-a Januarii, 1740. Joannes Semberi de Felső-Szud dominiorum montanico-cameralium praefectus s. k. (P. H.)

Eredetije az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 150. no 16. alatt.

369.

1740 körül. Szokolcza város utasítása erdészei részére.

Instructio senioris silvani et collegarum eiusdem.

1. Incumbet iidem in corformitate iuramentalis obligationis suae silvis, nemoribus, montibus, pomariis, foenetis, pascuis, signanter autem metis et limitibus in montibus civicis habitis tam diurno, quam et nocturno tempore sedule et solerter invigilare, ne per eorundem socordem incuriam futuris temporibus ab commetaneorum appropriationem et vendicationem quospiam eapropter dispendiosos latos civitatem experiri sit necesse. Unde

2. Accurate iidem observandum veniet, notanter autem seniori silvano, ne iidem sine determinatione magistratuali ex silvis et nemoribus vetitis ligna aedilia, prout et praeter commissionem capitanei ex montibus pari passu vetitis tigilla et virgulta cuiuspiam extradare praesumant, ac si quempiam sive extraneorum, sive huiatum in praenarratis silvis, nemoribus, montibus, pomeriis, foenetis, pascuis damna inferentem deprehenderent et comprehenderent, eotum non attentis dono, timore, sanguinis nexu, respectu personarum et his similibus rebus, sive is sit cum aut sine pecoribus, talem illico in civitatem deduceret et desuper domino civitatis capitaneo incunctanter relationem facient, facereque erunt obligati.

3. Domino civitatis capitaneo in omnibus rebus obtemperantes semet exhibebunt, erga cuius mandatum sive armati, sive vero alia modalitate quacunq[ue] demum necessum fuerit, alacriter semet sistent, in omnibus autem civitati adaequatam fidelitatem servabunt.

Extractum ex protocollo et extradatum per Joannem Gersicz notarium mp.

Anno 1742. die 20. Junii, sub sessione senatus eatenus specialiter celebrata revisa, quae in suo esse relinquenda judicatur. Per Georgium Buzinkay juratum notarium civitatis.

Egykorú másolata az Országos Levéltár «Lymbus»-ában.

370.

1740 körül. Kivonat a szakolczai városkapitány részére adott utasításból az erdők — különösen az erdővetések — megővését illetőleg.

2. Silvas, nemora, montes vetitos succrescentes occasione illius funesti incendii decussas plagas omni nisu et conamine conservabit, ex quibus absque expressa magistratus determinatione nemini civium, tanto magis extraneorum quidquam ullo unquam tempore assignabit, neque capitaneales suas schedas et commissiones ad seniore[m] silvarum diriget, penes quas illic lignatio cuicumque demum vel in minimo indulgentur, pascuationem in plagis decussis et subpullulantibus, *in specie ea quoque, quae anno recenter evoluta glandine implantata est*, omnibus viis et modis impedit, qua status silvarum et nemorum ob fatalitates tot incendiorum ac alia accessoria fere in planitiem et solitudinem tristi metamorphosi variatorum quadantenus eruderetur.

6. Cum silva inferior etiam penes jam dudum currentatas iudicis nobilium erga eatenus interventam comitatus resolutionem inhibitorias pro vetita palam declarata sit, ab ejus ingressu quosvis suo modo arceri faciet; dum vero occasione exigente et existentia etiam inibi ferarum provocante venatio suo tempore semet offeret, eotum facta coram senatu propositione et abinde acceptis ordinibus instituenda veniet, montes aequa sorte et nemora, dumetaque quaevis, a promiscuo, eorum videlicet, qui jure et beneficio vena-

tionis ac aucupii non gaudent, suapte venationis exercendae gratia accessu districtim impedit.

Egykorú másolata az Orsz. Levéltár kincst. oszt. instructiói között.

371.

1741. december 4. Utasítás az abrudfalvi erdőőr részére.

Instructio pro constituto silvarum custode, circumspecto domino Josepho Soprony ex Abruthfalva.

1. Vigore desuper praestandi homagii obsignatus erit mentionatus custos silvarum adminus per mensem binis vicibus silvas tam ad usum qualificatum assignatas, quam prohibitas et circumscriptas perlustrare ac investigare, utrum illis utentes penes exhibitas assignationes non abutantur.

2. Obligationis etiam erit, ut constitutus custos silvarum ac eidem subordinandi *gornikones* identidem in Verespatak, Bucsum et Kerpenes perambulent et invigilent, investigentque, pro quolibet necessitatibus applicentur petita, assignata et advecta ligna.

3. Ideo etiam quicumque indigentium sibi assignata ligna, sine quod suam assignationem custodi et gornikonibus exhibuerit, absque scitu gornikonum avehere comperietur, in persona vel bonis eo facto arestari et dominis officialibus reportari debet, ad praestandam poenam 12 florenorum.

4. Haud secus illi, qui talibus assignatis lignis non ad petitam, sed praetextivam uti comperientur necessitatem, mulctabuntur comperta veritate per custodem et gornikones exquirendi et detegendi.

5. Ut silvae iuxta communicandam earum conscriptionem in genere praehabita, cura deinceps exactissima custodis et gornikonum adhibenda, sub quocumque imaginabili et excogitabili praetextu ab usu conserventur, et nec penes assignationem spanalem, nisi provisoratus (in casu exigentiae) assignatio exhiberetur, vel minima virgulta ex illis silvis abducatur sub poena 24 florenor. ab impingente exigenda, obligatio custodis erit seriusissime invigilare.

6. Circa tales generaliter prohibitas, imo in talibus locatas pastorales domunculas, foenique conservatorias, quas non aliam

ob causam subditi silvis adlocant, quam ut eorundem campos extendere possint, si desuper admonendi subditi possessores inde amovere noluerint, facta provisoratui remonstratione, ut custos et gornikones succendant vel dissipent, muneris erit.

7. Attendere quoque seriusissime debbit constitutus custos et gornikones silvarum, ut a dato praesentium e talibus generaliter prohibitis silvis pecora arceantur, quae ad has silvas sponte a pastoribus impulsa, ad custodiam abigi, aut eorum pastores arestandi, in aereque aut pelle castigandi mulctabuntur et debebunt.

8. Ne arbores virides ex usui assignatis silvis quoque per indigentes desecentur, sed humi jacentes assignando avehantur, obligatio custodis et gornikonum erit invigilare seriusissime.

9. Quibus tandem in aliqua parte assignatarum silvarum deficientibus, ut custos suam ideo remonstrationem provisoratui faciat, ut provisoratus aliam assignare sciat, muneris erit.

10. Summa cum attentione invigilare custodis et gornikonum erit, ne in territorio mediocris dominii sub quocunque praetextu a dato praesentium excampiationes, extirpationes, combustiones excoriationesque arborum fiant, quo in passu impingens 40 flor. mulctabitur.

11. Et cum aliunde constituto custodi ubique praesentem esse sit impossibile, ideo pro sua facilitate adjunguntur 12 gornikones subditi dominales, qui ut suas faciant deinceps sedulus obligationes, per custodem adstringendi erunt, et si quis eorum sua negligenter fecerit, aut cum impingentibus conniverit complanaveritque, comperiendus et declarandus de merito poena luet.

12. Caveat sibi et custos, ne ex favore, respectu, amicitia vel alio quocunque praetextu sub amissione honoris et gravi animadversione cum impingentibus conniventiam habere, sub manu tractare complanareque comperiatur, ex adverso autem, nec inimicitia, rancore, vindictaque custos se induci ad hoc patiat, gorniconesque inducendos admittat, ut auricultores et subditi innocenter vexentur, ideo prudenter et rei veritatem bene exquirendo procedendum, dolo et fraude nemini patrocinate.

13. Suam obligationem (ut speratur) ex integra fidelitate praestiturus custos silvarum in fixum suum salarium annuum 50 fl. rh. habebit a 1-a Januarii 1742. calculandos, nec non tertialitate mulctarum ab impingentibus desumendarum gaudebit, sub declaratione tamen, ut huius tertialitatis medietatem gorniconibus,

talem impingentem exquirentibus et intercipientibus, aliunde nulla alia servitii remuneratione gaudentibus cedat.

14. Tandem menstruatim constitutus custos assignationes eidem exhibitas provisoratui admanuare debebit ad collationandum cum extractibus spanalibus etiam menstruatim desuper concinnandis et provisoratui porrigendis.

Zalathna 4-a Decembris, 1741. Stephanus Borsai.

Egykorú fogalmazványa az Országos Levéltár erdélyi fiscális osztályában IX. sz. f. 53. K. jelzet alatt.

372.

1742. július 14. Báró Andrássy Ferencz föltételei, a melyek alatt ohornai erdeit a szomolnoki bányahivatalnak használatra átengedi.

Infrascriptus assumptis in me successorum et condivisionalium meorum oneribus, gravaminibus ac evictione, notum facio omnibus et singulis quibus expedit universis, quod ego universarum silvarum nostrarum haereditariarum ad possessionem Ohorna spectantium, ab arce Krasznahorka longius dissitarum inusuabilitate, econverso autem pro regia cupri-negotiatione Szomolnokiensi tum ob contiguitatem territorii, adeoque vicinitatem, tum vero brevem et facilem devectionem opportuna commoditate, singulariter vero ob respectum promovendi suae sacrae regiae maiestatis servitii easdem silvas a fata possessione Ohorna meridiem, a territorio vero Szomolnokiensi ab oriente occidentem versus situatas, inque quatuor valles divisas et Podpalenicza, Pudzia, Pudlonazova et Nad-Layazova nuncupatas a summitate montis ad ipsam vallem antelatae regiae cupri-negotiationi Szomolnokiensi pro libitu suo usuandas et exsecandas sequentibus sub conditionibus cesserim, resignaverim atque admanuaverim; et quidem

1. Ab hodierna die conceditur facultas inclytae regiae cupri-negotiationis Szomolnokiensis per (tit.) dominos officiales exmitendis hominibus silvas illas sua formalitate succidendi, in catervas et orgias componendi et carbones exurendi, ac quo libuerit devehendi.

2. Praeter hucusque desecta ligna nulli subditorum et hominum nostrorum Ohornensium, aut aliorum licitum esto ligna quaequam abinde avehere, sub mulcta duodecim florenorum in rata medietate regio fisco, in alia vero illustrissimae familiae deponendorum

3. Si quis autem respectu proprietatis earundem silvarum sese insinuaret et homines regio-camerales Szomolnokienses in usu illarum turbare vellet, ego eosdem sub onere restituendi damni evincere et defendere tenebor, meque obligo. Et quia

4. Tempus desectionis cessarum silvarum praevideri non possit, ita etiam anni possessionis determinari nequirent, ideo liberum sit mentionatas silvas, sive intra pauciores, sive vero plures annos desecare, lignaque in usum suae regiae majestatis convertere. Econverso autem

5. Ex parte fisci suae sacrae regiae majestatis, seu cupri-negotiationis Szomolnokiensis nos infrascripti praelibato illustrissimo domino baroni Francisco Andrásy quingentos rhenenses florenos effective enumeramus, et assecuramus illustrissimam familiam dominorum baronom Andrásy de Csik-Szt.-Király arcis et domini Krasznahorka haereditariam, quod post succisionem et devectionem lignorum ex cessis iisdem silvis congerendorum, quoad terrenum nullum juris proprietatem sit fiscus regius sibi nunquam vendicaturus, sive respectu pascui, sive vero succrescendorum lignorum, nisi alia rursus intercedat accorda et conventio parte utraque.

6. Pro sectione lignorum, exustione et convectione carbonum in quantum suffecerint, prae reliquis omnibus incolae possessionis Ohorna applicabuntur, ac adinstar reliquorum a proportionem laborum et loci distantiae exsolventur, ac si econverso illustrissima familia dominorum baronom Andrásy aut vero subditi eiusdem in sibi vicinis et fiscum regium concernentibus silvis quibuspiam pro aedificio lignis necessariis indiguerint, facto eatenus apud dominos Szomolnokienses officiales insinuatione, in contestationem colendae bonae vicinitatis et harmoniae nullatenus denegabuntur, sed concedentur, quod ipsum etiam vice versa ex parte illustrissimae familiae futurum speratur. In cujus rei majus robur et firmitatem praesentem contractum parte ab utraque propriarum manuum subscriptionibus et usualium sigillorum nostrorum appressionibus munitum concinnavimus. Actum in arce Kraszna-Horka, die 14. Julii 1742. Franciscus baro Andrásy mp. (L. S.) Joannes Ternyey de Kis-Terenye mp. (L. S.) Georgius Ernestus Multz de Walda mp. (L. S.)

Hivatalos másolata az Orsz. Levéltárban, a pozsonyi kamarai iratok II. sorozatának 12. csomójában lévő *Relationes Camer. Officialium* fasc. 2. no 5. alatt.

1742. november 8. *A holicsi és gödingi uradalmak közti egyezés egy köztük vitás erdő használatáról.*

Heunt untergezeichneten dato ist zwischen dem grafen von Czobor als bevollmächtigten von ihro königlichen hochheit herzog von Lothringen, dann dem grafen Hrzan als verordneter seiner frau gemahlin gräfin von Hrzan als verordneter seiner frau gemahlin gräfin von Hrzan, geborner fürstin von Lichtenstein wegen dem jenseits der March situirten so genannten Strittwald, welcher bishero von beiden seiten sowol quoad jus lignandi, quam venandi gemeinschaftlich genossen worden, nachfolgendes verabredet worden, dass nämlichen:

1. Um die obstgärten ein graben durch die Gödinger aufgeworfen werde und zwar einzig und allein zu diesem ende, womit sie bürger nicht weiter in diesen vorgemeldten als auch zu der herschafft Holitsch eigen gehörigen wald mit extendirung obbenannter obstgärten zum schade des waldes eindringen mögen, keines wegs aber dass dieser graben als eine gränitz, oder wie es sonsten zum praejudiz dieser Gödinger und Holitscher herrschaft ausgelegt werden könnte gerechnet werde, sintemahlen beide herrschaften ihre jura weitershin suo modo zu prosequiren ad normam literarum sich per expressum reserwiren.

2. Es wird und solle der herrschaft Göding das gestreüch zur herrschaftlichen nothdurft blos allein, insonderheit zu reparirung deren wasser-wehren vnnd nimmersäths-thamm aus gleich eben benanntem wald alle jahr ausgefolget werden, dergestalten, damit solches dem Holitscher oberjäger oder forstmeister jedesmal voraus zu rechter zeit bedeutet werde, damit solcher den orth, wo das gesträuch oder holz zu nehmen sein wird, auszeichnen könne. Dahingegen wird die herrschaft Holitsch in fall selbte in sothanem wald einen holzschlag vornehmen wollte, ein solches ebenfalls dem Gödinger forstmeister anzuzeugen schuldig sein; und zwar wird diese begrüssung von seite der herrschaft Göding aus folgender ursache placidirt, dass nachdeme:

3. Die dermalige frau possessorin der herrschaft Göding aus besonderer veneration und respect gegen ihro königliche hochheit herzog von Lothringen ihme in solang, derselbe die herr-

schaft Holitsch possediren wird, die jagd-gerechtigkeit praerogativam zugestehet und sich ihrer durch den kaufbrief praetendirenden gerechtigkeit gänzlich hingegen solange, als sie die herrschaft Göding possediren wird, begeben, einfolgliehen, womit auch zu besserer heyung der wildpann das zu der herrschaft Göding jedesmal benöthigte gesträuch ordentlich von dem Holitscher oberjäger oder forstmeister ausgezeichnet werden möge, jedoch solle dieses respective concedirte und suspendirte exercitium des juris venandi in obbesagtem wald beiderseits als ein jus personalissimum et ad solas personas et tempus possessionis deren anjetzign besitzern und grund-obrigkeiten beider herrschaften Göding und Holitsch lediglich verstanden, mithin über obbesagte personen und das oben determinirte tempus possessionis keines wegs weiter extendirt werden; ferners und

4. Solle sowohl zu besserer conservirung als wird aufbringung des wildpahn und walds heilig gehalten werden, sowohl denen als Holitscher unterthanen darinnen einiges holtz für ihren eigenen gebrauch davor nicht abzugeben, sondern was allein für beiderseitige herrschaft nothdurft vorbehalten wird.

5. Da aber das benöthigte gesträuch, so viel man immer nöthig] haben wird, nicht (gleichwie abgehandlet) ausgezeichnet und abgegeben werden sollte, so thut man von seiten der herrschaft Göding alle jura, gleich als wann nichts schriftliches verfertigt wäre worden, feierlichst reserviren und vorbehalten. Der holtzschlag aber solle alle jahr zu rechter jägermässiger zeit geschehen und davon könnte im voraus eine provision winters zeit geschlagen werden, worunter jedoch das gesträuch nicht verstanden ist, massen solches erst dazumalen, wann es die noth erfordert, abgehauet und also frischer zu reparirung derer weehren verwendet werden muss.

6. Obwohlen (gleichwie schon oben gesetzet) der Gödinger herrschaft das nöthige gesträuch (nachdem solches von dem Holitscher oberjäger ausgezeichnet und allda von denen Gödinger herrschaftlichen unterthanen abgehauet worden) aus obberührtem wald hinwegführen kann, so solle doch dieses in das künftige keines wegs darzu allegirt werden, als hätte die Holitscher herrschaft denen Gödinger den usum allda de jure zugestanden, dieweilen dieser accord nur ad interim und um gute nachbarschaft zu halten geschehen ist und die Holitscher herrschaft ihr territo-

rium, so weit als es sich vorhin ausgebreitet zu behaupten sich reserviret und per expressum declariret, dass die machende gräben pro metis territorii Holitsch keines wegs dienen sollen, ja es solle erlaubt sein der Holitscher herrschaft ihr jus so sie die extendirte obst-gärten hat künftighin zu suchen, wie dann auch in contrarium die herrschaft Göding eben dies cautelas in allen puncten sich vorbehaltet und von denen zu erwehntem wald gehabt rechten im geringsten nicht abweicht.

Zu dessen mehrerer urkund und beglaubigung ist gegenwärtig zwei lautendes exemplariter verfasstes conventions instrumentum von beiden theilen herkommentlich gefertigt und einem jeden davon eines behändiget worden. So geschehen in Holitsch, den 8-ten Novembris, anno 1742. Carl Hrzan graf von Harras (L. S.)

Egykorú másolata az Orsz. Levéltárban N. R. A. fasc. 1632. no 17. a.

